

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

1 december 2005

STRATEGIENOTA

Nederland

2005-2009

ingediend door de heer Geert Bourgeois,
Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme

INHOUD

	Blz.
1. Strategienota Nederland 2005-2009	3
2. Achtergronddocument bij de strategienota Nederland 2005-2009.....	43

STRATEGIENOTA

NEDERLAND

2005-2009

NOTA AAN HET VLAAMS PARLEMENT

Strategienota Nederland

INHOUD

Blz.

Woord vooraf	7
Managementsamenvatting	11
1. Situering en doel van deze nota vanuit de beleidsnota Buitenlands Beleid 2005-2009	14
2. Analyse van de relaties tussen Vlaanderen en Nederland	15
2.1. Inleiding	15
2.2. Verwevenheid en complementariteit	15
2.3. Concurrentie	16
2.4. Verschillende bestuurscultuur en andere gezichtshoeken	17
2.5. Bevindingen inzake de relaties op bilateraal niveau en binnen de Benelux	18
2.6. Bevindingen inzake de Vlaams-Nederlandse relaties in EU- en multilateraal verband	23
3. Strategie	25
3.1. Inleiding	25
3.2. Strategische doelstelling 1	27
3.3. Strategische doelstelling 2	29
3.4. Strategische doelstelling 3	30
3.5. Strategische doelstelling 4	31
4. Instrumentarium en aanbevelingen voor actie	32
4.1. Verdragen	32
4.2. Vlaamse vertegenwoordiging en de Brakke Grond	35
4.3. Politieke contacten	36
4.4. Ambtelijk overleg	37
4.5. Nulmeting i.v.m. imago	37
4.6. Intern-Vlaamse overlegstructuren	38
4.7. Intern-Belgische afstemming	38
4.8. Betrokkenheid maatschappelijke ‘stakeholders’	39
4.9. Afstemming van de Vlaams-Nederlandse samenwerking met de decentrale overheden	39
4.10. Financiën	40
5. Weerslag van de beslissingen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap	41
6. Weerslag van de beslissingen op de lokale besturen	41

7. Weerslag van de beslissingen op het personeel.....	41
8. Reguleringssimpactanalyse	41
Beslissingen van de Vlaamse Regering.....	42

Woord vooraf

Naar een strategische alliantie van Vlaanderen en Nederland

Vlaanderen wil een hechte samenwerking met Nederland

Het regeerakkoord 2004-2009 betitelt Nederland als een bevoorrechte partner voor Vlaanderen. Die keuze is een vertaling van het beleid dat Vlaanderen reeds jaren voert. Het Vlaams Parlement heeft immers steeds een lans gebroken voor een hechte samenwerking van Vlaanderen met Nederland. Vooral op het vlak van cultuur en onderwijs is er de laatste jaren heel wat verwezenlijkt, denken we maar even aan de Nederlandse Taalunie, het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland, de Transnationale Universiteit Limburg. Maar ook op het terrein van leefmilieu, ruimtelijke ordening, infrastructuur. De grote aangroei van de middelen die de laatste vijf jaar naar de samenwerking met Nederland zijn gegaan, wijst erop dat de politieke wil daartoe in Vlaanderen sterk leeft. De Vlaamse Regering wenst zich dan ook de komende jaren nog meer in te zetten om vorm te geven aan die wil tot samenwerking met Nederland en bereidde met het oog daarop de Strategienota Nederland voor. De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid laat er geen twijfel over bestaan dat Nederland onze prioritaire partner blijft. De historische, taalkundige, geografische en economische banden tussen Vlaanderen en Nederland scheppen een gemeenschappelijk referentiekader waarbinnen Vlamingen en Nederlanders hun samenwerking verder uitdiepen. Vlaanderen en Nederland kunnen aan één zeel trekken waar het om hun gemeenschappelijke belangen gaat in een steeds groter wordende en zich meer verdiepende Europese Unie.

Waarom zien we in Nederland onze prioritaire partner?

Deze vraag valt ook – maar niet uitsluitend – historisch te beantwoorden. Vlaanderen houdt sinds lang de blik gericht op het Noorden. Het aanleunen bij de taal van een soevereine staat en een zelfbewuste cultuurnatie als Nederland was van levensbelang voor het veiligstellen van de taal van de Vlamingen binnen België. Maar zelfs na 150 jaar zijn de Vlamingen er nog altijd niet in geslaagd om aan buitenstaanders duidelijk te maken dat de taal die zij spreken,

inderdaad het Nederlands is, en niet, zoals onze burens vaak zeggen, "le Flamand", "Flemish" of "Flämisch".

Zelfs de Nederlanders hebben het steevast over "de Belgen" en "het Vlaams". Met andere woorden, zelfs onze meest prioritaire partner kent Vlaanderen amper. De communicatiekloof tussen Essen en Roosendaal valt niet gemakkelijk te dichten, ondanks het officiële instrument van de Taalunie om een taalkundig uiteendrijven van Nederlanders en Vlamingen op het vlak van het gesproken woord te verhinderen. Hier is een taak weggelegd voor academici en schrijvers, zoals in Frankrijk met de Académie Française.

Nederland heeft zijn koudwatervrees overwonnen om officiële contacten aan te knopen met een andere entiteit dan de soevereine staat. De Nederlandse regeringen van de laatste twee decennia hebben ons (con)federaal systeem ontdekt en overleggen nu ook met de Vlaamse regering. In Vlaanderen, dat vele jaren heeft moeten strijden voor deze erkenning, ontlokte de belangstelling van politiek Nederland heel wat geestdrift. De vraag leefde of de samenwerking na het afsluiten van het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland van 17 januari 1995 nog verder kon worden opgedreven. Ze leek voor Vlaanderen positief beantwoord te worden toen professor Andries Postma, toenmalig ondervoorzitter van het Nederlandse Parlement, begin mei 1997 een opinieartikel in een Vlaams dagblad publiceerde onder de titel: "Vlaanderen is Nederlands natuurlijke bondgenoot". Postma voerde vooral economische argumenten aan om zijn landgenoten duidelijk te maken dat Vlaanderen een "attractieve bruid" was. Vele Vlamingen voelden zich in hun enthousiasme voor Nederland gesterkt. Het was de tijd dat het zogenaamde "Poldermodel" van Nederland opgang maakte. Nederland gold in Vlaamse kringen als een moderne staat met een rationele bestuurscultuur waartegen België met zijn Latijnse cultuur van compromissen schril afstak. In Vlaamse middens scheen de culturele band tussen Vlamingen en Nederlanders nog versterkt te worden door het economische succes en de efficiënte politieke cultuur van Nederland. Vlaanderen keek met veel bewondering naar het Noorden, zonder zich goed te realiseren dat Nederland zelf met betrekking tot de samenwerking tussen Noord en Zuid een veel zakelijkere houding aannam.

Samenwerking in een geest van gelijkwaardigheid

We zijn nu tien jaar verder. Vlaanderen heeft ondervonden dat Nederland zich ook hard kan opstellen als het zijn eigen belangen wil verdedigen. De Vlamingen zelf zijn tot het besef gekomen dat ze ondanks de gemeenschappelijke taal toch verschillen van de Nederlanders. Vlaanderen en Nederland vormen elk een aparte socio-culturele ruimte. Maar verschillen vormen geen excuus om niet intensief samen te werken. Er zijn in de "Gouden Delta" tussen Schelde, Maas en Waal nog tal van domeinen die een goede samenwerking vergen, en Nederland tot de prioritaire partner van Vlaanderen maken, juist omdat deze domeinen het hart van onze maatschappij vormen en onze toekomst bepalen: het beschermen van de Nederlandse taal binnen de Europese Unie; het behartigen van door de geografie bepaalde gemeenschappelijke economische belangen tegen de achtergrond van de globalisering; de rol van media en cultuur in de globalisering; het samen naar buiten komen met gemeenschappelijke standpunten op het toneel van de internationale politiek, de zorg om de ecologische ruimte van Vlaanderen en Nederland.

De Europese Unie (EU) wordt mee gekenmerkt door het spanningsveld tussen (enkele) grote en (veel) kleine staten. Om het hoofd boven water te houden en zich niet te laten wegdrücken door de grote staten is het voor de kleinere staten aangewezen om clusters binnen een samenwerkingsverband te vormen. Dit kan gebeuren op basis van criteria zoals culturele verwantschap, economische verwevenheid en geografische nabijheid. Voorbeelden zijn of zouden kunnen zijn: de Scandinavische landen, de Visegrádstaten, de Benelux-staten en bij dit laatste vooral Vlaanderen en Nederland. De EU is een multilateraal kader dat zowel kansen als risico's met zich mee brengt voor de kleinere staten. Maar meestal zullen zij allianties aangaan naargelang het dossier. De kansen bestaan erin dat de EU een platform biedt waar ook kleinere staten hun visie tot uiting kunnen brengen, en dit des te meer wanneer ze de handen in elkaar slaan, zoals Vlaanderen en Nederland. Het gevaar is dat de grote staten hun eigen belangen van politieke, economische of culturele aard doordrukken zonder rekening te houden met de kleine staten. Die moeten dan ook de krachten bundelen, zeker ook waar het de kwesties van taal en cultuur aangaat. Hier is verdere samenwerking van Vlaanderen en Nederland vereist. Voor Vlaanderen blijft hier een grote rol weggelegd. Van de Vlaamse gevoeligheid voor de Nederlandse taal kan Nederland nog heel wat opsteken. De gemeenschappelijke taal kan het culturele bondgenootschap tussen Vlaanderen en Nederland

omsmeden tot een strategische alliantie die zich internationaal profileert, wat betreft de behartiging van gemeenschappelijke belangen.

Vlaanderen en Nederland moeten samenwerken in een geest van gelijkwaardigheid. Dat is minder vanzelfsprekend dan het lijkt: Vlaanderen is demografisch gezien het kleinere broertje. Volkenrechtelijk zijn Vlaanderen en Nederland niet gelijk. Nederland is een lidstaat van de EU, Vlaanderen is een deelstaat van een EU-lidstaat. Maar Vlaanderen kan wel een eigen buitenlands beleid voeren op het vlak van zijn eigen binnenlandse bevoegdheden. Ook de Taalunie zelf is een intergouvernementeel gegeven waarbij Vlaanderen en Nederland op voet van gelijkheid met elkaar omgaan. Al staat Vlaanderen demografisch en volkenrechtelijk op een lager trapje dan Nederland, toch beschikt het over een eigen onverwisselbare identiteit en heel wat economische en culturele troeven, en niet te vergeten, internationaal verdragsrecht. Het cultureel verwante Nederland zal hiervoor respect opbrengen wanneer Vlaanderen met het nodige zelfbewustzijn naar buiten treedt. De tijd dat Vlaanderen enigszins adorerend naar zijn Noorderburen opkeek, is voorbij. Vlaanderen en Nederland kijken elkaar nu recht in de ogen aan. Vlaanderen streeft een hechte samenwerking met Nederland na, zijn beste bondgenoot binnen de EU, zijn prioritaire partner, maar in een geest van gelijkwaardigheid. Dat is de uitgangsbasis voor een Vlaams-Nederlandse alliantie om samen sterk te staan in Europa en de wereld.

Geert Bourgeois, Vlaams minister van Buitenlands Beleid.

Managementsamenvatting

De beleidsnota Buitenlands Beleid 2005-2009 voorziet dat i.v.m. de relaties met elk van de buurlanden van Vlaanderen een strategienota wordt opgesteld. Die strategienota legt voor de komende periode de prioriteiten vast, bepaalt de doelstellingen en duidt instrumenten aan om deze doelstellingen te bereiken.

Nederland is het eerste land, waaraan een dergelijke strategienota wordt gewijd, omdat het onze meest prioritaire buitenlandse partner is op tal van domeinen (politiek, ruimtelijk, taalkundig, economisch, enz.). Deze strategienota kwam tot stand door interdepartementaal ambtelijk overleg, gecoördineerd door de administratie Buitenlands Beleid.

Voor de relatie met Nederland werden volgende strategische doelstellingen geïdentificeerd.

Strategische doelstellingen

1. Wederzijds versterken van de dynamiek en de slagkracht van Vlaanderen en Nederland als één kerngebied in Europa door het intensiveren van de bilaterale samenwerking op die terreinen, waar complementaire relaties en/of gezamenlijke belangen bestaan.
2. Consolidatie en versteviging van de positie van Vlaanderen als economisch en ecologisch duurzaam ruimtelijk-logistiek knooppunt in Europa door het optimaal benutten van de ruimtelijke en economische potenties, door het vrijwaren van de duurzame groeimogelijkheden voor de Vlaamse havens en door het optimaliseren van de verkeers- en vervoersverbindingen.
3. Versterken van een positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland en actief bewerken van de Nederlandse markt met het oog op het aantrekken van Nederlandse toeristen en investeringen naar Vlaanderen en met het oog op de consolidatie en versterking van het internationaal ondernemen van Vlaamse ondernemingen in Nederland, onder meer door het focussen op enkele kansrijke economische doelsectoren.
4. Waar mogelijk en wenselijk streven naar samenwerking bij de uitvoering en implementatie van Europese en multilaterale regelgeving, naar het innemen van gemeenschappelijke standpunten en naar het gezamenlijk wegen op de besluitvorming in de Europese Unie en in multilaterale fora.

Elk van deze strategische doelstellingen wordt in de strategienota zelf onderbouwd door enkele operationele doelstellingen, die op hun beurt aanleiding geven tot concrete acties, die gerealiseerd dienen te worden.

Om deze doelstellingen en acties te verwezenlijken heeft de werkgroep volgende aanbevelingen geformuleerd. In deze aanbevelingen zitten de instrumenten verweven, die de Vlaamse Regering zal moeten inzetten om concreet vorm te geven aan de uitvoering van de strategienota.

Aanbevelingen

1. Om de bilaterale samenwerking met Nederland verder uit te bouwen, blijft de Vlaamse Regering het instrument van de verdragen, samenwerkingsakkoorden en memoranda van overeenstemming inzetten.
2. De Vlaamse Regering geeft verder invulling aan de samenwerking met Nederland op taalkundig en cultureel vlak via het bestaande verdragskader.
3. De Vlaamse Regering bepaalt op basis van het beleidsvoorbereidend onderzoek in het najaar van 2006 haar standpunt m.b.t. het verdrag inzake de Benelux Economische Unie en treedt hierover in overleg met de federale overheid.
4. De Vlaamse Regering voorziet de nodige middelen voor een personele versterking van de Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag vanaf 2007.
5. Alle leden van de Vlaamse Regering onderschrijven het belang van bilaterale contacten met Nederlandse ambtsgenoten en geven hier in de periode 2005-2009 invulling aan.
6. De Vlaamse Regering verwelkomt diepgaander ambtelijk overleg met Nederland, onder meer op volgende terreinen: leefmilieu en natuur, landbouw en visserij, ruimtelijke ordening, onderwijs, volksgezondheid, werk en sociale economie. Waar nodig, nemen de leden van de Vlaamse Regering in het kader van aanbeveling 5 zelf het initiatief om in samenspraak met hun Nederlandse collega's impulsen te geven met het oog op structureler ambtelijk overleg op die terreinen.
7. De Vlaamse Regering gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het buitenlands beleid, een nulmeting te organiseren i.v.m. het imago van Vlaanderen in Nederland en op basis daarvan een actieplan te ontwikkelen met het oog op een versterking van dat imago.
8. Naargelang het noodzakelijk en wenselijk is, worden er permanente of tijdelijke interdepartementale overlegstructuren opgezet om het buitenlands beleid van Vlaanderen te stroomlijnen, inzonderheid ten aanzien van Nederland.
9. De Vlaamse Regering hecht groot belang aan een goede afstemming met de federale overheid m.b.t. die Belgisch/Vlaams-Nederlandse dossiers, waarvoor beide overheden verantwoordelijkheden delen en zal ernaar streven het overleg met de federale overheid te versterken.
10. Bij de uitvoering van deze strategienota hecht de Vlaamse Regering groot belang aan de betrokkenheid van de verschillende betrokken maatschappelijke "stakeholders".
11. De Vlaamse Regering hecht groot belang aan een goede afstemming met de provinciale en lokale overheden m.b.t. die Vlaams-Nederlandse dossiers waarvoor zij belangen en verantwoordelijkheden delen en zal ernaar streven het overleg te versterken.
12. Wat betreft de te hanteren financiële verdeelsleutel m.b.t. de samenwerking met Nederland neemt de Vlaamse Regering vooral een pragmatische houding aan, die naargelang het beleidsdomein en naargelang het geval een andere invulling kan krijgen.

Uiteindelijk geeft de strategienota aanleiding tot de volgende beslissingen door de Vlaamse Regering:

De Vlaamse Regering:

1. neemt kennis van het uitvoerige achtergronddocument bij deze strategienota;
2. neemt kennis van de strategienota zelf;
3. keurt de strategische doelstellingen met het oog op het verder uitbouwen van de relatie Vlaanderen-Nederland goed;
4. neemt de uitvoering van de aanbevelingen integraal ter harte;
5. doet binnen elk beleidsdomein de nodige inspanningen voor de realisering van de voorgestelde aanbevelingen voor de actie en zet hiervoor de nodige budgettaire en personele middelen in;
6. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, deze nota te bezorgen aan het Vlaams Parlement;
7. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, eind 2007 een tussentijds rapport te bezorgen aan de Vlaamse Regering, met een stand van zaken over de uitvoering van de strategische en operationele doelstellingen aan de hand van de meetindicatoren;
8. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, in samenwerking met de betrokken vakministers, met de verdere opvolging en/of coördinatie van de acties, voorzien in deze nota.

1. Situering en doelen van deze nota vanuit de beleidsnota Buitenlands Beleid 2005-2009

De beleidsnota Buitenlands Beleid 2005-2009 (p.14) stelt :

*“Gezien het politiek en economisch belang van onze buurlanden en –regio’s én de gedeelde waarden tussen Vlaanderen en zijn nabije buitenland zal het buurlandenbeleid de komende jaren een absolute **prioriteit** vormen. Als uiting van het prioritaire belang zal voor elk van onze buurlanden op een gefaseerde manier een concrete **strategienota** worden uitgewerkt. Deze strategienota legt de prioriteiten vast, bepaalt de doelstellingen en duidt de instrumenten aan om deze doelstellingen te bereiken. De strategie wordt opgevolgd via meetindicatoren en wordt op geregelde tijdstippen geëvalueerd. Via intens overleg zal erover gewaakt worden dat alle relevante partners binnen de overheid (andere beleidsdomeinen, vertegenwoordigers ter plaatse) deze strategie onderschrijven. De buurlandenstrategieën worden gevalideerd door de Vlaamse Regering en gecommuniceerd aan het Vlaams Parlement.”*

Nederland is het eerste land waaraan een dergelijke strategienota wordt gewijd. Die keuze ligt voor de hand: er kunnen zowel politieke, ruimtelijke, als economische, taalkundige, historische en culturele redenen voor ingeroepen worden. De Vlaams-Nederlandse relaties krijgen op dit ogenblik vorm in de meest diverse beleidsdomeinen en ze zijn zonder meer diepgaand. Vlaanderen en Nederland staan bovendien voor een aantal gelijklopende en vaak gezamenlijke uitdagingen. In vele opzichten is Vlaanderen complementair aan Nederland – meer dan aan andere buurlanden.

Hoofdstuk 2 vat een aantal analytische inzichten samen over de relatie Vlaanderen-Nederland. Die analyse is het vertrekpunt voor het formuleren van strategische doelstellingen, die het richtsnoer zullen vormen voor het beleid en voor toekomstige acties van de Vlaamse Regering richting Nederland. Die doelstellingen komen aan bod in hoofdstuk 3. De Vlaamse Regering zal bij de uitwerking van die doelstellingen een sturende rol spelen. Hoofdstuk 4 besteedt aandacht aan het instrumentarium dat daarvoor nodig is en formuleert aanbevelingen voor de Vlaamse Regering.

Deze nota kwam tot stand door middel van interdepartementaal overleg in de schoot van de Vlaamse overheid. Alle geledingen van de Vlaamse overheid konden hun inbreng doen. Op die manier moet de veelzijdigheid van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen aan bod komen en kunnen de belangen van de verschillende actoren tot hun recht komen. Voor de coördinatie van de werkzaamheden en voor het redactioneel bundelen van de verschillende tekstbijdragen stond de administratie Buitenlands Beleid in.

Binnen het korte bestek van deze nota kan onmogelijk volledig recht worden gedaan aan alle bijdragen van de verschillende diensten. Meer inzicht in het geheel van de Vlaams-Nederlandse relaties krijgt u, in bijlage, in het uitgebreide achtergronddocument met de volledig uitgeschreven analyse en strategie.

2. Analyse van de relaties tussen Vlaanderen en Nederland

2.1. Inleiding

De interdepartementale werkgroep nam de relaties tussen Vlaanderen en Nederland grondig onder de loep. De werkgroep richtte zich daarbij op de eerste plaats op de Vlaams-Nederlandse samenwerking in de (centrale) publieke sector.

Om die samenwerking gedetailleerd en overzichtelijk in kaart te brengen, stelde de werkgroep per beleidsdomein een inventaris en een analyse op. Deze nota brengt de belangrijkste beleidsoverschrijdende conclusies. Een samenvatting op hoofdlijnen van de analyse vergemakkelijkt een transparante doorvertaling naar de strategische doelstellingen.

Volgens de werkgroep vertonen de Vlaams-Nederlandse relaties – samengevat – drie basissenmerken:

- verwevenheid en complementariteit
- concurrentie
- verschillende bestuurscultuur en andere gezichtshoeken

Die 3 basissenmerken bepalen de 'kleur' en de ontwikkeling van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen. Ze worden verder behandeld in de punten 2.2. tot 2.4..

De paragrafen 2.5. en 2.6. brengen een stand van zaken van de Vlaams-Nederlandse samenwerking in de (centrale) publieke sector. Paragraaf 2.5. zoomt in op de bilaterale samenwerking en op de samenwerking binnen de Benelux. Paragraaf 2.6. behandelt de samenwerking binnen de EU en binnen multilaterale instellingen.

2.2. Verwevenheid en complementariteit

Ruimtelijk

Natuur en infrastructuur binden Vlaanderen en Nederland in sterke mate. De ligging in de Noordwest-Europese Delta zorgt voor een wederzijdse afhankelijkheid op het vlak van mobiliteit en transport. Onze stadsgebieden en onze havens, autowegen, spoor- en waterwegen zijn met elkaar verknoopt. We delen veel achterlandverbindingen. Onze belangrijkste rivieren – Maas en Schelde – en tal van andere natuurlijke waterlopen lopen verder op Nederlands grondgebied. Het resultaat is een sterke onderlinge afhankelijkheid op het vlak van transport, economie, natuur en milieu en veiligheid tegen overstromingen of te lage waterstanden. De Benelux en de Europese integratie leiden tot een groeiende verwevenheid van onder meer de woningmarkt en de arbeidsmarkt. Aldus vervaagt de grens tussen Vlaanderen en Nederland.

Taalkundig en cultureel

Vlaanderen en Nederland vormen één taalgebied. Nederland vormt voor Vlaanderen breed-cultureel gezien het meest voor de hand liggende uitbreidingsgebied en vice versa.

Deze constatering vindt zijn neerslag in een lange historie van structurele samenwerking in het kader van de Taalunie en de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland. Recent werd deze structurele samenwerking uitgediept met de start van het Vlaams-Nederlands huis deBuren, als één van de instrumenten om onze taal en culturen in een uitgebreide Europese Unie meer gestalte en uitstraling te geven.

Economisch

Vlaanderen is een van de drie belangrijkste handelspartners van Nederland en omgekeerd. Nederlandse ondernemingen zijn in Vlaanderen goed voor een werkgelegenheid van om en bij de 135.000 werknemers. Ze zijn daarmee de grootste buitenlandse werkgevers in Vlaanderen. Duizenden grensarbeiders zijn aan beide zijden van de grens werkzaam. Van alle buitenlandse toeristen in Vlaanderen boeken de Nederlanders de meeste overnachtingen: in 2003 zelfs 60% meer dan de Duitsers die de tweede plaats bekleedden. Vlaanderen en Nederland vormen een belangrijke markt voor elkaar: voor de afzet van goederen en diensten, voor het aantrekken van toeristen en investeringen, enz.

Demografisch

In 2004 woonden ca. 88.000 Nederlanders in Vlaanderen. Er wonen méér Nederlanders in Vlaanderen dan Marokkanen, Italianen, Turken en Fransen samen. Die groepen nemen afzonderlijk genomen de plaatsen twee tot vijf voor hun rekening.

2.3. Concurrentie

Nederlandse actoren zijn vaak rechtstreekse concurrenten van hun Vlaamse tegenhangers. De Vlaamse en Nederlandse belangen lopen dan ook niet altijd gelijk en soms botsen ze zelfs. Een aantal voorbeelden in de economische sfeer:

- aantrekken van buitenlandse investeringen, o.m. de vestiging van zogenaamde Europese Distributiecentra (EDCs)
- aantrekken van toeristen
- concurrentie tussen de havens
- concurrentie tussen Vlaamse en Nederlandse ondernemingen op buitenlandse markten

Aantrekken van buitenlandse investeringen

Vlaanderen en Nederland zijn, binnen het ruimere Europese kader, belangrijke logistieke centra. Onze landen vervullen een eersterangsrol als distributie- en transportregio's. Ze strijden om het marktaandeel bij het aantrekken van zogenaamde EDCs. Variabelen als de hoogte van de loonkosten, de optimale toegang tot zee- en luchthavens en trans-Europese netwerken, de nabijheid van internationale instellingen, de graad van flexibiliteit van de arbeidsmarkt en de fiscale situatie bepalen alle in belangrijke mate mee of een onderneming voor Vlaanderen, dan wel voor Nederland kiest.

Aantrekken van toeristen

Nederland en Vlaanderen concurreren om de gunst van de eigen burgers en van die van het buurland voor korte vakanties. Ook op de Britse, Franse en Duitse toeristische markt zijn we concurrenten van elkaar. We bieden sterk vergelijkbare toeristische producten aan (kust, fietsvakanties, citytrips).

Concurrentie tussen de havens

Binnen de range Hamburg-Le Havre zijn de Vlaamse en Nederlandse havens stevige concurrenten van elkaar. Al die havens geven toegang tot dezelfde Europese markt. Ze beschikken over een grotendeels gemeenschappelijk achterland. Het marktaandeel van de Vlaamse havens in die range bedroeg in 2003 23,9%. Het marktaandeel van de Nederlandse havens in datzelfde jaar was 43,6%.

De havens van Rotterdam en Antwerpen zijn binnen Europa de grootste spelers. Op de internationaal sterk groeiende containermarkt zijn ze harde concurrenten van elkaar.

Concurrentie tussen Vlaamse en Nederlandse ondernemingen op buitenlandse markten

Vlaamse en Nederlandse bedrijven zijn in een aantal sectoren stevige concurrenten van elkaar op de buitenlandse markten. Daarbij kan b.v. gedacht worden aan de biersector en de baggeraars. Men moet er zich uiteraard steeds rekenschap van geven dat de Vlaamse ondernemingen ook elkaar beconcurreren en niet enkel de Nederlandse bedrijven; het zelfde geldt uiteraard mutatis mutandis voor de Nederlandse ondernemingen onderling

2.4. Verschillende bestuurscultuur en andere gezichtshoeken

Vaak zitten Vlaanderen en Nederland algemeen-politiek op een andere golflengte. Onze globale oriëntatie en onze bestuurscultuur verschillen sterk, al valt er een zekere convergentie waar te nemen. We groeien brokje bij beetje naar elkaar toe, maar de kloof is nog diep. Een paar illustraties van de basisvaststelling:

Historisch: een sterk uiteenlopende historische oriëntatie – maritiem en Angelsaksisch voor Nederland; Europees-continentaal en eerder Latijns voor Vlaanderen.

Bestuurscultuur: Nederland kent het Belgisch-Vlaamse systeem met zijn ministeriële kabinetten niet. Nederlandse bewindslieden werken rechtstreeks samen met het ambtelijke apparaat

Politiek-economische visie: Nederland sluit, inzake algemene, politiek-economische visie nauwer aan bij het Angelsaksische model dan Vlaanderen. In Vlaanderen maakt men – in vergelijking met Nederland – een groter voorbehoud tegen sommige vormen van ver doorgedreven liberalisering/verzelfstandiging (havendiensten, openbaar vervoer).

Bilaterale dossiers: de voorbije jaren kwam het tot serieuze wrijvingen tussen België-federaal en Nederland rond een aantal mobiliteits- en infrastructuurdossiers (HogeSnelheidsLijn, IJzeren Rijn). In het Scheldedossier vonden Vlaanderen en Nederland gemakkelijker een consensus, al gebeurde ook dit niet steeds zonder horten en stoten.

EU: hoewel België/Vlaanderen en Nederland in EU-verband heel wat gelijklopende belangen hebben, verschillen ze ook vaak van mening in belangrijke Europese dossiers. Dat gaat bijvoorbeeld om dossiers als de financiële perspectieven 2007-2013, de dienstenrichtlijn, de richtlijn op het gebied van de havendiensten en het dossier diensten van algemeen belang. Ook treden er verschillen aan het licht in de houding van Vlaanderen en Nederland rond het gebruik van het Nederlands in de Europese instellingen.

Multilateraal: ook in multilaterale dossiers houden Vlaanderen en Nederland er vaak andere opvattingen op na. Een voorbeeld zijn de gevoelige verschillen met betrekking tot de bescherming van de culturele diversiteit. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het kader van de liberaliseringonderhandelingen binnen de GATS. Vlaanderen leunt daarbij aan bij het Franse beleid dat een grote rol weggelegd ziet voor de overheid. Nederland leunt meer aan bij de Angelsaksische visie en stelt de vrijemarktprincipes voorop.

2.5. Bevindingen inzake de relaties op bilateraal niveau en binnen de Benelux

Voor een uitvoerige analyse van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland wordt verwezen naar het uitvoerige achtergronddocument bij deze strategienota, meer bepaald sectie 2.4..

2.5.1. Bilateraal

Bevoegdheden

Op een heel aantal terreinen beschikt Vlaanderen over exclusieve of nagenoeg exclusieve bevoegdheden. Voor dié beleidsdomeinen heeft Vlaanderen alle hefbomen in handen om zijn beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Vlaanderen voert voor al die materies zelf zijn buitenlands beleid (waterwegen en wegen, ruimtelijke ordening, landbouw en visserij, onderwijs, cultuur, wetenschap, welzijn, enz), dus ook in relatie met Nederland. Andere bevoegdheidspakketten zijn minder homogeen en hebben een ‘gemengd’ karakter. Voor zaken als gezondheidszorg, tewerkstelling of immigratie zijn zowel de federale als de Vlaamse overheid gedeeltelijk bevoegd. Als Vlaanderen op die terreinen afspraken wil maken met Nederland kunnen die niet het volledige beleidsdomein afdekken. De ervaring leert dat overleg en samenwerking met drie partners – Nederland, Vlaanderen en België-federaal – vaak een stuk moeilijker verloopt.

De asymmetrie in de bevoegdhedenstructuur tussen Vlaanderen/België en Nederland situeert zich ook op het decentrale bestuursniveau. Zo beschikken de Nederlandse provincies weliswaar over minder bevoegdheden dan de Vlaamse overheid, maar hebben zij meer bestuursverantwoordelijkheden dan hun Vlaamse tegenhangers. Deze niet-parallele bevoegdhedenstructuur brengt soms met zich mee dat het – zeker in het beginstadium van de samenwerking op een bepaald terrein – voor Vlaamse en Nederlandse partners, aan weerszijden van de grens, niet steeds meteen duidelijk is wie waarvoor bevoegd is en welke bestuursniveau’s bij het grensoverschrijdend overleg betrokken dienen te worden. Dit is een permanent aandachtspunt, wanneer men verdere vormen van samenwerking tussen de Vlaamse en Nederlandse decentrale overheden ambieert.

Belangstelling vanuit Nederland voor samenwerking met Vlaanderen

De (spontane) Nederlandse belangstelling voor samenwerking met Vlaanderen is niet altijd even groot. Zelfs op het vlak van taal, cultuur en onderwijs levert dit soms problemen op. Daar zijn meerdere redenen voor. In een aantal gevallen maken de snelle wissels aan de top van Nederlandse beleidsdepartementen systematisch en structureel overleg moeilijk. Een voorbeeld is de Onderwijssector. In andere gevallen spelen meer principiële beleidsopvattingen een rol. Zo is de Nederlandse Raad voor Cultuur “*van oordeel dat culturele samenwerking binnen het Nederlandse taalgebied belangrijk is als bijdrage aan de culturele diversiteit van Europa. Maar naarmate Nederland meer in Europa opgaat wordt de prioriteit van de taalgemeenschap tegelijkertijd relatief van minder belang omdat ook andere gemeenschappelijkheden onderdeel van het culturele uitwisselingsbeleid worden.*”

Op andere terreinen, bijvoorbeeld dit van wetenschap en innovatie, leefmilieu, en infrastructuur is de Nederlandse interesse voor samenwerking met Vlaanderen vaak wél groot.

Niveau van samenwerking

In de analyseoefening van de bilaterale betrekkingen heeft de interdepartementale werkgroep een methodologisch onderscheid gemaakt tussen zes niveaus van concrete Vlaams-Nederlandse samenwerking (per beleidsdomein) in oplopende volgorde van intensiteit:

1. Informatie-uitwisseling en kennisdeling
2. Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau
3. Samenwerking van operationele diensten
4. Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's
5. Beleidsafstemming
6. Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verbreden van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen

Voor bepaalde beleidsdomeinen vindt samenwerking vooral in de eerste drie niveaus plaats. Dit geldt bijvoorbeeld voor werk en sociale economie, jeugd, sport, ruimtelijke ordening, volksgezondheid, toerisme, internationaal ondernemen en aantrekken van investeringen. Dit hangt in een aantal gevallen samen met de niet-homogene bevoegdheidspakketten waarvan hoger sprake. Dit is bijvoorbeeld het geval voor werk, sociale economie en volksgezondheid. Ten slotte geldt voor toerisme, internationaal ondernemen en aantrekken van investeringen dat op deze terreinen niet primair samenwerking wordt beoogd met Nederland, maar dat Nederland ter zake eerder een concurrent is of een mogelijke markt.

In materies als mobiliteit en openbare werken, leefmilieu, wetenschap en innovatie, cultuur, taal, media, onderwijs, economie, energie en welzijn draait de Vlaams-Nederlandse samenwerking al op de conceptueel hogere niveau's. In verschillende van deze domeinen sloten Vlaanderen en Nederland verdragen, samenwerkingsakkoorden en memoranda van overeenstemming. Een serieuze verdieping en verbreding van de samenwerking op die terreinen blijft mogelijk. Vlaanderen wil, waar mogelijk, met name rond leefmilieu en natuur, onderwijs, cultuur en ruimtelijke ordening tot een ruimere beleidsafstemming met de Nederlandse collega's komen. Inzake landbouw en visserij moeten de huidige, goed lopende afstemming en overleg (b.v. in EU-verband) worden verdergezet en is er vooral nog ruimte

voor een structureler, bilateraal overleg met de Nederlandse collega's. Hoofdstuk 3 gaat hier verder op in.

Financiële stromen

Onderstaande tabel vat per beleidsdomein de financiële stromen in de Vlaams-Nederlandse samenwerking samen voor de periode 1999-2004. Enkel dié bedragen zijn opgenomen waar sprake is van financiële steun aan gemeenschappelijke of gemeenschappelijk gedragen projecten of structuren. In deze tabel worden dus geen cijfers geïntegreerd met betrekking tot bijvoorbeeld de baggerwerken in de Westerschelde, de Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag, de Brakke Grond in Amsterdam, enzovoort.

In volgende beleidsdomeinen is de financiële input voor Vlaams-Nederlandse samenwerking beperkt tot een deel van de personeelskost van ambtenaren die deze samenwerking in hun takenpakket hebben en tot kosten verbonden aan de organisatie van Vlaams-Nederlandse vergaderingen, enzovoort: landbouw en visserij, jeugd, welzijn, grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten.

Wat internationaal ondernemen betreft, behoort Nederland tot de cluster 'Buurlanden'. Financiële middelen worden ingezet op de gehele landengroep en zijn niet toerekenbaar per land. Hetzelfde geldt voor 'Investerings'. Nederland hoort daar tot de sector 'Noord-Europa'. Ook hier zijn bedragen niet per land geormerkt.

De tabel wijst uit dat de totale middelen, die uit de Vlaamse overheidsbegroting naar samenwerking met Nederland zijn gegaan, een toename hebben gekend van ca. 7 miljoen euro in 1999 tot iets meer dan 13 miljoen euro in 2004. Het gaat om een stijging met 92%.

Tabel 1 : Financiële stromen vanuit Vlaamse overheid m.b.t. Vlaams-Nederlandse samenwerking

Beleidsdomein	Naam Project/ Structuren	Oorsprong budget	Jaartal (bedrag in 000 €)					
			1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mobiliteit en Infrastructuur	ProSes	AWZ				774	2.295	1.989
Leefmilieu, Natuur en Energie	IMC	AMINAL	21	15	20	22	23	21
Leefmilieu, Natuur en Energie	ISC	AMINAL	119	121	134	138	142	149
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject Benekempen	OVAM						1.000 ¹
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject erosie-besrijding	AMINAL					87 ²	
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject Kempenbroek	AMINAL					355 ³	
Onderwijs en Vorming	GENT-akkoorden	Administratie Onderwijs	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75
Onderwijs en Vorming	Vlaams-Nederlands Instituut in Caïro	Administratie Buitenlands Beleid	65	65	65	44	44	0
Onderwijs-cultuur	Nederlandse Taalunie	Administratie Cultuur	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	3.078	3.000
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Verschillende projecten	Administratie Cultuur	2.186	2.397	2.715	2.632	3.182	3.509
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	BVN	Administratie Buitenlands Beleid (1999) – administratie Media (overige jaren)	868	868	1.239	1.239	1.239	1.239
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Nederlandse Taalunie: Boek en website n.a.v. 20 jaar Taalunie	Administratie Buitenlands Beleid	297					
Buitenlands Beleid e.a.	Secretariaat CVN	Administratie Buitenlands Beleid	182	192	196	234	221	257
Buitenlands Beleid e.a.	Journalistenuitwisseling	Administratie Buitenlands Beleid			19	24	19	

¹ Het betreft hier het vastleggingskrediet voor het project Benekempen. Dit project bestrijkt de periode 2004-2007.² Dit project rond erosiebestrijding loopt in de periode 2003-2005 en wordt verlengd tot 2006. Het opgenomen bedrag is opnieuw het vastleggingskrediet.³ Het betreft hier de som van de vastleggingen voor 2003 en 2004.

Beleidsdomein	Naam Project/ Structuren	Oorsprong budget	Jaartal (bedrag in 000 €)					
			1999	2000	2001	2002	2003	2004
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Permanent Secretariaat Spelsteden Euro 2000	Administratie Buitenlands Beleid	297					
Economie, Wetenschap en Innovatie	Verscheidende projecten in het kader van Interreg IIIA	Administratie Economie				517	215	772
Economie, Wetenschap en Innovatie	Zeewetent- schappelijk Onderzoek (VLANEZO)	Administratie Wetenschap en Innovatie				347	174	174
Economie, Wetenschap en Innovatie	Corpus Gesproken Nederlands	Administratie Wetenschap en Innovatie	151	254	333	372	288	163
Economie, Wetenschap en Innovatie	STEVIN (Sprak- en taal- technologie)	Administratie Wetenschap en Innovatie						760
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	Algemeen, waaronder RSD	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen	ca 50	ca 50	ca 50	ca 50	ca 50	ca 50
Werk en Sociale Economie	EURES (deel Vlaanderen- Nederland)	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemid- deling	19	27	33	48	60	43
Grens- overschrijdende Samenwerking inzake Territoriale Activiteiten	Subsidie aan BENEGO	Administratie Buitenlands Beleid	50	25				
Totaal			6.880	6.589	7.379	9.016	11.547	13.201

2.5.2. Benelux

Op een aantal vlakken – leefmilieu, energie, jeugd, landbouw, economie, grensoverschrijdende samenwerking en ruimtelijke ordening – verloopt (een deel van) de Vlaams-Nederlandse samenwerking in het kader van de Benelux-structuren. De ervaringen daarmee zijn gemengd. Voor energie en jeugd bijvoorbeeld vormt de Benelux zowat het enige forum voor Vlaams-Nederlands overleg. Voor landbouw komen binnen het Benelux-overleg dan weer nauwelijks onderwerpen aan bod die voor Vlaanderen van wezenlijk belang zijn én die tot zijn bevoegdheidsdomein behoren. De mogelijkheid tot diepgaander overleg op het gebied van Leefmilieu blijft binnen de Benelux dan weer onderbenut. En wat Ruimtelijke Ordening betreft, is het de vraag of Benelux-overleg een meerwaarde biedt in vergelijking met bilateraal contact.

In meer algemene zin dringt zich de vaststelling op dat de structuur van de Benelux niet meer aangepast is aan de huidige positie en bevoegdheden van de deelstaten in België en aan toekomstige evoluties. Zo heeft Vlaanderen géén toegang tot het hoogste politieke niveau binnen de Benelux: het overleg tussen regeringsleiders (bijvoorbeeld bij de voorbereiding van Europese Raden). De deelstaten werden ook nog niet betrokken bij de voorbereiding van gezamenlijke Benelux-memoranda, bijvoorbeeld betreffende de Intergouvernementele Conferentie. Voor Vlaanderen zijn dit belangrijke lacunes.

Het Verdrag met betrekking tot de Benelux Economische Unie is in 1960 in werking getreden voor een periode van vijftig jaar. Het loopt tot 31 oktober 2010. Het verdrag blijft vervolgens voor achtereenvolgende tijdvakken van tien jaar van kracht, tenzij één van de partijen één jaar voor de afloop van het lopende tijdvak de andere partijen in kennis stelt van haar voornemen het verdrag te beëindigen. Op de jongste Belgisch-Nederlandse Conferentie, in het Vredespaleis te Den Haag op 28 september 2004, werd duidelijk dat de Belgisch-federale en de Nederlandse regering hun samenwerking in het kader van de Benelux willen verder zetten, op basis van een aangepast takenpakket.

Om het standpunt van de Vlaamse Regering inzake het vernieuwen van het Benelux-verdrag goed voor te bereiden, werd aan de KU Leuven en de Universiteit van de Verenigde Naties de opdracht gegeven hierover een studie uit te voeren.

2.6. Bevindingen inzake de Vlaams-Nederlandse relaties in EU- en multilateraal verband

Voor Vlaanderen is het belangrijk om in bepaalde Europese dossiers aansluiting te zoeken bij partners met het oog op gezamenlijke standpuntbepalingen richting Europese Commissie, coalitievorming enz.. Ook in een aantal multilaterale organisaties is Vlaanderen vaak aangewezen op overleg en afstemming van standpunten met andere landen. De voor de hand liggende keuze is daarbij – a-priori – Nederland.

Op een aantal domeinen voeren Vlaamse en Nederlandse beleidsverantwoordelijken al overleg rond EU- en multilaterale dossiers. Slechts in een beperkt aantal beleidsdomeinen zitten Vlaanderen en Nederland meestal op dezelfde lijn en kunnen ze met één standpunt naar buiten komen. Dit is bijvoorbeeld wel het geval voor Landbouw. Op andere vlakken lopen de standpunten vaak uiteen. Dit geldt voor onderwijs, taal, cultuur, welzijn en volksgezondheid, wetenschap en innovatie. Soms is dit het gevolg van verschil in belangen. Maar de botsende visies gaan vaak ook terug op verschillen in algemeen-politieke benaderingswijze.

Maar nog los van inhoudelijke verschillen in EU- en multilaterale dossiers, is Vlaams-Nederlandse afstemming niet evident omdat Vlaanderen geen rechtstreekse stem heeft in de EU. Vlaanderen moet zijn standpunten via de Belgische vertegenwoordiging op EU-niveau brengen. Dit veronderstelt (soms moeizaam) intern-Belgisch overleg met de federale overheid en met de andere deelstaten. Overigens is het zo dat voor de beleidsdomeinen, waarvoor Vlaanderen exclusief bevoegd is, de handicap van het ‘federale tussenstation’ in de praktijk tot een minimum herleid wordt door een goede voorafgaandelijke afstemming tussen Vlaanderen en Wallonië.

Pas nadat dit intern-Belgisch overleg heeft plaatsgevonden, kan op basis daarvan een afstemming van het formele Belgische standpunt plaatsvinden met het Nederlandse. Dit neemt niet weg dat het – voor onze bevoegdheidsdomeinen – belangrijk is om de Nederlandse standpunten in een vroeg stadium te kennen en de Vlaamse aan Nederland mee te delen. Dit vormt een permanente opdracht voor de Vlaamse ambtenaren die aanwezig zijn op EU-vergaderingen en voor de medewerkers van de Vlaamse vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie.

3. Strategie

3.1. Inleiding

De interdepartementale werkgroep koos ervoor om niet voor elk beleidsdomein afzonderlijk strategische doelstellingen uit te schrijven. In de plaats daarvan legt dit document een beperkt aantal gecombineerde doelstellingen ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voor. Elke doelstelling bestrijkt verschillende beleidsterreinen. Van de Vlaamse Regering wordt verwacht dat ze de gezamenlijke verantwoordelijkheid draagt voor de verwezenlijking ervan. De strategische doelstellingen vormen voor alle diensten van de Vlaamse overheid een richtsnoer. Die aanpak staat borg voor een breed politiek en ambtelijk draagvlak en voor een geïntegreerd optreden van de Vlaamse overheid richting Nederland.

De strategische doelstellingen zijn algemeen geformuleerd. Ze worden inhoudelijk onderbouwd door operationele doelstellingen en concrete acties, die meestal wel betrekking hebben op een specifiek beleidsdomein. De strategische doelstellingen zijn geformuleerd om gedurende minstens twee regeerperiodes te kunnen dienen. De tijdshorizon van de operationele doelstellingen en van de concrete acties is een stuk korter. Het streefdoel is om die te realiseren binnen deze legislatuur.

De meetindicatoren moeten de Vlaamse Regering tijdens deze en de volgende legislatuur in staat stellen om na te gaan of zij op de goede weg zit. Indien een bepaalde indicator achterop blijft, kan er vanuit het beleids- of het operationele niveau ingegrepen worden. Op dat ogenblik kunnen de inspanningen worden verhoogd om de doelstelling te halen, of kan de operationele doelstelling – bijvoorbeeld in het licht van nieuwe ontwikkelingen – bijgesteld of verfijnd worden.

De operationele doelstellingen, acties en meetindicatoren staan uitvoerig beschreven in het als bijlage opgenomen achtergronddocument. Deze nota beschrijft de strategische doelstellingen enkel op hoofdlijnen en ze duidt die kort.

De interdepartementale werkgroep identificeerde de volgende 4 strategische doelstellingen, die de Vlaamse Regering bij het verbreden van de relatie tussen Vlaanderen en Nederland moet nastreven:

1. Wederzijds versterken van de dynamiek en van de slagkracht van Vlaanderen en Nederland als één kerngebied in Europa door het intensiveren van de bilaterale samenwerking op die terreinen waar complementaire relaties en/of gezamenlijke belangen bestaan.
2. Consolidatie en uitbouw van de positie van Vlaanderen als economisch en ecologisch duurzaam ruimtelijk-logistiek knooppunt in Europa door het optimaal benutten van de ruimtelijke en economische mogelijkheden, door het vrijwaren van de duurzame groeimogelijkheden voor de Vlaamse havens en door het optimaliseren van de verkeers- en vervoersverbindingen.
3. Versterken van een positieve beeldvorming over Vlaanderen en actief bewerken van de Nederlandse markt met het oog op het aantrekken van Nederlandse toeristen en investeringen naar Vlaanderen en met het oog op de consolidatie en versterking van

het internationaal ondernemen van Vlaamse ondernemingen in Nederland, onder meer door het focussen op enkele kansrijke doelsectoren.

4. Waar mogelijk en wenselijk streven naar samenwerking bij de uitvoering en implementatie van Europese en multilaterale regelgeving, naar het innemen van gemeenschappelijke standpunten en naar het gezamenlijk wegen op de besluitvorming in de Europese Unie en op multilaterale fora.

Hieronder volgen per strategische doelstelling een toelichting en een kort overzicht van de verschillende operationele doelstellingen.

3.2. Strategische doelstelling 1: Wederzijds versterken van de dynamiek en de slagkracht van Vlaanderen en Nederland als één kerngebied in Europa door het intensiveren van de bilaterale samenwerking op die terreinen, waar complementaire relaties en/of gezamenlijke belangen bestaan.

Vlaanderen en Nederland kennen een grote ruimtelijke, economische, culturele en demografische verwevenheid en complementariteit. Als onderdeel van het Europese kerngebied is het van belang om waar mogelijk hun dynamiek en hun slagkracht gezamenlijk te versterken. Vlaanderen en Nederland staan op verschillende terreinen immers voor gedeelde uitdagingen en vele van de brede maatschappelijke en politieke problemen waar Vlaanderen mee wordt geconfronteerd, spelen ook op vergelijkbare wijze in Nederland.

Vlaanderen kan alleen maar zijn voordeel doen bij het bestuderen van de wetenschappelijke, ambtelijke en politieke analyses die Nederland aan die problemen wijdt. De uitwisseling van informatie over analyse en aanpak is een belangrijke opdracht voor de Vlaamse Vertegenwoordiging en voor alle beleidsdepartementen.

Ook afstemming van beleid en steeds nauwere vormen van samenwerking dringen zich op. Uit de analyse is gebleken dat hier binnen Vlaanderen vraag voor is en ruimte voor bestaat. In Nederland is daar eveneens belangstelling voor. Nederlandse planologen en bewindvoerders op het niveau van het Rijk en van de provincies geven aan dat ze bij hun plannen rond de uitbouw van nieuwe infrastructuur en zelfs bij eventuele bestuurlijke herindelingen rekening willen houden met die vervlechting. Vlaanderen heeft er alle belang bij om die ontwikkelingen nauwgezet op te volgen en er desgewenst ook op in te spelen.

Onderstaande tabel biedt een beknopt en slechts partieel overzicht van de operationele doelstellingen die ter ondersteuning van strategische doelstelling 1 worden geformuleerd. Een volledig overzicht en een meer uitvoerige toelichting staan beschreven in de bijlage.

Tabel 2: Overzicht van de operationele doelstellingen m.b.t. strategische doelstelling 1

Operationele doelstelling	Voorbeelden per beleidsdomein
Verder zetten van bestaande en streven naar nieuwe vormen van gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen	- Verder ingaan op ingeslagen weg voor een gezamenlijke visie en een gemeenschappelijk beleid en beheer van Schelde en Maas (zie ook operationele doelstelling 2.2. hieronder) - Nederlandse Taalunie: grondige voorbereiding beleidsactieplan 2008-2012 - Evaluatie van de satellietzender BVN en beslissing over verdere Vlaamse participatie - Onderzoek naar wenselijkheid en mogelijkheid tot het opzetten van een gemeenschappelijk cultuurkanaal - Bestendiging van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie - Uitbouw van de Buren als Vlaams-Nederlandse “vitrine” in Brussel
Streven naar meer beleidsafstemming inzake verschillende beleidsdomeinen	- In volgende beleidsdomeinen is dit prioritair en bestaat ruimte voor een versterking van de beleidsafstemming: leefmilieu en natuur, onderwijs, energie, volksgezondheid, welzijn en ruimtelijke ordening. - Verderzetting van de bestaande afstemming voor landbouw en visserij en uitbouwen van een structureler bilateraal overleg. - Verdere uitbouw van de task-force innovatie. - Evaluatie van de samenwerking in het kader van het cultureel verdrag en actualisering en/of herijking van die samenwerking naargelang de uitkomst van de evaluatie. - Aanstelling van een nieuwe Commissie cultureel verdrag (2006)
Ontwikkelen en uitvoeren van bestaande en nieuwe gezamenlijke projecten en programma's, verder uitbouwen van de samenwerking van operationele diensten en stimuleren van de samenwerking van partners op decentraal niveau	Dit geldt voor vele sectoren. O.m. jeugd (binnen de Benelux), leefmilieu en natuur, wetenschap en innovatie, grensoverschrijdende samenwerking inzake territoriale autoriteiten, media (samenwerking inzake digitale televisie), toerisme (bestendigen van gezamenlijke promotieacties op verre markten).
Informatie-uitwisseling en kennisdeling	In alle beleidsdomeinen moet aan dit element verder aandacht worden geschonken.

3.3. Strategische doelstelling 2: Consolidatie en versteviging van de positie van Vlaanderen als economisch en ecologisch duurzaam ruimtelijk-logistiek knooppunt in Europa door het optimaal benutten van de ruimtelijke en economische potenties, door het vrijwaren van de duurzame groeimogelijkheden voor de Vlaamse havens en door het optimaliseren van de verkeers- en vervoersverbindingen.

Binnen een straal van minder dan 300 kilometer beschikken Vlaanderen en Nederland samen over 8 zeehavens van waaruit het hele Europese hinterland bediend wordt. Dit geeft beide landen een uitzonderlijk sterke ruimtelijk-logistieke positie. De havens kunnen zich binnen een integrerend Europa blijven ontwikkelen tot krachtige motoren van duurzame economische groei.

Dat onze gebieden éénzelfde economisch-ruimtelijke kerngebied vormen, biedt kansen voor de uittekening van een gemeenschappelijke visie en een gemeenschappelijk beleid. Goede wegen, vaarwegen en spoorwegen zijn voor beide partners van essentiële betekenis voor een versterking van hun ruimtelijk-economische positie in Europa.

Beide partners zijn door hun nabijheid volledig op elkaar aangewezen. Volgende elementen illustreren dit:

- De maritieme toegang van de havens van Gent en van Antwerpen loopt over Nederlands grondgebied. Voor de toegankelijkheid van de havens van Antwerpen en Gent is strategisch en projectmatig Vlaams-Nederlands overleg noodzakelijk.
- Nederland is in grote mate van Vlaanderen afhankelijk voor zijn transit over de weg of per spoor (HSL), en voor zijn binnenvaart richting Frankrijk en Zuid-Europa.
- Vlaanderen en Nederland dragen beide verantwoordelijkheden voor het beheer van de waterkwantiteit en –kwaliteit van de Schelde en de (Gemeenschappelijke) Maas.

Tabel 3 : Overzicht van de operationele doelstellingen m.b.t. strategische doelstelling 2

– Versterken van de politieke en ambtelijke intern-Vlaamse en intern-Belgische afstemming rond de infrastructuurdossiers. – Strategisch overleg voeren met Nederland en gemeenschappelijke lange en halflange termijnvisies ontwikkelen inzake het beleid en het beheer t.a.v. de Schelde en de Maas met het oog op het – waar mogelijk en wenselijk – realiseren en versterken van gemeenschappelijke beleids- en beheersstructuren t.a.v. beide rivieren. – Samen met Nederland voorbereiden van en/of uitvoering geven aan diverse, specifieke projecten, die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot de verdere uitbouw van de logistieke centrumfunctie, die Vlaanderen – samen met Nederland – in Europa bekleedt.

3.4. Strategische doelstelling 3: Versterken van een positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland en actief bewerken van de Nederlandse markt met het oog op het aantrekken van Nederlandse toeristen en investeringen naar Vlaanderen en met het oog op de consolidatie en versterking van het internationaal ondernemen van Vlaamse ondernemingen in Nederland, onder meer door het focussen op enkele kansrijke economische doelsectoren.

Uit de analyse is duidelijk naar voren gekomen dat Nederland – naast een partner voor samenwerking op vele terreinen – ook een zeer belangrijke markt vormt voor Vlaamse actoren. Nederlanders zijn consumenten van Vlaamse producten en diensten, komen op bezoek in Vlaanderen als toerist, bouwen als bedrijfsleider een vestiging van hun onderneming in Vlaanderen uit, enzovoort. Vlaanderen moet de komende jaren dan ook inspanningen doen om de Nederlandse markt actief te blijven bewerken zodat de aanwezige mogelijkheden verder ontgonnen worden.

Dit is niet enkel een economische doelstelling, waarbij de aantrekkelijkheid van Vlaanderen voor Nederland bepaald wordt door harde, objectieve parameters als fiscale druk, loonkost, aanwezigheid van havens en infrastructuur, beschikbaarheid van bedrijventerreinen en hotels, kwaliteit van de beroepsbevolking, enz. Ook de algemene beeldvorming over Vlaanderen beïnvloedt in belangrijke mate de aantrekkingskracht van Vlaanderen in het buitenland, in dit geval in Nederland.

Het zijn op de eerste plaats economische gegevens die de realisatie van deze strategische doelstelling zullen bepalen. Maar het blijft toch aangewezen dat Vlaanderen tegelijkertijd ook zijn “immateriële” troeven uitspeelt om in Nederland een gunstig imago op te bouwen. Vlaanderen heeft niet enkel “verkoopbare” producten en diensten in de aanbieding staan. Wij kunnen ook prat gaan op ons vakmanschap en expertise op diverse terreinen als cultuur, wetenschappen, transport, design, architectuur, gastronomie, mode, sport, pop- en rockmuziek en televisie. De Vlaamse kennis en kunde in al die domeinen moet in de komende periode meer in de kijker worden gezet in Nederland.

Tabel 4 : Overzicht van de operationele doelstellingen m.b.t. strategische doelstelling 3

- Op het vlak van internationaal ondernemen: het maximaal uitspelen van de Vlaamse sterke kanten door gericht en pro-actief te werken op een aantal kansrijke sectoren die wij in overleg met de Vlaamse economische spelers bepalen. - Ontwikkeling van een coherente strategie voor het benaderen van potentiële Nederlandse investeerders door pro-actief te werken op enkele specifieke sectoren: chemie, ICT, ‘life sciences’, logistiek en automotive. - De banden tussen het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen en de verschillende organisaties in het Nederlandse werkveld nauwer aanhalen en - m.b.t. het aantrekken van Nederlandse bedrijven naar Vlaanderen - verdieping van de samenwerking van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen met verschillende Nederlandse instanties. - De versterking van de positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland door de valorisatie van de expertise en het vakmanschap van Vlaanderen in verschillende beleidsdomeinen - dit actief in Nederland uitdragen.

3.5. Strategische doelstelling 4: Waar mogelijk en wenselijk streven naar samenwerking bij de uitvoering en implementatie van Europese en multilaterale regelgeving, naar het innemen van gemeenschappelijke standpunten en naar het gezamenlijk wegen op de besluitvorming in de Europese Unie en in multilaterale fora.

De meest recente uitbreiding van de Europese Unie heeft het soortelijk gewicht van België/Vlaanderen en Nederland binnen de EU verminderd. Dat leidt tot het inzicht dat beide landen binnen de Unie partners moeten uitkiezen, willen zij in de toekomst hun belangen binnen de Unie veilig stellen.

Nederland en het koppel Vlaanderen-België kunnen elkaar gebruiken om een deel van het verloren soortelijk gewicht binnen Europees verband te herstellen. Die doelstelling realiseren zal niet eenvoudig zijn, gelet op de resultaten van de analyse. Voor verschillende beleidsdomeinen zitten Vlaanderen en Nederland vaak niet op dezelfde lijn. Ook het feit dat Vlaanderen geen rechtstreekse stem heeft binnen de EU, maar altijd aangewezen is op intern-Belgische afstemming, vormt een beperking.

Toch is Vlaams-Nederlands overleg over EU-dossiers belangrijk. In sommige beleidsdomeinen (b.v. landbouw) nemen wij meestal dezelfde standpunten in en kunnen wij elkaar versterken. Daarnaast is de kennis van mekaars standpunten essentieel, omdat wij in een aantal gevallen samen Europese richtlijnen moeten uitvoeren en wij dan op elkaar aangewezen zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en hun toepassing op Schelde en Maas.

Een domein dat bij uitstek gemeenschappelijk is en waar Vlaanderen en Nederland gezamenlijke belangen te verdedigen hebben binnen Europa, is de Nederlandse taal. Vlaanderen moet samen met Nederland – binnen het kader van de Nederlandse Taalunie – blijven streven naar het behoud van een stevige positie voor het Nederlands in de Europese instellingen, in het voordeel van onze burgers.

Tabel 5 : Overzicht van de operationele doelstellingen m.b.t. strategische doelstelling 4

- Waar dit opportuun en mogelijk is, moeten we gezamenlijke standpunten innemen inzake Europese en multilaterale dossiers om zo te wegen op de Europese en multilaterale besluitvorming.
- Gezamenlijk bepalen van de prioriteiten en de structuren inzake het beheer voor de grensoverschrijdende programma's in het kader van de Europese structuurfondsen na 2006.
- Wij moeten een gezamenlijke strategie vastleggen en uitvoeren voor de verdragen in zake de Schelde en de Maas voor de internationale coördinatie bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water; we moeten ons kwantitatief waterbeleid doorzetten en samen verder bouwen op het acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières: onder andere het homogene meetnet, een waarschuwingssysteem bij calamiteiten, de problematiek van de waterbodems...
- Stimuleren van de Vlaams-Nederlandse samenwerking, mede in het kader van programma's die in het bijzonder door de Europese Unie worden ontwikkeld en die kunnen worden ingezet bij het streven naar het realiseren van de doelstellingen geformuleerd in het kader van de Lissabonstrategie.

4. Instrumentarium en aanbevelingen voor actie

Om de bovenvermelde strategische en operationele doelstellingen in de praktijk te brengen, beschikt de Vlaamse overheid over verschillende hulpinstrumenten. Voor elk van die instrumenten beschrijven wij hieronder hoe die best worden ingezet om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen. Zo formuleren wij ten aanzien van de Vlaamse Regering concrete aanbevelingen. We gaan in op volgende items:

- Verdragen
- Vlaamse Vertegenwoordiging
- Politieke contacten
- Ambtelijk overleg
- Nulmeting i.v.m. imago
- Intern-Vlaamse overlegstructuren
- Intern-Belgische afstemming
- Rol van de maatschappelijke betrokken partijen (stakeholders)
- Afstemming van de Vlaams-Nederlandse samenwerking met de decentrale overheden
- Financiën.

4.1. Verdragen

Aanbeveling 1: Om de bilaterale samenwerking met Nederland verder uit te bouwen, blijft de Vlaamse Regering het instrument van de verdragen, samenwerkingsakkoorden en memoranda van overeenstemming inzetten.

Deze instrumenten kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van strategische doelstelling 1, 2 en – in voorkomend geval – 4.

Vlaanderen heeft met geen enkele andere partner zoveel verdragen afgesloten als met Nederland. Die verdragen en ook de andere, niet-verdragsrechtelijke akkoorden en intentieverklaringen handelen over de meest uiteenlopende beleidsdomeinen (infrastructuur, milieu, onderwijs, cultuur, taal, wetenschap en innovatie, enzovoort). Bij de voorbereiding en de uitvoering van die akkoorden zijn telkens andere beleidsdepartementen betrokken. Even verscheiden is de aard van elk van die akkoorden en de erin gemaakte afspraken. In sommige gevallen worden bindende afspraken gemaakt rond gezamenlijke doelstellingen en projecten; nu eens worden projectorganisaties of commissies opgezet; dan weer delegeren we taken aan meer permanente, gemeenschappelijke uitvoeringsorganisaties; soms hebben die akkoorden een directe financiële impact, soms ook niet.

Nu en dan hoor je in Vlaanderen pleiten voor een nieuw, ‘algemeen verdrag’ met Nederland, dat alle andere Vlaams-Nederlandse akkoorden zou overkoepelen. De interdepartementale werkgroep is hier geen voorstander van. De verschillen tussen de bestaande akkoorden en verdragen op inhoudelijk vlak, inzake de betrokken actoren en inzake hun draagwijdte zijn zo groot dat het weinig meerwaarde zou bieden om die in te passen in één algemeen akkoord. De werkgroep geeft de voorkeur aan de flexibele dynamiek van (soms multi-) sectorale verdragen, die beter dan een algemeen verdrag concrete oplossingen kunnen bieden voor bepaalde grensoverschrijdende problemen en/of een antwoord kunnen geven op gezamenlijke uitdagingen.

Ten slotte bestaat er nu al een vrij generiek akkoord tussen Vlaanderen en Nederland dat het hele samenwerkingsveld overspant. Het gaat om de “Gemeenschappelijke Verklaring tussen de Vlaamse Regering en de Nederlandse Regering” van 17 januari 1995. Die vormt voor de beide Regeringen het gemeenschappelijke richtsnoer voor verdere samenwerking op de meest verschillende terreinen. De Verklaring bevat ook de formele afspraak dat de ministers-presidenten van beide Regeringen elkaar jaarlijks ontmoeten om de samenwerking te evalueren en om er nieuwe impulsen aan te geven. Die ontmoeting vindt dan ook jaarlijks plaats en is telkens een belangrijk ijkpunt zijn voor de bilaterale samenwerking.

Aanbeveling 2: De Vlaamse Regering geeft verder invulling aan de samenwerking met Nederland op taalkundig en cultureel vlak via het bestaande verdragskader.

De uitvoering van deze aanbeveling hangt vooral samen met de invulling van strategische doelstellingen 1 en 4.

Het verdrag inzake de Nederlandse Taalunie heeft als werkterreinen taal, onderwijs Nederlands en letteren; het cultureel verdrag slaat op cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn. Specifiek voor onderwijs geldt dat de GENT-akkoorden het kader blijven vormen voor de ambtelijke invulling, die aan het cultureel verdrag gegeven wordt.

Af en toe gaan er stemmen op die pleiten voor een ‘fusie’ van het cultureel verdrag en het verdrag in zake de Nederlandse Taalunie. Bepaalde elementen pleiten voor een dergelijke samenvoeging van de twee verdragen:

- Op inhoudelijk vlak overlappen beide verdragen elkaar gedeeltelijk. Aangezien taal en letteren ook deel uitmaken van cultuur, is de Commissie voor het cultureel verdrag Vlaanderen-Nederland (CVN) ook bevoegd om over taal en letteren te adviseren aan de bewindslieden. Een fusie van beide verdragen zou deze overlapping kunnen wegwerken en zou het tegelijkertijd mogelijk maken één organisatie op te richten, die inhoudelijk bevoegd is voor het hele breed-culturele werkveld, inclusief onderwijs, wetenschappen en welzijn.
- Het algemeen secretariaat van de Taalunie is nu gehuisvest in Den Haag; het kleinere secretariaat van CVN is gevestigd in Brussel. Een fusie van beide secretariaten zou leiden tot een schaalvergroting en, daarmee gepaard gaand, een mogelijke administratieve kostenbesparing door het samenvoegen van de beide secretariaten op één locatie (Brussel of Den Haag).
- Het ambitieniveau van de doelstellingen, zoals die nu vooral in niet-bindende zin verwoord staan in het cultureel verdrag, zou in aanzienlijke mate verhoogd kunnen worden door in het nieuwe verdrag de sterke, op zeer nauwe samenwerking en zelfs integratie gerichte bepalingen uit het Taalunieverdrag te transponeren naar de bepalingen van het cultureel verdrag. Waar de Taalunie nu beschikt over uitvoerende bevoegdheden inzake taal en letteren, heeft CVN enkel een adviserende bevoegdheid, maar dan wel voor een ruimer gamma van beleidsdomeinen, zoals cultuur, media, welzijn, onderwijs en wetenschappen. Het samengevoegde secretariaat van Taalunie en cultureel verdrag zou de actieradius van zijn uitvoerende bevoegdheden derhalve sterk kunnen zien uitbreiden. Dit zou ook leiden tot een gevoelige uitbreiding van de scope van de parlementaire controle,

zoals die nu in het kader van de Taalunie uitgeoefend wordt door de Interparlementaire Commissie.

Volgende elementen zijn echter van aard een samenvoeging van beide verdragen nu niet in overweging te nemen:

- Gelet op de deels parallelle bevoegdheden, werd in het cultureel verdrag voorzien dat CVN periodiek overlegt met de algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie. Het huishoudelijk reglement van CVN bepaalt in verband daarmee dat de algemeen secretaris uitgenodigd wordt op de commissievergaderingen. Verder hebben in de praktijk ook enkele leden van de commissie ook zitting in de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren. Bovendien worden de voorzitters van CVN periodiek uitgenodigd door de Interparlementaire Commissie van de Taalunie om over de activiteiten van CVN verslag uit te brengen. Deze pragmatische oplossingen voorzien nu reeds in een goede afstemming tussen CVN en Taalunie.
- Dat een fusie van beide verdragen leidt tot kostenbesparingen, staat niet bij voorbaat vast. Een verhuizing van de Taalunie van Den Haag naar Brussel is overigens sowieso niet opportuun. Het verdient immers de voorkeur het secretariaat van dat verdrag te behouden in het land met het grootste aantal Nederlandstalige moedertaalsprekers. Een verhuizing van CVN naar Den Haag zou het administratieve zwaartepunt van de culturele samenwerking dan weer teveel in Nederland leggen. Wel kan overwogen worden het secretariaat van CVN onder te brengen in het Vlaams-Nederlands Huis deBuren in Brussel.
- Het in elkaar schuiven van beide verdragen zou ertoe kunnen leiden dat de inhoud van het nieuwe verdrag m.b.t. taal en letteren verzwakt wordt in vergelijking met de huidige en sterk op integratie gerichte bepalingen in het Taalunieverdrag. Dit kan niet de bedoeling zijn.
- Het fuseren van beide verdragen kan tot gevolg hebben dat de zwaardere structuur van de Taalunie-organen wordt overgeplant op CVN. Hierdoor bestaat het gevaar dat voor CVN een deel van de huidige soepele werkwijze teloor gaat.
- Aan Vlaamse kant heeft een evaluatie plaats gevonden van de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking en het beleidsactieplan 2008-2012 van de Nederlandse Taalunie is in voorbereiding. Een discussie over een fusie van de twee verdragen kan in dat kader worden meegenomen, maar het is nu nog te vroeg om een dergelijke samenvoeging in overweging te nemen.
- Het opstellen van en onderhandelen over een verdrag is een complexe operatie, die onderworpen is aan lange procedures en derhalve zeer veel tijd vergt. De energie die naar een dergelijk debat moet gaan, kan doeltreffender worden ingezet voor de samenwerking binnen de twee bestaande verdragen.

Op grond van het feit dat de nadelen van een fusie (op dit ogenblik) zwaarder doorwegen dan de voordelen, wordt voor de komende periode uitgegaan van het naast elkaar bestaan van de twee verdragen en moet vooral worden ingezet op een nog intensievere samenwerking en afstemming tussen beiden.

Aanbeveling 3: De Vlaamse Regering bepaalt op basis van het beleidsvoorbereidend onderzoek in het najaar van 2006 haar standpunt m.b.t. het verdrag inzake de Benelux Economische Unie en treedt hierover in overleg met de federale overheid.

Deze aanbeveling hangt vooral met strategische doelstelling 1 samen.

Zoals hoger aangegeven, beslaat de actieradius van de Benelux Economische Unie in ruime mate Vlaamse bevoegdheden. Daarom is het belangrijk dat Vlaanderen zich buigt over de vraag welke toekomst de Benelux Economische Unie nog heeft en nadenkt op welke wijze het eventueel in een vernieuwde Beneluxstructuur wenst te participeren en op welke wijze dit een invloed heeft op de bilaterale samenwerking met Nederland.

4.2. Vlaamse vertegenwoordiging en de Brakke Grond

Aanbeveling 4: De Vlaamse Regering voorziet de nodige middelen voor een personele versterking van de Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag vanaf 2007

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij tot de strategische doelstellingen 1, 2 en 3.

Sinds de vestiging in 1999 van de Vlaamse Vertegenwoordiging in een afzonderlijk pand – los van het federale ambassadegebouw – is die veel zichtbaarder geworden. De slagkracht van de Vertegenwoordiging ten aanzien van de Nederlandse gesprekspartners is aanzienlijk toegenomen. De uitstekende ligging van het pand, de gedreven staf en de mooie ruimtes voor overleg hebben daar een rol bij gespeeld.

Het is nu zaak dit instrument op een efficiënte manier te blijven inzetten.

Vlaanderen laat nu echter nog belangrijke kansen onbenut door het gebrek aan menskracht in de Vlaamse Vertegenwoordiging. De realisatie van de ambitieuze strategische doelstellingen in hoofdstuk 3 zal de komende periode leiden tot een nog hogere werkdruk. Eén diplomaat staat er, met één deeltijdse administratieve kracht, in voor ruwweg de helft van het totale diplomatieke werkvolume van de Belgische ambassade. De aard van het werk, en vooral de representatieve en de technische kant daarvan dwingt bovendien tot vele verplaatsingen.

De verschillende diensten die in de Vlaamse Vertegenwoordiging gehuisvest zijn – naast de algemene politieke afdeling ook het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen, de Landbouwwraad én Toerisme Vlaanderen-Brussel – werken al nauw samen. De synergie kan nog opgedreven worden in het kader van de uitvoering van BBB. Belangrijk is ook dat er rechtstreekse communicatielijnen blijven bestaan naar de Vlaamse poot van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO), de Vlaamse medewerkers van de Nederlandse Taalunie, en het Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond in Amsterdam. Zeker met die laatste instelling is nauw overleg, en een afstemming van strategie rond de culturele aanwezigheid van Vlaanderen in Nederland noodzakelijk.

4.3. Politieke contacten

Aanbeveling 5: Alle leden van de Vlaamse Regering onderschrijven het belang van bilaterale contacten met Nederlandse ambtsgenoten en geven hier in de periode 2005-2009 invulling aan.

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij tot de verwezenlijking van strategische doelstellingen 1, 2 en 4.

De hoger beknopt weergegeven analyse laat zien dat voor een aantal beleidsdomeinen een verdieping van de politieke contacten wenselijk is.

Een nauw contact tussen de rechtstreeks politieke verantwoordelijken aan beide kanten van de grens is wenselijk. Die politieke contacten kunnen verdere samenwerking in verschillende domeinen strategisch oriënteren, de politieke lijn voor verdere samenwerking in het beleidsdomein verder uitzetten en zo sturing geven aan de ambtenaren. Zij kunnen in sommige gevallen ook dienstig zijn om meningsverschillen uit te praten. Politiek overleg kan de resultaten van Vlaams-Nederlandse ambtelijke werkgroepen valideren.

Ook zogenaamde netwerkevenementen als de Zeeuwse Oesterpartij in Middelburg vormen interessante gelegenheden voor de Vlaamse Regering om aanwezig te zijn in Nederland en om met de Nederlandse betrokkenen contacten te hebben rond samenwerking.

4.4. Ambtelijk overleg

Aanbeveling 6: De Vlaamse Regering verwelkomt diepgaander ambtelijk overleg met Nederland op volgende terreinen: leefmilieu en natuur, landbouw en visserij, ruimtelijke ordening, onderwijs, volksgezondheid, werk en sociale economie. Waar nodig, nemen de leden van de Vlaamse Regering in het kader van aanbeveling 5 zelf het initiatief om in samenspraak met hun Nederlandse collega's impulsen te geven met het oog op structureler ambtelijk overleg op die terreinen.

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij tot de verwezenlijking van strategische doelstellingen 1, 2 en 4.

Zoals hoger aangegeven, is de Vlaamse overheid vragende partij om met betrekking tot verschillende beleidsdomeinen tot nauwer ambtelijk overleg te komen met Nederland. Binnen elk van deze beleidsdomeinen is het van groot belang dat alle betrokken actoren op de hoogte zijn van dit Vlaams-Nederlands (institutioneel) overleg en zonodig hun inbreng daarin kunnen doen.

4.5. Nulmeting i.v.m. imago

Aanbeveling 7: De Vlaamse Regering gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het buitenlands beleid, een nulmeting te organiseren i.v.m. het imago van Vlaanderen in Nederland en op basis daarvan een actieplan te ontwikkelen met het oog op een versterking van dat imago.

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij aan de realisatie van strategische doelstelling 3.

Om de bekendheid en de reputatie van Vlaanderen in Nederland te bevorderen, is het van belang te weten hoe wij er op dit vlak voorstaan en wat het label 'Vlaanderen' oproept. Over dit beeld van Vlaanderen en van de Vlamingen in Nederland hebben wij slechts partiële indicaties. Om deze strategienota uit te voeren is het daarom nuttig en wenselijk een eerste "nulmeting" te organiseren, waarbij nagegaan wordt in welke mate de Nederlander anno 2005 vertrouwd is met Vlaanderen en hoe hij/zij tegenover Vlaanderen en de Vlamingen staat. Om die nulmeting te realiseren, moeten wij een beperkte, maar gerichte groep Nederlanders laten ondervragen. Daarbij mikken wij vooral op invloedrijke personen die door hun beroep en/of maatschappelijke positie wegen op grote groepen in de samenleving.

Op basis van de resultaten van de nulmeting dient dan een actieplan te worden ontwikkeld. Daarin moet onder meer worden omschreven hoe minder gewenste aspecten van het imago van Vlaanderen kunnen bijgewerkt worden. De uitvoering van dit actieplan vergt een gecoördineerde inzet vanwege alle betrokken partijen uit de verschillende beleidsdomeinen. Grote aandacht zal daarbij gaan naar de manier waarop wij de acties en/of Vlaamse prestaties in alle sectoren naar voren kunnen brengen en hoe we die kunnen gebruiken als promotie-element.

Om de impact van het actieplan op het imago van Vlaanderen in Nederland na te gaan, wordt de enquête best elke vijf jaar herhaald. De Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag kan een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van de nulmeting en bij de uitvoering van het actieplan.

4.6. Intern-Vlaamse overlegstructuren

Aanbeveling 8: Naargelang het noodzakelijk en wenselijk is, worden er permanente of tijdelijke interdepartementale overlegstructuren opgezet om het buitenlands beleid van Vlaanderen te stroomlijnen, inzonderheid ten aanzien van Nederland

De uitvoering van deze aanbeveling draagt vooral bij tot strategische doelstelling 2, maar kan ook een belangrijke rol spelen bij de verwezenlijking van de overige 3 doelstellingen.

Op intern-Vlaams niveau vormt de invoering van de nieuwe organisatiestructuur met onder meer 13 verschillende beleidsdepartementen een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode. Eén van de basisprincipes van 'Beter Bestuurlijk Beleid' stelt dat elk van die ministeries verantwoordelijk is voor het voeren van zijn eigen buitenlands beleid. Aangezien verschillende van deze departementen betrokken zijn bij overleg met Nederlandse tegenhangers, is het van belang dat wij zorgen voor een goede afstemming en – waar nodig – voor een gezamenlijke standpuntbepaling richting Nederland.

De specifieke ervaring met het ambtelijke en politieke besluitvormingstraject in het kader van de Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium 2010 heeft overigens aangetoond dat dergelijke intern-Vlaamse afstemming de Vlaamse positie bij het overleg en onderhandelingen met Nederland goed onderbouwt en versterkt.

De komende periode zal dan ook grote aandacht gaan naar het opzetten van structurele en gemandateerde interdepartementale overlegstructuren tussen de verschillende Vlaamse ministeries. Die ambtelijke, interministeriële werkgroepen kunnen twee gedaanten krijgen. In sommige werkgroepen zullen aspecten van het algemeen buitenlands beleid aan bod komen. De Vlaams-Nederlandse relaties zullen in een zodanige werkgroep(en) maar één van de agendapunten vormen. Maar we kunnen ook, zoals rond het Schelde-estuarium, specifieke werkgroepen oprichten, met een precieze en wel afgebakende opdracht. Een dergelijke werkgroep moet dan grondig intern-Vlaams overleg voeren, en terugkoppelen naar het politieke niveau.

Aandacht dient in de komende periode te gaan naar de oprichting van een intern-Vlaams politiek-ambtelijk spoorwegoverleg-platform, dat een politiek en ambtelijk gedragen visie formuleert t.a.v. de verschillende spoordossiers. Een dergelijk forum zou de afstemming met het federale niveau hierover faciliteren.

4.7. Intern-Belgische afstemming

Aanbeveling 9: De Vlaamse Regering hecht groot belang aan een goede afstemming met de federale overheid m.b.t. die Belgisch/Vlaams-Nederlandse dossiers, waarvoor beide overheden verantwoordelijkheden delen en zal ernaar streven het overleg met de federale overheid te versterken.

De uitvoering van deze doelstelling draagt vooral bij tot strategische doelstellingen 2 en 4.

Een aantal infrastructuur- en leefmilieubevoegdheden zit binnen het Belgische staatsbestel op federaal niveau (b.v. spoorvervoer, luchtvaart – BIAC). Andere zijn toebedeeld aan de deelstaten. Sommige bevoegdheden hebben dan weer een 'gemengd' karakter en bevinden zich deels op federaal vlak en deels op het niveau van de deelstaten. Rond die federale

dossiers is systematischer overleg met politieke en ambtelijke verantwoordelijken noodzakelijk. Dit geldt op politiek vlak b.v. voor de spoordossiers. Ook voor dossiers die een directe of indirecte relatie met de Noordzee hebben, is een goede politieke en ambtelijke afstemming noodzakelijk.

4.8. Betrokkenheid maatschappelijke “stakeholders”

Aanbeveling 10: Bij de uitvoering van deze strategienota hecht de Vlaamse Regering groot belang aan de betrokkenheid van de verschillende betrokken maatschappelijke “stakeholders”.

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij tot de verwezenlijking van de strategische doelstellingen 1, 2 en 3.

Hoger gaven wij aan dat er zowel in Nederland als in Vlaanderen nog ruimte bestaat voor bewustwording rond elkaars problemen, verzuchtingen en opinies. Bilaterale conferenties of vergaderingen op ambtelijk niveau of tussen private partners kunnen tot dit wederzijds begrip bijdragen. Tijdens die gesprekken leren de partners elkaar kennen. Ze verkrijgen ook makkelijker inzicht in de diepere achtergronden van elkaars opvattingen in dossiers.

In dat kader moeten wij verkennen of een stimulerend optreden van de Vlaamse en de Nederlandse overheid mogelijk is om het middenveld bijeen te brengen en te betrekken bij de Vlaams-Nederlandse dossiers.

Eén van de pistes die wij daarbij kunnen onderzoeken, is het regelmatig opzetten van een brede Vlaams-Nederlandse conferentie, waarbij vooral de betrokkenen uit het veld een inbreng kunnen doen. Een eerste dergelijke bijeenkomst zou gewijd kunnen zijn aan de uitvoering van deze strategienota

4.9. Afstemming van de Vlaams-Nederlandse samenwerking met de decentrale overheden.

Aanbeveling 11: De Vlaamse Regering hecht groot belang aan een goede afstemming met de provinciale en lokale overheden m.b.t. die Vlaams-Nederlandse dossiers waarvoor zij belangen en verantwoordelijkheden delen en zal ernaar streven het overleg te versterken.

De uitvoering van deze aanbeveling draagt bij tot de verwezenlijking van de strategische doelstellingen 1, 2 en 3.

De laatste jaren is de aandacht voor problemen in de grensstreek toegenomen, onder andere door ontwikkelingen in een uitgebreide Unie zonder grenzen, de verdere uitbouw van grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden en de aanwezigheid van Interregmiddelen voor structuurversterkende, grensoverschrijdende acties.

Ondanks de toename van deze aandacht merken de inwoners in de grensstreek nog dagelijks dat harmonisatie en eenwording niet altijd eenvoudig zijn in een gebied waar verschillende systemen van wetgeving, bevoegdheden en cultuur met elkaar botsen. Het is voor de verschillende overheden geen evidentie om snel pasklare antwoorden daarvoor te bieden. Vaak gaat het om ingewikkelde problemen, waarbij diverse actoren dienen te worden betrokken, op nationaal, deelstatelijk, provinciaal en/of lokaal niveau. Een gelaagde, meervoudige aanpak – met ruimte voor een afgestemde inbreng van al deze actoren – is meestal noodzakelijk.

In Vlaanderen zal het nieuwe provinciedecreet vermoedelijk in november 2005 worden goedgekeurd door het Vlaams Parlement. De bedoeling is dat het decreet daadwerkelijk van kracht wordt op 1 december 2006, onmiddellijk na de provincieraadsverkiezingen van 8 oktober 2006. In de aanloop naar de inwerkingtreding ervan zal de Vlaamse Regering initiatieven ontwikkelen om de draagwijdte en de mogelijke gevolgen en mogelijkheden van dit decreet voor de samenwerking toe te lichten ten behoeve van de betrokken Nederlandse overheden. Eventueel zou – samen met de Nederlandse Rijksoverheid en de Nederlandse provincies – overwogen kunnen worden hier rond een politieke en ambtelijke workshop te organiseren.

Verder wil de Vlaamse Regering in de eerste plaats de grensoverschrijdende samenwerking binnen de bestaande structuren verder versterken. Hierbij kan gedacht worden aan de initiatieven die ontwikkeld worden binnen de Bijzondere Commissie Grensoverschrijdende Samenwerking van de Benelux Economische Unie, de samenwerking tussen lokale autoriteiten, de samenwerking in het kader van het cultureel verdrag, enz. Zoals reeds aangegeven, kunnen de meeste problematieken in de grensstreek evenwel slechts opgelost worden door een gezamenlijk gedragen aanpak op verschillende bestuursniveaus. Op dit ogenblik bestaat bij deze verschillende bestuurslagen nog in onvoldoende mate een globale kijk op de verschillende knelpunten en de rol van elkeen om deze op te lossen. Daarom zal de Vlaamse Regering bijzondere aandacht besteden aan haar eigen mogelijkheden om – daar waar zij belangen en verantwoordelijkheden deelt met Vlaamse én Nederlandse, provinciale en lokale autoriteiten – een extra-impuls te geven aan de samenwerking in de grensstreek.

4.10. Financiën

Aanbeveling 12: Wat betreft de te hanteren financiële verdeelsleutel m.b.t. de samenwerking met Nederland neemt de Vlaamse Regering vooral een pragmatische houding aan, die naargelang het beleidsdomein en naargelang het geval een andere invulling kan krijgen.

De uitvoering van deze aanbeveling heeft betrekking op de vier strategische doelstellingen.

Uit het financieel overzicht in de analyse is gebleken dat belangrijke bedragen worden besteed aan de samenwerking Vlaanderen-Nederland en dit over vele sectoren heen. Met betrekking tot bepaalde projecten, samenwerkingsverbanden en/of in het kader van verdragen zullen Vlaanderen en Nederland ook in de toekomst voor de meeste beleidsdomeinen afspraken moeten maken over de verdeling van kosten over beide partners. De interdepartementale werkgroep heeft een bespreking gewijd aan de principes, die de leidraad kunnen vormen bij het bepalen van een financiële verdeelsleutel tussen Vlaanderen en Nederland. Een aantal departementen was van mening dat men als uitgangspunt moet opteren voor zoveel mogelijk flexibiliteit en dat dit vooral geval per geval moet bekeken worden. Andere diensten vonden dat vooral objectieve criteria (zoals b.v. het bevolkingstal) de basis moeten vormen voor de verdeling van kosten. Het uitgangspunt van een kostenverdeling op basis van een 50%-50%-regeling was eveneens een aantal andere administraties genegen. Elk van deze uitgangspunten heeft zijn voordelen en zijn nadelen. Deze verschillende visies betekenen dat de Vlaamse Regering in deze vooral pragmatisch zal dienen te werk te gaan en naargelang het geval en het betrokken beleidsdomein verschillende uitgangspunten zal hanteren.

5. Weerslag van de beslissingen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap

De beslissingen van de Vlaamse Regering hebben geen rechtstreekse en onmiddellijke invloed op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. De 5^e beslissing kan eventueel voor een aantal beleidsdomeinen budgettaire consequenties hebben, maar in dit stadium is de aard, de omvang en het tijdstip van het ontstaan van deze consequenties nog niet te bepalen. Mocht de verwezenlijking van bepaalde doelstellingen dergelijke extra-budgettaire middelen noodzaken, dan zullen hiertoe – indien noodzakelijk – te gepasten tijde de geijkte procedures worden gevolgd.

6. Weerslag van de beslissingen op de lokale besturen.

De beslissingen hebben geen rechtstreekse gevolgen voor de lokale besturen.

7. Weerslag van de beslissingen op het personeel

De beslissingen hebben in algemene zin geen rechtstreekse en onmiddellijke weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatie-ontwikkeling niet vereist is.

In specifieke zin heeft uitvoering van aanbeveling 4 i.v.m. de personele versterking van de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag een impact op het personeelsbestand en het personeelsbudget. Een concreet voorstel zal hiertoe nog dienen te worden uitgewerkt en zal op dat ogenblik via de geijkte procedures en binnen de op dat ogenblik beschikbare budgettaire ruimte worden beoordeeld.

Voorts kan de 5^e beslissing voor een aantal beleidsdomeinen eventueel een weerslag hebben op het personeel, maar in dit stadium is de aard, de omvang en het tijdstip van het ontstaan van deze consequenties nog niet te bepalen. Mocht de verwezenlijking van bepaalde doelstellingen dergelijke extra-personele middelen noodzaken, dan zullen hiertoe te gepasten tijde de geijkte procedures worden gevolgd binnen de op dat ogenblik aanwezige budgettaire middelen.

8. Reguleringsimpactanalyse

De beslissingen hebben vooral een strategisch karakter en bepalen vooral de grote algemene acties, die de Vlaamse Regering inzake de relatie Vlaanderen-Nederland de komende jaren wil ondernemen. De uitvoering van deze acties brengt geen (nieuwe) regelgeving met zich mee.

9. Beslissingen van de Vlaamse Regering

De Vlaamse Regering:

1. neemt kennis van het uitvoerige achtergronddocument bij deze strategienota;
2. neemt kennis van de strategienota zelf;
3. keurt de strategische doelstellingen met het oog op het verder uitbouwen van de relatie Vlaanderen-Nederland goed;
4. neemt de uitvoering van de aanbevelingen integraal ter harte;
5. doet binnen elk beleidsdomein de nodige inspanningen voor de realisering van de voorgestelde aanbevelingen voor de actie en zet hiervoor de nodige budgettaire en personele middelen in;
6. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, deze nota te bezorgen aan het Vlaams Parlement;
7. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, eind 2007 een tussentijds rapport te bezorgen aan de Vlaamse Regering, met een stand van zaken over de uitvoering van de strategische en operationele doelstellingen aan de hand van de meetindicatoren;
8. gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid, in samenwerking met de betrokken vakministers met de verdere opvolging en/of coördinatie van de acties, voorzien in deze nota.

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid,
Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

**ACHTERGRONDDOCUMENT
bij de
STRATEGIENOTA
NEDERLAND
2005-2009**

INHOUD

Blz.

I.	INLEIDING	47
II.	ANALYSE VAN DE BETREKKINGEN TUSSEN VLAANDEREN EN NEDERLAND.....	49
1.	Verwevenheid en complementariteit	50
2.	Economische concurrentie	54
3.	Verschillende bestuurscultuur en andere gezichtshoeken	59
4.	Samenwerking tussen de Vlaamse en de Nederlandse overheid	61
4.1.	Inleiding	61
4.2.	Mobiliteit en Openbare Werken.....	63
4.3.	Leefmilieu, Natuur en Energie.....	71
4.3.1.	Leefmilieu en Natuur	71
4.3.2.	Energie.....	75
4.4.	Landbouw en Visserij.....	77
4.5.	Onderwijs en Vorming	79
4.6.	Cultuur, Jeugd, Sport en Media	83
4.6.1.	Cultuur en Media	83
4.6.2.	Jeugd.....	86
4.6.3.	Sport	86
4.7.	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	88
4.8.	Economie, Wetenschap en Innovatie	90
4.8.1.	Economie	90
4.8.2.	Wetenschap en Innovatie.....	91
4.9.	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	93
4.10.	Werk en Sociale Economie.....	95
4.11.	Toerisme, Internationaal Ondernemen en aantrekken van investeringen	97
4.11.1.	Toerisme	97
4.11.2.	Internationaal Ondernemen en aantrekken van investeringen.....	98
4.12.	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten	101
5.	Generieke evaluatie van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen.....	103
5.1.	Bilaterale samenwerking	103
5.1.1.	Inleiding.....	103
5.1.2.	Informatie-uitwisseling en kennisdeling	106
5.1.3.	Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau	107
5.1.4.	Samenwerking van operationele diensten	108
5.1.5.	Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's	109
5.1.6.	Beleidsafstemming.....	110

5.1.7.	Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen	111
5.2.	Algemene bevindingen m.b.t. de samenwerking in het kader van de Benelux Economische Unie.....	112
5.3.	Algemene bevindingen m.b.t. de samenwerking in het kader van de Europese Unie en multilaterale fora	113
6.	Samenvattend financieel overzicht van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland	115
III.	UITWERKING STRATEGIE-CONCEPT.....	118
1.	Inleiding	118
2.	De perceptie van Vlaanderen in Nederland	118
3.	Strategische doelstellingen	120
3.1.	Inleiding	120
3.2.	Strategische doelstelling 1	122
3.3.	Strategische doelstelling 2	141
3.4.	Strategische doelstelling 3	153
3.5.	Strategische doelstelling 4	160
IV.	BIJLAGEN.....	170
1.	Vergelijking Vlaanderen-Nederland op basis van enkele algemene indicatoren	170
2.	Inventaris van verdragen, akkoorden, en intentieverklaringen, gesloten tussen Vlaanderen en Nederland	173
V.	LIJST MET AFKORTINGEN.....	175
VI.	LITERATUURLIJST	178

I. INLEIDING

Rekening houdend met de tendensen inzake mondialisering en gelet op zijn centrale ligging en zijn geringe omvang hangt Vlaanderen voor zijn maatschappelijke ontwikkeling grotendeels af van de manier waarop het zich in de wereld en in Europa positioneert.

Vlaanderen is dus in belangrijke mate afhankelijk van goede relaties en samenwerking met andere landen en regio's, in de eerste plaats met de ons omringende landen. De Vlaamse Regering wil tijdens de legislatuur 2004-2009 dan ook bijzondere aandacht besteden aan de verdere ontwikkeling van de bilaterale betrekkingen met Nederland, Duitsland, Frankrijk en Verenigd Koninkrijk.

Deze landen zijn immers Vlaanderens meest nabije partners voor politieke dialoog en samenwerking op een veelheid van terreinen. Het gaat daarbij om alle domeinen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is, gaande van infrastructuur, mobiliteit, ruimtelijke ordening, monumenten en landschappen, landbouw, milieu, technologie, gezondheid en welzijn, media, economie, buitenlandse handel, toerisme, werkgelegenheid, energie, wetenschap, onderwijs, jeugd, sport, cultuur, enz. Op een aantal van deze terreinen worden politieke afspraken gemaakt, verdragen gesloten en staat de samenwerking tussen overheden vrij centraal in de bilaterale relatie. In andere domeinen, met name in de economische sfeer, treedt de overheid vooral accommoderend en faciliterend op en is de belangrijkste actor de privé-sector. De Vlaamse Regering wenst ook in de toekomst verder werk te blijven maken van een krachtdadige invulling van de bilaterale relaties met de omringende landen en daarbij ook gerichte impulsen geven aan de samenwerking, die buiten de overheden om tot stand komt.

Omwille van het grote belang van goed onderbouwde relaties én de gedeelde waarden met deze landen wordt daarom – ter uitvoering van de beleidsnota 2004-2009 Buitenlands Beleid en Internationale samenwerking – met betrekking tot elk van hen een strategienota opgesteld en geïmplementeerd. In deze nota's omschrijft de Vlaamse Regering haar kijk op de betrekkingen tussen Vlaanderen en deze landen en schetst zij welke strategische opties zij wenst te nemen voor de toekomst. Wij geven aan waar onze prioriteiten liggen en op welke terreinen wij met deze landen willen samenwerken. Grote aandacht wordt besteed aan de manier waarop wij het partnerschap tussen Vlaanderen en deze landen kunnen intensiveren en welke instrumenten wij daarvoor willen inzetten.

Deze strategienota's komen tot stand in een ruime dialoog binnen de gehele Vlaamse overheid, zodat recht wordt gedaan aan de veelzijdigheid van de betrekkingen en de belangen van de verschillende actoren, die ook ieder eigen verantwoordelijkheden dragen. De nota's kunnen derwijze op een geïntegreerde en samenhangende wijze een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de betrekkingen tussen Vlaanderen en deze landen. Zij moeten bij alle betrokken actoren leiden tot meer doorzichtigheid in het buurlandenbeleid van Vlaanderen en vormen zo een stramien, waarbinnen de verschillende leden van de Vlaamse Regering en diensten van de Vlaamse overheid verdere initiatieven inzake samenwerking en dialoog met deze landen kunnen ontwikkelen.

De strategienota moet worden beschouwd als een startdocument. De komende jaren staan in het teken van de implementatie ervan. De opstelling en de concretisering van deze nota kunnen niet uitsluitend het werk zijn van één minister of één ministerie. Deze oefening krijgt pas zin, als alle relevante partners binnen de overheid én de Vlaamse Regering zo'n Nederland-strategie onderschrijven.

Gelet op het feit dat de leden van de Vlaamse Regering bevoegd zijn voor het nemen van internationale en Europese initiatieven m.b.t. de aangelegenheden die hen krachtens het

bevoegdheidsbesluit van 27 juli 2004 zijn toegewezen, schrijft elk lid van de Vlaamse regering zich in in deze strategienota en levert hij/zij een actieve bijdrage aan de uitvoering ervan. Nadat deze nota door de Vlaamse Regering is gevalideerd, wordt zij aan het Vlaams Parlement bezorgd.

Nederland is het eerste land, waaraan een dergelijke strategienota wordt gewijd. Deze keuze ligt voor de hand. Nederland is het land, waarmee Vlaanderen gedurende de afgelopen jaren de meest intensieve politieke contacten heeft opgebouwd. Deze situeren zich op het niveau van ministers-presidenten, alsook op sectoraal ministerniveau. De politieke relaties kennen aldus een zeer brede, inhoudelijke actieradius (infrastructuur, milieu, cultuur, taal, enz...). Nederland is ook een belangrijke, economische partner voor Vlaanderen. Hoewel Nederland slechts ongeveer 1/5 van het aantal inwoners van Duitsland telt, bedraagt het exportvolume van Vlaanderen wel ongeveer 2/3 van dat richting Duitsland. Dat de Vlaams-Nederlandse samenwerking bloeit, wordt ook aangetoond door het feit dat Vlaanderen met geen enkel ander land zo intensief en vruchtbaar gebruik heeft gemaakt van zijn verdragsrechtelijke bevoegdheid om de bilaterale relatie op verschillende, inhoudelijke terreinen vorm te geven. Last but not least delen Vlaanderen en Nederland ook de Nederlandse taal en een belangrijk stuk geschiedenis, hetgeen de samenwerking tussen beiden faciliteert.

De timing voor het uitbrengen van de strategienota Nederland valt samen met een “jubileumjaar” in de Vlaams-Nederlandse betrekkingen. Op 17 januari 2005 was het immers precies 10 jaar geleden dat Vlaanderen en Nederland een politieke “Gemeenschappelijke Verklaring” ondertekenden, waarin de beide regeringen het vaste voornemen tot uitdrukking brachten *“de goede bestaande samenwerking op het vlak van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn te intensiveren”* en braken zij een lans voor verdere samenwerking *“inzake milieu, ruimtelijke ordening, openbare werken, zeehavens, vervoer, economie en werkgelegenheid, welzijn, technologie en wetenschappelijk onderzoek.”* Zij erkenden ook *“het belang van het plaatsen van de samenwerking in Benelux en EU-verband.”* Zij gaven aan de directe politieke en ambtelijke contacten te willen versterken om te komen tot een beter begrip van elkaars positie en belangen en, waar mogelijk, tot gemeenschappelijke standpunten op het vlak van de hierboven genoemde (Vlaamse) bevoegdheden. Met deze gezamenlijke verklaring spraken de regeringen ten slotte af dat Vlaamse en Nederlandse regeringsdelegaties elkaar jaarlijks afwisselend in Vlaanderen en Nederland zouden ontmoeten om de algemene samenwerking te oriënteren en concrete onderwerpen te bespreken.

Eveneens op 17 januari 1995 werden ondertekend : het cultureel verdrag, het verdrag inzake de verruiming van de vaarweg van de Westerschelde, het verdrag inzake de afvoer van het Maaswater en de verdragen inzake de bescherming van de Maas, resp. de Schelde. In 2005 zal het ook 25 jaar geleden zijn dat het verdrag inzake de Nederlandse Taalunie werd gesloten. Wij zijn ervan overtuigd dat dit jubileumjaar een uitstekend ogenblik is om zich in strategisch opzicht te bezinnen over het geven van nieuwe impulsen aan de Vlaams-Nederlandse samenwerking tijdens de komende jaren.

De nota start met een uitvoerige analyse van de huidige samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland. Daarna staat de nota stil bij de uitwerking van de strategie en van de grote, bilaterale thema's voor de komende vijf jaar.

Een afzonderlijke, beknopte nota aan de Vlaamse Regering vat de inhoud van dit achtergronddocument samen en formuleert enkele concrete aanbevelingen voor de Vlaamse regering voor de huidige legislatuurperiode.

II. ANALYSE VAN DE BETREKKINGEN TUSSEN VLAANDEREN EN NEDERLAND

Nederland heeft onbetwistbaar een “status aparte” in het buitenlands beleid van Vlaanderen.

Dat heeft te maken met:

1. de natuurlijke verwevenheid die Vlaanderen en Nederland als buurlanden vertonen en dit vnl. op geografisch, taalkundig, cultureel en economisch vlak. Dit brengt met zich mee dat beide landen a.h.w. “automatisch” aangetrokken worden tot elkaar als partners voor samenwerking.
2. de concurrentiële verhoudingen tussen economische actoren uit de twee landen.
3. Vlaanderen en Nederland zitten vaak op een verschillende politieke golflengte. Het gaat daarbij om een aantal dossiers, die in vele gevallen het louter bilaterale niveau overstijgen.

Deze factoren brengen met zich mee dat Vlaanderen en Nederland op elkaar aangewezen zijn voor het voeren van nauw politiek en ambtelijk overleg over zaken die hen gemeenschappelijk aanbelangen. Deze dialoog leidt tot het sluiten van verdragen en memoranda van overeenstemming, het opzetten van structurele samenwerkingsverbanden en van gemeenschappelijke projecten, kennisuitwisseling, enz.

In de volgende paragrafen worden deze elementen onder de punten II.1., II.2. en II.3. verder uitgewerkt en geïllustreerd.

In hoofdstuk II.4. wordt de samenwerking tussen de Vlaamse en de Nederlandse overheid geïnventariseerd en geanalyseerd. Dit gebeurt per beleidsdomein, waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is.

In hoofdstuk II.5. volgt een korte, generieke evaluatie van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen op bilateraal niveau, binnen de Benelux Economische Unie en op EU en multilateraal vlak.

1. Verwevenheid en complementariteit

Vlaanderen en Nederland zijn nauw vervlecht met en in grote mate complementair aan elkaar. Deze verwevenheid wordt hierna vanuit de volgende perspectieven beschreven:

- ruimtelijk
- taalkundig en cultureel
- economisch
- samenwerking in de grensstreek
- politiek
- bevolking

Ruimtelijk

Vlaanderen en Nederland zijn ruimtelijk in sterke mate met elkaar verweven door infrastructuur en het fysisch systeem. De gezamenlijke ligging in de Noordwest-Europese Delta zorgt voor een sterke wederzijdse afhankelijkheid op het vlak van mobiliteit en transport. Er is sprake van grote interactie per autoweg, spoor en over het water tussen zowel de stedelijke gebieden en de havens in Vlaanderen en Nederland, als op het vlak van de achterlandverbindingen. Het fysisch systeem van rivier- en beekvalleien (Schelde, Maas, ...) zorgt voor een sterke interdependentie op het vlak van economie, natuur & milieu, transport en veiligheid (overstromingsgebieden, ...). Daarnaast zorgt de Europese eenwording voor een steeds grotere verwevenheid van markten (woningmarkt, arbeidsmarkt, ...) als gevolg waarvan de grensoverschrijdende interacties toenemen.

Taalkundig en cultureel

De taalkundige en culturele banden, zoals die o.m. geïnstitutionaliseerd zijn in de Nederlandse Taalunie, het Cultureel Verdrag en recentelijk het Vlaams-Nederlands Huis in Brussel zijn sterk, diepgaand en rijk geschakeerd. Beide landen blijven, ondanks alle problemen van overdracht, het meest natuurlijke expansieveld voor elkaar op breed-cultureel en maatschappelijk vlak. Samenwerking met Nederland vormt één van de instrumenten, die ons ter beschikking staan om in een uitgebreide Europese Unie de Nederlandstalige cultuur een steviger gedragen uitstraling te geven. Bij een groot deel van de Vlaamse 'intelligentsia' is Nederland het eerste referentiepunt voor beleidsontwikkelingen op verschillende terreinen.

Economisch

Zoals reeds in de inleiding werd aangegeven, is de economische vervlechting van Vlaanderen en Nederland ver gevorderd. Wij willen dit illustreren met een aantal cijfergegevens. Vijf elementen plaatsen wij daarbij in de focus: handel; investeringen; de aanwezigheid van Vlaamse, resp. Nederlandse ondernemingen in Nederland, resp. Vlaanderen; grensarbeid en toerisme.

Handel

Vlaanderen en Nederland zijn belangrijke handelspartners voor elkaar. In 2003 zette Vlaanderen 12% van zijn export af in Nederland, dat zo onze derde belangrijkste handelspartner is, na Duitsland en Frankrijk¹. Vlaanderen stond in 2003 in voor een exportvolume van 20 miljard € naar Nederland, ongeveer 80% van het Belgische handelsvolume met Nederland. Voor Nederland zelf is Vlaanderen de 2de leverancier en 2de klant².

¹ Ter vergelijking: in 1993 bedroeg dit percentage 14%, in 1999 13%

² Eurostat, cijfers 2003

Investerings³

Nederland is een belangrijke investeerder in Vlaanderen. In 2004 investeerden Nederlandse ondernemingen d.m.v. 25 investeringsprojecten in Vlaanderen. Deze projecten waren goed voor 385 nieuwe banen.

Verder is de hele Vlaamse economie in belangrijke mate met de Nederlandse vervlochten – onder meer via banken als ING en Fortis of via een belangrijk stuk van de distributiesector. Opvallend is ook de grote aanwezigheid van Belgische/Vlaamse managers in raden van bestuur van grote Nederlandse bedrijven, zoals Heineken, KPN en Numico.

Aanwezigheid van Nederlandse ondernemingen in Vlaanderen en van Vlaamse ondernemingen in Nederland.

Een studie van professor Sleuwaegen et al.⁴, die de buitenlandse aanwezigheid van ondernemingen in Vlaanderen en Brussel in kaart brengt, analyseert drie verschillende groepen van buitenlandse ondernemingen, nl. de buitenlandse dochterondernemingen, de bijkantoren van buitenlandse vennootschappen en de buitenlandse banken. Uit de studie blijkt o.m. het volgende i.v.m. de aanwezigheid van Nederlandse ondernemingen in Vlaanderen en Brussel.

- 34% van de buitenlandse dochterondernemingen in Vlaanderen en Brussel heeft een Nederlandse aandeelhouder (Frankrijk 19%, Verenigde Staten 10%, Duitsland 8%).
- in totaal gaat het om 1.590 Nederlandse ondernemingen, goed voor een totale werkgelegenheid van 134.489 eenheden. Daarmee zijn de Nederlandse ondernemingen de grootste werkgever onder de buitenlandse ondernemingen, vóór de Franse (107.379), de Amerikaanse (89.088), de Duitse (55.217) en de Britse (27.412).
- tussen 1996 en 2001 nam de werkgelegenheid in deze Nederlandse ondernemingen in Vlaanderen en Brussel toe met meer dan 12.000 eenheden.

De inplanting van Belgische/Vlaamse bedrijven in Nederland, is echter een stuk minder sterk. In 2003 waren 241 Belgische⁵ bedrijven actief in Nederland, goed voor een totale werkgelegenheid van 18.593 personen⁶. België staat daarmee op de 6^e plaats na de Verenigde Staten (1.543 ondernemingen met 172.012 werknemers), Duitsland, het V.K., Japan en Frankrijk (282 ondernemingen), maar vóór Zwitserland (190) en Zweden (172).

³ Betrouwbare cijfermatige gegevens over de aantrekkelijkheid van Vlaanderen voor buitenlandse investeerders en over de omvang van de buitenlandse investeringen in Vlaanderen zijn schaars. Zo b.v. wordt de aantrekkelijkheid van Vlaanderen en andere landen/regio's voor investeerders vaak getoetst bij managers d.m.v. enquêtes. De kwaliteit van dergelijke studies hangt uiteraard in de eerste plaats af van de representativiteit van de steekproef. Voor de omvang van de buitenlandse investeringen zelf wordt vaak een rangschikking gemaakt van de landen op basis van de post 'buitenlandse investeringen' in hun resp. betalingsbalans. Wat België betreft, is dit een getal dat echter niet zoveel zegt. Tot voor kort sloeg die post, in het kader van de BLEU, op de investeringen in België en het Groothertogdom Luxemburg samen. Pas sinds 2002 worden buitenlandse investeringen voor beide landen afzonderlijk gerapporteerd. Bovendien slaan de gegevens in de betalingsbalans op louter financiële stromen, die in sterke mate bepaald worden door de aanwezigheid van coördinatiecentra in België. Cfr. Koen De Backer en Leo Sleuwaegen in De Tijd, 9 november 2004, p.2

⁴ Leo Sleuwaegen, Koen De Backer, Kristien Coucke, Isabelle Vandenbroere, Buitenlandse aanwezigheid in Vlaanderen, juni 2004, 116 pp. in opdracht van het Nederlandse ministerie van Economische Zaken

⁵ In de cijfers van de STEC-groep (zie hieronder) wordt geen onderscheid gemaakt tussen Vlaamse of Waalse ondernemingen.

⁶ STEC-Group B.V., Operations of foreign Companies in the Netherlands in 2003, april 2004

Grensarbeid

In Nederland zijn bijna 19.000 Belgische ingezetenen als grensarbeider werkzaam. Omgekeerd zijn in België (en vooral in Vlaanderen) ruim 6.000 grensarbeiders uit Nederland werkzaam.⁷

Toerisme

Van alle buitenlandse toeristen in Vlaanderen zijn het de Nederlanders die inzake het aantal overnachtingen de kroon spannen. Zij stonden in 2003 in voor 3.679.769 overnachtingen in Vlaanderen, een stijging met 36% t.o.v. 1992 en met 17% t.o.v. 1999. Ter vergelijking: de Duitsers tekenden in 2003 voor 2.241.848 overnachtingen. Vlaanderen is na Duitsland de belangrijkste korte vakantiebestemming voor de Nederlandse vakantieganger. In 2003 werden maar liefst 700.000 Nederlandse korte vakanties doorgebracht in Vlaanderen.

Omgekeerd stonden de Belgen in 2003 in voor 820.000 overnachtingen in Nederland. België komt daarmee op de vierde plaats na het Verenigd Koninkrijk (2.998.000), Duitsland en de Verenigde Staten. Vergeleken met 1998 is het aantal Vlaamse korte vakanties in Nederland met bijna de helft gestegen.

Samenwerking in de grensstreek

De rijksgrens is administratief en psychologisch nog aanwezig, maar ze wordt stilaan poreuzer. Aan de grens raken beide landen elkaar en voelt men beter dan elders de voordelen en de problemen van de samenwerking. De mate van samenwerking varieert nog van streek tot streek, maar overall is een waaier van grensoverschrijdende initiatieven en activiteiten gegroeid.

Politiek

Nederland is de buitenlandse partner waarmee Vlaanderen het grootste aantal verdragen en Memoranda van Overeenstemming heeft gesloten. Het sluiten van steeds meer en diepgaandere (verdragsrechtelijke of politieke) afspraken heeft onder meer te maken met de nauwe culturele en taalkundige banden (cultureel verdrag, Nederlandse Taalunie, de GENT-akkoorden op het vlak van onderwijs) en met de wederzijdse afhankelijkheid op het vlak van mobiliteit, transport, de kwaliteit en het debiet van het water in de Schelde en de Maas (waterverdragen).⁸

⁷ Sociaal-economische maandstatistiek, Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) 2003/2, p. 19

⁸ Een overzicht van de tussen Vlaanderen en Nederland gesloten verdragen en andere akkoorden gaat als bijlage 2

Bevolking

Ten slotte wordt de verwevenheid ook geïllustreerd door de bevolkingscijfers. In 2004 woonden ca. 88.000 Nederlanders in Vlaanderen, een stijging met 40% op tien jaar tijd. In Vlaanderen wonen meer dan dubbel zoveel Nederlanders als Duitsers, Britten en Fransen samen.⁹ In Nederland wonen ca. 36.000 Belgen¹⁰; de meesten onder hen zijn Vlaming.

⁹ Bron: NIS, zoals weergegeven op http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/stat_cijfers_demografie.htm

¹⁰ Bron: CBS

2. Economische concurrentie

Nederlandse actoren zijn op vele terreinen een rechtstreekse concurrent van hun Vlaamse tegenhangers. De Vlaamse en Nederlandse belangen lopen dan ook niet steeds gelijk en vertonen soms divergenties. Bij wijze van illustratie kunnen volgende voorbeelden aangegeven worden in de economische sfeer:

- de strijd om het aantrekken van buitenlandse investeringen, o.m. de vestiging van zogenaamde Europese Distributiecentra (EDCs)
- concurrentie inzake het aantrekken van toeristen
- de concurrentie tussen de havens en de luchthavens
- concurrentie tussen Vlaamse en Nederlandse ondernemingen op buitenlandse markten

Buitenlandse investeringen

De Europese slag om de gunst van de buitenlandse investeerder heeft zich in de afgelopen jaren verhevigd. Deze concurrentiestrijd tekent zich ook af tussen België/Vlaanderen en Nederland. Als logistieke centra in een breder Europees kader spelen Vlaanderen en Nederland een belangrijke rol als distributie –en transportregio. Beide strijden – samen met Duitsland en Frankrijk- om marktaandeel inzake het aantrekken van zogenaamde EDCs (Europese Distributiecentra).¹¹ Hoewel de loonkosten in beide landen hoog zijn en ze beiden een kleine thuismarkt hebben, spelen de centrale ligging en de lage distributie- en opslagkosten, de optimale toegang tot zee- en luchthavens en trans-Europese netwerken, de reputatie in het aantrekken van EDC's en de uitstekende multimodale faciliteiten in het voordeel van Vlaanderen en Nederland¹². Voor Vlaanderen speelt daarbij nog de nabijheid van de EU en andere internationale instellingen¹³. T.o.v. Nederland biedt Vlaanderen het voordeel dat het eenvoudiger is om werknemers in vaste dienst te ontslaan, maar op andere vlakken is de arbeidsmarkt in Nederland weer flexibeler¹⁴.

De Vlaamse en Nederlandse regelingen m.b.t. het aanbieden van 'incentives' en 'cash grants' aan buitenlandse investeerders groeien de laatste jaren meer naar elkaar toe. Nederland stond bekend voor het snel en flexibel afleveren van dergelijke voordelen, hetgeen het land beter positioneerde dan Vlaanderen t.a.v. buitenlandse investeerders. De afgelopen jaren heeft Vlaanderen op dit vlak evenwel een inhaalmanoeuvre ingezet. Uiteraard kadert dit alles in de EU-regelgeving rond het toekennen van subsidies of voordelen aan bedrijven, waarbij alle lidstaten zich dienen te houden aan bepaalde maxima.

De fiscale hefboom om de aantrekkelijkheid van Vlaanderen als interessante investeringslocatie verder te ontwikkelen bevindt zich grotendeels bij de federale overheid. De federale regering ontplooidde hier de jongste jaren vrij veel initiatieven: verlaging van de vennootschapsbelasting, de aftrek voor het bezit van eigen vermogen, de investeringsaftrek. Er is op fiscaal vlak een 'rulingcommissie' opgezet, die ervoor zorgt dat aanvragen sneller en efficiënter worden afgehandeld.

¹¹ Leo Sleuwaegen, Roland Van Dierendonck, Isabelle Vandenbroere, Veerle Minne, Gino Deneuve: Europese distributiecentra en value added activities in Vlaanderen: economische betekenis en concurrentiepositie, in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, juni 2002

¹² Leo Sleuwaegen et al, 2002, p. 151

¹³ Leo Sleuwaegen et al, 2002, p. 163

¹⁴ Leo Sleuwaegen et al, 2002, p. 161

Concurrentie inzake het aantrekken van toeristen

Nederland en Vlaanderen zijn elkaars concurrenten als het erom gaat om de Nederlandse of Belgische bevolking warm te maken voor een vakantie in Nederland of Vlaanderen. Ook op de Britse, Franse en Duitse markt zijn we zeker elkaars concurrent, gezien we vergelijkbare toeristische producten verkopen (kust, fietsvakanties, citytrips).

In verderaf gelegen doelmarkten echter worden de bestemming Nederland en Vlaanderen vaak samen verkocht door de buitenlandse reisindustrie, als ‘Lage landen’. Uiteraard is dat zeker het geval binnen het bestek van een Europeis, waar ook andere Europese bestemmingen dan complementair zijn aan het Vlaamse aanbod.

Concurrentie tussen de havens en de luchthavens

Binnen de range Hamburg-Le Havre¹⁵ zijn de Vlaamse en Nederlandse havens stevige concurrenten van elkaar. Het marktaandeel van de Vlaamse havens in die range bedroeg in 2003 23,9% (Antwerpen 16,7%; Gent 2,8%; Zeebrugge 3,6%; Oostende 0,8%). Het marktaandeel van de Nederlandse havens in 2003 was 43,6% (Rotterdam 38,4%; Amsterdam 5,2%)¹⁶.

De havens van Rotterdam en Antwerpen zijn binnen deze range de grootste spelers en op de internationaal sterk groeiende containermarkt tegelijk ook grote concurrenten van elkaar. Beide havens geven – samen met de andere havens in de range Hamburg – Le Havre – toegang tot dezelfde zeer lucratieve Europese markt en beschikken bijgevolg over een grotendeels gemeenschappelijk achterland.¹⁷

In een studie van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (Nma) wordt de concurrentiepositie van de Rotterdamse haven onderzocht ten opzichte van andere zeehavens, waaronder de Vlaamse^{18 19}. Men volgde hierbij een benadering per ladingsoort²⁰. Uit de gegevens in de studie kan men m.b.t. de positie van de Rotterdamse haven t.a.v. de Vlaamse havens de volgende tabel distilleren²¹.

¹⁵ Met die range worden de negen volgende havens bedoeld, van noord naar zuid : Hamburg, Bremen, Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Duinkerken en Le Havre. Meestal (o.m. door de Vlaamse Havencommissie) wordt Oostende toegevoegd aan de analyse van het maritiem verkeer binnen de range.

¹⁶ Jean-Pierre Merckx en Dirk Neyts, Jaaroverzicht Vlaamse havens, 2003, pp. 128-130

¹⁷ Stephan Vanfraechem, Watervedrag, p. 248 in : Jan De Groof e.a., Gedrag na Verdrag, Davidsfonds/Leuven, 2004

¹⁸ Nederlandse Mededingingsautoriteit, Contourennota Borgingskader Nationale belangen Mainport Rotterdam, mei 2005

¹⁹ Deze Nma-rapportage behandelde ten gronde de vraag of het Havenbedrijf Rotterdam beschikt over een economische machtspositie op het gebied van de terbeschikkingstelling van haveninfrastructuur en de uitgifte van bedrijfsterreinen en zoja, of een gerede kans bestaat dat het Havenbedrijf hiervan misbruik kan maken

²⁰ Dit onderzoek werd ten behoeve van de Nma uitgevoerd door Charles River Associates. De titel van dat onderzoek luidt : Study on the Port of Rotterdam – Market Definition and Market Power, Brussel, 9 december 2004.

²¹ Deze tabel werd samengesteld op basis van de gegevens op pp. 31-32 uit Contourennota Borgingskader Nationale belangen Mainport Rotterdam, mei 2005.

Tabel 1 : Concurrentie tussen Rotterdam en Vlaamse havens naargelang de ladingsoort

Ladingsoort	Vlaamse concurrent voor Rotterdam
Containers	Antwerpen
Roll-on /roll-off	Zeebrugge
Ertsen en schroot	Antwerpen
Kolen	Antwerpen
Agribulk	Gent, Antwerpen
Overig droog massagoed	Antwerpen, Gent, Zeebrugge
Minerale-olieproducten	Antwerpen
Andere vloeibare bulk	Antwerpen

De haven van Gent concurreert met de Nederlandse havens op het vlak van droge bulk, inzonderheid agribulk.

Voor de haven van Zeebrugge zijn inzake containers de havens van Rotterdam en Vlissingen (WCT) de belangrijkste concurrenten. Voor fruit en voeding is Vlissingen een belangrijke speler en voor de roro-trafieken zijn alle Nederlandse havens concurrenten. Zeebrugge verloor b.v. in 2003 belangrijke trafieken (Ford-auto's) aan Vlissingen en in 2004 verloor de haven zijn trafiek van luxewagens, geïmporteerd door Cadillac Europe, aan Rotterdam.

Een ander belangrijk element zijn de ontwikkelingen in de sector van het gas. Met de zogenaamde Interconnector, een gaspijpleiding die de haven van Zeebrugge verbindt met het Britse Bacton; de 'Zeepipe' uit Noorwegen en opslagtanks voor Algerijns LNG vormt Zeebrugge een belangrijke Europese hub inzake aardgas: ongeveer 15% van het in continentaal Europa verbruikt aardgas stroomt via Zeebrugge. Door de bouw van een bijkomende tank en de los- en vergassingsinstallatie (operationeel in 2007) kan de jaarlijkse capaciteit van de gasterminal in Zeebrugge bijna verdubbeld worden tot een volume, dat overeenstemt met ongeveer de helft van het jaarlijkse gasverbruik in België. Ook in de toekomst bestaan nog sterke potenties voor een verdere groei van de rol van Zeebrugge als dé Europese gashub bij uitstek.

De Nederlandse Gasunie wenst eveneens graag een dergelijke hub te ontwikkelen in Nederland. Daarom heeft het besloten tot de bouw van een verbinding tussen het Nederlandse Balgzand en Bacton. Deze pijplijn moet in 2006 klaar zijn. In het project van de Gasunie wordt o.m. geparticipeerd door het Belgische Fluxys (20%).

Het Havenbedrijf Rotterdam van zijn kant wenst ook een eigen LNG-terminal op te zetten. De Nederlandse Gasunie denkt verder ook nog aan een andere hub. Een mogelijke locatie daarbij is de Eemshaven in Groningen. Een alternatief zou er echter kunnen in bestaan dat de pijpleidingcapaciteit tussen de hub in Zeebrugge en het Nederlandse gasnet uitgebreid wordt.

Hoewel de relaties tussen de Vlaamse en Nederlandse havens vooral concurrentieel van aard zijn, is er ook sprake van complementariteit. Die uit zich ondermeer in:

- de groeiende netwerken van logistieke en dienstenrelaties tussen de havens en in de aanvoer van aardolie via de haven van Rotterdam voor 's werelds tweede belangrijkste petrochemisch industrieel complex in de Antwerpse haven
- synergieën binnen de chemische-industrieclusters
- activiteiten van Vlaamse ondernemingen in Nederlandse havens en omgekeerd
- het samenwerkingsakkoord tussen Zeeland Seaports en het havenbedrijf Gent, waarin onder andere de gezamenlijke promotie van de kanaalzone, die Gent met Terneuzen verbindt, opgenomen is.

- de tewerkstelling van ongeveer 2.500 Nederlanders in de Antwerpse haven
- de ontwikkeling van de haven van Antwerpen komt de Nederlandse economie ten goede.²²

In de concurrentiestrijd, die ondanks de samenwerking toch een gegeven is, tussen havens spelen uiteraard ook de Vlaamse en de Nederlandse overheden een belangrijke rol. Zij staan immers in voor de financiering van een deel van de haveninfrastructuur (toegangswegen, sluizen, enz.). Vanuit Nederland wordt met argusogen gekeken naar het Vlaamse systeem om zeehaveninfrastructuur te financieren. Zo zijn er onder impuls van de Nederlandse Nationale Havenraad al verschillende publicaties verschenen, waarin het Vlaamse financieringssysteem als concurrentieverstorend wordt beschouwd. Een studie, die de Vlaamse Havencommissie in 2002 heeft laten uitvoeren, heeft aangetoond dat dit niet het geval is. Zowel Vlaanderen, als Nederland dienen zich inzake de financiering van haveninfrastructuur de komende jaren vooral te conformeren naar Europese regelgeving. In kringen van de Rotterdamse en van de Antwerpse haven wordt wel meer en meer opgeroepen tot een zekere afstemming, onder meer op het vlak van de promotie naar derde landen (het Verre Oosten, de V.S.) en bij gezamenlijk verweer tegen het gevaar van “marktverstorende” subsidiëring van havens in Midden-en Zuid-Oost-Europa.

De arbeidsvoorwaarden vormen een ander belangrijk gegeven, waar overheidsregulering een determinerende rol speelt voor de concurrentiekracht van de Vlaamse havens. De wet-Major, die de arbeidsvoorwaarden in de Vlaamse havens bepaalt, leidt ertoe dat de kosten, verbonden aan de productiefactor arbeid, in een Vlaamse haven structureel hoger liggen dan in een Nederlandse haven, maar de wet vormt tegelijk een kader voor sociaal overleg en voor sociale vrede in de sector.

Ook de luchthavens, met name Schiphol en Zaventem, staan in een concurrentiële relatie, o.m. inzake vrachtrafiek. In 2004 ondernam Schiphol overigens een mislukt bod op een controlerend belang in BIAC.

Concurrentie tussen de Vlaamse en Nederlandse ondernemingen op buitenlandse markten

Vlaamse en Nederlandse bedrijven zijn in een aantal sectoren stevige concurrenten van elkaar op de buitenlandse markten. Daarbij kan b.v. gedacht worden aan de biersector en de baggeraars. Men moet er zich uiteraard steeds rekenschap van geven dat de Vlaamse ondernemingen ook elkaar beconcurreren en niet enkel de Nederlandse bedrijven; het zelfde geldt uiteraard mutatis mutandis voor de Nederlandse ondernemingen onderling. Op deze plaats is het enkel de bedoeling aan te geven dat Vlaanderen en Nederland beschikken over een aantal economische sectoren, waarin zij allebei sterk presteren en die als speerpunt fungeren voor hun export. Dat zij op buitenlandse markten soms concurrenten vormen, vloeit daaruit op een natuurlijke wijze voort.

Een bijzondere dimensie is dat, hoe meer Europa economisch integreert, deze firma's ook met elkaar in concurrentie treden op de eigen Vlaamse en Nederlandse markt. Zo zijn b.v. een aantal Nederlandse energieleveranciers actief in Vlaanderen en ontwikkelt Electrabel belangrijke activiteiten in Nederland.

De initiatieven in Nederland van een organisatie als Flanders Investment & Trade (FIT), die als opdracht heeft Vlaamse ondernemingen bij te staan bij internationaal ondernemen, moeten

²² Een aanzienlijk deel van de in Antwerpen verscheepte goederen hebben een Nederlandse bestemming of oorsprong. Het is precies de betrokkenheid van Nederlandse verladers bij de Antwerpse havenactiviteiten, die met zich meebrengt dat ongeveer 1/3 van de baten van een verdieping van de Westerschelde tot 13,10 meter ten goede zal komen aan Nederland. Zie daarvoor: Centraal Planbureau / VITO, Verruiming van de vaarweg van de Westerschelde: een maatschappelijke kosten-/batenanalyse, 2004, 117 pp.

tegen de achtergrond van het bovengeschetste bekeken worden. Export Vlaanderen heeft de afgelopen jaren enkele sectorstudies gerealiseerd m.b.t. enkele kansrijke Nederlandse bedrijfstakken en organiseerde ook enkele seminars i.v.m. zakendoen in Nederland.

3. Verschillende bestuurscultuur en andere gezichtshoeken

Geregeld blijkt dat Vlaanderen en Nederland op politiek vlak niet altijd op dezelfde golflengte zitten. Een ander gegeven is de sterk verschillende oriëntatie en bestuurscultuur aan weerszijden van de grens, alhoewel er in de praktijk een zekere convergentie waar te nemen valt. Op deze punten wordt hierna kort ingegaan.

- Vlaanderen en Nederland kennen een uiteenlopende historische oriëntatie – maritiem en Angelsaksisch voor Nederland; Europees- continentaal en eerder Latijns voor België/Vlaanderen. Geopolitiek gesproken is de Nederlandse buitenlandse politiek sinds de Tweede Wereldoorlog sterker Atlantisch van aard dan de Belgische, terwijl in de Belgisch/Vlaamse buitenlandse politiek traditioneel vooral de Europese dimensie de boventoon voert.
- Vlaanderen en Nederland hebben sterk verschillende (bestuurs)culturen. Het Belgisch-Vlaamse systeem met de ministeriële kabinetten kent men in Nederland niet. Ook heeft het Nederlandse parlement traditioneel een meer onafhankelijke en zwaardere rol t.a.v. de regering dan het Vlaamse of federale parlement.²³
- Een verschil in algemene economische visie. Nederland draagt reeds langer dan Vlaanderen als leidende economische principes en maatregelen deregulering, privatisering, verzelfstandiging en marktwerking hoog in het vaandel. Nederland sluit traditioneel nauwer aan bij het Angelsaksische model dan Vlaanderen. In Vlaanderen bestaat – meer dan in Nederland - traditioneel een breed verzet tegen sommige vormen van ver doorgedreven liberalisering/verzelfstandiging (havendiensten, openbaar vervoer).
- Op bilateraal niveau vragen enkele kwesties, die voor Vlaanderen van vitaal economisch belang zijn, nog een bijzondere belangstelling. Het gaat o.m. om een aantal infrastructuurdossiers, zoals de snelle implementatie van het luik toegankelijkheid, vervat in de Ontwikkelingsschets 2010 Westerschelde. Dergelijke dossiers kunnen vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. Deze invalshoeken hebben te maken met bedrijfseconomische en macro-economische aspecten, elementen m.b.t. leefmilieu en veiligheid voor de burger, enz. De verschillende belangen en daaruit voortvloeiend de in beide landen verschillende benaderingswijzen van deze dossiers zijn de afgelopen jaren op diverse ogenblikken naar boven gekomen tijdens het overleg dat beide partners met elkaar daarover voerden. Beide partners leggen daarbij soms verschillende accenten. Dit leidde nu en dan tot meningsverschillen.
- Hoewel België/Vlaanderen en Nederland in EU-verband heel wat gelijklopende belangen hebben, verschillen de opvattingen van beiden inzake Europese dossiers meer dan eens vrij sterk van elkaar. Het gaat met name om dossiers als de financiële perspectieven 2007-2013, de dienstenrichtlijn, de richtlijn inzake de havendiensten en het dossier inzake de diensten van algemeen belang. Ook zijn verschillen vast te stellen in de houding van Vlaanderen, resp. Nederland t.a.v. het gebruik van het Nederlands in de Europese instellingen.²⁴
- Ook inzake verscheidene multilaterale dossiers houden Vlaanderen en Nederland er vaak andere opvattingen op na. Zo zijn er gevoelige verschillen tussen de uitgangspunten, die

²³ Zie o.m. Derk Jan Eppink, *Vreemde burens*, 2003, 288 pp.

²⁴ Hierop wordt verder ingegaan onder punt 2.5.3.2.

Vlaanderen en Nederland hanteren m.b.t. de bescherming van de culturele diversiteit. Dit blijkt b.v. in het kader van de liberaliseringsonderhandelingen binnen de GATS.

Vlaanderen leunt inhoudelijk sterk aan bij het Franse beleid ter zake, dat op dit vlak een grote rol weggelegd ziet voor de overheid. Nederland daarentegen leunt meer aan bij de Angelsaksische visie, die de vrije markt-principes hoog in het vaandel draagt. Ook binnen het gremium van de UNESCO zit Nederland m.b.t. het dossier van de diversiteit van culturele en artistieke inhouden en artistieke expressies vooral op dezelfde golflengte als het Verenigd Koninkrijk. In de IAO neemt Nederland binnen het sociaal overleg m.b.t. de beroepsopleiding en vorming vaak een meer liberale houding dan België aan in gesprekken over arbeidsrelaties en beroepsopleiding.

4. Samenwerking tussen de Vlaamse en de Nederlandse overheid

4.1. Inleiding

Dit hoofdstuk plaatst de Vlaams-Nederlandse samenwerking in de kijker. Dit gebeurt voor volgende beleidsdomeinen:

- Mobiliteit en Openbare Werken
- Leefmilieu, Natuur en Energie
- Landbouw en Visserij
- Onderwijs en Vorming
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Economie, Wetenschappen en Innovatie
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
- Werk en Sociale Economie
- Toerisme, Internationaal Ondernemen en aantrekken van Investerings
- Grensoverschrijdende Samenwerking tussen territoriale autoriteiten

Per beleidsdomein komen volgende aspecten aan bod:

- inventaris van de samenwerking;
- beknopt financieel overzicht m.b.t. de samenwerking;
- analyse van de samenwerking.

Inventaris

In nagenoeg alle bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse overheid vindt intense samenwerking plaats tussen Vlaamse en Nederlandse partners. Deze samenwerking voltrekt zich zowel tussen overheden (centraal en decentraal), als in het zogenaamde veld. De korte inventaris, die per beleidsdomein wordt gepresenteerd, beoogt geen volledig, exhaustief beeld te schetsen, maar beperkt zich tot enkele hoofdlijnen en speerpunten in de samenwerking. In het onderstaande overzicht worden vooral de nauwe banden tussen de centrale publieke actoren op een aantal terreinen belicht.²⁵

Financieel overzicht

Per beleidsdomein wordt een overzicht geboden van de financiële stromen tijdens de periode 1999 – 2004, die vanuit de Vlaamse overheid mee vorm hebben gegeven aan de Vlaams – Nederlandse samenwerking. Hierbij is ervoor geopteerd enkel bedragen op te nemen, waar sprake is van financiële steun aan gemeenschappelijke of gemeenschappelijk gedragen projecten of structuren. Zaken, als de kost van de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag, de Brakke Grond in Amsterdam, Het Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond plaatst het culturele leven van Vlaanderen in Nederland op een prominente wijze op de voorgrond, de baggerwerkzaamheden in de Westerschelde, enz. worden in dit overzicht niet opgenomen, omdat het in die gevallen niet gaat om gezamenlijke projecten.

²⁵ Wat de domeinen uit de breed-culturele sector betreft, beschikt de Commissie cultureel verdrag Vlaanderen-Nederland (www.cvn.be) over een uitgebreide en interessante inventaris. Voor andere vormen van bilaterale samenwerking kan nog goeddeels gerefereerd worden aan de inventaris, opgesteld naar aanleiding van de eerste Belgisch-Nederlandse Conferentie in Eindhoven (2000) (www.bnc-cbn.net). Eveneens waardevol ter zake is de periodiek uitgegeven Almanak Grensoverschrijdende Samenwerking van de Benelux Economische Unie.

Analyse

De analytische beschrijving per beleidsdomein beoogt aan te geven waar de samenwerkingsrelatie met Nederland naar tevredenheid verloopt en waar de verbeter- en/of knelpunten liggen. De bevindingen uit deze analytische onderdelen vormen een aanzet voor het formuleren van de strategische doelstellingen onder hoofdstuk III.

Waar in onderstaande analyse gewag gemaakt wordt van “verdragen”, wordt in de eerste plaats bedoeld op verdragen, die door Vlaanderen zelf gesloten zijn. Verdragen, die door België zijn gesloten (zoals b.v. het Scheidingsverdrag of het verdrag inzake de Schelderadarketen), maar waaraan Vlaanderen als gevolg van de verschillende staatshervormingen uitvoering geeft, worden in principe niet opgenomen. Een opname van die samenwerkingsinitiatieven zou het geheel te breedvoerig maken en leiden tot onduidelijkheid. Een specifieke uitzondering wordt gemaakt voor verschillende overlegfora en samenwerkingsinitiatieven die plaatsvinden onder de koepel van het in 1958 gesloten verdrag tot het instellen van een Benelux Economische Unie. De reden hiervoor is dat voor bepaalde beleidsdomeinen (b.v. ruimtelijke ordening en jeugd) de Benelux één van de belangrijkste gremia is, waarbinnen Vlaams-Nederlands overleg en samenwerking op dit ogenblik vorm krijgt.

4.2. Mobiliteit en Openbare Werken

Inventaris

- Drie verdragen, vier memoranda: verdrag inzake de verruiming van de vaarweg van de Westerschelde (1995), Scheldereglement (1995), verdrag inzake de afvoer van het Maaswater (1995), memorandum van Kallo (2001), de 2 memoranda van Vlissingen (2002), memorandum van Den Haag (2005).
- Waterwegen: verschillende overlegfora, zoals de Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart, de Technische Scheldecommissie en de Bilaterale Maascommissie. De Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium werd voorbereid door een gezamenlijke project-organisatie (ProSes) en ook de tenuitvoerlegging van de schets wordt ter harte genomen door een gemeenschappelijke projectorganisatie. Er zijn ook specifieke bilaterale werkgroepen rond andere projecten, bijvoorbeeld inzake de verbetering van de nautische toegankelijkheid van het Kanaal Gent-Terneuzen.
- Wegen: vooral overleg m.b.t. de werken rond de Ring in Antwerpen tijdens de zomers van 2004 en 2005. Ook overleg tussen de administraties i.v.m. de trafieken doorheen de Westerscheldetunnel en samenwerking met het Verkeerscentrum Antwerpen, met informatieuitwisseling via Nederlandse en Vlaamse radio-omroepen. Overleg met betrekking tot grensoverschrijdende communicatienetwerken inzake uitwisseling van verkeersinformatie. Overleg met betrekking tot grensoverschrijdende trajectbepaling voor uitzonderlijke transporten.
- Spoorwegen: grotendeels een federaal dossier, maar omwille van het grote belang en de te verwachten evoluties in groeiende mate binnen het Vlaamse “orbiet”. Zo is er een Vlaams-Nederlandse werkgroep Spoorvervoer.
- Informeel overleg tussen Vlaamse en Nederlandse ambtenaren op EU- en multilateraal niveau; voor het formuleren van een eventueel gezamenlijk standpunt moet echter beroep gedaan worden op de federale woordvoerder, die ook de andere gewesten polst.

Financiële stromen

De gezamenlijke projectdirectie ProSes stond in voor het opstellen van een Ontwikkelingsschets 2010 m.b.t. het Schelde-estuarium. De werkingskosten werden op een basis van 50/50% verdeeld met Nederland en beliepen voor Vlaanderen 5.058.928 euro (periode 2002-2004).

Analyse

- Waterwegen

Schelde

Het overleg tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van Mobiliteit en Openbare Werken is zeer intens, zowel op ambtelijk, als op politiek vlak. De oudste overlegstructuren hebben betrekkingen op de Schelde. De Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart bestaat sinds de scheiding van Noord en Zuid (Scheidingsverdrag van 1839) en de Technische Scheldecommissie werd kort na de Tweede Wereldoorlog opgericht.

Het beleid en beheer van het Schelde-estuarium kent gevoeligheden bij de betrokken partijen in beide landen. Er spelen immers zowel overeenkomstige, als ongelijke belangen aan weerszijden van de grens. Met de opstelling van de

Langetermijnvisie Schelde-estuarium²⁶ door de Technische Scheldec commissie zetten Vlaanderen en Nederland een belangrijke stap naar het ontwikkelen van nog intensievere samenwerking inzake het beleid en het beheer van het estuarium. Deze samenwerking en dit overleg krijgen vorm rond aspecten als de veiligheid tegen overstromen, de toegankelijkheid van de Scheldehavens (met inbegrip van de preventie en aanpak van calamiteiten op de rivier) en de natuurlijkheid van het fysieke en ecologische systeem. Ook gaat daarbij de aandacht naar visserij, landbouw en recreatie. Een integrale benadering van het estuarium staat nu voorop, waarbij de verschillende functies in balans met elkaar dienen te zijn.

Bij deze verdere samenwerking rond de Schelde staat het in de Langetermijnvisie geformuleerde streefbeeld centraal : “Het Schelde estuarium is in 2030 een gezond en multifunctioneel estuarien watersysteem dat op duurzame wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften.” Vanuit de overtuiging dat projecten en maatregelen nodig zijn om dat streefbeeld werkelijkheid te laten worden is de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium opgesteld. Deze schets was het werk van ProSes, een gezamenlijke Vlaams-Nederlandse projectorganisatie. De Ontwikkelingsschets geeft op strategisch niveau aan, welke projecten en maatregelen moeten worden gerealiseerd om ervoor te zorgen dat de Schelde in 2010 veilig, toegankelijk en natuurlijk is.

Met de realisatie van de projecten en maatregelen wordt nu begonnen. Daarvoor is de gezamenlijke Projectdirectie uitvoering ontwikkelingsschets Schelde-estuarium (ProSes2010) verantwoordelijk. De projectdirectie zal ervoor zorgen dat de samenhang tussen de projecten en de voortgang in de uitvoering gewaarborgd blijven. De beide regeringen maakten ter zake ook afspraken over een kostenverdeling m.b.t. deze projecten.

De verschillende Memoranda van Overeenstemming, die i.v.m. de Schelde zijn gesloten, hebben ook geleid tot een belangrijke intensivering van de samenwerking op nautisch vlak. Zo werken Vlaanderen en Nederland aan het tot stand komen van het gemeenschappelijk nautisch beheer, een nauwere samenwerking tussen de beide loodsdiensten in een consortiumverband en de ontkoppeling van de loodsgeldtarieven voor de Scheldevaart en de vaart op Rotterdam.

Gent-Terneuzen

Gent-Terneuzen vormt een middelgroot havengebied met een bijzonder hoge toegevoegde waarde per ton. De drie sluizen die in Terneuzen de verbinding maken tussen de Westerschelde en het zeekanaal, vormen het meest intensief gebruikte sluisencomplex tussen Le Havre en Hamburg. De nautische toegankelijkheid van de kanaalzone Gent-Terneuzen is dan ook eveneens een belangrijke kwestie, waaraan vanwege de beide overheden grote aandacht wordt geschonken.

Begin 2003 werden de resultaten bekend van studies voor een nieuwe zeesluis te Terneuzen en een verruiming van het Kanaal Gent-Terneuzen. Tijdens het Vlaams-Nederlandse bewindslidenoverleg van 19 september 2003 werd de afspraak gemaakt dat een grensoverschrijdende overleggroep onder leiding van de gouverneur van Oost-Vlaanderen en de Commissaris der Koningin van Zeeland

²⁶Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Langetermijnvisie Schelde-estuarium, januari 2001

deze kwestie nader zou onderzoeken. De Overleggroep heeft op 30/11/2004 haar eindverslag neergelegd. In het Memorandum van Den Haag van 11 maart 2005 werden verdere afspraken gemaakt tussen Vlaanderen en Nederland over de vervolgstappen die zullen gezet worden teneinde nut en noodzaak van projecten ter verbetering van de Nautische toegankelijkheid van de Kanaalzone te bepalen.

Maas

Ernstige overstromingen in december 1993 leidden zowel in Nederland (commissie Boertien) als in Vlaanderen (commissie Desmyter) tot een plan met maatregelen om toekomstige wateroverlast te beperken. In Nederland was dit het Deltaplan Grote Rivieren met daarin het Grensmaasproject. Dat laatste project voorzag ook in een aantal ingrepen aan de Vlaamse kant van de Grensmaas, de zgn. Boertienlocaties. In Vlaanderen kwam men tot de slotsom dat het Maasdijkenplan versnelde uitvoering moest kennen.

In beide landen was daarenboven het besef aanwezig dat op het vlak van natuurontwikkeling en ecologisch herstel de Grensmaas grote potenties bezit. Voorts spelen de rijke voorraden aan grind in de ondergrond van de Maasvallei een belangrijke rol in het verhaal. Daar waar aan Vlaamse zijde gedacht werd aan de afbouw van de grindwinningen, werd in Nederland het idee opgevat om via grindwinningen het gehele project te bekostigen 'Grind voor groen'.

Op 1 juli 1994 werd een gezamenlijke Intentieverklaring voor een grensoverschrijdend overlegkader inzake de structuur en inrichtingskader van de Grensmaasvallei ondertekend tussen het Vlaamse Gewest, de Nederlandse ministeries van Verkeer en Waterstaat en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de beide provincies Limburg.

Gezamenlijk werd een gemeenschappelijke visie op de rivier opgemaakt : 'Project Levende Grensmaas'. Op basis hiervan werden in Vlaams Limburg de noodzakelijke gewestplanaanpassingen doorgevoerd.

Omdat bepaalde Nederlandse actoren voortgang wilden maken met de uitvoering van het project zonder vooraf te komen tot formele afspraken met Vlaanderen, liep het project vast.

Het project kreeg een nieuwe start via de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNBM), die op 29 september 2004 werd geïnstalleerd. Die Commissie staat, op ambtelijk niveau, in voor de coördinatie van het beheer van deze grotendeels onbevaarbare, maar nog natuurlijke regenrivier. De Commissie moet daarbij zowel problemen van watergebrek (in de zomer) als van hoogwater (in de winter) aanpakken. Voor de veiligheid van Nederlands-Limburg tegen overstromingen zijn een aantal ingrepen noodzakelijk die alleen op Vlaams grondgebied kunnen uitgevoerd worden (de zgn. Boertienlocaties) en een aantal mitigerende ingrepen in het zomerbed ter voorkoming van grondwaterproblemen door het Nederlandse Grensmaasproject. Een ander dossier, dat speelt binnen deze Commissie, is dat van het Cabergkanaal – een rechtstreekse verbinding tussen het Albertkanaal en het Julianakanaal ter hoogte van Lanaken.

- Wegen

De gewenste wegeninfrastructuur is opgenomen in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. In de bindende bepalingen is de categorisering van de wegen naar functie opgenomen. In de gewenste ruimtelijke structuur zijn daarenboven ontwikkelingsperspectieven opgenomen. Met het Nederlandse wegennet zijn volgende verbindingen als hoofdweg opgenomen : A2 (E314), A12 en A21 (E34). Als primaire weg categorie I is de N423 (Tractaatweg) opgenomen²⁷.

Tractaatweg

In het kader van het Memorandum van Overeenstemming van 11 maart 2005 over het Schelde-estuarium spraken Vlaanderen en Nederland af dat – indien Nederland hierom verzoekt – Vlaanderen, binnen het kader van de reguliere procedures, zal overgaan tot de aanleg van de Tractaatweg tussen de Nederlandse grens en de aansluiting op de N49.

Weg Hasselt-Eindhoven

De wegverbinding Hasselt-Eindhoven is een volwaardige autosnelweg tussen Hasselt en de Belgisch-Nederlandse grens. In verband met de doortrekking van deze autosnelweg van de grens tot in Eindhoven loopt op dit ogenblik een tracéstudie in opdracht van de Regio Eindhoven. Vlaanderen kan in de toekomst verder samenwerken op het niveau van de wegenadministraties om Nederland kwalitatieve en kwantitatieve gegevens (b.v. verkeerstellingen) te bezorgen in het kader van de vermelde tracéstudie.

- Spoorwegen

HSL

Eind 1994 werd een Vlaams-Nederlandse ambtelijke werkgroep geïnstalleerd voor de tracékeuze van de hogesnelheidslijn tussen Antwerpen en Rotterdam. Een optimaal tracé moest worden gezocht "alsof er geen landsgrens is tussen beide steden". Aan het overleg werd ook deelgenomen door de Nederlandse en Belgische spoorwegmaatschappij. Na de beslissing over het tracé (mei 1996) bleef de werkgroep verder bestaan onder de naam 'Ambtelijke Werkgroep Spoorvervoer'. In de werkgroep werd informatie uitgewisseld over de voortgang van de vergunningsprocedures voor de aanleg van de HSL. Tevens werden andere grensoverschrijdende spoorwegdossiers bestudeerd of besproken (Goederenlijn 11, IJzeren Rijn, Axel-Zelzate). De werkgroep is na 2001 evenwel niet meer samengekomen.

Aan Vlaamse kant zijn alle stedenbouwkundige vergunningen afgeleverd. De werken hebben vertraging opgelopen en een ingebruikname in juni 2005 is niet haalbaar. Daarenboven stellen zich ook technische problemen met de in te zetten treinstellen, die niet enkel op het Belgische en Nederlandse maar ook op het Franse net moeten kunnen rijden. De ingebruikname van de lijn zal daarom waarschijnlijk niet eerder dan in 2007 plaatsvinden.

²⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 1997 houdende definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en het decreet van 17 december 1997 houdende bekrachtiging van de bindende bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 september.

Op 6 maart 2005 maakten de federale minister van Overheidsbedrijven en de Nederlandse minister van Verkeer en Waterstaat afspraken rond de follow-up rond dit dossier. Deze afspraken gingen o.m. over de treindiensten tussen Den Haag en Rotterdam en tussen Breda en Brussel, alsook over de reistijd van de HSL over het Belgische net.

IJzeren Rijn

Inzake de IJzeren Rijn werd een trilateraal overleg opgestart tussen België, Nederland en Duitsland. Aanvankelijk was de Vlaamse overheid hier niet bij betrokken. Later kwam er een gevoelige verbetering tussen de betrokken politieke overheden op federaal en gewestelijk niveau. Ook op ambtelijk niveau werd vervolgens de Vlaamse overheid bij de besprekingen betrokken en was er een zeer goede afstemming tussen het federale en het gewestelijke niveau, gezien de gescheiden bevoegdheden.

Het trilateraal overleg en de uitgevoerde studies hebben duidelijk gemaakt dat het bestaande, zogenaamd 'historisch' tracé het meest aangewezen tracé is, mits omleiding rond Roermond. (het tracé A3). België en Nederland geraakten het echter niet eens over de kostenraming en -verdeling. In december 2002 besloten de Nederland en België om hun geschil hierover ter arbitrage neer te leggen. Op 22/23 juli 2003 sluiten beide landen een verdrag af "inzake arbitrage betreffende de spoorlijn "IJzeren Rijn" af - een verdrag waarbij ze de (vooral financiële) betwisting rond de reactivering van de spoorlijn voorleggen aan het Internationaal Arbitragehof in Den Haag. De ratificering van het verdrag door beide landen duurt in Nederland veel langer dan voorzien en gebeurde slechts in mei 2005.

Op 24 mei 2005 heeft het Arbitragetribunaal van het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag uitspraak gedaan in dit geschil tussen Nederland en België. Het Belgisch recht op doorgang zoals reeds voorzien in artikel XII van het Scheidingsverdrag van 1839 wordt herbevestigd. België moet de kosten dragen voor de modernisering van het historisch tracé. Nederland moet de lijn wel opnieuw in de staat van 1991 brengen, met andere woorden in een staat die een beperkt gebruik mogelijk maakt. Ook moet Nederland de kosten dragen die verband houden met de autonome ontwikkelingen (dus zonder doorgaand vrachtvervoer) op het vak Weert- Roermond waar dagelijks Nederlands spoorverkeer op is. De meerkosten verbonden aan afwijkingen van het historisch tracé - zoals de omleiding rond de stad Roermond - moeten door Nederland worden gedragen. De Nederlandse wetgeving geldt inzake milieubescherming en veiligheidsmaatregelen, mits deze de doortocht niet onredelijk bemoeilijkt. Een tunnel in De Meinweg moet door beide landen samen gefinancierd worden.

Op 9 juni jl. heeft de Belgische federale minister bevoegd voor spoorverkeer een brief geschreven aan zijn Nederlandse collega met verzoek om op korte termijn tot besluitvorming te komen zodat een beperkt aantal treinen per dag aan beperkte snelheid over het historisch tracé kan beginnen rijden.

Goederenlijn 11

Halverwege de jaren '90 bleek uit studies voor de HSL Antwerpen-Rotterdam, dat de bestaande spoorverbinding tussen België en Nederland : Antwerpen-Essen-Roosendaal (Lijn 12) op termijn (ca. 2010) zowel voor personenverkeer als goederenvervoer onvoldoende capaciteit dreigt te hebben.

Voor België en het Vlaamse Gewest was een spoorverdubbeling van de Lijn 12 onaanvaardbaar omwille dat daarvoor o.a. veel woonhuizen en andere panden zouden moeten gesloopt worden.

Inzake HSL lagen twee alternatieve tracés voor : via de Havenweg (Belgische voorkeur) of via de autosnelweg E19 : Brecht - Hoogstraten - Breda (Nederlandse voorkeur).

Bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 mei 1996 gebeurde de definitieve vaststelling van het plan tot gedeeltelijke wijziging van de gewestplannen Antwerpen en Turnhout, o.a. voor de aan te leggen hogesnelheidslijn (naar Amsterdam) en voor de goederenlijn (naar Bergen op Zoom). Voor de aanleg van de HSL werd m.a.w. geopteerd voor het E19 tracé en gelijktijdig werd voor de Lijn 11 een tracé langs de A12 (België)/A4 (Nederland) Antwerpen - Bergen op Zoom goedgekeurd.

De Lijn 11 bestaat erin een bestaande lijn tussen het vormingsstation Antwerpen-Noord en de haven (BASF) door te trekken en te verbinden met de Nederlandse lijn Bergen op Zoom – Goes.

Halverwege de jaren '90 bleek uit studies voor de HSL dat de capaciteit van de bestaande spoorverbinding Roosendaal-Antwerpen (lijn 12) op termijn (ca. 2010) niet voldoende zal zijn om de personen- en goederentreinen te kunnen verwerken. Spoorverdubbeling van de bestaande lijn was voor België niet mogelijk en niet wenselijk, omdat daarvoor bijzonder veel woningen en overige panden gesloopt zouden moeten worden. Om die reden is een planstudie **Verbinding Roosendaal-Antwerpen (VERA/lijn 11)** gestart. Door de doortrekking van lijn 11 vanuit België (Antwerpen) aansluitend op de spoorlijn Vlissingen – Roosendaal ontstaat een tweede spoorverbinding parallel aan lijn 12 (Roosendaal-Antwerpen).

Op Belgisch grondgebied gaat het om slechts 3 km nieuwe spoorlijn

Het dossier kende in 2003 en 2004 nauwelijks voortgang. Over een overeenkomst tussen België en Nederland over de doortrekking van de Lijn 11 werd eind 2001 op ambtelijk vlak volledige overeenstemming bereikt. Een overeenkomst tussen Nederland en België was gepland voor maart 2002. De overeenkomst werd niet getekend als gevolg van een weigering door België dat een akkoord over Lijn 11 koppelt aan een akkoord over de IJzeren Rijn.

In Nederland werd de besluitvorming over het tracé van de lijn verdaagd omwille van de ingrijpende inpassingsmaatregelen noodzakelijk ter hoogte van Bergen op Zoom en Roosendaal als gevolg van het intensiever gebruik van de spoorlijn, en het moeilijke overleg dienaangaande met de lokale besturen. Een beslissing werd daarom afhankelijk gemaakt van de uitkomst van een algemene studie over de toekomst van de goederenstroomverbinding Rotterdam - België (de zgn. RoBel-studie). In deze studie werd een afweging gemaakt tussen een nieuwe (specifiek voor goederenvervoer) spoorverbinding langs de A4/A29 of een optimaliseren van het bestaande spoor. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft zich nog niet uitgesproken, alhoewel de studie reeds einde 2003 is gereed gekomen.

De problematiek van de inpassingsmaatregelen worden echter verder onderzocht in het kader van het project "Optimalisatie Railontsluiting Sloe". De Sloelijn is het

goederenspoor dat het Sloegebied (haven Vlissingen - Oost) verbindt met het hoofdspoor Vlissingen-Roosendaal. (Zeeuwse lijn). Omdat de realisatie van VERA later zal plaatsvinden dan voorzien, wordt het project Sloelijn nu uitgebreid met het onderzoek naar de geluidsbelasting in de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Roosendaal. Resultaten worden verwacht tegen medio 2005.

In Nederland is beslist de start van de realisatie van Lijn 11 door te schuiven naar 2014 en de vrijkomende middelen grotendeels in te zetten ten behoeve van de Nederlandse weginfrastructuur, nl. de verbinding tussen de Nederlandse A58 en de Vlaamse N49. Een ander deel van de middelen zal gaan naar de aanleg van het ontbrekende gedeelte van de A4-Zuid.

Spoorlijnen 18, 20 en 21.

Vanuit Limburgse werkgeversorganisaties wordt aangedrongen op de heraanleg van de spoorlijn 18 tussen Genk en Neerpelt, waar deze aansluiting geeft op de IJzeren Rijn. Voorts zijn ze van oordeel dat Genk in het tegen 2007 te herziene Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen de status van logistieke poort moet krijgen. Goede multimodale verbindingen met Nederland en Duitsland zijn daarin essentieel.

Op 10 mei 2004 werd in Lanaken een intentieverklaring ondertekend tot het weder in dienst stellen van de spoorlijn 20 Hasselt - Maastricht op het baanvak tussen Lanaken en Maastricht. Op de Vlaamse begroting werd hiervoor een bedrag van 1,487 miljoen euro vastgelegd. Met de NMBS werd een overeenkomst afgesloten. De Nederlandse Provincie Limburg en het spoorbedrijf Pro-Rail engageren zich om op Nederlands grondgebied (ca. 4 km) de spoorlijn Lanaken-Maastricht te revitaliseren voor goederenvervoer. Alle partijen stellen 31 december 2005 als streefdatum voorop voor de finalizering van de werkzaamheden.

Door het bereikte akkoord kan het transport tussen de twee vestigingen van het bedrijf SAPPI (grondgebied Lanaken en grondgebied Maastricht) via het spoor verlopen i.p.v. over de weg. Hierdoor kunnen 400.000 ton (= 20.000 vrachtwagens van 20 ton per jaar) van de weg gehaald worden, hetgeen een aanzienlijke ontlasting van het wegennet veroorzaakt.

Enkele lokale overheden en Kamers van Koophandel in Belgisch-Limburg en Nederlands-Limburg zijn sterk voorstander van de aanleg van de spoorlijn 21 tussen Genk en Sittard. Het gaat om een heractivering van de bestaande maar niet meer gebruikte spoorlijn Genk – Maasmechelen, gekoppeld aan een doorsteek over Sittard en Geleen naar Duitsland.

Spoorlijn Axel-Zelzate

De regio Zeeuws-Vlaanderen heeft geen verbinding met het net van de Nederlandse Spoorwegen. De afvoer van het goederenverkeer gebeurt voor het ogenblik via de lijn 55 naar Zelzate. In Nederland situeert het verkeer zich aan beide zijden van het kanaal Gent-Terneuzen. De twee oevers zijn verbonden met een klapbrug, die zowel gebruikt wordt voor het wegverkeer, als voor het treinverkeer.

In Nederland bestaat het project om deze klapbrug te vervangen door een tunnel. Deze zou uitsluitend bruikbaar zijn voor het wegverkeer. Het goederenvervoer vanaf de rechteroever kan dan niet meer trein gebeuren, tenzij door de aanleg van een nieuwe verbinding op de rechteroever naar Zelzate, aansluitend op de lijn 204 in Zelzate. Dit baanvak wordt Axel-Zelzate genoemd.

De spoorontsluiting van het oostelijk deel van de kanaalzone Gent-Terneuzen verloopt via het westelijk deel. Dit vormt een grote belasting van de spoorverbinding over het kanaal (spoorbrug Sluiskil) en daarmee van de scheepvaart over het kanaal. Door het aanleggen van deze spoorlijn zou de toegankelijkheid van het industrieel gebied toenemen.

De spoorlijn past in het eindbeeld van het advies over de nautische toegankelijkheid van de Kanaalzone Gent-Terneuzen. Het tracé op Vlaams grondgebied van deze spoorlijn werd eerder al vastgesteld in het gewestplan. In het voorstel van strategisch plan voor de haven van Gent²⁸ zijn volgende maatregelen en acties opgenomen :

1. Omlegging spoorlijn 55 Gent-Sas van Gent-Terneuzen op vak Ringvaart – Rieme;
2. Doortrekken spoorlijn 204 richting Axelse vlakte en Terneuzen (NS in samenwerking met NMBS)

²⁸Wel-varende kanaalzone, juni 2002

4.3. Leefmilieu, Natuur en Energie

4.3.1. Leefmilieu en natuur

Inventaris

Water

- Verdragen inzake de Bescherming van de Maas, resp. Schelde (1995); Schelde- en Maasverdrag (2002).
- Nederlands-Vlaams Integraal Water Overleg (NVIWO) m.b.t. kwaliteit en kwantiteit van grensoverschrijdende onbevaarbare waterlopen en grondwater. De grensoverschrijdende schade door grondwaterwinningen wordt geregeld door de Benelux en ook in dit kader gecoördineerd. Dit overleg overkoepelt vier grensoverschrijdende stroomgebiedcomités: Dommel; Witbeek, Thornerbeek en Voer; Mark; Kreken en Polders.

Natuur

- Grensoverschrijdende opvolgingsstructuur voor het Schelde-estuarium en voor het Grensmaasgebied
- Ontwikkeling van een ecologisch netwerk van gebieden met actuele en/of potentiële natuurwaarden
- Een aantal grensoverschrijdende projecten in het kader van het Geïntegreerd Kustzonebeheer, oa voor het grensoverschrijdend natuurgebied 'Het Zwin' en de grensoverschrijdende 'Zwinstreek'.
- Gezamenlijke projecten oa in het kader van LIFE-Natuur, INTERREG, vb inzake muskusratbestrijding

Bodem

- Gezamenlijke onderzoeksprojecten en -fora met Stichting Kennisontwikkeling Kennisoverdracht Bodemsanering (SKB), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK).
- Interreg-project rond erosiebestrijding met de Nederlandse provincie Limburg.
- Overleg inzake de mestproblematiek tussen het beleidsdomein landbouw in Nederland en het beleidsdomein leefmilieu in Vlaanderen
- Overeenkomst tussen Vlaanderen en Nederland betreffende het gebruik/transport van bedrijfseigen mest op bedrijfseigen percelen over de landsgrenzen heen, voor landbouwbedrijven gesitueerd in de grensstreek Vlaanderen/Nederland.

MER en Veiligheidsrapportering

- Overleg tussen Vlaanderen en de drie Zuid-Nederlandse provincies m.b.t. het Stappenplan inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (1995).
- Ad hoc overleg en uitwisseling ervaringen inzake veiligheidsrapportering
- Artikel 19bis van titel I van het Vlarem aangaande grensoverschrijdende milieueffecten regelt dat wanneer door de bevoegde vergunningverlenende overheid wordt vastgesteld dat de exploitatie van een inrichting significant negatieve effecten zou kunnen hebben op het milieu van een ander Gewest of EU-lidstaat, de bevoegde autoriteit of verdragspartij een openbaar onderzoek organiseert over de vergunningsaanvraag. Wanneer de milieuvergunningsaanvraag betrekking heeft op een MER-plichtige inrichting wordt met het betrokken Gewest of EU-lidstaat overleg gepleegd over o.a. de potentiële grensoverschrijdende effecten en de mogelijke maatregelen hiertegen, en wordt een redelijke termijn overeengekomen waarbinnen het overleg moet plaatsvinden.

Varia

- Intentieverklaring inzake de gezamenlijke aanpak van cadmiumverontreiniging in de Kempen (2002)
- Ad hoc overleg inzake fijn stof
- Vlaamse deelname aan de Benelux-Werkgroep “Educatie, Informatie en Communicatie” van de Bijzondere Commissie voor Leefmilieu Sectie “Natuurbehoud en Landschapsbescherming”
- Overleg tussen het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM) betreffende grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen.
- De Vlaamse leefmilieusector is betrokken bij de Vlaams-Nederlandse Grenscommissie (VLANED) en het Drielandenpark (zie sectie 4.9. over Ruimtelijke Ordening)

Financiële stromen

Inzake Leefmilieu en Natuur worden vanuit de Vlaamse overheid volgende Vlaams-Nederlandse samenwerkingsinitiatieven financieel ondersteund:

- de Internationale Schelde- en de Maascommissie (AMINAL)
- Het Interregproject Benekempen (OVAM)
- Het Interregproject erosiebestrijding (AMINAL)

De Internationale Scheldecommissie (ISC) en de Internationale Maascommissie (IMC)

In de onderstaande tabel worden de procentuele verdeelsleutels opgenomen, die gelden m.b.t. de door de verschillende verdragspartners te storten bijdragen.

Tabel 2 : Financiering Maas- en Schelde commissie : verdeelsleutels

Verdeelsleutel (%)	Maascommissie (IMC)		Scheldecommissie (ISC)	
	Verdrag 1995	Verdrag 2002	Verdrag 1995	Verdrag 2002
Duitsland	nvt	14,5	nvt	Nvt
België	nvt	0,5	nvt	0,5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7	4,5	10	5
Vlaanderen	7	5	40	37,5
Wallonië	35	30	10	10
Frankrijk	16	15	30	40
Groot Hertogdom. Luxemburg	nvt	0,5	nvt	Vt
Nederland	35	30	10	7

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de bijdragen vanuit Vlaanderen voor de IMC en ISC tijdens de periode 1999 – 2005.

Tabel 3 : Financiering van Maas- en Scheldecommissie : bedragen

Bijdrage in k€							
Commissie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
IMC	20,8	14,9	19,7	21,8	22,6	20,5	20,8
ISC	118,5	120,9	133,3	137,4	141,5	148,1	148,7
Totaal	139,3	135,8	153,0	159,2	164,1	168,6	169,5

Voor de jaren 2003 tot 2005 is er een bijkomende ondersteuning gekomen van de werkzaamheden in het kader van de ISC door het Interregproject Scaldit. Deze ondersteuning zal in 2006 verderlopen.

Voor het uitvoeren van de coördinatie in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) werd voor de IMC een consultant aangetrokken (periode 01.01.2004 – 15.03.2005) voor een bedrag van € 181.000 met een bijdrage van 5% of € 9.050 door Vlaanderen via financiering vanuit de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)). Voor de IMC zijn er vanaf 2006 onderhandelingen aan de gang voor de versterking van het secretariaat.

Interregproject Benekempen

Het Interregproject Benekempen (met Actief Bodembeheer Kempen) loopt in de periode 2004-2007. De inbreng van OVAM daarbij is:

- 790.000 euro, gespreid over 3 jaar (onderzoeksbudgetten OVAM)
- 210.000 euro, gespreid over 3 jaar (personele middelen van OVAM)

Interregproject erosiebestrijding

Dit project loopt in de periode 2003-2005 en wordt verlegd tot 2006.

AMINAL draagt 87.000 euro bij (omvat geldelijke en personele middelen) van het totaalbudget van 1.450.000 euro gespreid over 3 jaar en gespreid over verschillende partners

Interregproject Kempenbroek:

Dit Interregproject loopt van 2002 tot september 2005. De financiële inbreng van Vlaanderen voor dit project bedraagt 355.295 euro. Het betreft hier de som van de vastleggingen in 2003 en 2004.

Analyse

Water

De Verdragen inzake de bescherming van de Maas, resp. Schelde, gesloten in Charleville-Mézières in 1994 zijn nog in werking. Om de internationale coördinatie van de internationale stroomgebiedsdistricten van de Schelde te kunnen toevertrouwen aan de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde, resp. de Maas werden te Gent in 2002 twee nieuwe verdragen ondertekend, zijnde het Scheldeverdrag en het Maasverdrag, die bij inwerkingtreding deze van Charleville-Mézières zullen opheffen en vervangen. De ratificatieprocedure bij de verschillende partijen zou in principe uiterlijk in september 2005 moeten zijn afgerond. Al vóór de inwerkingtreding van de Verdragen van Gent kan als eerste belangrijke resultaat de recente rapportering aan de Europese Commissie van het overkoepelend rapport van de toestandbeschrijving en druk en impact (art. 5 van de KRW) worden aangehaald.

Momenteel zijn besprekingen aan de gang over gezamenlijke strategieën tot 2009 (1ste rapportering aan de Europese Commissie over de stroomgebiedsbeheersplannen) voor resp. de

Schelde en de Maas voor de Kaderrichtlijn Water en de hoogwaterproblematiek. De nieuwe verdragen betekenen naast de internationale coördinatie voor de uitvoering van de KRW ook een andere belangrijke uitdaging, namelijk de coördinatie van het integraal waterbeleid en beheer met bijzonder aandacht voor de kwantiteitsaspecten.

Natuur

Inzake projecten in het kader van economische ontwikkeling werd voor het Schelde-estuarium en voor het Grensmaasgebied, beide aangewezen als speciale beschermingszone in uitvoering van de EU Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, een goed uitgewerkte grensoverschrijdende opvolgingsstructuur opgezet voor de opmaak en evaluatie van de passende beoordeling. Het Grensoverschrijdende Ecologisch Basisplan (GEB) gaat in de uitvoeringsfase.

Vlaanderen werkt samen met de aangrenzende regio's en landen aan de ontwikkeling van een ecologisch netwerk van gebieden met actuele en/of potentiële natuurwaarden. Een planmatige beleidsafstemming van de natuurlijke structuur en beheersaspecten in grensoverschrijdende zones is dan ook gewenst. In 1999-2000 had voor de provincies Antwerpen en Limburg een studie voor een grensoverschrijdend ecologisch basisplan plaats. In de studie worden eenendertig gebieden aangeduid waar nieuwe grensoverschrijdende initiatieven mogelijk zijn. Er werden acht gebieden geselecteerd waarvoor in deze planperiode een plan in uitvoering gebracht zal worden.

Het Geïntegreerd Kustzonebeheer wordt door Vlaanderen en Nederland verder vorm gegeven. Wat het Zwin betreft is nood aan maatregelen tegen verdere verzanding. Wat de Zwinstreek betreft, bestaan potenties voor het ontwikkelen van een grensnatuurpark.

Inzake muskusratbestrijding werkt de Vlaanderen samen met Nederland in het Interreg III project (Grensregio Vlaanderen-Nederland) Euregio Scheldemonde : "Grensoverschrijdende evaluatie muskusratbestrijding". De partners zijn de afdeling Water, de provincie Zeeland, het waterschap Zeeuwse eilanden, de provincie West-vlaanderen, de provincie Oost-Vlaanderen en de vzw Rato. De afdeling Water meet en evalueert binnen dit project jaarlijks zowel in de Vlaamse als in de Nederlandse grensgemeenten de restpopulatie van de muskusratten. Het project loopt af in 2006, maar wordt mogelijks verlengt. Hierover moet later nog beslist worden. Tweejaarlijks is er tevens een ontmoeting met uitwisseling van informatie over de rattenbestrijding tussen de afdeling Water en de Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) uit Nederland. De laatste ontmoeting vond plaats in Nederland in 2003.

Bodem

Momenteel loopt een Interreg-project rond erosiebestrijding met de Nederlandse provincie Limburg en de Vlaamse partners provincie Limburg, arrondissement Leuven, AMINAL-afdeling Land en de Boerenbond. Mogelijkheden voor nieuwe projecten worden onderzocht.

Inzake mestproblematiek zijn parallellen te detecteren tussen de Vlaamse en de Nederlandse situatie. In dit verband kan ook verwezen worden naar de voorbije en lopende discussies in Nederland over de toekomst van de landbouw en de veehouderij. Ook in Vlaanderen wordt daarover nagedacht. In Nederland werkt men aan een 'transitiebeheer' om bepaalde aspecten van deze toekomstvisies daadwerkelijk uit te werken. Structureel overleg tussen Vlaanderen en Nederland over de mestproblematiek is wenselijk.

MER en Veiligheidsrapportering

Het Stappenplan inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (1995) werd afgesproken in het kader van het Bestuurlijk Overleg Vlaanderen-Zuid-Nederland en regelt de

te volgen administratieve stappen indien een MER-plichtig project in Vlaanderen of in Nederland mogelijks aanzienlijke milieueffecten kan veroorzaken in Nederland c.q. Vlaanderen. De toepassing van het Stappenplan MER wordt aan beide zijden van de grens als vrij bevredigend ervaren, maar niettemin is het vatbaar voor verbeteringen. Wegens een gewijzigd wetgevend kader in Vlaanderen vonden in de loop van 2003-2004 besprekingen plaats tot een bijsturing. Wegens nieuwe beleidsintenties in Vlaanderen evenals nieuwe wetgevingsinitiatieven in Nederland eind 2004, werden de voorziene bijsturingen niet gefinaliseerd. Daar is nu nood toe.

Inzake veiligheidsrapportering vonden een aantal bezoeken plaats waarmee ervaringen werden uitgewisseld over de Vlaamse en de Nederlandse werkwijzen terzake. Wanneer het nodig is of wanneer het wettelijk vereist is, vindt overleg plaats. De Vlaamse Cel Veiligheidsrapportering is zinnens terug het overleg met de VROM te starten om betere afspraken te maken in het kader van het verdrag van Helsinki. Nederland stuurt immers alleen maar veiligheidsrapporten naar ons door wanneer de 10^{-6} contour over de grens gaat. Binnen het project SAM 01 “Risico-inventarisatie grensstreek” wordt grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van (externe) veiligheid besproken en informatie uitgewisseld over risicovolle activiteiten met mogelijke grensoverschrijdende effecten.

EU

Overleg tussen Vlaamse en Nederlandse betrokkenen, zoals b.v. de attachés bij de Vlaamse en Nederlandse PV, verloopt meestal ad hoc. Meestal hebben Vlaanderen en Nederland geen gelijklopende standpunten. Structurele afstemming gebeurt via de Vlaamse/Belgische attaché met andere landen, die voor een bepaald dossier wel aanleunen bij het Vlaams/Belgisch standpunt.

Varia

Op ad hoc-basis vindt overleg plaats inzake de problematiek van fijn stof. Zulk overleg tussen buurlanden wordt trouwens voorzien in de Europese richtlijn terzake. Vlaanderen zou dit overleg graag nog uitdiepen.

Sinds de inwerkingtreding van de Verordening 259/93/EEG wordt op regelmatige basis overleg georganiseerd tussen VROM en OVAM, vanaf mei 2005 halfjaarlijks. Daarnaast wordt ook informatie uitgewisseld over het afvalstoffenbeleid.

Vlaanderen neemt actief deel aan de Benelux-Werkgroep “Educatie, Informatie en Communicatie” van de Bijzondere Commissie voor Leefmilieu Sectie “Natuurbehoud en Landschapsbescherming” (o.a. een 5-tal Werkgroepvergaderingen en de organisatie van de jaarlijkse Benelux Natuur Milieu Educatie (NME)-werkconferentie in een beurtroelsysteem). De Werkgroep kan nog een dynamischer karakter krijgen door intensiever ervaringen en initiatieven uit te wisselen. Zo kan elke partner zijn NME-beleid optimaliseren door de informatie inzake NME-good-practices. Voor de Werkgroep kan ook een taak weggelegd zijn in de opmaak van een Implementatieplan voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling en de uitvoering ervan (UNECE-Strategy) en in uitvoering van de Decade (2005-2014) voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (VN-UNESCO).

4.3.2. Energie

Inventaris

- Overleg binnen de Commissie Energie op niveau van Benelux.
- Jaarlijkse workshop op niveau van Benelux over energithema dat elk van de landen/gewesten aanbelangt.

Financiële stromen

Op het vlak van energie zijn er los van de inzet van personele middelen geen specifieke financiële stromen vanwege de overheid te vermelden

Analyse

In verband met het energiebeleid bestaat er op het niveau van de Benelux een Commissie Energie, die zo'n twee- à driemaal per jaar samenkomt om de beleidsinzichten inzake energie te bespreken. De gewesten zijn hierbij rechtstreeks vertegenwoordigd, maar dikwijls wordt voorafgaandelijk de te bespreken problematiek ook overlegd in het Energie-Overleg tussen de federale overheid en de gewesten (ENOVER)²⁹.

Zowel in de Commissie Energie van de Benelux, als in ENOVER wordt naast dit overleg ook gewoon informatie uitgewisseld over de stand van zaken van bestaande regelingen of over nieuwe initiatieven in het betrokken land/gewest, en dit al dan niet van internationaal belang.

Elk jaar wordt ook een workshop georganiseerd over een thema dat elk van de landen/gewesten aanbelangt en waarop dan externe doelgroepen worden uitgenodigd. Op deze manier kunnen niet alleen de overheden, maar ook de betrokken 'stakeholders' evalueren in welke mate de inzichten en maatregelen van hun eigen overheid concorderen met deze in andere lidstaten/gewesten. In 2003 was het thema van de workshop 'ervaringen met de liberalisering van de electriciteitsmarkt', in 2004 'uitvoering van de Europese richtlijn inzake energieprestatieregelgeving'.

Telkens wordt een thema gekozen dat in Belgisch perspectief tot de bevoegdheid van de gewesten behoort, of er althans raakvlakken mee heeft. Op deze wijze wordt ook duidelijk gemaakt dat België niet altijd als één geheel moet worden beschouwd en ook dat het op zich geen probleem is dat er binnen België verschillende beleidsinzichten bestaan naargelang het betrokken gewest.

²⁹ ENOVER is vooral bedoeld om een gemeenschappelijk standpunt te bereiken over internationale aangelegenheden.

4.4. Landbouw en Visserij

Inventaris

Benelux-overleg rond landbouwaangelegenheden (incl. federale materies als voedselveiligheid en diergezondheid...).

- Overleg binnen de werkgroep Purple (Peri-urban Regions Platform Europe) rond plattelandsontwikkeling. Het gaat om samenwerking tussen o.a. Randstad Regio, Noord-Holland, Zuid-Holland, Vlaanderen en nog enkele andere regio's in Europa, waarbij wordt geijverd om de problematiek van de verstedelijkte gebieden aan te kaarten.
- Jaarlijks overleg op technisch niveau (hoofden van de administratie) in de visserijsector
- Regelmatige samenwerking op het gebied van de zeevisserijcontrole.

Financiële stromen

Abstractie makend van de personele middelen, worden inzake landbouw geen specifieke Vlaams-Nederlandse projecten gefinancierd.

Analyse

Inzake landbouw dient te worden vastgesteld dat binnen de bestaande Benelux-overlegstructuur nauwelijks items aan bod komen die voor Vlaanderen van wezenlijk belang zijn en tegelijk tot haar bevoegdheidsdomein behoren. Meestal gaat het om materies onder federale bevoegdheid (voedselveiligheid; diergezondheid;...) waardoor de eigen inbreng van Vlaanderen relatief beperkt is. Anderzijds zijn er domeinen binnen het landbouwbeleid die zowel voor Nederland als voor Vlaanderen belangrijk zijn, en in veel mindere mate (of helemaal niet) voor Wallonië en Luxemburg. Daarbij kan gedacht worden aan de geïntegreerde producties in de dierlijke sector (kalfsvlees; varkensvlees; pluimvee en eieren), en aan de sectoren groenten en fruit en sierteelt. Ook de structuren en de belangen van de melkproductiesector sluiten voor bepaalde streken in Vlaanderen beter aan bij de situatie in bvb Wallonië.

Vlaanderen en Nederland vormen in feite één groot aaneengesloten tuinbouwgebied met gelijkaardige teelten en teeltomstandigheden. De structuren van de handelsketen zijn in beide gebieden enigszins anders geëvolueerd en op sommige markten zijn we ook concurrenten van elkaar, maar toch zien we een zeer grote toenadering van deze productiesector over de grenzen heen. Op het praktijkniveau vindt dan ook heel wat uitwisseling plaats van ervaringen en onderzoeken. Verschillende initiatieven van zgn. transnationale samenwerking steken de kop op. Telersverenigingen voor groenten en fruit gaan in vergaande mate samenwerken over de grens heen of telers van de ene lidstaat worden lid van een telersvereniging in de andere lidstaat (Nederlandse groententelers leveren op Vlaamse telersverenigingen, Vlaamse snijbloemtelers zijn lid van een Nederlandse veiling). Ook op het commerciële vlak zien we dat bijvoorbeeld Nederlandse handelshuizen Vlaamse bedrijven overnemen maar ook omgekeerd.

Ondanks kleine nuanceverschillen zitten Vlaanderen en Nederland met betrekking tot het landbouwbeleid voor de tuinbouwsector meestal op dezelfde lijn en wordt ten opzichte van de Europese Commissie dikwijls gezamenlijk opgetreden met één standpunt. Bij de invoering van de mid term review (MTR) is er afstemming geweest tijdens de onderhandelingen in de Raad waardoor Nederland onze positie t.a.v. groenten, fruit en aardappelen als uitsluiting voor activatie van toeslagrechten, heeft gesteund. Naar de implementatie van het beleid toe is er overleg geweest voor de keuze tussen ontkoppelen of gekoppeld houden van de kalversector en het lijnzaad. Verder is bilateraal overleg geweest over de concrete uitvoering van MTR. Bij het innemen van bepaalde standpunten in het beheerscomité Directe betalingen wordt overleg gepleegd met Nederland. Ook de problematiek rond de grensboeren, naar aanleiding van

onteigeningen in het kader van de OS 2010 voor het Schelde-estuarium, staat op de overlegagenda.

Gezien de Vlaamse kalversector sterk verweven is met de Nederlandse wordt nagenoeg steeds dezelfde positie ingenomen, eveneens na overleg. Gezien de sterke commerciële binding VL-NL in de zuivelsector is ook daar bilateraal overleg sterk aanwezig. Zowel voor groenten als voor fruit zijn VL en NL belangrijke exportlanden en is er op commercieel vlak een bundeling van krachten hetgeen zich ook vertaalt naar het beleid.

Purple is een netwerk van Europese Regio's, dat in 2004 werd opgericht op de European Conference on City and Countryside in Den Haag. Het netwerk heeft één grote centrale doelstelling, namelijk het streven naar duurzame landbouw- en plattelandontwikkeling in verstedelijkte gebieden. Men probeert deze doelstelling op vier manieren te bereiken. In de eerste plaats is dit het promoten van de socio-economische evoluties in verstedelijkte gebieden en hun landbouwsector. Ten tweede wordt getracht de Europese besluitvorming m.b.t. het regionaal- en landbouwbeleid te beïnvloeden. Men wil tevens proberen om een gesprekspartner te zijn voor de Europese instellingen indien het gaat om aspecten die van toepassing zijn op verstedelijking en verstedelijkte gebieden. Tenslotte heeft men ook de intentie om een platform te zijn voor kennisuitwisseling met betrekking tot plattelandontwikkeling en aanverwante materies.

Het netwerk wordt gekenmerkt door een flexibele structuur, hetgeen wil zeggen dat het geen formele basis en/of kantoren heeft, maar dat de deelnemende regio's er zich toe verbinden om op regelmatige basis samen te komen. Op deze samenkomsten probeert men in wederzijds overleg om te komen tot een gecoördineerde actie met betrekking tot de hoger aangehaalde doelstellingen.

Ingevolge het K.B. van 26 mei 1998 werd de visserij op tong binnen de zone van drie zeemijlen van de Belgische kust verboden van 6 juni 1998 tot en met 31 maart 1999 voor alle vissersvaartuigen met een brutotonnenmaat van meer dan 70 BT. Dit gegeven was de initiële aanzet om een bilaterale commissie met Nederland in het leven te roepen aangezien deze eenzijdig Belgische beslissing heftige reacties teweegbracht van Nederlandse kant.

Na jaarlijkse verlenging van dit verbod en na een Vlaams besluit met onbepaalde duur, heeft Nederland zich neergelegd bij de beslissing en vanaf 2003 werd de problematiek van de tongbestanden afgevoerd van de jaarlijkse agenda. Jaarlijks terugkerende agendapunten handelen nu over de quotaruilen tussen Nederland en België, de controle op het motorvermogen, de uitvoering van het Meerjarig Oriëntatieplan (MOP) en de uitrusting van de vaartuigen met satellietvolgapparatuur. Daarnaast waren de prioriteiten van respectievelijk het Belgische en Nederlandse voorzitterschap binnen de EU een gesprekstema in 2001 en 2004. Vanaf 2003 komen de meer actuele problemen op het voorplan, zoals de herstelplannen en de instelling van de Regional Advisory Committees (RAC's).

Op het gebied van de zeevisserijcontrole is er regelmatige samenwerking met de Nederlandse autoriteiten. Enerzijds is er de ambtshalve samenwerking met de collega's van de Algemene Inspectiedienst (AID) voor de uitwisseling van informatie en de uitvoering van gezamenlijke controleacties, in het bijzonder tijdens de controles op zee. Wat betreft de specifieke zeevisserijcontrole op zee, heeft de Nederlandse partner een internationaal forum gecreëerd waarin de controleautoriteiten met bevoegdheid op zee in vertegenwoordigd zijn (het zgn. Scheveningen-overleg).

4.5. Onderwijs en Vorming

Inventaris

- Vier verdragen: verdrag inzake de Nederlandse Taalunie (1980), 'cultureel verdrag' (1995, zie ook sectie 4.6.), Transnationale Universiteit Limburg (tUL-2001), Nederlands-Vlaams Accreditatieorgaan (NVAO-2003).
- Zes GENT-akkoorden³⁰ tussen 1990 en vandaag. In het kader van deze akkoorden hebben talrijke contacten plaats tussen de Nederlandse en de Vlaamse onderwijsdepartementen. In een aantal GENT-projecten zijn onderwijsinstellingen betrokken. Dit is het geval voor Basisonderwijs, Permanente Vorming en Deeltijds Kunstonderwijs. D.m.v. deze GENT-akkoorden wordt voor het beleidsdomein Onderwijs uitvoering gegeven aan het cultureel verdrag van 1995.
- Voor wat betreft de samenwerking van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), de koepels van de inrichtende machten e.d. met Nederlandse tegenhangers, is het departement Onderwijs de mening toegedaan dat deze instanties daarover autonoom beslissen. Bijgevolg is dit luik niet opgenomen in het GENT-akkoord
- Samenwerking i.v.m. de (Nederlandse) Open Universiteit, die mensen de kans biedt om buiten de normale dagopleidingen aan de universiteit en in eigen tempo een universitaire opleiding te volgen. De VLIR sloot met de Nederlandse Open Universiteit (OU) een samenwerkingsakkoord, waardoor de inschrijvingsvoorwaarden aan de Nederlandse OU ongewijzigd golden voor Vlaamse studenten.
- Jaarlijks vinden de Nederlands-Vlaamse ontmoetingsdagen Hoger Onderwijs plaats.
- Vlaams-Nederlands Instituut in Caïro.

Financiële stromen

Voor de samenwerking in het kader van de GENT-akkoorden bedraagt het totaal gemiddeld budget vanuit Vlaanderen ca. 75.000 euro per jaar.

Wat onderwijs betreft, dient ook verwezen te worden naar de activiteiten van de Nederlandse Taalunie, die vanuit Vlaanderen door de administratie Cultuur betoelaagd wordt. Met dat budget worden echter ook de onderwijsactiviteiten van de Taalunie gefinancierd.

De NVAO wordt vanuit het departement Onderwijs gefinancierd. Het specifiek toegewezen bedrag wordt in dit overzicht echter niet opgenomen, omdat deze dotatie bestemd is voor de Vlaamse afdeling binnen de NVAO, die enkel Vlaamse opleidingen accrediteert.

Analyse

Nederland is de prioritaire partner voor bilaterale samenwerking op het terrein van onderwijs en vorming, o.a. omwille van taalkundige, culturele en historische banden. De samenwerking op onderwijsvlak tussen Vlaanderen en Nederland is derhalve diepgaand en heeft reeds tot enkele Europese primeurs geleid. Zo is de tUL één van de eerste grensoverschrijdende universiteiten op Europees niveau. Ook met de oprichting van een gemeenschappelijk Accreditatie-orgaan verrichten Vlaanderen en Nederland pionierswerk in het kader van de uitvoering van de Bologna-afspraken. De Vlaams-Nederlandse samenwerking op het niveau hoger onderwijs moet dus bekeken worden in het breder kader van het Europese Bolognaproces.

³⁰ GENT is het acroniem van "Gehele Europese Nederlandse Taalgebied".

Op politiek niveau ontmoeten de ministers van Onderwijs elkaar om de 6 maanden naar aanleiding van de vergadering van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Vóór of na deze Taalunie-vergadering heeft meestal de zesmaandelijks ministeriële ontmoeting plaats m.b.t. het NVAO.

Wat de samenwerking op parlementair niveau betreft, moet de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie vermeld worden. Voor het overige wordt in de Commissies Onderwijs van de resp. parlementen periodiek gerapporteerd over de voortgang van het GENT-akkoord.

Ook op ambtelijk niveau kan het leren van elkaars, verschillende bestuurscultuur wederzijds verrijkend werken. Dergelijke contacten vinden plaats binnen de Stuurgroep GENT-6 en tussen de “voortrekkers” van de GENT-werkgroepen. De grote mobiliteit van sleutelfiguren in het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft er echter toe geleid dat heel wat van de contactpersonen (vooral op hoger niveau) zijn weggevallen. Zo vond de laatste ontmoeting tussen de Directieraad van het Vlaamse departement Onderwijs en de Bestuursraad van het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (OC&W) in juni 2001 plaats.

Opvallend in de Vlaams-Nederlandse relatie m.b.t. onderwijs is de onevenwichtige, grensoverschrijdende mobiliteit van de Vlaamse en de Nederlandse studenten en leerlingen. Dit blijkt uit de telling m.b.t. de wederzijdse onderwijsparticipatie van leerlingen en studenten in Nederland en Vlaanderen³¹, die tweejaarlijks in het kader van de GENT-akkoorden verricht wordt door het Vlaamse departement Onderwijs (afdeling Begroting en Gegevensbeheer) in samenwerking met het Nederlandse ministerie van OC&W. Een onderscheid kan gemaakt worden tussen de totale wederzijdse onderwijsparticipatie en de grensoverschrijdende onderwijsparticipatie. De meest recente cijfers betreffen het schooljaar 2002/2003³².

De totale wederzijdse onderwijsparticipatie

- Aantal Nederlanders in het Vlaams onderwijs (alle niveaus): 17.632.
Hiervan zijn er 2313 personen te situeren in het hoger onderwijs en 15.319 personen in het niet- hoger onderwijs (excl. het onderwijs voor sociale promotie).
- Aantal Vlamingen in het Nederlands onderwijs (alle niveaus): 3.595.
Deelnemers aan de OU zijn hier niet bijgeteld³³.
Hiervan zijn er 1843 personen te situeren in het hoger onderwijs en 1752 personen in het niet-hoger onderwijs.

M.b.t. de totale wederzijdse onderwijsparticipatie kan gesteld worden dat een ideale verhouding 1 Vlaming op 3 Nederlanders zou zijn (op basis van de bevolkingsaantallen, zowel in het thuisland als in het buurland). De verhouding is echter 1/5.

De grensoverschrijdende onderwijsparticipatie

- Aantal Nederlanders in het Vlaams onderwijs (alle niveaus): 7.099.
Hiervan zijn er 1363 personen te situeren in het hoger onderwijs en 5736

³¹ Het betreft hier onderwijsparticipatie buiten de gesubsidieerde uitwisselings- en mobiliteitsprojecten

³² Rapport d.d. augustus 2004

³³ Het aantal Vlaamse studenten dat deelneemt aan Vlaamse studiecentra OU bedraagt voor dezelfde periode 1863. De grensoverschrijdende deelname aan de OU is gering en in dit overzicht verwaarloosbaar.

personen in het niet-hoger onderwijs (excl. het onderwijs voor sociale promotie).

- Aantal Vlamingen in het Nederlands onderwijs (alle niveaus): 1.574. Hiervan zijn er 1277 personen te situeren in het hoger onderwijs en slechts 297 personen in het niet – hoger onderwijs.

M.b.t. de grensoverschrijdende onderwijsparticipatie is voor het hoger onderwijs dus een evenwicht bereikt. Voor het niet - hoger onderwijs is de verhouding nog steeds heel onevenwichtig, namelijk 1 Vlaming tegenover 19 Nederlanders gaat (dagelijks) de grens over om onderwijs te volgen in het buurland. Als we de deelname aan het onderwijs voor sociale promotie zouden meetellen (nu niet meer mogelijk wegens telling cursist/module), dan benaderen we wellicht de verhouding 1/25 die in 1997 door onderzoek is vastgesteld.

Niettegenstaande dit onevenwicht is er een duidelijke grensoverschrijdende mobiliteit op alle onderwijsniveaus tussen Vlaanderen en Nederland. Binnen het Socratesprogramma heeft Nederland een behoorlijke aantrekkingskracht inzake mobiliteit van Vlaamse leerkrachten, leerlingen, docenten en studenten.

Bij de evaluatie van het vorige GENT-akkoord (voorjaar 2003) zijn met name volgende samenwerkingsvormen onderscheiden, in volgorde van toenemende samenwerkingsgraad:

- informatie-uitwisseling en kennisdeling
- gezamenlijk een tijdelijk evenement of project opzetten
- afstemming van beleid nastreven
- het opzetten van een structureel samenwerkingsverband (bvb. de tUL, het NVAO).

De recente rondvraag betreffende lopende of geplande activiteiten in het kader van het GENT-6 akkoord bevestigt dat de samenwerking op de verschillende onderwijsniveaus en –terreinen behoorlijk verloopt, hoewel met verschillende intensiteit.

Voor een stuk wordt echter gevoeld dat de belangstelling voor samenwerking en informatie-uitwisseling de voorbije jaren vooral van Vlaamse zijde kwam. De laatste 2 jaren stellen we echter ook in Nederland meer aandacht vast voor goede praktijkvoorbeelden in Vlaanderen en België. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de goede Vlaamse prestaties zichtbaarder zijn geworden (o.a. in OESO- of EU-rapporten). Hierbij valt wel op dat men in Nederland meestal geen onderscheid maakt tussen Vlaamse of Belgische verwezenlijkingen. We stellen ook vast dat Nederlandse beleidsdocumenten of onderwijsartikelen zelden of nooit referenties bevatten naar Vlaamse documenten of onderzoek, terwijl dit omgekeerd wel het geval is. Het bilateraal kennisnemen van goede praktijkvoorbeelden of onderzoek in Vlaanderen verdient de voorkeur op het kennisnemen via de omweg van internationale organisaties zoals de OESO en EU waar meestal Belgische data worden gepubliceerd. Het gratis ter beschikking te stellen van een aantal abonnementen van Vlaamse onderwijs tijdschriften zou hieraan kunnen verhelpen.

Uit de samenwerking met intermediaire organisaties zoals Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling (CITO), Stichting voor Leerplanontwikkeling (SLO), Centrum

voor Innovatie van Opleidingen (CINOP), e.d. is gebleken dat deze actoren vooral commercieel zijn ingesteld en Vlaanderen eigenlijk vooral beschouwen als een bijkomend afzetgebied voor hun diensten of producten. Omgekeerd is dit niet het geval.

Een ander aandachtspunt betreft de OU. Er is een begin van structurele oplossing i.v.m. dit dossier door de benoeming van een Vlaming in de Raad van Toezicht. De samenwerking met de OU krijgt een steeds structurelere inslag zonder dat er sprake is van een Vlaams-Nederlandse instelling. De OU verzorgt mede de promotiecampagnes in Vlaanderen. Samen studiecetra OU in Vlaanderen wordt er gewerkt aan een strategienota over de toekomst van de open universiteit in Vlaanderen.

In heel wat multilaterale of EU-dossiers heeft Vlaanderen/België een ander standpunt dan de Nederlandse vertegenwoordigers. Vlaanderen neemt hier een pragmatische “ad hoc” houding aan. Al naargelang het dossier, bekijken de Vlaamse vertegenwoordigers of er gelijkenissen zijn met het Nederlandse standpunt. Indien dit het geval is, probeert Vlaanderen – binnen de Belgische spelregels die afstemming met de twee andere Gemeenschappen voorzien – aansluiting te vinden met Nederland³⁴.

³⁴ Er wordt ook ervaren dat het standpunt van het onderwijsveld (bvb. de Nederlandse Onderwijsraad) meestal gematigder en genuanceerder is dan van de Nederlandse vertegenwoordigers in de EU-gremia.

4.6. Cultuur, Jeugd, Sport en Media

4.6.1. Cultuur en Media

Inventaris

- Twee verdragen: Nederlandse Taalunie (1980) en cultureel verdrag (1995 – voluit : Verdrag inzake de samenwerking op het gebied van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn.)
- Regelmatig ambtelijk, sectoraal en politiek overleg binnen de Nederlandse Taalunie
- Periodiek overleg binnen en advisering vanuit de Commissie voor het Cultureel Verdrag (CVN), ondersteund door diverse ad hoc-werkgroepen
- Vlaams cultuurhuis De Brakke Grond in Amsterdam
- Vlaams-Nederlands Huis in Brussel (deBuren)
- Samenwerking tussen de Letterenfonds
- Samenwerking tussen Vlaams Theater Instituut (VTI) en Theaterinstituut Nederland (TIN)
- Ondersteuning van Vuurtorens : uitwisseling van jonge podiumkunstengezelschappen
- Samenwerking en geregeld overleg tussen het Vlaams Centrum voor Volkscultuur en het Nederlands Centrum voor Volkscultuur
- Gezamenlijke subsidiëring ten gunste van het ANV-comité Amateurtheater Vlaanderen-Nederland. Aangezien de subsidiëring eenzijdig werd stopgezet aan Nederlandse kant, heeft ook Vlaanderen de subsidiëring niet verder gezet.
- Samenwerking tussen de Vlaamse steunpunten uit de sector Volksontwikkeling en Bibliotheken en de Nederlandse partnerorganisaties. Zo organiseert Socius jaarlijks met de Beraadsgroep Vorming een Vlaams-Nederlandse Conferentie. Het VCOB werkt samen met het Nederlandse Bibliotheek en Lectoriumcentrum in het kader van de organisatie van een jaarlijks bibliotheeksymposium. Het Vlaams Centrum voor Amateurkunsten werkt samen met het Nederlands steunpunt voor Amateurkunsten. Dit jaar is er een uitwisselingsproject ‘Body Dynamics’ opgestart tussen het Vlaamse Danspunt en drie Nederlandse organisaties.
- Samenwerking op het vlak van cultureel erfgoed tussen het Vlaamse centrum voor Volkscultuur en het Nederlandse centrum voor Volkscultuur.
- Reeds jarenlange samenwerking op het vlak van werkplaatsen voor jonge hedendaagse kunstenaars met o.a. de Rijksacademie in Amsterdam en de Jan Van Eyck-academie in Maastricht
- Samenwerking bij de bouw van de Nederlandse vertaling van de AAT (Kunst en Architectuur Thesaurus)
- Gezamenlijke uitgave van de cultuurfolder “Kultur aus den Niederlanden und Flandern in Österreich” door de Nederlandse ambassade en de Vlaamse vertegenwoordiging in Wenen.
- Gezamenlijke satellietzender “Het Beste van Vlaanderen en Nederland” (BVN)
- Coproducties voor radio, tv en film (b.v. met Oscarwinnaars ‘Karakter’ en ‘Antonia’). Afspraak tussen het Nederlands Fonds voor de Film en het Vlaams Audiovisuele Fonds om vanaf 2005 zes speelfilms per jaar te coproduceren.
- Samenwerking tussen de publieke omroepen in Nederland en Vlaanderen, wat de correspondenten in het buitenland betreft.
- Samenwerking tussen Radio Vlaanderen Internationaal (RVI) en Radio Nederland Wereldomroep (RNW).
- Jaarlijkse gezamenlijke vergadering van de besturen van VRT en NOS en twee keer per jaar is er een gemeenschappelijke vergadering van de directies. VRT en NOS hebben bij toerbeurt zitting in de raad van bestuur van de European Broadcasting Union (EBU).

- In Vlaanderen bepaalt de doorgifteplicht ("must carry"- regel) dat de kabelmaatschappijen o.a. "2 radio-omroepprogramma's en de televisieomroepprogramma's van de Nederlandse openbare omroep" moeten doorgeven. In de Nederlandse Mediawet is een doorgifteplicht opgenomen voor televisieprogramma's van de VRT en voor ten minste twee VRT-radioprogramma's. In Europees verband is de verplichte doorgifte van bepaalde programma's omstreden.
- Regelmatig overleg tussen het Nederlands Instituut voor Animatiefilm (NIAF) en het Vlaamse Instituut voor het Geanimeerde Beeld (BAC). Vele Vlamingen volgen de animatieateliers van NIAF.

Financiële stromen

In onderstaande tabel worden de middelen weergegeven , die vanuit de begroting van de administratie Cultuur naar de Vlaams-Nederlandse samenwerking zijn gegaan.

Tabel 4 : Ingezette middelen vanuit Vlaamse cultuurbegroting voor Vlaams-Nederlandse samenwerking

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bedragen in k€	2.186	2.397	2.715	2.632	3.182	3.509

Wat de Nederlandse Taalunie betreft, behelst de Vlaamse dotatie volgende bedragen :

Tabel 5 : Vlaamse dotatie voor de Nederlandse Taalunie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bedragen in k€	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	3.078	3.000

In onderstaande tabel worden de middelen weergegeven , die vanuit de begroting van de Vlaamse overheid naar BVN zijn gegaan.

Tabel 6 : Vlaamse financiële inbreng in BVN

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bedragen in k€	868	868	868	1.239	1.239	1.239

Analyse

Uit de inventaris blijkt dat er zich door de jaren heen een waaier aan samenwerkingsprojecten in verschillende sectoren en op verschillende niveau's heeft ontwikkeld. Dit is op zich een positief feit. Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk de samenwerking te evalueren en waar nodig bij te sturen. Dat daartoe de behoefte bestaat, wordt bevestigd o.a. door de omstandigheid dat sommige van de projecten ondertussen stopgezet werden. Andere staan momenteel ter discussie. Enerzijds heeft dit te maken met budgettaire en inhoudelijke keuzes, die de Nederlandse overheid gemaakt heeft. Anderzijds werd op basis van evaluaties en bevestigingen van de partners uit de sector (vb. m.b.t. het vuurtoren-model) duidelijk dat bepaalde regelingen niet altijd het gewenste effect sorteerden. Tenslotte kan men niet ontkennen dat bepaalde sectoren tot nu toe sterker betrokken waren in de samenwerking dan andere. Zo kan men stellen dat binnen de muzieksector of de sector cultureel erfgoed nog onbenutte mogelijkheden bestaan.

Een bijzonder aandachtspunt betreft het zogenaamde sociaal-cultureel werk. Daar verschilt de Nederlandse situatie immers vrij sterk van de Vlaamse. Veel thema's die in Vlaanderen

vooral binnen het sociaal-cultureel werk (en dus 'cultuur') opgenomen worden, vallen in Nederland onder de bevoegdheid van Welzijn. Het sociaal-cultureel werk, zoals dit in Vlaanderen wordt gesubsidieerd, wordt in Nederland niet vanuit de overheid gefinancierd. Het plaatsen van de sociaal-culturele samenwerking onder de algemene noemer 'welzijn' creëert bij sommige actoren soms misverstanden, waardoor aan Vlaamse kant de administratie Cultuur niet altijd even ab initio betrokken wordt bij op stapel staande projecten, die eigenlijk onder haar bevoegdheid vallen.

In het verleden werden een aantal organisaties in Nederland en Vlaanderen op basis van wederkerigheid gesubsidieerd, zoals het Algemeen Nederlands Verbond en het Comité Amateurtheater Vlaanderen-Nederland. Zoals hierboven aangegeven, besliste Nederland op een bepaald ogenblik de subsidiëring eenzijdig stop te zetten. Aangezien daardoor niet meer voldaan werd aan het principe van de wederkerigheid, heeft ook Vlaanderen de subsidies geschrapt.

In EU-verband liggen de Vlaamse en Nederlandse standpunten inzake cultuur meestal zo ver uiteen dat het op vele vlakken onmogelijk is om te komen tot gezamenlijke standpuntbepaling. De bestaande contacten in de CAC tussen de Vlaamse en de Nederlandse ambtenaren beperken zich tot het uitwisselen van standpunten en informatie, maar getuigen niet altijd van even grote, Nederlandse interesse om de standpunten op elkaars beleid af te stemmen.

Binnen de Europese Unie is er op het vlak van cultuur naast de Raadswerkgroep Culturele Aangelegenheden, ook specifiek inzake digitalisering en cultureel erfgoed de National Representatives Groupe (NRG) actief. In het kader van de NRG heeft de huidige samenwerking met Nederland vooral een informeel karakter: uitwisseling van informatie en informeren naar standpunten. Wat de Europese aangelegenheden betreft van digitalisering cultureel erfgoed in het algemeen betreft, gebeurt dit op redelijk beperkte basis en weinig frequent buiten de vergaderingen om. Er dienden zich in het verleden wel al een paar punten aan waar die samenwerking een meer concrete vorm aannam. I.h.k.v. Europese werkgroepen over specifieke thema's zoals 'Benchmarking' en 'Kwaliteitscriteria voor culturele websites' werd er gekeken naar de opportuniteit van een Vlaamse 'versie' van de Nederlandse tool of van een vertaling van de kwaliteitscriteria. Ook naar standpuntbepaling werd er in het kader van de kwaliteitscriteria gesproken over een mogelijke gezamenlijke visie.

De satellietzender BVN is de belangrijkste vorm van samenwerking inzake media. De Vlaamse regering besliste op 6 juni 2003 verder te participeren in deze stichting en dit voor de periode 2003 – 2005.

Ter uitvoering van deze beslissing werd tussen de Vlaamse Gemeenschap en BVN een beheersovereenkomst afgesloten over de participatie van de Vlaamse Gemeenschap in BVN, alsook een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT omtrent de aanlevering van programma's vanwege de VRT aan BVN. Beide overeenkomsten lopen tot en met 31 december 2005.

In de overeenkomst met BVN werd o.m. bepaald dat het Vlaamse aandeel in het programmarooster, gemeten over het gehele jaar, ten minste 20% van de uitzendingen bedraagt.

De Vlaamse deelname aan BVN zal door de Vlaamse Gemeenschap en het bestuur van BVN geëvalueerd worden op basis van gegevens over programmatie en bereik, Vlaamse herkenbaarheid, bestuurlijke deelname en financiën. BVN zal hiertoe alle relevante gegevens

aanreiken aan de Vlaamse overheid. Dit alles met het oog op de besprekingen over de verderzetting van de overeenkomst. Het is in ieder geval de bedoeling van de Vlaamse overheid om de samenwerking in het kader van BVN verder te zetten.

4.6.2. Jeugd

Inventaris

- Beneluxovereenkomst op het gebied van Jeugd (2003)
- Uitvoering Beneluxwerkprogramma 2004-2006

Financiële stromen

In de periode 1999-2004 werden geen specifieke Vlaams-Nederlandse projecten inzake Jeugd ondersteund.

Analyse

Momenteel is er op vlak van Jeugd geen rechtstreekse bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland. De samenwerking vindt plaats binnen de structuren van de Benelux Economische Unie.

Het overleg over het jeugdbeleid tussen de vertegenwoordigers van Nederland, Luxemburg en de drie Gemeenschappen in België is een tweesporenbeleid:

- een intern spoor: het uitwisselen van informatie over het eigen jeugdbeleid en trachten te komen tot afstemming, waaronder concrete samenwerking door middel van gezamenlijke projecten binnen Benelux;
- een extern spoor: het formuleren van gezamenlijke Beneluxstandpunten in het kader van de Europese Unie en de Raad van Europa en het opzetten van gezamenlijke Benelux-projecten op het gebied van jeugdbeleid met andere landen(groepen) (interregionale samenwerking en intraregionale samenwerking).

De overeenkomst van 2003 heeft het Beneluxacquis op het gebied van jeugd geconsolideerd. Zij vormt de leidraad bij de toekomstige gezamenlijke activiteiten.

Wat de Vlaams-Nederlandse samenwerking in EU-verband betreft, geldt voor jeugd het zelfde als voor cultuur (zie hierboven in sectie 4.6.1.). Wel blijft aan Vlaamse kant de interesse voor overleg bestaan.

4.6.3. Sport

Inventaris

- Uitwisseling van trainers aikido
- Nederlandse deelname aan de Internationale Surfweek voor Gehandicapten
- Nederlandse deelname aan de tweejaarlijkse internationale cursus Lichamelijke Opvoeding en Sport

Financiële stromen

Nihil

Analyse

De uitwisselingen op het gebied van de Sport gebeurden vroeger volledig binnen het kader van het Belgisch - Nederlands Cultureel Akkoord. Teneinde meer de nadruk te leggen op de samenwerking Vlaanderen – Nederland werd begin de jaren '80 het idee geopperd tot

oprichting van een sub-commissie Sport binnen het kader van dit cultureel akkoord. De sub-commissie werd dan ook in de loop van 1983 opgericht. Uitwisselingen binnen de gebieden van de sportkaderopleiding, het sportbeleid op gemeentelijk niveau en de sportgeneeskunde waren de bijzonderste actievelen. De sub-commissie kwam een laatste keer samen eind 1986.

In een later stadium (en tot op heden) beperkten de officiële contacten (in het kader van het cultureel akkoord) tussen Nederland en Vlaanderen (Bloso) zich tot uitwisseling van trainers aikido en een Nederlandse deelname aan de Internationale Surfweek voor Gehandicapten en de tweejaarlijkse internationale cursus Lichamelijke Opvoeding en Sport.

De onderlinge rechtstreekse contacten tussen de Nederlandse en Vlaamse federaties zijn echter uitgebreider, maar vallen buiten de verantwoordelijkheid van het Bloso.

Er was eertijds ook een belangrijke Nederlandse inbreng van trainers, experts en docenten in de opleidingscursussen van de Vlaamse Trainersschool en in de begeleiding binnen het kader van de topsport.

Het zou wenselijk zijn dat er een nauwere samenwerking en een regelmatig contact kon worden gerealiseerd tussen de Nederlandse verantwoordelijke diensten op het gebied van de sport en het Commissariaat - generaal Bloso in Vlaanderen.

4.7. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Inventaris

- Jaarlijkse ontmoeting tussen het Nederlandse ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vlaamse administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn. Dit jaarlijks overleg op ambtelijk niveau leidde tot een samenwerking in het project “Welzijn in tijden van onbehagen” met de organisatie van een conferentie van hoog niveau.
- Ontmoeting en informatie-uitwisseling tussen de Vlaamse administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn en de Nederlandse instanties, verantwoordelijk voor het inburgeringsbeleid.
- Ontmoetingen en informatie-uitwisseling tussen VWS Nederland en de Vlaamse administratie Gezondheidszorg voor specifieke onderwerpen (bv. gezondheid en milieu, jeugdgezondheidszorg).
- De werkgroep ‘Welzijn en Volksgezondheid Vlaanderen / Zuid-Nederland’ komt op regelmatige basis samen met als doel overleg te hebben en informatie uit te wisselen rond grensoverschrijdende gezondheidszorg en vergelijking van de Nederlandse en Belgisch/Vlaamse situatie inzake thema’s zoals patiëntenrechten, jeugdgezondheidszorg, ouderenzorg, thuiszorg, ... Deze werkgroep is in hoofdzaak samengesteld uit provinciale besturen en enkele ziekenhuizen uit de regio. De relevantie voor het beleid is eerder beperkt (in eerste instantie informatie-uitwisseling).
- Overleg tussen ambtenaren om een gezamenlijk standpunt in te nemen op internationale fora.
- Grensoverschrijdende samenwerking inzake infectieziekten: de (provinciale) buitendiensten van de gezondheidsinspectie werken vlot samen met hun collega's in de aangrenzende provincies.
- Initiatieven in het kader van de Euregio's die trachten de grensoverschrijdende patiëntenzorg te faciliteren. In het kader van het INTERREG III-programma zijn volgende projecten lopend in de Euregio Maas-Rijn : Zorg over Grens, met als deelprojecten bv. informatie- en communicatieplatform, patiëntenparticipatie, verbreding van het netwerk met verdere zorgpartners en verzekeraars, grensoverschrijdend reddingswezen en noodverzorging,...
- Organisatie studiedagen op het gebied van welzijn: plattelandsontwikkelingen, kwaliteitsbeleid, etnisch-culturele minderheden.
- Samenwerking van Vlaamse en Nederlandse partnerorganisaties van de administratie, onder vorm van informatie-uitwisseling, vorming, samenwerking in Europese projecten, bv. organisatie van studiedag ‘Kansen bevorderen voor gezondheid’ in uitwisseling Vlaanderen – Nederland (samenwerking tussen het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG) en het Nederlands Instituut voor Gezondheidspromotie (NIGZ)). Een ander voorbeeld is de samenwerking tussen het VIG en het NIGZ in het kader van het Europese project “Getting evidence into practice”, waarvoor het NIGZ contracthouder is en het VIG als subcontractor consensus-guidelines ontwikkelt.
- Gezamenlijke Nederlandse vertaling van het rapport "Diversiteit en cohesie" van de Raad van Europa.
- Plaatselijke samenwerkingsverbanden in het veld op het gebied van de jeugdzorg en de jeugdhulpverlening, leefbaarheid van plattelandskernen, schoolopbouwwerk, kleinschalig wonen voor ouderen, oudereneducatie, leeftijdsbewust personeelsbeleid en pensioenvoorbereiding, vrijwilligerswerk. Ook zijn er heel wat informele contacten tussen gemeentelijke sociale diensten en OCMW's van Vlaanderen met gemeentelijke sociale initiatieven in Nederland. Dit zijn meestal initiatieven van provinciale overheden, universiteiten of andere lokale organisaties, waar geen betrokkenheid van de administratie is.

Financiële stromen

Vooraf de inzet van personele middelen geeft vorm aan de Vlaams-Nederlandse samenwerking op dit terrein. Ook werden voor bepaalde Vlaams-Nederlandse conferenties Vlaamse vergadercentra (gratis) ter beschikking gesteld aan de organisatoren.

Analyse

Het overleg inzake welzijn kadert in het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland. Zoals in sectie 4.6.1. moet hierbij worden opgemerkt dat er duidelijke verschillen zijn tussen wat onder welzijn wordt verstaan in Nederland en Vlaanderen. Veel thema's die in Vlaanderen vooral binnen het sociaal-cultureel werk (en dus 'cultuur') opgenomen worden, vallen in Nederland onder de bevoegdheid van welzijn. Het is belangrijk dat alle actoren zich hier goed van bewust zijn, zodat de juiste aanspreekpunten om Vlaams-Nederlandse samenwerkingsprojecten op het getouw te zetten tijdig betrokken kunnen worden.

Momenteel is er geen structurele, bilaterale samenwerking op beleidsniveau. Dit zou kunnen verbeterd worden door een bilateraal overleg op hoog niveau (bv. DG, ev. kabinet), wat aan de Nederlandse kant kan zorgen voor een grotere bewustwording van de interne Belgische staatsstructuren. Dit is nodig, als men wil komen tot het uitbouwen van een meer gestructureerd overleg, zoals dit nu al plaatsvindt met de federale overheid (regelmatige ontmoetingen SG FOD Volksgezondheid en VWS). Dit zou in de eerste plaats bestemd zijn voor informatie-uitwisseling, maar ook een discussieforum voor het vergelijken van beleidsvisies, wat op termijn eventueel kan leiden tot een meer beleidsmatige samenwerking, ondermeer naar een gezamenlijke standpuntbepaling in internationale fora.

Dit laatste is een element, waar Vlaanderen en Nederland nu reeds aan werken. Beide partners pogen dergelijke gezamenlijke standpunten in te nemen op internationale fora, zoals de vergaderingen van het European Committee for Social Cohesion en het Comité voor Volksgezondheid (CDSP) van de Raad van Europa, en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Een gemeenschappelijk standpunt is echter niet steeds mogelijk, aangezien er duidelijke verschillen in beleid zijn. Bovendien moet Vlaanderen in deze internationale fora rekening houden met de interne Belgische afstemming en de rol van de federale overheid als woordvoerder (bv. in de Raadswerkgroep Volksgezondheid van de Europese Unie, maar ook in de WHO). Indien er eenzelfde standpunt is, wordt echter wel overlegd over de beste strategie om dit samen te verdedigen.

4.8. Economie, Wetenschap en Innovatie

4.8.1. Economie

Inventaris

- Werkgroep Regionaal Economisch Beleid op niveau van Benelux.
- Jaarlijks seminarie op niveau van de Benelux over regionaal economisch thema dat elk van de landen/gewesten aanbelangt (incubators (2003), clusterbeleid (2004), duurzame bedrijventerreinen (oktober 2005)). Het thema van het jaarlijks seminarie wordt in overleg bepaald.
- Projectgebonden samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partners in het kader van het Europees communautair initiatief Interreg. Binnen het kader van het huidige Interreg IIIA- programma (programmaperiode 2000-2006) worden grensoverschrijdende economische projecten uitgevoerd in Euregio Maas-Rijn³⁵, Euregio Benelux Middengebied³⁶ en Euregio Scheldemond³⁷. Tijdens de huidige programmaperiode vormen de Euregio's Scheldemond en Benelux Middengebied samen het grensoverschrijdend programma 'Grensregio Vlaanderen – Nederland'.

Financiële stromen

In de huidige programmaperiode is er voor de Euregio Maas Rijn 52,7 miljoen euro voorzien uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Voor de 'Grensregio Vlaanderen-Nederland' is er 84,2 miljoen euro voorzien aan EFRO-steun. De voorziene Vlaamse cofinanciering bedraagt voor de Euregio's Maas-Rijn, Benelux Middengebied en Scheldemond samen zo'n 28 miljoen euro.

In de periode 2002-2004 werden vanuit de administratie Economie in het kader van verschillende Interreg IIIA-projecten volgende bedragen besteed : in 2002 517.000 euro, in 2003 215.000 euro en in 2004 772.000 euro.

Analyse

Binnen de Benelux-werkgroep Regionaal Economisch Beleid betreft de samenwerking vooral het uitwisselen van informatie en kennis over de voortgang van de Europese structuurfondsprogramma's (doelstellingprogramma's en Interreg A, B en C) en de beleidsontwikkelingen inzake regionaal economisch beleid in de betrokken landen/gewesten. De werkgroep werkt met een aantal vaste punten, die uitgebreid kunnen worden met specifieke punten op vraag van de deelnemende overheden. Ook wordt in deze werkgroep de toekomst van Europees regionaal beleid besproken. De werkgroep vergadert twee à drie maal per jaar.

Sinds 1991 vormt Interreg een belangrijke impuls voor grensoverschrijdende samenwerking. Door zijn programmatische benadering creëerde het Interreg initiatief een kader voor een meer gestructureerde samenwerking op bestuurlijk vlak. De bestaande spontane contacten konden hierdoor verstevigd worden. Ook werden extra financiële middelen beschikbaar die

³⁵ Eén van de oudste grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op de Europese landkaart is de Euregio Maas-Rijn. De Euregio Maas-Rijn verenigt de Regio Aken, het zuidelijk gedeelte van de Nederlandse provincie Limburg, de Belgische provincies Limburg en Luik en de Duitstalige Gemeenschap van België.

³⁶ De Euregio Benelux-Middengebied omvat de Nederlandse provincies Limburg en Noord-Brabant en de Vlaamse provincies Antwerpen, Limburg en het arrondissement Leuven van Vlaams-Brabant.

³⁷ Euregio Scheldemond is het samenwerkingsverband tussen de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland.

een belangrijke hefboom konden betekenen voor het opzetten van grensoverschrijdende projecten. Binnen het huidige Interreg III- programma wordt de grensoverschrijdende samenwerking die onder de Interreg I en II programma's gestalte kreeg verder uitgebouwd.

Grensoverschrijdende samenwerking gebeurt in de Euregio Maas Rijn en de 'Grensregio Vlaanderen – Nederland' binnen vijf prioriteiten, met name 1. Verbeteren van de fysieke infrastructuur, 2. Bevorderen van economische en wetenschappelijk/technologische samenwerking, 3. Bescherming van het leefmilieu, 4. Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel en 5. Bevorderen van maatschappelijke integratie. De goedgekeurde grensoverschrijdende projecten dragen bij tot één van deze prioriteiten.

Volgens de voorstellen van de Europese Commissie inzake de hervorming van het Cohesiebeleid zou grensoverschrijdende samenwerking in de volgende programmaperiode (2007-2013) uitgroeien van een communautair initiatief (interreg) tot een volwaardige doelstelling (doelstelling 3) met belangrijke financiële middelen in het EFRO.

De inhoudelijke en organisatorische invulling van de grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland voor de periode 2007-2013 wordt momenteel voorbereid door de administratie economie en het Nederlands ministerie van Economische Zaken.

4.8.2. Wetenschap en Innovatie

Inventaris³⁸

- I.v.m. wetenschap: één verdrag: cultureel verdrag (1995).
- Intentieverklaring van 7 april 2004 tussen de bevoegde Vlaamse en Nederlandse bewindslieden voor de versterking van de strategische samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van innovatie.
- De Vlaamse en Nederlandse departementen (AWI, EZ, OCW) werken nauw samen inzake wetenschapsbeleid. Dat gebeurt via regelmatig ambtelijk overleg en via een aantal gemeenschappelijke initiatieven.
- Samenwerkingsverband FWO-Vlaanderen en NWO-Nederland (bilateraal)
- Samenwerking FWO en NWO in multilateraal verband
- Samenwerking tussen het Vlaams contactpunt voor het 6^e Kaderprogramma en EG-Liaison
- ERA-NET: voortrekkersrol van Vlaanderen en Nederland in de CREST-werkgroep rond kennisintensieve KMO's
- Opstart van het Holst-centrum op de High Tech Campus Eindhoven: Host is een samenwerking tussen het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (IMEC) en de Nederlandse organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), met als industriële partner Philips.

Financiële stromen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de Vlaams-Nederlandse projecten, die werden ondersteund vanuit de Vlaamse overheid.

Tabel 7 : Middelen vanuit Vlaamse begroting voor Vlaams-Nederlandse samenwerking op het vlak van wetenschap en innovatie

³⁸ Een geactualiseerde, illustratieve inventaris van de wetenschappelijke samenwerking is opgesteld door de CVN in nauw overleg met de betrokken Nederlandse en Vlaamse betrokkenen

Financiering vanuit Vlaanderen (in k€)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Zeewetenschappelijk onderzoek (VLANEZO)				347	174	174
Corpus Gesproken Nederlands (CGN)	151	254	333	372	288	163
STEVIN (spraak- en taaltechnologie)						760

Opmerkingen

- I.v.m. het project zeewetenschappelijk onderzoek (VLANEZO) kan opgemerkt worden dat in 2005 nog eens 173.525 € uitbetaald wordt en in 2006 een saldo van 123.947 €.
- M.b.t. het Corpus Gesproken Nederlands (CGN) werd in 1998 een voorschot betaald van 123.650 €.
- Voor STEVIN (spraak- en taaltechnologie) is hetzelfde bedrag voorzien voor de jaren 2005, 2006, 2007 en 2008.

Analyse

Op het vlak van wetenschappen en innovatie is de afgelopen jaren in alle wetenschappelijke disciplines samenwerking tot stand gekomen. Zo blijkt uit een analyse van het Web of Science dat het aantal co-publicaties van Vlaamse en Nederlandse onderzoekers over de periode 1995-2002 ongeveer verdubbeld is. In bijna 20% van alle internationale co-publicaties door Vlaamse auteurs treedt een Nederlands onderzoeker als co-auteur op. Dit is het tweede hoogste percentage (na de Verenigde Staten). Nederland is dus duidelijk een bevoorrechte partner.

Er zijn enkele bilaterale financieringskanalen beschikbaar (o.a. via NWO en FWO), maar de meeste samenwerking speelt zich af in en wordt gefinancierd door multilaterale programma's (Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling, Interreg, ...). Nieuwe bilaterale initiatieven hebben alleen zin wanneer er complementariteit tot stand kan worden gebracht tussen Vlaamse en Nederlandse sterktes. De wederzijdse openstelling van bestaande nationale programma's is een waardevolle denkpiste, die momenteel volop wordt geëxploreerd in het kader van de werkzaamheden van de ambtelijke task force Vlaanderen-Nederland ter versterking van de innovatiesamenwerking.

Naar de toekomst toe moet werk worden gemaakt van gemeenschappelijke initiatieven, waar Vlaamse en Nederlandse wetenschappelijke en technologische sterktes complementair zijn (bijv. spraak- en taaltechnologie, mariene wetenschappen) en waar voor beide partijen een meerwaarde kan worden gegenereerd. Een sprekend voorbeeld in die zin is de recente opening van het Holst-Centrum op de High Tech Campus in Eindhoven, waar IMEC en TNO een gezamenlijk internationaal onderzoekscentrum op het gebied van intelligente, draadloze microsystemen en technologieën voor flexibele elektronica op folie gaan uitbouwen. Vlaanderen brengt via IMEC de know-how in, terwijl de Nederlandse overheid investeert (12,5 miljoen euro voor 2005) en Philips de eerste belangrijke industriële partner wordt.

De beleidsmatige samenwerking heeft een nieuwe impuls gekregen sedert de ondertekening van de innovatie-intentieverklaring in april 2004. Naast regelmatige ontmoetingen van de ambtelijke task force zijn er ook al twee ministeriële ontmoetingen geweest. Deze trend wordt de komende jaren best voortgezet.

In het kader van de EU blijkt het in de praktijk niet altijd evident om tot gemeenschappelijke Vlaams-Nederlandse standpunten te komen omdat er uiteraard verschillende nationale belangen spelen. Dit blijkt bijvoorbeeld duidelijk in de discussies over het Europees Kaderprogramma. De samenwerking in het kader van de task force toont echter aan dat het opzetten van een structurele dialoog een belangrijke bron van inspiratie is voor "policy learning".

4.9. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Inventaris

AROHM onderhoudt momenteel contacten met Nederland via volgende kanalen:

- Benelux grenscommissie VLANED³⁹ met als drie kerntaken de grensoverschrijdende planconsultatie, de grensoverschrijdende visievorming en de doorwerking naar projecten. De VLANED heeft tevens als doel om informatie uit te wisselen met betrekking tot ruimtelijke thema's. Ze wordt door AROHM ingezet als monitor die nagaat of de grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van ruimtelijke ordening goed verloopt. Waar hiaten worden vastgesteld, wordt initiatief genomen om deze weg te werken door faciliterend op te treden. Er is de afspraak gemaakt om op basis van een aandachtspunten nota de mogelijkheden voor grensoverschrijdende projecten in het Vlaams-Nederlandse grensgebied af te tasten. AROHM onderzoekt hoe zij hierin kan ondersteunen. Binnen dit forum is ook de afspraak gemaakt om in 2005 te starten met een testfase voor grensoverschrijdende planconsultatie.
- Benelux Grenscommissie OOST (met Wallonië, Kreis Aachen). In het werkingsgebied van de Grenscommissie Oost lopen momenteel drie grensoverschrijdende projecten: het project Drielandenpark⁴⁰; het project Openbaar Vervoer en het project Goederenvervoer.
- Projectkoepel 'Rijn Schelde Delta' (RSD). In de RSD-samenwerkingsorganisatie werken bestuurders van overheid, bedrijfsleven en milieuorganisaties als partners samen aan de ontwikkeling van de delta op het gebied van kansen en belangen voor economie, ruimtelijke ordening, mobiliteit, ecologie, cultuur, toerisme en recreatie. De uitvoering van activiteiten is praktisch en projectmatig. Projecten in RSD-verband zijn thematisch of gebiedsgericht. Enkel in het gebiedsgerichte project RoBrAnt+ is AROHM voorlopig mede vertegenwoordigd.
- Waar nodig betrokkenheid van AROHM bij sectoraal overleg zoals infrastructuur, ProSes, etc.
- Bilateraal overleg AROHM - DG Ruimte (VROM) en onderzoek naar wenselijkheid en mogelijkheden voor een raamakkoord ruimtelijke ordening.

Financiële stromen

AROHM besteedde in de periode 1999 – 2005 om en bij 50.000 euro per jaar aan de samenwerking met Nederland. In deze periode is het grootste deel hiervan naar de subsidiëring van de RSD-samenwerking gegaan.

Analyse

VLANED

De evoluties binnen de VLANED zijn positief. De dynamiek van de versterkte samenwerking dient te worden vastgehouden. Daarvoor dient maximaal te worden ingezet op resultaten naar bestuurlijk niveau toe. Belangrijke punten binnen dit gegeven zijn de verdere beslissingen over het stappenplan voor grensoverschrijdende planconsultatie. Ook het afstemmen van visies op het grensgebied, onder meer in relatie tot het Benelux middengebied, lijkt een belangrijke taak. De VLANED speelt zodoende een belangrijke rol in het overleg met Nederland en de meeste bilaterale dossiers worden hier geconcentreerd. De grenscommissie VLANED is vanuit haar werking evenwel minder geschikt voor dossiers van Vlaams belang zoals de gewichtigere RO-dossiers zoals de IJzeren Rijn, havensamenwerking Rotterdam - Antwerpen of het werken naar een sterker profiel binnen Europa.

³⁹ De grenscommissie VLANED omvat de centrale overheden (AROHM en DG Ruimte) en de grensprovincies

⁴⁰ Naar dit project wordt tevens naar verwezen onder de strategie-elementen van leefmilieu, natuur en energie onder hoofdstuk III.

Conclusie: een structureler bilateraal overleg dringt zich op, waarbinnen deze grotere dossiers in een breder strategisch kader besproken kunnen worden.

Grenscommissie Oost

De rol van Vlaanderen in de Grenscommissie Oost is van minder belang geworden omdat voornamelijk interreg-projecten die zich op provinciaal niveau situeren op de agenda staan. De beleidspraktijk is vandaag de dag reeds zo dat de provincie Limburg meer en meer de rol van trekker op zich neemt. Het overleg met Nederland wordt op bilaterale wijze voornamelijk via de Grenscommissie Vlaned georganiseerd.

Rijn-Schelde-Delta

De RSD-samenwerking biedt een goed discussieplatform dat toelaat gezamenlijk over een aantal problemen na te denken en op die manier verdere afstemming te laten groeien. In verband met de RSD-organisatie wordt wel gewezen op het ontbreken van een programmaovereenkomst met duidelijke doelstellingen, met een vrijblijvend karakter van het samenwerkingsengagement als gevolg. De RSD samenwerking kadert binnen een multilaterale en projectmatige aanpak van het gebied. Het ontwikkelen van een generiek kader gebeurt voornamelijk binnen de Grenscommissie Vlaned.

Het in 1999 afgesloten Delta akkoord, dat dit grensoverschrijdende samenwerkingproject bekrachtigde, loopt normaal af einde 2005. Er dient te worden nagegaan of en op welke wijze deze samenwerking verder gestalte moet krijgen. In 2005 zullen hiervoor waarschijnlijk de nodige verkenningen plaatsvinden met RSD-partners en eventueel ook nieuwe partners. Ook de resultaten van andere projecten, onder meer de RSD-Havensamenwerking, het project Blauwgroene RSD zullen wellicht aan de orde komen.

Relatie tussen bilaterale samenwerking en samenwerking in het kader van de Benelux

De meerwaarde van het Benelux-overleg t.a.v bilaterale contacten is niet altijd even duidelijk is. Tussen AROHM en DG Ruimte bestaat er een algemene overeenstemming dat een centrale opdracht van de Benelux erin zou moeten bestaan om een faciliterende en ondersteunende rol te spelen om de samenwerking op het vlak van de RO in de Benelux mogelijk te maken. De Benelux kan daarbij niet in de plaats treden van haar partners - bij wie de verantwoordelijkheid van de bepaling van de inhoud van het beleid en visievorming ligt - of andere partijen treden. De centrale overheden werken kader stellend, bepalen de agenda en geven de Benelux opdrachten. De Benelux brengt vooral partners samen en maakt het gesprek mogelijk.

4.10. Werk en Sociale Economie

Inventaris

- Informatie-uitwisselingen en studiebezoeken in het kader van werkgelegenheidsbeleid en sociale economie: sociale / beschutte werkplaatsen, lokale dienstenwerking, arbeidsmarktintegratie van kansengroepen, erkenningsregeling bureaus voor private arbeidsbemiddeling, maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Structurele samenwerking tussen de VDAB en het Nederlandse Centrum voor Werk en Inkomen (CWI). Momenteel zijn er twee cross-border projecten (Maas-Rijn-project, Scheldemonde-project) met als doelstelling de grensoverschrijdende samenwerking inzake basisdienstverlening voor werkzoekenden (o.m. uitwisselen van vacatures) te bevorderen. Daarnaast loopt er in het kader van EQUAL⁴¹ nog een derde project met een Nederlandse private partner (CTY). Dit project heeft als doel het ontwikkelen van een instrument voor het meten van competenties van werkzoekenden.
- Europees Sociaal Fonds (ESF)-Vlaanderen kent een projectmatige samenwerking met verscheidene Europese lidstaten, waaronder Nederland. Bijvoorbeeld in het kader van EQUAL zijn er verscheidene samenwerkingsverbanden.
- Binnen het VIONA⁴² onderzoeksprogramma bestaat er een samenwerkingsverband met Nederlandse universitaire experts voor verscheidene aspecten. Zo wordt er bij de beoordeling van de ingediende onderzoeksvoorstellen en sedert 2004 ook bij de topics uit de oproep zelf, jaarlijks een beroep gedaan op Nederlandse wetenschappelijke experts. Daarnaast wordt ook occasioneel informatie uitgewisseld met Nederlandse onderzoeksteams, zoals Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA) en SISWO⁴³.
- In het kader van het Digitaal Kenniscentrum Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) zijn reeds een aantal contacten geweest met het MVO Nederland, het Nederlandse kenniscentrum MVO. Het is de bedoeling om in de toekomst nauw met hen samen te werken en informatie uit te wisselen.

Financiële stromen

Financiële middelen inzake dit beleidsdomein werden ingezet vanuit de VDAB in het kader van Eures. Voor het gedeelte m.b.t. de samenwerking tussen Vlaanderen – Nederland ging het om de volgende bedragen (in k€):

Tabel 8 : Middelen vanuit de Vlaamse begroting (VDAB) voor Vlaams-Nederlandse samenwerking op het vlak van Werk (in het kader van Eures)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bedragen in k€	19	27	33	48	60	43

⁴¹ Met EQUAL wil de EU in samenwerking met de Vlaamse regering, federale of Brusselse overheid bijdragen tot gelijke kansen voor zowel werkzoekenden als werknemers op de arbeidsmarkt.

⁴² Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering (VIONA) is een programma voor beleidsondersteunend wetenschappelijk onderzoek over de arbeidsmarkt met o.m. een jaarlijkse onderzoeksoproep.

⁴³ SISWO/Social Policy Research is een onderzoeksinstituut dat op verzoek van derden en zelfstandig projecten uitvoert

Analyse

De samenwerking op het vlak van werk en sociale economie kent zowel een structureel, als een projectmatig karakter. Het is een beleidsdomein dat zich uitstekend leent tot uitwisseling van beleidsmatige ontwikkelingen. Tussen de VDAB en het Nederlandse CWI bestaat er een structurele samenwerking. Het ambtelijk overleg tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van Werk en Sociale Economie is eerder ad hoc en wordt hoofdzakelijk bepaald door de prioritaire beleidsvraagstukken.

De komende jaren kan zowel deze structurele als ad hoc-samenwerking tussen de Vlaamse en Nederlandse overheid verder worden uitgebouwd. Om de uitwisseling van beleidspraktijken en –inzichten verder te stimuleren, kan jaarlijks minstens één beleidsontmoeting rond een specifiek beleidsthema worden georganiseerd. Het voorstel vanuit Vlaanderen zou zijn om in het najaar 2005 – voorjaar 2006 concreet van start te gaan met een ervaringsuitwisseling over marktwerving in de reïntegratietrajecten voor werkzoekenden (cf. Vlaamse ‘proeftuin tendering’). Daarnaast leeft er binnen het Vlaamse beleidsdomein Werk en Sociale Economie interesse voor wederzijdse stages (1 à 2 weken) voor concrete ervaringsuitwisselingen rond een bepaald thema.

4.11. Toerisme, Internationaal Ondernemen en aantrekken van investeringen⁴⁴

4.11.1. Toerisme

Inventaris

- Samenwerking binnen Interregprojecten
- Samenwerking tussen Toerisme Vlaanderen en NBTC⁴⁵ inzake toeristische promotie op de ‘long haul’ markten binnen de context van de ETC, een marketingorganisatie voor de promotie van Europa.
- Kennisuitwisseling, voornamelijk op onderzoeksresultaten.
- Aanwezigheid Toerisme Vlaanderen kantoor in Den Haag. Het Nederlandse kantoor is de grootste van de vestigingen van Toerisme Vlaanderen in het buitenland.
- Benelux-hotelclassificatie werd opgesteld.

Acties op Nederland

- Persbewerking: organisatie van persreizen naar Vlaanderen, persontmoetingen in Nederland, nieuwsbrieven e.d.
- Acties naar de Nederlandse reisindustrie: Flanders Travel Forum, gemeenschappelijke promotie-acties met Nederlandse touroperators, tradereizen naar Vlaanderen, nieuwsbrieven ...
- Consumentenwerking: er is een balie waar consumenten terecht kunnen voor toeristische informatie. Daarnaast uiteraard een toeristische website, specifiek voor de Nederlandse consumenten. Verder deelname aan consumentenbeurze ...
- Grootschalige reclamecampagne in samenwerking met privé-bedrijven, provinciale federaties voor toerisme en 6 kunststeden.

Financiële stromen

Geen structurele financiële stroming m.b.t. samenwerking met Nederland. Deelname aan gemeenschappelijke acties: verschilt per actie/land ...wordt niet financieel toegewezen aan Nederland, maar aan de doelmarkt waarin de desbetreffende actie met Nederland plaatsvindt.

Analyse

Nederland maakt binnen de werking van Toerisme Vlaanderen deel uit van de area “buurlanden”, samen met Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië.

Op vlak van toerisme zijn de belangrijkste bronmarkten diezelfde buurlanden, met daarin Nederland als belangrijkste werfgebied. In die buurlanden zijn Nederland en Vlaanderen voornamelijk concurrenten en zijn de gemeenschappelijke acties met de Nederlandse overheid erg beperkt.

De tegenhanger van Toerisme Vlaanderen in Nederland is het NBTC, een stichting die gedeeltelijk haar werkingsmiddelen bij de overheid haalt (ze heeft een prestatie-overeenkomst met Economische zaken, voor de toeristische promotie van Nederland), maar ook in ruime mate bij de privé-sector. NBTC is enkel een organisatie voor bestemmingsmarketing, alles wat met vergunningen/classificatie te maken heeft zit bij Economische Zaken.

⁴⁴ De inventaris en de analyse van dit beleidsdomein is qua opzet verschillend van de inventaris en de analyse voor de andere beleidsdomeinen. Inzake toerisme, handel en investeringen is immers niet echt sprake van samenwerking met Nederland, zoals voor de andere beleidsdomeinen. Zoals reeds hierboven aangegeven, is het vertrekpunt voor het beleidsdomein ‘Toerisme, Internationaal Ondernemen en aantrekken van Investeringsen’ dat andere landen, zoals Nederland, vooral te bewerken markten zijn (b.v. importeurs, investeerders, toeristen, ...). Binnen dit beleidsdomein is men dus natuurlijkerwijze niet primair gericht op samenwerking, maar ontwikkelt men vooral acties op Nederland, i.p.v. met Nederland.

⁴⁵ Het NBTC is de organisatie waarin het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), Toerisme & Recreatie AVN en het Nederlands Congres Bureau zijn samengegaan.

Bij Toerisme Vlaanderen zijn alle bevoegdheden voor toerisme (zowel investeringen, vergunningen als promotie) geconcentreerd.

Het is moeilijk om op systematische, structurele wijze samen te werken met NBTC, gezien de grote verschillen in bedrijfsorganisatie. Zo moeten alle acties van NBTC zelfbedruipend zijn: NBTC onderneemt geen enkele actie zonder actieve deelname van de sector en is erg commercieel. NBTC richt zich ook voornamelijk op de promotie van Amsterdam in het buitenland, de andere producten komen minder aan bod. Bij Toerisme Vlaanderen is de focus op één bepaald productsegment minder uitgesproken.

Er is een actieve samenwerking met NBTC voor die markten waar de bestemmingen Nederland en Vlaanderen complementair zijn. Uiteraard geldt dat in eerste instantie voor de overzeese markten, maar ook in andere gebieden zijn er vele gemeenschappelijke initiatieven.

In Tsjechië hadden NBTC en Toerisme Vlaanderen een gemeenschappelijke vertegenwoordiging, maar eind 2004 is NBTC uit dat samenwerkingsverband gestapt, omwille van verschuivingen in de keuze van zijn prioritaire markten.

Daarnaast zijn er een hele reeks ad-hoc samenwerkingsacties, zoals een gemeenschappelijke workshop in Scandinavië tussen het Nederlands kantoor in Zweden en het Vlaams kantoor in Denemarken, gemeenschappelijke persreizen, deelname aan roadshows, ...

Zoals in de inventaris aangegeven werd een Benelux-hotelclassificatie opgesteld. Sinds 1 januari 2005 hanteert Nederland deze classificatie niet meer. Er is een opstart om de betrokkenen terug rond de tafel te krijgen, vanuit groep T/hotels, Benelux.

4.11.2. Internationaal Ondernemen en aantrekken van investeringen

Inventaris

- Aanwezigheid F.I.T- kantoor in Den Haag (binnen de Vlaamse vertegenwoordiging)
- Ontmoetingen in 2004 tussen de FIT-directie en de EVD-directie
- Initiatieven in het kader van of voortkomend uit de dynamiek van de Euregio Maas Rijn waaraan F.I.T. meewerkt : Dag van de Export – Internationaal Ondernemen (4de editie in Thorn in 2005) en Euroregio-handelsmissies (China en Hongkong mei-juni 2005).

Acties op Nederland

- Jaarlijkse contactdagen (behalve in jaar met exportdagen)
- Exportdagen in 2003 en 2005 : naast individuele afspraken worden ook workshops georganiseerd over (de benadering van) o.a. de Nederlandse markt.
- Explus: “Uitvoeren van werken in Nederland” (2005)
- Explus: “Zakendoen in Nederland”(2005 & 2003)
- Groepstand op beurs Aquatech in Amsterdam (Milieu)(2004)
- Seminarie “De weg naar de openbare werken in Nederland” (2004)
- Seminarie “ESA/ESTEC”: Technologische mogelijkheden in de ruimtevaart-industrie en aankooppolitiek van het European Space Agency”(2004) Niet uitsluitend Nederland, ook Frankrijk > ESTEC is gevestigd in Noordwijk.
- Trefdag met aankopers van de Nederlandse Spoorwegen (2003)

Sectorstudies

- De gezondheidssector in Nederland (2004)

- De grootdistributie in Nederland (2004)
- Handelshuizen in Nederland (2003)
- Biologische Voeding in Nederland (2003)

Financiële stromen

Zoals reeds vermeld in hoofdstuk 2.4.12. bestaat er geen samenwerking in dit domein. Overheidsinitiatieven in deze zijn gericht op het ondersteunen van Vlaamse bedrijven in hun internationaal ondernemen op de Nederlandse markt of op het aantrekken van investeringen uit Nederland.

Inzake internationaal ondernemen behoort Nederland tot de cluster ‘Buurlanden’. Financiële middelen worden ingezet op deze gehele landengroep. Deze middelen zijn niet individueel toerekenbaar per land.

Het zelfde geldt voor Investerings. Nederland hoort daar tot de sector ‘Noord-Europa’. Ook hier zijn geen bedragen per land geoormerkt.

Analyse

Nederland maakt binnen het strategisch denkkader van FIT deel uit van de regio “Buurlanden”, samen met Frankrijk en Duitsland. Ondanks hun onderlinge nabijheid zijn de Franse, Nederlandse en Duitse markt evenwel drie onderscheiden markten, zowel op het vlak van de kansrijke sectoren als qua marktaanpak. Dit vertaalt zich in een aangepaste strategie en operationeel plan voor Nederland die met bijzonderheden en specifieke marktbenadering rekening houden.

In de loop van 2004 hebben FIT en zijn Nederlandse tegenhanger elkaar bezocht. Tijdens deze ontmoetingen hebben de directies van EVD en FIT in 2004 afgesproken dat de medewerkers van beide organisaties de gelegenheid te bieden elkaars werkprocessen, informatiesystemen en dienstverlening beter te leren kennen teneinde te onderzoeken in welke mate samengewerkt zou kunnen worden.

Vooralsnog heeft dit nog niet tot een concrete samenwerking geleid. De twee organisaties zijn verschillend, wat samenwerking bemoeilijkt. EVD profileert zich voornamelijk als kenniscentrum dat (enkel gratis) eerstelijnszorg verstrekt. Voor meer gespecialiseerde ondersteuning verwijst EVD door naar consultants en adviesbureaus. Export bevorderende acties worden in Nederland georganiseerd door de kamers van koophandel en federaties, met ondersteuning van EVD. Alleen voor acties met een groter aantal partners neemt EVD de coördinatie op zich. FIT daarentegen streeft er eerder naar een meer volledige dienstverlening aan te bieden en werkt binnen dit kader op gelijke basis samen met het economisch middenveld voor de organisatie van acties. EVD beschikt verder ook over een beperkter netwerk (17) dan FIT en doet voor die landen waar geen vertegenwoordiging is, beroep op de ambassades.

De voordelen van een eventuele samenwerking zijn bovendien eerder beperkt. Het betreft voornamelijk schaalvoordelen in de organisatie van acties. Belangrijk nadeel is dan weer het gebrek aan erkenbaar profiel waaronder deze samenwerking zou gebeuren. Een nadeel dat bij samenwerking met de andere Belgische gewesten een voordeel kan betekenen wanneer onder het in het buitenland duidelijk profiel “België” kan gewerkt worden.

Op het gebied van aantrekken van buitenlandse investeringen is er geen officiële samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse overheidsinstanties. FIT(investeren) streeft er

wel naar om meer en nauwer te gaan samenwerken in de toekomst met de verschillende instanties.

In het kader van de Euregio Maas Rijn, één van de oudste en meest vergevorderde grensoverschrijdende samenwerkingverbanden, zijn een aantal initiatieven ontstaan waaraan F.I.T. meewerkt. Op 7 juni 2005 vond in het Nederlandse Thorn de 4de editie van de Dag van de Export - Internationaal Ondernemen plaats. Dit initiatief van de kamers van koophandel van Zuid-Nederland en Belgisch Limburg, dat mede georganiseerd wordt door F.I.T. en haar Nederlandse tegenhanger EVD, is een uniek voorbeeld van grensoverschrijdende samenwerking. Alle aspecten van internationaal ondernemen komen aan bod: export, import, investeren en samenwerking.

Ook aan de handelsmissies die de kamers van koophandel van de Euregio Maas Rijn onder het samenwerkingsverband Chambers of Commerce, Euregio Meuse-Rhine organiseren, biedt F.I.T. ondersteuning, alsook aan de InterRegio Contactdagen.

4.12. Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten

Inventaris⁴⁶

4 grensoverschrijdende openbare lichamen:

- Benego (1992): gemeenten Turnhout, Antwerpen, Breda, Tilburg en anderen (in totaal 27 steden/gemeenten)
- Grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Euregio Benelux Middengebied (2002): provincies Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant, Noord-Brabant, Limburg. Het GOL is de verantwoordelijke instantie voor het technisch beheer van het subprogramma Benelux Middengebied (werking programmasecretariaat, evaluatie, promotie en voorlichting).
- Welzijn voor ouderen Assenede – Sas van Gent (2002): gemeente Terneuzen en OCMW Assenede
- Academie voor Muziek en Woord De Noorderkempen (2003): Baarle-Hertog, Hoogstraten, Merksplas, Ravels, Rijkevorsel en Baarle-Nassau

4 gemeenschappelijke organen:

- Intergemeentelijk overlegorgaan Oost- en Zeeuwsch-Vlaanderen (1992): gemeenten Hulst, Beveren, Sint-Gillis-Waas, Stekene, Axel
- Landschapspark Kempen – Zeeland (1998): gemeenten Antwerpen, Stabroek, Reimerswaal, Woensdrecht
- Gemeenschappelijk orgaan Baarle (1998): gemeenten Baarle-Hertog en Baarle-Nassau
- Euregio Scheldemond (1999): provincies Zeeland, Oost- en West-Vlaanderen

6 administratieve afspraken:

- Grensoverschrijdende medische hulp Essen – Roosendaal (1993): Gemeente Essen en streekgewest Westelijk Noord-Brabant (Roosendaal en omstreken)
- Bijstandovereenkomst Baarle Nassau en Hoogstraten (1995): Gemeenten Hoogstraten en Baarle Nassau
- Delta – Toerisme Rijn-Schelde-Delta (1998): Gemeenten Antwerpen, Bergen op Zoom en Rotterdam
- Gemeenschappelijk Grensoverschrijdende Milieustraat Baarle (2001): Gemeente Baarle Hertog, Baarle Nassau en Alphen – Chaam
- Euregionaal Rampenprotocol Scheldemond (2003): Provincies Zeeland, Oost- en West-Vlaanderen en gemeenten in de Euregio
- Samenwerkings-overeenkomst tussen de provincies Noord-Brabant en Antwerpen (2003): Provincies Noord-Brabant en Antwerpen

Financiële stromen

Binnen dit beleidsdomein wordt vanuit de centrale Vlaamse overheid, voor administratieve steun geboden, zonder onmiddellijke en direct toerekenbare budgettaire consequenties. Een uitzondering hierop vormt de vanuit de administratie Buitenlands Beleid verleende subsidies van 49.578,71 euro (1999) en 24.789,35 euro (2000) aan Benego.⁴⁷

⁴⁶ De inventaris voor dit veld vertoont een wat heterogeen karakter. De verschillende opgelijste items werden niet op grond van een inhoudelijk criterium opgelijst, maar wel op basis van een juridische benadering. Een grensoverschrijdend openbaar lichaam is daarbij het meest verregaand, gevolgd door een gemeenschappelijk orgaan en een administratieve afspraak.

⁴⁷ Hierbij wordt abstractie gemaakt van het (financieel) engagement van de Vlaamse Regering bij het begin van de huidige Interreg IIIA-programmaperiode voor de cofinanciering van projecten in het kader van programma's 'Grensregio Vlaanderen-Nederland' en 'Euregio Maas-Rijn'. Hiervoor wordt verwezen naar sectie 4.8.1. Economie.

Analyse⁴⁸

De Benelux-overeenkomst “Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten” maakt het mogelijk dat territoriale autoriteiten komen tot een formele grensoverschrijdende samenwerking.

Bij die en andere soorten van samenwerking bieden de centrale Vlaamse en Nederlandse overheden juridische ondersteuning aan de decentrale overheden, die tot formelere en meer gestructureerde vormen van samenwerking willen komen.

In toepassing van deze Overeenkomst is – in het kader van de Benelux - een Bijzondere Commissie Grensoverschrijdende Samenwerking ingesteld, bestaande uit nationale/ regionale ambtenaren van de drie lidstaten. De Bijzondere Commissie heeft ondermeer tot taak de activiteiten inzake grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen en te coördineren.

De laatste jaren wordt er een verschuiving geconstateerd inzake de grensoverschrijdende samenwerking op basis van de Benelux-Overeenkomst Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, van een meer algemene samenwerking zoals bijvoorbeeld in Benego naar een meer thematische samenwerking, bijvoorbeeld rond gezondheidszorg en cultuur. Dit uit zich ondermeer in de oprichting van bijvoorbeeld een Grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Welzijn voor Ouderen Assenede-Sas van Gent door de gemeente Terneuzen en het OCMW van Assenede en een Grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Academie voor Muziek en Woord De Noorderkempen door de gemeenten Baarle-Hertog, Hoogstraten, Merksplas, Ravels, Rijkevorsel en Baarle-Nassau.

De geografische enclave-situatie van Baarle-Hertog en Baarle-Nassau zorgt voor een vervlechting en heeft voor beide gemeenten belangrijke consequenties en lastenverzwaringen. Zo heeft Vlaanderen tweeëntwintig enclaves gelegen in Nederland, allen deel uitmakend van de gemeente Baarle-Hertog. Nederland heeft acht enclaves gelegen in Vlaanderen, allen deel uitmakend van de gemeente Baarle-Nassau.

Verschillen tussen Nederlandse en Vlaamse regelgeving, zowel op de beleidsterreinen betreffende ruimtelijke aangelegenheden in brede zin (vergunningen en regelgeving inzake bouw, inrichting en exploitatie van onroerend goed, infrastructuur, bestemmingsplannen, milieu) als persoonsaangelegenheden (openbare voorzieningen met betrekking tot zorg, onderwijs en cultuur), leiden ertoe dat de bestuurders van die gemeenten met elkaar overleg dienen te voeren en dit gebeurt dan ook veelvuldig. Zij moeten voortdurend geïnformeerd zijn over de regelgeving die van toepassing is aan de andere kant van de grens. Daar komt bij dat deze regelgeving meestal hogere regelgeving is. Het niet voeren van overleg met het andere bestuur verhoogt sterk de kansen op blokkades in de besluitvorming. Dit levert belangrijke lastenverzwaringen op voor Baarle-Hertog.

De beide Baarles werken sedert een vijftal jaren samen in het Gemeenschappelijk Orgaan Baarle, een vorm van samenwerking voorzien in de Benelux-Overeenkomst.

⁴⁸ In deze analyse wordt niet ingegaan op de grensoverschrijdende samenwerking in het kader van Interreg. Hiervoor wordt eveneens verwezen naar sectie 4.8.1. Economie.

5. Generieke evaluatie van de Vlaams-Nederlandse betrekkingen

De Vlaams-Nederlandse samenwerking krijgt op verschillende wijzen gestalte. Het kan daarbij gaan om:

- rechtstreekse, bilaterale samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse overheidsactoren
- samenwerking in het kader van de Benelux Economische Unie
- samenwerking in het kader van de Europese Unie en multilaterale fora

Alvorens op elk van deze vormen van samenwerking nader in te gaan wordt hier kort gewezen op een algemeen aandachtspunt, dat men in een relatie van samenwerking met een ander land steeds voor ogen moet houden en waarmee men op het terrein vaak mee geconfronteerd wordt. Het betreft hier de grondig verschillende administratieve organisatie van de beide overheden. Waar b.v. de beleidsdomeinen Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Nederland in één ministerie ondergebracht zijn, bevinden deze beleidsdomeinen zich in Vlaanderen in drie verschillende ministeries. Er zijn echter ook voorbeelden van ministeries waar de bevoegdheden wel goeddeels parallel lopen. Het Nederlandse ministerie van Verkeer en Waterstaat, en het nieuwe Vlaamse ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken b.v. vertonen zeer sterke overlap inzake bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

De verschillen tussen beiden situeren zich meer in de interne organisatiestructuren van het departement zelf. Niet volledig gelijklopende bevoegdheden en andere organisatiestructuren kunnen in sommige gevallen en, a fortiori, in het beginstadium van de samenwerking of bij organisatorische wijzigingen, de totstandkoming van contacten, overleg en afspraken enigszins bemoeilijken. Wederzijdse informatie-uitwisseling over veranderingen in de organisatiestructuur kan deze potentiële hinderpaal evenwel ondervangen.

5.1. Bilaterale samenwerking

5.1.1. Inleiding

De bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland is diepgaand en thematisch zeer veelzijdig. Vlaanderen en Nederland sloten sinds 1990 9 verdragen en 18 andere akkoorden, MOUs of intentieverklaringen. Een volledige lijst hiervan gaat als bijlage 2. Tien van deze 27 documenten daarvan slaan op Onderwijs, 9 op Openbare Werken (vooral de Schelde).

Op verschillende terreinen vindt ook regelmatig politiek overleg plaats tussen Vlaamse en Nederlandse bewindslieden. Doorheen de jaren zijn deze bilaterale politieke contacten en gesprekken tussen Vlaamse en Nederlandse bewindslieden toegenomen en dit op verschillende domeinen. Er zijn o.m. het jaarlijkse, algemene overleg tussen ministers-presidenten, de veelvuldige contacten tussen de ministers van Openbare Werken en Verkeer en Waterstaat en tussen de ministers van Cultuur en Onderwijs, o.m. binnen de Nederlandse Taalunie. Recenter zijn ook relaties gesmeed tussen de bewindslieden, bevoegd voor wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie.

Ook vond de laatste jaren occasioneel politiek overleg plaats tussen Vlaanderen en de 3 Zuid-Nederlandse provincies (Limburg, Noord-Brabant en Zeeland). Het ging daarbij meestal om een bijeenkomst tussen de minister-president van de Vlaamse Regering en de drie Commissarissen van de Koningin.

Het niveau van de samenwerking verschilt van beleidsdomein tot beleidsdomein. In het kader van deze nota onderscheiden wij zes lagen in de Vlaams-Nederlandse samenwerking, te beginnen met de minst verregaande vorm van samenwerking en eindigend met de sterkste en meest verregaande.

1. Informatie-uitwisseling en kennisdeling
2. Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau
3. Samenwerking van operationele diensten
4. Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's
5. Beleidsafstemming
6. Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen

Kanttekening

Bij deze onderverdeling in “niveau's” van samenwerking wensen wij een voorafgaandelijke kanttekening te maken. Die heeft betrekking op de bevoegdheden van de Vlaamse overheid binnen het Belgische staatsbestel. Op een heel aantal terreinen beschikt Vlaanderen over exclusieve of nagenoeg exclusieve bevoegdheden. Voor die beleidsdomeinen heeft Vlaanderen zelf alle hefboomen in handen om zijn beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Dit geldt ook t.a.v. het buitenlands beleid van Vlaanderen op elk van die terreinen. Vlaanderen kan in die domeinen dus volledig eigenmachtig zelf vorm geven aan zijn relatie met Nederland.

Vlaanderen kan dit echter niet of niet volledig op terreinen, waar de federale overheid over bevoegdheden beschikt. Inzake dergelijke bevoegdheden beschikt Vlaanderen niet over de volledige autonomie om over het gehele beleidsdomein afspraken te maken met Nederland. Dit geldt b.v. voor werk, sociale economie en volksgezondheid. Wanneer Vlaanderen in die domeinen afspraken wil maken met Nederland is de scope van die afspraak beperkt tot zijn eigen bevoegdheden en dekt die niet het volledige beleidsveld. Om met Nederland een akkoord te sluiten over het hele beleidsterrein is een zogenaamd gemengd akkoord noodzakelijk tussen drie partners : Nederland, Vlaanderen en de federale overheid. Het is ook mogelijk dat de andere deelstaten bij zo'n afspraak dienen betrokken te worden.

Men kan zeker stellen dat voor de beleidsdomeinen, waar Vlaanderen over (nagenoeg) exclusieve bevoegdheden beschikt, een ontwikkeling naar een 'hoger niveau' van samenwerking eerder is weggelegd dan voor terreinen, waarvoor de federale overheid eveneens(deels) bevoegd is. Overleg met drie of meer partners verloopt immers automatisch moeizamer dan overleg tussen slechts twee partners.

Beschrijving samenwerkingsniveau's

Hierna wordt kort beschreven wat onder elk van de verschillende samenwerkingsniveau's wordt verstaan.

Informatie-uitwisseling en kennisdeling

Een basisniveau van samenwerking betreft de informatie-uitwisseling en kennisdeling tussen Vlaamse en Nederlandse actoren. Hoewel dit de meest vrijblijvende vorm van samenwerking is, mag deze niet onderschat worden. Het is erg belangrijk dat Vlaamse en Nederlandse beleidsmakers elkaar leren kennen en van elkaar iets opsteken, b.v. over de aanpak van gelijkaardige uitdagingen en/of problemen in Vlaanderen en Nederland. Het op de hoogte blijven van de beleidsontwikkelingen en organisatiestructuren aan de overzijde van de grens is steeds een verrijking. Vanuit deze uitwisselingen kunnen zich bovendien geleidelijk aan verdergevoerde vormen van samenwerking ontwikkelen en kan het ambitieniveau van de samenwerking op een hoger niveau getild worden.

Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau

Een tweede niveau van interactie tussen Vlaanderen en Nederland is het stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau. De Vlaamse en Nederlandse centrale overheden geven hiervoor de nodige impulsen en trachten daarbij de nodige juridische ondersteuning te bieden aan de decentrale overheden. Dit gaat verder dan het basisniveau van informatie-uitwisseling, omdat door de decentrale overheden concrete acties worden opgezet en/of samenwerkingsstructuren worden gecreëerd.

Samenwerking van operationele diensten

Een volgende laag in de samenwerkingsrelatie zijn de verschillende systematische, maar niet juridisch-formeel verankerde vormen van overleg en samenwerking tussen operationele Vlaamse en Nederlandse diensten. Het overleg tussen de partners is daarbij eerder praktisch en op uitvoering gericht.

Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's

Het gezamenlijk ontwikkelen en uitvoeren van projecten is een vierde niveau in de samenwerking. Het gemeenschappelijk uitvoeren van een project kan enerzijds een eerder occasioneel karakter hebben, maar kan anderzijds ook deel uitmaken van een meer gestructureerd geheel, waarbij verschillende projecten m.b.t. een bepaald beleidsdomein elkaar kunnen opvolgen. Dit niveau mag echter niet verward worden met de permanente beheersstructuren van het laatste niveau, dat hierna beschreven wordt (*'Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen'*). Het uitvoeringsniveau, waarvan hier sprake is, is steeds beperkt in actieradius en vooral ook in diepgang en in tijd. Samenwerking op dit niveau kan aanleiding geven tot meer beleidsafstemming, maar kan zelf deels ook voortvloeien uit vormen van beleidsafstemming (zie hieronder).

Beleidsafstemming

Bij beleidsafstemming gaat het erom dat Vlaanderen en Nederland bij de vorming van hun beleid op een aantal terreinen met beleidsontwikkelingen aan de overzijde van de grens rekening houden. Een belangrijk oogmerk van een dergelijke afstemming kan zijn dat men vermijdt dat zich aan weerszijden van de grens totaal verschillende beleidsvisies ontwikkelen, met mogelijke negatieve gevolgen op het terrein. Beleidsafstemming kan daarnaast ook een opstap zijn naar samenwerking op en nog hoger en meer structureel niveau. (zie hieronder)

Beleidsafstemming kan gepaard gaan met gezamenlijke uitvoering van projecten. Beide landen kunnen er echter ook voor opteren inzake bepaalde domeinen te komen tot beleidsafstemming en beleidsplanning, maar elk zelf in te staan voor de verschillende uitvoeringstrajecten van projecten.

Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen

Wanneer complementariteiten tussen Vlaanderen en Nederland structureel worden benut om voor bepaalde domeinen een gezamenlijk Vlaams-Nederlandse strategie en een gemeenschappelijk beleid te voeren, situeert de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland zich conceptueel op het hoogste niveau. Direct daarmee samenhangend kan uit een gezamenlijke Vlaams-Nederlandse strategie- en/of beleidsvorming een gemeenschappelijke beheersstructuur of –orgaan voortvloeien, dat uitvoering geeft aan dat gezamenlijk beleid of die gemeenschappelijke strategie.

Wanneer Vlaanderen en Nederland in bepaalde domeinen samen optrekken t.a.v. derde landen, heeft de samenwerking een bijzondere dimensie bereikt. Dergelijke gezamenlijke, extern gerichte acties betekenen dat Vlaanderen en Nederland er op die betrokken terreinen van overtuigd zijn dat een gezamenlijk initiatief voor hen beiden een grote meerwaarde heeft in vergelijking met twee afzonderlijke, geïsoleerde acties.

In het beknopte overzicht hieronder worden per niveau van samenwerking enkele voorbeelden gegeven. Dit overzicht betracht geen volledigheid, maar moet vooral een idee geven van de manier waarop de Vlaams-Nederlandse samenwerking zich op verschillende niveau's voltrekt. Ook moet vanuit deze analyse vooral de vertaalslag kunnen worden gemaakt naar de ontwikkeling van strategische doelstellingen voor de komende periode.

Op basis van de inventaris en de analyse onder hoofdstuk 4 worden hieronder voor elk van de gedefinieerde niveau's enkele voorbeelden gegeven van Vlaams-Nederlandse samenwerking. Dit gebeurt opnieuw beleidsdomein per beleidsdomein. De omvang van de Vlaams-Nederlandse samenwerking laat niet toe dit volledig exhaustief te doen.

5.1.2. Informatie-uitwisseling en kennisdeling

Leefmilieu

Ad hoc overleg en uitwisseling van ervaringen inzake veiligheidsrapportering
Daarnaast wordt ook informatie uitgewisseld over het afvalstoffenbeleid.

Economie

Informatie-uitwisseling over regionaal economisch beleid en Europees cohesiebeleid o.m. in kader van Werkgroep regionaal beleid van de Benelux.

Energie

Informatie-uitwisseling over de stand van zaken van bestaande regelingen of over nieuwe initiatieven in het betrokken land/gewest, en dit al dan niet van internationaal belang.

Visserij

Ambtshalve samenwerking tussen het Vlaamse departement Landbouw en de Nederlandse AID voor de uitwisseling van informatie

Onderwijs

Informatie-uitwisseling en kennisdeling is één van de hoofddoelen van de GENT-akkoorden. Dit gebeurt hoofdzakelijk tussen ambtenaren van de onderwijsministeries, maar heeft ook nu en dan plaats op het niveau van de onderwijsinstellingen.

Welzijn

Jaarlijkse ontmoeting tussen VWS Nederland en de Vlaamse administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn.

Volksgezondheid

Ad hoc ontmoetingen tussen VWS Nederland en de Vlaamse administratie Gezondheidszorg voor specifieke onderwerpen (bv. jeugdgezondheidszorg); bijeenkomsten van de werkgroep Welzijn en Volksgezondheid Vlaanderen/Zuid-Nederland

Economie

Informatie-uitwisseling over regionaal economisch beleid en Europees cohesiebeleid o.m. in het kader van de Werkgroep Regionaal beleid van de Benelux.

Ruimtelijke ordening

Uitwisseling van informatie binnen de Vlaams-Nederlandse Grenscommissie (VLANED) met betrekking tot ruimtelijke thema's (stedelijke ontwikkeling / open ruimte en water / infrastructurele ontwikkelingen / ruimtelijk economische ontwikkelingen).

Werk

Uitwisseling van beleidsmatige ontwikkelingen, vooral ad hoc en dit wordt hoofdzakelijk bepaald door de prioritaire beleidsvraagstukken; informatie-uitwisselingen en studiebezoeken in het kader van werkgelegenheidsbeleid en sociale economie: sociale / beschutte werkplaatsen, lokale dienstenwerking, arbeidsmarktintegratie van kansengroepen, erkenningsregeling bureaus voor private arbeidsbemiddeling, maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Toerisme

Ad hoc overleg en uitwisseling inzake de implementatie van een toerisme satellietrekening⁴⁹.

Internationaal Ondernemen en aantrekken van Investerings

Tijdens de ontmoeting tussen de directies van EVD en FIT in 2004 is afgesproken dat de medewerkers van beide organisaties elkaar werkprocessen, informatiesystemen en dienstverlening beter moeten leren kennen teneinde te onderzoeken in welke mate samengewerkt kan worden.

Toerisme

Ad hoc overleg en kennisuitwisseling inzake de implementatie van een toerisme satellietrekening

5.1.3. Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveauMobiliteit en Openbare Werken

De Lijn: bepaalde grensoverschrijdende buslijnen op elkaar afstemmen.

Ruimtelijke ordening

Samenwerking stimuleren tussen overheden, bedrijfsleven en milieu-organisaties door middel van subsidiëring van de RSD-samenwerking

Onderwijs

De GENT-akkoorden hebben de totstandkoming van de tUL gefaciliteerd.

Cultuur

Samenwerking tussen de Vlaamse steunpunten uit de sector Volksontwikkeling en Bibliotheken en de Nederlandse partnerorganisaties

Jeugd

⁴⁹ Een toerisme satellietrekening is een internationaal erkende methode om het economisch belang van toerisme te meten, zodat dit vergeleken kan worden met de economische impact van andere sectoren.

Plaatselijke samenwerkingsverbanden in het veld op het gebied van de jeugdzorg en de jeugdhulpverlening, leefbaarheid van plattelandskernen, schoolopbouwwerk, kleinschalig wonen voor ouderen, oudereneducatie, leeftijdsbewust personeelsbeleid en pensioenvoorbereiding, vrijwilligerswerk.

Volksgezondheid

Samenwerking tussen het VIGen het NIGZ

Bestuurlijke samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse gemeenten
Benego; Baarle-Hertog/Baarle-Nassau

5.1.4. Samenwerking van operationele diensten

Mobiliteit en Openbare Werken

Samenwerking “op de vloer” in het kader van het gemeenschappelijk nautisch beheer op de Westerschelde; overleg tussen de bevoegde diensten inzake de wegenwerken in 2004 en 2005 aan de Ring rond Antwerpen.

Leefmilieu

Het overleg inzake muskusratbestrijding tussen de betrokken diensten.

Visserij

Op het gebied van de zeevisserijcontrole is er regelmatige samenwerking met de Nederlandse autoriteiten, b.v. voor de uitvoering van gezamenlijke controleacties, in het bijzonder tijdens de controles op zee.

Onderwijs

De samenwerking m.b.t. de OU.

Cultuur

Samenwerking tussen de Letterenfonds en tussen VTI en TIN

Volksgezondheid

Grensoverschrijdende samenwerking inzake infectieziekten door de Gezondheidsinspecties.

Media

Samenwerking tussen RVI en RNW.

Wetenschappen

Samenwerkingsverband tussen de financierende instellingen FWO-Vlaanderen en NWO-Nederland (bilateraal)

Onderwijs

Samenwerking tussen DVO en SLO

Werk

Structurele samenwerking tussen de VDAB en het Nederlandse CWI : twee cross-border projecten met als doelstelling de grensoverschrijdende samenwerking

inzake basisdienstverlening voor werkzoekenden (o.m. uitwisselen van vacatures) te bevorderen. Daarnaast loopt er in het kader van EQUAL nog een derde project met een Nederlandse private partner (CTY). Dit project heeft als doel het ontwikkelen van een instrument voor het meten van competenties van werkzoekenden.

Aantrekken van investeringen

Er wordt actief naar samenwerking gezocht met de Nederlandse Kamer van Koophandel en de commerciële dienst van de Nederlandse ambassade. Het gemeenschappelijke doel is om Nederlandse bedrijven in Vlaanderen te laten opstarten of ze hun bestaande activiteiten in Vlaanderen te laten uitbreiden.

5.1.5. Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's

Leefmilieu

Inzake Leefmilieu kunnen volgende projecten vermeld worden:

- Verschillende projecten in het kader van het Geïntegreerd Kustzonebeheer
- In het kader van bodembeleid bestaan er een aantal gezamenlijke onderzoeksprojecten of -fora
- een Interreg-project rond erosiebestrijding met de Nederlandse provincie Limburg en de Vlaamse partners provincie Limburg, arrondissement Leuven, AMINAL- afdeling Land en de Boerenbond.
- Inzake muskusratbestrijding werkt de Vlaanderen samen met Nederland in het interreg III project (Grensregio Vlaanderen-Nederland) Euregio Scheldemond : "Grensoverschrijdende evaluatie muskusratbestrijding". De partners zijn de afdeling Water, de provincie Zeeland, het waterschap Zeeuwse eilanden, de provincie West-vlaanderen, de provincie Oost-Vlaanderen en de vzw Rato.

Onderwijs

Vlaams-Nederlandse co-publicaties en gezamenlijke conferenties/seminaries.

Cultuur

Project Arts and Architecture Thesaurus.

Media

Op het vlak van Media kunnen de coproducties vermeld worden voor radio, tv en film (b.v. met Oscarwinnaars 'Karakter' en 'Antonia'). Het Nederlands Fonds voor de Film en het Vlaams Audiovisuele Fonds spraken met elkaar af om vanaf 2005 zes speelfilms per jaar te coproduceren.

Welzijn

Inzake Welzijn werd de conferentie "Welzijn in tijden van onbehagen" georganiseerd met 6 deelworkshops. Ook werden studiedagen georganiseerd op het gebied van welzijn met als thema's : plattelandsontwikkelingen, kwaliteitsbeleid, etnisch-culturele minderheden.

Volksgezondheid

De samenwerking tussen het VIG en het NIGZ in het kader van het Europese project "Getting evidence into practice".

Economie

Wat Economie betreft, moet de projectgebonden samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partners vermeld worden in het kader van het Europees communautair initiatief Interreg. Binnen het kader van Interreg IIIA (programmaperiode 2000-2006) worden grensoverschrijdende economische projecten uitgevoerd in Euregio Maas-Rijn, Euregio Benelux Middengebied en Euregio Scheldemond. Vlaanderen is partner in deze programma's en voorziet co-financiering.

Wetenschap en Innovatie

Inzake Wetenschap en Innovatie financieren Vlaanderen en Nederland gemeenschappelijke onderzoeksprogramma's op het domein van de mariene wetenschappen (VLANEZO) en spraak- en taaltechnologie (STEVIN). De middelen worden verdeeld op basis van een of meerdere competitieve oproepen tot het indienen van voorstellen. De programma's gaan uit van de vaststelling dat de wetenschappers aan beide kanten van de grens complementaire sterktes hebben in deze domeinen. Ze bieden wetenschappers de kans om structureel te gaan samenwerken en zijn een goede voedingsbodem voor het binnenhalen van supranationale financiering (bijv. vanuit het Europees Kaderprogramma).

5.1.6. Beleidsafstemming

Mobiliteit en Openbare Werken

Inzake Schelde en Maas vindt zeer diepgaande beleidsafstemming plaats tussen Vlaanderen en Nederland.

Leefmilieu

O.m. binnen het Nederlands-Vlaams Integraal Water Overleg (NVIWO) m.b.t. kwaliteit en kwantiteit van grensoverschrijdende onbevaarbare waterlopen en grondwater; inzake de mestproblematiek (met het beleidsdomein Landbouw in Nederland); overleg tussen Vlaanderen en de drie Zuid-Nederlandse provincies m.b.t. het Stappenplan inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (1995). Verder is er ook het VROM-OVAM-overleg betreffende grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen. Sinds de inwerkingtreding van de Verordening 259/93/EEG wordt op regelmatige basis overleg georganiseerd tussen VROM en OVAM.

Energie

M.b.t. Energie kan het Benelux-overleg Energie worden vermeld, met onder andere een jaarlijkse workshop met stakeholders van de drie landen over gemeenschappelijke beleidsdomeinen.

Landbouw en Visserij

Er vindt tussen Vlaanderen en Nederland overleg plaats over quotaruilen tussen Nederland en België op het vlak van, de controle op het motorvermogen, de uitvoering van het Meerjarig Oriëntatieplan (MOP) en de uitrusting van de vaartuigen met satellietvolgapparatuur; binnen een internationaal forum overleg met Nederland over zeevisserijcontrole op zee. Ook naar aanleiding van de hervorming van het Europese landbouwbeleid – bij de invoering van de mid term review - is er Vlaams-Nederlandse afstemming geweest tijdens de

onderhandelingen in de Raad. Verder is er ook afstemming m.b.t. de problematiek van de grensboeren, dit naar aanleiding van onteigeningen in het kader van de realisatie van de OS 2010 voor de Westerschelde.

Ruimtelijke ordening

Beleidsafstemming binnen het kader van grensoverschrijdende planconsultatie. De bestuurders van de grensprovincies en de centrale administraties hebben in dit verband goedkeuring gegeven over het opstarten van een testfase. Daarnaast geldt de Tweede Benelux Structuurschets van 1996 als gemeenschappelijk kader voor ruimtelijk beleid.

Onderwijs

Tussen 1990 en vandaag werden zes GENT-akkoorden gesloten. In het kader van deze akkoorden hebben talrijke contacten plaats tussen de Nederlandse en de Vlaamse onderwijsdepartementen, waarvan een deel Vlaams-Nederlandse beleidsafstemming tot doel hebben.

Wetenschap en Innovatie

De intentieverklaring van 7 april 2004 tussen de Vlaamse en Nederlandse bewindslieden, bevoegd voor Innovatie, vormde de aanzet tot structureel overleg binnen een hiertoe opgerichte ambtelijke task force. Deze treedt vooral faciliterend op ten opzichte van bottom-up initiatieven die door gerichte overheidsacties een stimulans krijgen. Een lijst van voorbeelden is beschikbaar in het activiteitenrapport 2004-2005 van de task force.

[5.1.7. Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming; opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke \(beheers\)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen](#)

Mobiliteit en Openbare Werken

De Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart werd reeds in 1839 opgericht. De factowordt op dit ogenblik het nautisch beheer op de Westerschelde gezamenlijk uitgeoefend.

In 2001 werd de Langetermijnvisie Schelde-estuarium gepresenteerd, waarin Vlaanderen en Nederland voor het eerst een gezamenlijk gedragen strategische doelstelling formuleerden m.b.t. het Schelde-estuarium voor het jaar 2030. Om een eerste stap te zetten naar de realisatie van dit streefbeeld schreef een gemeenschappelijke, ambtelijke organisatie een Ontwikkelingsschets 2010 uit, waarin de verschillende projecten beschreven staan, die in de komende jaren gerealiseerd moeten worden

Onderwijs

Het NVAO is een recent voorbeeld van een gezamenlijke structuur, waarvan Vlaanderen en Nederland de volledige bevoegdheid hebben overgedragen om opleidingen te accrediteren.

Taal en letteren

De Nederlandse Taalunie zag het licht in 1980 en is een internationale organisatie met supranationale kenmerken. Vlaanderen en Nederland vertrouwden

verschillende van hun eigen bevoegdheden toe aan deze organisatie (b.v. de spelling, het onderwijs Nederlands buiten het Nederlandse taalgebied), dat over een eigen, gemeenschappelijk secretariaat beschikt.

Cultuur en Media

Sinds 1999 participeren Vlaanderen en Nederland in de satellietzender BVN, die nu nagenoeg de hele wereld bedient met Vlaamse en Nederlandse televisie-uitzendingen van de publieke omroepen.

In 2004 werd de Buren geopend, het Vlaams-Nederlands Huis in Brussel, dat de cultuur van Vlaanderen en Nederland in Brussel en t.a.v. de Europese Unie op de kaart moet plaatsen.

5.2. Algemene bevindingen m.b.t. de samenwerking in het kader van de Benelux Economische Unie

Op een aantal vlakken - leefmilieu, energie, jeugd, landbouw, economie, grensoverschrijdende samenwerking en ruimtelijke ordening - verloopt (een deel van) de Vlaams-Nederlandse samenwerking in het kader van de Benelux-structuren. De ervaringen daarmee zijn gemengd. Voor energie en jeugd bijvoorbeeld vormt de Benelux zowat het enige forum voor Vlaams-Nederlands overleg. Voor landbouw komen binnen het Benelux-overleg dan weer nauwelijks onderwerpen aan bod die voor Vlaanderen van wezenlijk belang zijn én die tot zijn bevoegdheidsdomein behoren. De mogelijkheid tot diepgaander overleg op het gebied van Leefmilieu blijft binnen de Benelux dan weer onderbenut. En wat Ruimtelijke Ordening betreft, is het de vraag of Benelux-overleg een meerwaarde biedt in vergelijking met bilateraal contact.

In 2010 loopt het in 1960 geratificeerde, voor 50 jaar gesloten Benelux-verdrag af. Met het oog op de voorbereiding van een standpunt van de Vlaamse regering inzake een eventuele verlenging van de Benelux-samenwerking laat de Vlaamse minister, bevoegd voor het Buitenlands Beleid een studie uitvoeren over de Benelux. Met name zal worden onderzocht of een Benelux-nieuwe stijl een toegevoegde waarde kan hebben t.a.v. de samenwerking in EU-verband en t.a.v. een verdere uitbouw van bilaterale overlegstructuren tussen Vlaanderen en Nederland en tussen Vlaanderen en het Groothertogdom-Luxemburg en –zoja- hoe dit dan verdragsrechtelijk vorm zou kunnen/moeten krijgen. Deze studie zal gereedkomen in juli 2006. Op basis daarvan zal de Vlaamse Regering haar standpunt bepalen.

Het is dus niet de bedoeling in deze nota vooruit te lopen op die studie. Hieronder worden daarom voor een aantal beleidsdomeinen enkele bevindingen genoteerd, waarbij men wel rekening zal dienen te houden bij het formuleren van de strategische en operationele doelstellingen en de manier, waarop deze gerealiseerd zullen worden.

In algemene zin dringt zich vandaag de vaststelling op dat –gelet op de evolutie binnen het Belgische staatsbestel- de structuur van de Benelux niet meer aangepast is aan de huidige positie en bevoegdheden van de deelstaten in België. Wel heeft men informeel, maar niet verdragsrechtelijk, enkele afspraken gemaakt om het deelstaatsniveau op politiek en ambtelijk niveau te betrekken bij de werking van een aantal Benelux-organen. Zo werd in het Raadgevende Beneluxparlement plaatsgemaakt voor een aantal vertegenwoordigers uit de deelstaatsparlementen. Op het vlak van een aantal deelstaatsmateries (b.v. ruimtelijke ordening) zijn het de deelstaatsministers die België vertegenwoordigen tijdens bijeenkomsten van de

Beneluxministers. Ook zitten in de verschillende ambtelijke commissies vertegenwoordigers van de deelstaten.

De Belgische deelstaten hebben echter helemaal geen toegang tot het hoogste politieke niveau binnen de Benelux, nl. het overleg tussen regeringsleiders (b.v. ter voorbereiding van Europese Raden) en zijn tot op heden ook niet betrokken geweest bij de voorbereiding van gezamenlijke Beneluxmemoranda, b.v. inzake de IGC. Dit is voor Vlaanderen een belangrijke lacune.

5.3. Algemene bevindingen m.b.t. de samenwerking in het kader van de Europese Unie en multilaterale fora

Voor Vlaanderen is het belangrijk om in bepaalde Europese dossiers aansluiting te zoeken bij partners met het oog op gezamenlijke standpuntbepalingen richting Europese Commissie, coalitievorming enz... Ook in een aantal multilaterale organisaties is Vlaanderen vaak aangewezen op overleg en afstemming van standpunten met andere landen. De voor de hand liggende keuze is daarbij – a-priori – Nederland.

Op een aantal domeinen voeren Vlaamse en Nederlandse beleidsverantwoordelijken al overleg rond EU- en multilaterale dossiers. Slechts in een beperkt aantal beleidsdomeinen zitten Vlaanderen en Nederland meestal op dezelfde lijn en kunnen ze met één standpunt naar buiten komen. Dit is bijvoorbeeld wel het geval voor Landbouw. Op andere vlakken lopen de standpunten vaak uiteen. Dit geldt voor onderwijs, taal, cultuur, welzijn en volksgezondheid, wetenschap en innovatie. Soms is dit het gevolg van verschil in belangen. Maar de botsende visies gaan vaak ook terug op verschillen in algemeen-politieke benaderingswijze. Zoals al vermeld, is Nederland meestal economisch liberaler en ziet Vlaanderen op vele terreinen een grotere rol voor de overheid weggelegd.

Hieronder volgen bij wijze van voorbeeld enkele divergenties tussen Vlaanderen en Nederland inzake Europese dossiers :

- de financiële perspectieven 2007-2013, waarbij Nederland, veruit de grootste nettobetaler aan de Unie per hoofd van de bevolking, één van de protagonisten is bij het pleidooi om de uitgaven in percentage van het bruto-binnenlands inkomen (BNI) te stabiliseren op 1%, terwijl ons land pleit voor een hoger uitgavenniveau.
- wat het cohesiebeleid betreft, is Nederland van oordeel dat de hiervoor beschikbare middelen enkel moeten worden aangewend voor de ondersteuning van lidstaten met de grootste ontwikkelingsachterstand, met name enkel nog de nieuwe lidstaten. België behoort daarentegen tot een groep van landen, die goeddeels akkoord gaat met de voorstellen van de Commissie .
- verschillende standpunten inzake de verordening betreffende het optreden van de lidstaten ten aanzien van openbare diensteisen en de gunning van openbare dienstcontracten op het gebied van het personenvervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren. België is er een absolute voorstander van om de mogelijkheid voor onderhandse aanbesteding van dienstencontracten open te houden, zeker voor de openbare vervoersdiensten die door de bevoegde overheden zelf of via ondernemingen, waarover zij een controlerende invloed kunnen uitoefenen, worden aangeboden. Nederland wil een openbare aanbesteding voor alle openbare vervoersdiensten.
- verschillend standpunt inzake de richtlijn m.b.t. de toegang tot de markt van de havendiensten. Nederland is voorstander van een vrijere markt voor de behandeling van schepen, terwijl België/Vlaanderen groot belang hechten aan vergunningsplicht voor het verlenen van havendiensten.

- verschillende standpunten inzake het Cultuurprogramma 2007. Nederland is voorstander van zo groot mogelijke projecten met zoveel mogelijk deelnemende landen en wil dit in zware criteria gieten. België/Vlaanderen pleit voor voldoende mogelijkheden voor kleinere projecten en organisaties met minder deelnemende landen en verbindt de kwaliteit en visibiliteit van een project, niet met de grootte ervan, wat Nederland wel doet.
- verschillende visies inzake het talenregime binnen de Europese Unie. Zo blijkt er soms een verschil te bestaan tussen de houding van Nederland tijdens het politieke overleg op ministerieel niveau (waar men de verdediging van het Nederlands binnen Europa ter harte neemt) en de Nederlandse standpunten in de praktijk (waarbij men toch opteert voor meer pragmatische oplossingen).

De divergerende Belgisch/Vlaamse en Nederlandse standpunten beperken zich niet enkel tot het Europese forum, maar deze verschillen in visie spelen ook in multilateraal verband. Zo b.v. inzake culturele diversiteit (UNESCO), waar Vlaanderen/België onder meer in het kader van de liberaliseringsonderhandelingen binnen GATS steeds meer heeft aangeleund bij het Franse beleid ter zake. België/Vlaanderen verdedigt de culturele uitzondering en is voorstander van uitwerking van een instrument ter bescherming van die culturele diversiteit. Nederland zit dit verband op een andere golflengte. Ook binnen de IAO neemt Nederland inzake het sociaal overleg m.b.t. de beroepsopleiding en vorming vaak een meer liberale houding aan dan België in gesprekken over arbeidsrelaties en beroepsopleiding. België is in dat soort domeinen meestal voor het behoud van een rol van de overheid, terwijl Nederland – in de Angelsaksische traditie – enkel een rol ziet weggelegd voor de sociale partners.

Los van deze inhoudelijk verschillende meningen tussen Vlaanderen en Nederland inzake deze dossiers, is Vlaams-Nederlandse afstemming niet steeds evident. Vlaanderen heeft geen rechtstreekse stem in de EU en moet zijn standpunten via de Belgische vertegenwoordiging op EU-niveau brengen. Dit veronderstelt soms moeizaam intern-Belgisch overleg, met de federale overheid en met de andere deelstaten. Pas nadat dit overleg heeft plaatsgevonden, kan op basis daarvan een afstemming van het formele Belgische standpunt plaatsvinden met het Nederlandse. Het feit dat Vlaanderen in EU-dossiers steeds via het federale niveau moet ‘passeren’, neemt uiteraard niet weg dat het in verband met onze bevoegdheidsdomeinen (infrastructuur, mobiliteit, media) belangrijk is om de Nederlandse standpunten in een vroeg stadium te kennen en dat de eigen Vlaamse standpunten kunnen worden meegedeeld. Dit vormt een permanente opdracht voor de Vlaamse ambtenaren, die aanwezig zijn op EU-vergaderingen en de medewerkers van de Vlaamse vertegenwoordiging bij de Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie.

6.Samenvattend financieel overzicht van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland

In onderstaande tabel worden per beleidsdomein de financiële stromen m.b.t. de Vlaams-Nederlandse samenwerking samengevat voor de periode 1999-2004. Hierbij is ervoor geopteerd enkel bedragen op te nemen, waar sprake is van financiële steun aan gemeenschappelijke of gemeenschappelijk gedragen projecten of structuren. In deze tabel worden dus geen cijfers opgenomen met betrekking tot b.v. de baggerwerken in de Westerschelde, de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag, de Brakke Grond in Amsterdam, enz.

In volgende beleidsdomeinen is de financiële input voor Vlaams-Nederlandse samenwerking beperkt tot een deel van de personeelskost van de betrokken ambtenaren, die die samenwerking in hun takenpakket hebben en tot kosten m.b.t. het beleggen van Vlaams-Nederlandse vergaderingen, enz. : landbouw en visserij, jeugd, welzijn, grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten.

Wat internationaal ondernemen betreft, behoort Nederland tot de cluster 'Buurlanden'. Financiële middelen worden ingezet op de gehele landengroep en zijn niet individueel toerekenbaar per land. Hetzelfde geldt voor 'Investerings'. Nederland hoort daar tot de sector 'Noord-Europa'. Ook hier zijn bedragen niet per land geormerkt.

De tabel wijst uit dat de totale middelen, die uit de Vlaamse overheidsbegroting naar samenwerking met Nederland zijn gegaan, een toename hebben gekend van ca. 7 miljoen euro in 1999 tot iets meer dan 13 miljoen euro in 2004. Het gaat om een stijging met 92%.

Tabel 9 : Financiële stromen vanuit Vlaamse overheid m.b.t. Vlaams-Nederlandse samenwerking

Beleidsdomein	Naam Project/ Structuren	Oorsprong budget	Jaartal (bedrag in 000 €)					
			1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mobiliteit en Openbare Werken	ProSes	AWZ				774	2295	1989
Leefmilieu, Natuur en Energie	IMC	AMINAL	21	15	20	22	23	21
Leefmilieu, Natuur en Energie	ISC	AMINAL	119	121	134	138	142	149
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject en Benekempen	OVAM						1.000 ³⁰
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject erosie-bestrijding	AMINAL					87 ³¹	
Leefmilieu, Natuur en Energie	Interregproject Kempenbroek	AMINAL					355 ³²	
Onderwijs en Vorming	GENT-akkoorden	Administratie Onderwijs	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75	ca 75
Onderwijs en Vorming	Vlaams-Nederlands Instituut in Cairo	Administratie Buitenlands Beleid	65	65	65	44	44	0
Onderwijs-cultuur	Nederlandse Taalunie	Administratie Cultuur	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	ca 2.500	3.078	3.000
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Verschillende projecten	Administratie Cultuur	2.186	2.397	2.715	2.632	3.182	3.509
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	BVN	Administratie Buitenlands Beleid (1999) – administratie Media (overige jaren)	868	868	1.239	1.239	1.239	1.239
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Nederlandse Taalunie: Boek en website n.a.v. 20 jaar Taalunie	Administratie Buitenlands Beleid	297					
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	CVN	Administratie Buitenlands Beleid	182	192	196	234	221	257
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Journalistenuitwisseling	Administratie Buitenlands Beleid			19	24	19	

⁵⁰ Het betreft hier het vastleggingskrediet voor het project Benekempen. Dit project bestrijkt de periode 2004-2007.⁵¹ Dit project rond erosiebestrijding loopt in de periode 2003-2005 en wordt verlengd tot 2006. Het opgenomen bedrag is opnieuw het vastleggingskrediet.⁵² Het betreft hier de som van de vastleggingen voor 2003 en 2004.

Beleidsdomein	Naam Project/ Structuren	Oorsprong budget	Jaartal (bedrag in 000 €)						
			1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	Permanent Secretariaat Spelsteden Euro 2000	Administratie Buitenlands Beleid	297						
Economie, Wetenschap en Innovatie	Verschillende projecten in het kader van Interreg IIIA	Administratie Economie				517	215		772
Economie, Wetenschap en Innovatie	Zeewet- schappelijk Onderzoek (VLANEZO)	Administratie Wetenschap en Innovatie				347	174		174
Economie, Wetenschap en Innovatie	Corpus Gesproken Nederlands	Administratie Wetenschap en Innovatie	151	254	333	372	288		163
Economie, Wetenschap en Innovatie	STEVIN (Spraak- en taal- technologie)	Administratie Wetenschap en Innovatie							760
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	Algemeen, Ruimtelijke waaronder RSD	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen	ca 50	ca 50	ca 50	ca 50	ca 50		ca 50
Werk en Sociale Economie	EURES (deel Vlaanderen- Nederland)	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemid- deling	19	27	33	48	60		43
Grens- overschrijdende Samenwerking inzake Territoriale Activiteiten	Subsidie aan BENEGO	Administratie Buitenlands Beleid	50	25					
Totaal			6.880	6.589	7.379	9.016	11.547		13.201

III. UITWERKING STRATEGIE-CONCEPT

1. Inleiding

In het Vlaams Regeerakkoord (2004-2009) staat : *“We voeren een actief buurlandenbeleid, met Nederland als bevoorrechte partner. Alle bestaande instrumenten (op gebied van grensoverschrijdende samenwerking, economie, taal en cultuur, onderwijs, wetenschap, enz.) benutten we maximaal. In het raam van goed nabuurschap werken we aan een oplossing voor de dossiers van de verdieping van de Westerschelde, de aanleg van de IJzeren Rijn en de Seine-Scheldeverbinding. Wij ondersteunen grensoverschrijdende samenwerking (o.a. in het kader van Europese Interregprogramma's) tussen regio's en groepen van gemeenten.”*

De Vlaamse Regering hecht het grootste belang aan de versterking van de politieke netwerking van Vlaanderen met Nederland met het oog op de verdediging van de Vlaamse belangen en met het oog op intensere samenwerking met onze eerste buitenlandse partner. Daarom wensen wij op een meer systematische wijze dan tot dusver is gebeurd een kader, een “strategie” uit te tekenen voor de verdere ontwikkeling van de relaties met Nederland. Deze strategie moet een antwoord bieden op volgende vragen:

- Waar legt de Vlaamse overheid de prioriteiten? Welke zijn tijdens de komende vijf jaar de grote thema's in de bilaterale relatie tussen Vlaanderen en Nederland, die de Vlaamse Regering prominent op de agenda wil plaatsen?
- Op welke manier en op welke vlakken kan de politieke en ambtelijke samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland nog meer vorm krijgen? Welke streefdoelen hebben wij daarbij?
- Welk instrumentarium en welke middelen moeten wij gebruiken om die doelstellingen te halen? Welke meetindicatoren zetten we in om na te gaan of we op de goede weg zitten?

2. De perceptie van Vlaanderen in Nederland

Voor die domeinen waar Vlaanderen over eigen, autonome instellingen beschikt, luidt het in allerlei verklaringen dat wij in Nederland een prioritaire partner zien. Omgekeerd was het aanvankelijk zo dat Nederland Vlaanderen als partner voor rechtstreekse samenwerking op overheidsniveau heeft moeten ontdekken. Internationale samenwerking en het opbouwen van een exclusieve verdragsrechtelijke relatie met een deelstaat zijn voor een niet-federaal georganiseerde staat begrijpelijkerwijze geen evidentie. Toch werd reeds in 1993 door minister van Buitenlandse Zaken Kooijmans een nota aan de Tweede Kamer aangeboden m.b.t. de defederalisering in België, en in het bijzonder de gevolgen van dit proces voor de betrekkingen tussen België en Nederland. Deze nota vormde een eerste, belangrijke aanzet in het bewustwordingsproces aan Nederlandse zijde in verband met de institutionele ontwikkelingen in België. Het verkrijgen van autonome, internationale onderhandelingsbevoegdheden op alle terreinen, waarvoor het binnen Vlaanderen bevoegd is, greep de Vlaamse Regering ten volle aan om b.v. inzake de verdieping van de Westerschelde rechtstreekse afspraken te maken met Nederland, hetgeen op 17 januari 1995 reeds kon resulteren in de ondertekening van het Vlaams-Nederlands verdrag ter zake.

Terwijl Vlaanderen zich verder op eigen kracht en op basis van zijn eigen bevoegdheden ontwikkeld heeft tot een zelfbewuste regio en (sub)natie, vond in Nederland een zekere bewustwording plaats t.a.v. de positie van Vlaanderen. Het gaat wellicht echter nog om een diffuus en kwetsbaar verschijnsel, dat nog niet altijd tot op alle “operationele niveaus” is doorgedrongen. Tot de bronnen van die ontwikkeling kunnen worden gerekend:

- De ontwikkelingen in Nederland zelf, die het land sinds medio 2002 in politiek, economisch en maatschappelijk woelig water hebben gebracht, hebben tot introspectie geleid. Als gevolg daarvan zijn een aantal taboes rond thema's als "nationale identiteit" en de rol van de eigen taal daarin, op politiek populisme en op de omgang met de multiculturele samenleving gesneuveld.
- Aan "Vlaanderen" lijken in het algemeen nog maar weinig negatieve klanken te kleven in Nederland. Het is, mede door de inzet van een organisatie als Toerisme Vlaanderen-Brussel, en de vereenzelviging met een lustiger, "Bourgondische" levenssfeer, een positief begrip geworden. Bij het brede publiek, en zelfs in intellectuele kringen, is de verwarring met België en Belgisch echter vaak nog groot. Zelfs actoren uit de aangrenzende Zuid-Nederlandse provincies blijken niet altijd zo vertrouwd met het Belgische federalisme en weten vaak niet precies tot welke instanties ze zich met concrete problemen moeten richten.
- Tot voor kort hoedden sommige Nederlandse middens er zich Wallonië en/of federaal België (diplomatiek) voor het hoofd te stoten door al te voortvarend de banden met enkel Vlaanderen nauwer aan te halen. Stilaan is echter het besef gegroeid dat de institutionele en culturele veelzijdigheid van België helemaal geen belemmering of hinderpaal hoeft te zijn voor rechtstreekse Vlaams-Nederlandse samenwerking. Ook de federale, Belgische overheid is zich goed bewust van de meerwaarde, die de autonome Vlaams-Nederlandse betrekkingen met zich meebrengen. Voor het overige spreekt het voor zich dat ook Vlaanderen alleen maar gebaat kan zijn bij intense en uitstekende Waals-Nederlandse relaties en kan het een versterking van die betrekkingen op tal van terreinen uiteraard alleen maar toejuichen.
- De afgelopen jaren hebben de Vlaamse en de federale overheid zich internationaal en ook in Nederland op een positieve manier kunnen profileren inzake de ontwikkeling en implementatie van beleid op enkele terreinen, zoals onderwijs, zorg, het openbaar vervoer, de kruispuntenbank enz. De belangstelling hiervoor in Nederland groeit.
- In officiële Nederlandse beleidsdocumenten wordt meer en meer aandacht besteed aan de samenwerkingsrelatie met Vlaanderen⁵³. Dit sluit echter niet uit dat achter deze globale tendens verschillen schuilgaan naargelang het beleidsdomein: voor bepaalde domeinen is zelfs eerder sprake van minder aandacht voor Vlaanderen (b.v. Onderwijs).

⁵³ In de Hoofdpijnen voor het regeringsbeleid 2003 wordt o.m. aandacht besteed aan de HSL-Zuid en aan de treinverbinding tussen Rotterdam en Vlaanderen; in de Nota Ruimte (april 2004) worden enkele specifieke Vlaams-Nederlandse dossiers genoemd, zoals enkele weg- en spoorwegverbindingen. Verder wordt in de Rijksbegroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen 2003 en 2005 melding gemaakt van o.m. de samenwerking binnen het cultureel verdrag en binnen de Nederlandse Taalunie. Ook in de Nederlandse Cultuurnota 2005-2008 wordt behoorlijk wat aandacht besteed aan de samenwerking met Vlaanderen

3. Strategische doelstellingen

3.1. Inleiding

Eerder dan voor elk beleidsdomein afzonderlijk een strategische doelstelling te ontwikkelen en uit te schrijven hebben wij ervoor geopteerd voor het opstellen van een set met een beperkt aantal geclusterde doelstellingen, die steeds verschillende beleidsterreinen bestrijken. Deze aanpak moet borg staan voor een geïntegreerd optreden van de gehele Vlaamse Regering en de hele Vlaamse administratie richting Nederland, waarbij elke verantwoordelijke zijn/haar steentje bijdraagt tot de realisatie van de verschillende doelstellingen.

De strategische doelstellingen zijn bijzonder algemeen geformuleerd en worden verder inhoudelijk onderbouwd door verschillende operationele doelstellingen en concrete acties, die nagestreefd en ondernomen zullen worden om de strategische concepten in de praktijk te brengen. Daartoe zullen ook de nodige instrumenten worden ingezet.

Bij het formuleren van de operationele doelstellingen, de acties en de instrumenten werd getracht zoveel mogelijk beleidsdomeinen ter bestrijken, met het oog op een goede onderbouwing van de integrale set van strategische doelstellingen. Het is evenwel mogelijk dat m.b.t. bepaalde beleidsterreinen op dit ogenblik niet meteen operationele doelstellingen en/of acties beschreven kunnen worden. Dit doet echter geen afbreuk aan het integrale karakter van de strategische doelstellingen, die voor alle – zelfs de inzake sommige aspecten niet betrokken – diensten van de Vlaamse overheid de overkoepelende richtsnoeren vormen voor de samenwerking en de relatie met Nederland.

De strategische doelstellingen zijn zo geformuleerd dat in principe gedurende minstens twee legislaturen geldingskracht hebben. De tijdshorizon van de operationele doelstellingen en de concrete acties is een stuk korter. Wij hebben de ambitie deze te realiseren binnen deze legislatuur.

Door te werken met meetindicatoren wensen wij tijdens deze legislatuur te kunnen nagaan of wij op de goede weg zitten. Een goede opvolging van deze indicatoren moet bijdragen tot een beoordeling van de verwezenlijking van de operationele doelstellingen/acties. Indien een bepaalde indicator achterblijft bij de gewenste ontwikkeling, zijn ingrepen vanuit het beleids- of het operationele niveau mogelijk. Op dat ogenblik kunnen de inspanningen om de doelstelling te halen worden verhoogd of kan de operationele doelstelling – b.v. in het licht van nieuwe, nu nog onbekende ontwikkelingen – bijgestuurd of verfijnd worden.

Hieronder beschrijven wij de 4 strategische doelstellingen, die wij wensen na te streven:

1. Wederzijds versterken van de dynamiek en de slagkracht van Vlaanderen en Nederland als één kerngebied in Europa door het intensiveren van de bilaterale samenwerking op die terreinen, waar complementaire relaties en/of gezamenlijke belangen bestaan.
2. Consolidatie en uitbouw van de positie van Vlaanderen als economisch en ecologisch duurzaam ruimtelijk-logistiek knooppunt in Europa door het optimaal benutten van de ruimtelijke en economische potenties, door het vrijwaren van de duurzame groeimogelijkheden voor de Vlaamse havens en door het optimaliseren van de verkeers- en vervoersverbindingen.
3. Versterken van een positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland en actief bewerken van de Nederlandse markt met het oog op het aantrekken van Nederlandse

toeristen en investeringen naar Vlaanderen en met het oog op het consolideren en versterken van het internationaal ondernemen van Vlaamse ondernemingen in Nederland onder meer d.m.v. het focussen op enkele kansrijke doelsectoren.

4. Waar mogelijk en wenselijk streven Vlaanderen en Nederland naar samenwerking bij de uitvoering en implementatie van Europese en multilaterale regelgeving, het innemen van gemeenschappelijke standpunten en naar het gezamenlijk wegen op de besluitvorming in de Europese Unie en in multilaterale fora.

Elk van deze vier doelstellingen wordt hieronder verder uitgewerkt.

3.2. Strategische doelstelling 1

Strategische doelstelling 1

Wederzijds versterken van de dynamiek en de slagkracht van Vlaanderen en Nederland als één kerngebied in Europa door het intensiveren van de bilaterale samenwerking op die terreinen, waar complementaire relaties en/of gezamenlijke belangen bestaan.

Toelichting

Vlaanderen en Nederland kennen een grote ruimtelijke, economische, culturele en demografische verwevenheid en complementariteit. Als onderdeel van het Europese kerngebied is het van belang om waar mogelijk hun dynamiek en hun slagkracht gezamenlijk te versterken. Vlaanderen en Nederland staan op verschillende terreinen immers voor gedeelde uitdagingen en vele van de brede maatschappelijke en politieke problemen waar Vlaanderen mee wordt geconfronteerd, spelen ook op vergelijkbare wijze in Nederland.

Vlaanderen kan alleen maar zijn voordeel doen bij het nauwgezet bestuderen van de wetenschappelijke, ambtelijke en politieke analyses die Nederland aan die problemen wijdt. De uitwisseling van informatie over analyse en aanpak is een belangrijke opdracht voor de Vlaamse Vertegenwoordiging en voor alle beleidsdepartementen.

Ook afstemming van beleid en steeds nauwere vormen van samenwerking dringen zich op. Uit de analyse is gebleken dat hier binnen Vlaanderen vraag voor is en ruimte voor bestaat. In Nederland is daar eveneens belangstelling voor. Nederlandse planologen en bewindvoerders op het niveau van het Rijk en van de provincies geven aan dat ze bij hun plannen rond de uitbouw van nieuwe infrastructuur en zelfs bij eventuele bestuurlijke herindelingen rekening willen houden met die vervlechting. Vlaanderen heeft er alle belang bij om die ontwikkelingen nauwgezet op te volgen en er desgewenst ook op in te spelen.

Vlaanderen heeft er alle belang bij om zijn eigen slagkracht op het internationale forum te versterken door waar mogelijk samen te werken met Nederland. Zoiets vergroot onze internationale impact.

Bij de uitwerking van onderstaande operationele doelstellingen en acties wordt een onderscheid gemaakt tussen de niveau's van bilaterale samenwerking, zoals deze werden beschreven onder punt 5.1.

- Informatie-uitwisseling en kennisdeling
- Stimuleren van samenwerking tussen partners op een decentraal niveau
- Samenwerking van operationele diensten
- Ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke projecten en programma's
- Beleidsafstemming
- Gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen

Ter ondersteuning van strategische doelstelling 1 worden volgende 4 operationele doelstellingen geformuleerd

- Inspelend op de complementariteit tussen de Vlaamse en Nederlandse sterktes op een aantal terreinen streven naar gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, het opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, alsook gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen
- Streven naar meer beleidsafstemming door middel van het opzetten van een structurele ambtelijke en politieke dialoog inzake verschillende beleidsdomeinen
- Ontwikkelen en uitvoeren van bestaande en nieuwe gezamenlijke projecten en programma's, verder uitbouwen van de samenwerking van operationele diensten en stimuleren van de samenwerking op decentraal niveau
- Om goed op de hoogte te blijven van beleidsontwikkelingen en van relevante informatie m.b.t. de verschillende beleidsdomeinen in Vlaanderen, resp. Nederland wordt grote aandacht besteed aan het systematisch uitwisselen van informatie en aan het wederzijds delen van kennis.

Operationele doelstelling 1.1.

Inspelend op de complementariteit tussen de Vlaamse en Nederlandse sterktes op een aantal terreinen streven naar gezamenlijke strategie- en beleidsvorming, het opzetten of verder uitbouwen van gemeenschappelijke (beheers)structuren, alsook gezamenlijk en geïntegreerd optreden naar derde landen

Toelichting

Onder deze operationele doelstelling identificeren we drie elementen : de Nederlandse Taalunie, deBuren, de samenwerking inzake media en inzake toerisme.⁵⁴

[Actie 1.1.1. Nederlandse Taalunie](#)

Toelichting

De Vlaamse Regering hecht het grootste belang aan het versterken van de samenwerking inzake onderwijs en taalgebonden cultuur binnen de Nederlandse Taalunie. Tot de in het verdrag opgesomde doelstellingen behoren:

- In het kader van het verdrag inzake de Nederlandse Taalunie de samenwerking tussen en de integratie van Nederland en Vlaanderen inzake het onderwijs van de taal en de letteren bevorderen.
- Bevorderen van het onderwijs in de Nederlandse taal en letteren en ernaar streven dat daarbij wordt uitgegaan van de eenheid van de taal en de gemeenschappelijkheid van de letteren.

⁵⁴ Ook inzake de waterwegen, en vooral het Schelde-estuarium, wordt de oprichting in het vooruitzicht gesteld van verschillende, gezamenlijke structuren. Hierop wordt teruggekomen onder strategische doelstelling 2.

In het Taalunieverdrag zelf is geen tijdpad voorzien voor de realisatie van deze doelstellingen. In 2005 is, op basis van een aanbeveling uit het evaluatierapport van 2004 over de Taalunie, een begin gemaakt van het verduidelijken van de rol van het Algemeen Secretariaat van de NTU in de samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen (en Suriname) op het terrein van het onderwijs Nederlands in het Nederlands taalgebied. Daarnaast is de Taalunie ook actief op het terrein van het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied, zowel op universitair niveau (wereldwijd) als op niet-universitair niveau (in de grensgebieden). Deze activiteiten dragen bij tot een stevig verankeren van het Nederlands in de wereld en inz. in Europa.

Aan Nederlandse zijde lijkt men op dit ogenblik de taalgemeenschap minder als een troef te willen uitspelen binnen het bredere Europa. In de Nederlandse Cultuurnota 05-08 luidt dat als volgt:

“De Raad [voor Cultuur] is van oordeel dat culturele samenwerking binnen het Nederlandse taalgebied belangrijk is als bijdrage aan de culturele diversiteit van Europa. Maar naarmate Nederland meer in Europa opgaat wordt de prioriteit van de taalgemeenschap tegelijkertijd relatief van minder belang omdat ook andere gemeenschappelijkheden onderdeel van het culturele uitwisselingsbeleid worden.”

Instrumenten

- De bestaande instrumenten en organen van de Nederlandse Taalunie.

Meetindicatoren

- Mate waarin het onderwijs van het Nederlands extra muros toeneemt⁵⁵

[Actie 1.1.2. deBuren](#)

Toelichting

Als Europa waarde hecht aan culturele verscheidenheid (zoals vastgelegd in de verdragen van Maastricht en Amsterdam), dan is het van belang dat de Europeanen geïnformeerd worden over elkaars cultuur en dat de verschillende culturen - en talen als belangrijke dragers van de cultuur - met elkaar geconfronteerd worden. Nederland en Vlaanderen willen met de Europese partners verdiepende gesprekken en uitwisselingen organiseren over culturele en maatschappelijke onderwerpen en tegelijk de cultuur, taal en samenleving van Nederland en Vlaanderen presenteren aan Europa. In de activiteiten van het Huis zullen de twee elementen – het Europese debat over culturele en maatschappelijke onderwerpen en de presentatie van de taal en cultuur van Vlaanderen en Nederland – nauw met elkaar worden verbonden.

De voorlopige opening van deBuren vond plaats op 24 juni 2004. Het wordt definitief in gebruik genomen zodra de verbouwing respectievelijk de nieuwbouw is voltooid. DeBuren heeft overigens nu reeds een beperkte, maar volwaardige programmering.

Vlaanderen wil deze gezamenlijke ‘vitrine’ in het hart van Europa samen met Nederland verder uitbouwen.

Instrumenten

- Raad van Bestuur
- Programmatie

⁵⁵ Andere meetindicatoren in verband met de Nederlandse Taalunie zullen tijdens het najaar (2005) ontwikkeld worden.

Meetindicatoren

- Aantal en kwaliteit van de initiatieven van deBuren
- Publieksbereik van de activiteiten van deBuren

Actie 1.1.3. Media

Toelichting

Vlaanderen is bereid te onderzoeken of een gemeenschappelijk, Vlaams-Nederlands cultuurkanaal wenselijk en mogelijk is en op welke manier dit kan worden gerealiseerd.

De Vlaamse regering beslist op 6 juni 2003 verder te participeren in BVN en dit voor de periode 2003 – 2005. Ter uitvoering van deze beslissing werd tussen de Vlaamse Gemeenschap en BVN een beheersovereenkomst afgesloten over de participatie van de Vlaamse Gemeenschap in BVN, alsook een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT omtrent de aanlevering van programma's vanwege de VRT aan BVN.

Beide overeenkomsten lopen tot en met 31 december 2005. Tot die tijd is de participatie van de Vlaamse Gemeenschap vastgelegd met een gelijkblijvend bedrag van 1.239.000 euro.

In de overeenkomst werd ook bepaald dat het Vlaamse aandeel in het programmarooster, gemeten over het gehele jaar, ten minste 20% van de uitzendingen bedraagt.

De Vlaamse deelname aan BVN zal door de Vlaamse Gemeenschap en het bestuur van BVN geëvalueerd worden op basis van gegevens over programmatie en bereik, Vlaamse herkenbaarheid, bestuurlijke deelname en financiën. BVN zal hiertoe alle relevante gegevens aanreiken aan de Vlaamse overheid. Dit alles met het oog op de besprekingen over de verderzetting van de overeenkomst. Het is in ieder geval de bedoeling om de samenwerking in het kader van BVN verder te zetten.

Instrumenten

- M.b.t. BVN : beheersovereenkomsten tussen Vlaamse overheid en BNV, en tussen Vlaamse overheid en VRT.

Meetindicatoren

- Resultaten van het onderzoek inzake het gemeenschappelijk cultuurkanaal en de mate waarin dit tot samenwerking leidt
- Resultaten van de onderzoeken inzake digitale televisie en frequentieplanning en de mate waarin dit tot samenwerking leidt
- Aantal kijkers van BVN en reacties van het kijkerspubliek; aandeel van de Vlaamse programmatie in de BVN-uitzendingen t.a.v. de ingebrachte financiële middelen; beslissing inzake Vlaamse participatie in BVN

Actie 1.1.4. Toerisme

Toerisme Vlaanderen zal de promotieacties die zij met andere overheden, waaronder de Nederlandse, voert op de verre markten, bestendigen. Het gaat dan voornamelijk om gemeenschappelijke consumentencampagnes op de Amerikaanse markt, binnen het samenwerkingsverband ETC.

Instrumenten

- Consumentencampagnes

Meetindicatoren

- Realisatie van de campagnes, (mede) in samenwerking met Nederland

Operationele doelstelling 1.2.

Streven naar meer beleidsafstemming door middel van het opzetten van een structurele ambtelijke en politieke dialoog inzake verschillende beleidsdomeinen

Toelichting

Uit de analyse en de evaluatie van de betrekkingen is gebleken dat op verschillende beleidsterreinen nog vrij veel ruimte bestaat voor nauwer beleidsmatig overleg tussen Vlaanderen en Nederland.

Binnen deze operationele doelstelling zullen in de volgende beleidsdomeinen acties worden ontwikkeld :

- Leefmilieu
- Energie
- Landbouw
- Onderwijs
- Taal en Cultuur
- Volksgezondheid
- Ruimtelijke Ordening
- Werk
- Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten

[Actie 1.2.1. Beleidsafstemming Leefmilieu](#)

[Sub-actie 1.2.1.1.](#)

Bijsturen en aanvullen van het Stappenplan Grensoverschrijdende Milieueffectrapportage om deze in overeenstemming te brengen met de wijzigende MER-regelgeving in Vlaanderen en Nederland.

Toelichting

Dit stappenplan regelt de te volgen administratieve stappen indien een MER-plichtig project in Vlaanderen of in Nederland mogelijks aanzienlijke milieueffecten kan veroorzaken in Nederland c.q. Vlaanderen.

Van zodra er meer duidelijkheid over een aangepaste MER-regelgeving zowel in Vlaanderen als in Nederland zal het Stappenplan Grensoverschrijdende Milieueffectrapportage verder worden aangepast en waarschijnlijk ook worden aangevuld met een nieuw luik inzake de grensoverschrijdende MER voor plannen en programma's.

Instrumenten

- Ambtelijk en politiek overleg

Meetindicatoren

- Aanpassing van het stappenplan
- Aantal gevallen, waarbij het stappenplan wordt toegepast

Sub-actie 1.2.1.2.

Afstemming van beleidsplanning en –uitvoering in grensoverschrijdende natuurgebieden

Toelichting

Vlaanderen werkt samen met de aangrenzende regio's en landen aan de ontwikkeling van een ecologisch netwerk van gebieden met actuele en/of potentiële natuurwaarden. Een planmatige beleidsafstemming van de natuurlijke structuur en beheersaspecten in grensoverschrijdende zones is dan ook gewenst. In 1999-2000 had voor de provincies Antwerpen en Limburg een studie voor een grensoverschrijdend ecologisch basisplan plaats. In de studie worden eenendertig gebieden aangeduid waar nieuwe grensoverschrijdende initiatieven mogelijk zijn. Er werden acht gebieden geselecteerd waarvoor in deze planperiode een plan in uitvoering gebracht zal worden.

In verschillende gebieden is die afstemming van beleid en beheer al aan de gang, zoals in het grenspark de Zoom-Kalmthoutse Heide, het rivierpark Grensmaas, het natuurgebied Stamproyer Broek en het Schelde-estuarium. In deze gebieden wordt een gezamenlijke beheersplanning van de natuurwaarden opgesteld of uitgevoerd. Grens- en gewestoverschrijdende samenwerking schept mogelijkheden voor grootschalige natuurontwikkeling en beheer van robuuste natuurgebieden. Op die manier kan de minimumoppervlakte voor talrijke soorten bereikt worden en kunnen natuurlijke processen regulerend optreden. Tevens kunnen via deze samenwerking ook specifieke ruimtelijke of ecologische knelpunten aangepakt worden, zoals bv. de grondwaterproblematiek in de Kalmthoutse heide.

Instrumenten

Ambtelijk overleg met vorming van technische, wetenschappelijke en beleidsvoorbereidende werkgroepen/commissies; politiek overleg

Meetindicatoren

- Gezamenlijke projecten ondermeer in het kader van LIFE-Natuur, INTERREG
- Aantal afsprakennota's, gezamenlijke rapporten en conclusies van bilaterale commissies, politiek bevestigde afspraken

Actie 1.2.2. Beleidsafstemming Energie

Verderzetting van het bestaande overleg over energietheema's binnen de Beneluxcommissie Energie met het oog op uitwisseling van inzichten inzake beleidsontwikkeling.

Instrumenten

- Overleg binnen de Beneluxcommissie

Meetindicatoren

- Aantal en kwaliteit van de overlegmomenten

Actie 1.2.3. Beleidsafstemming Landbouw

Het verder vorm geven aan een structurele, beleidsmatige dialoog met de Nederlandse landbouw- en tuinbouw- en visserij-autoriteiten met het oog op de versterking van de bilaterale samenwerking en met het oog op het uitwisselen van elkaars beleidsvisies.

Toelichting

Uit de analyse is gebleken dat er reeds vruchtbaar Vlaams-Nederlands overleg bestaat m.b.t. landbouw en visserij. Vlaanderen wenst dit bilaterale overleg verder uit te bouwen. Dit overleg kan o.m. slaan op :

- Regelgeving
- Voorbereiding van gezamenlijke controle-acties (b.v. inzake visserij)
- Uitwisseling van informatie
- Afstemming in Europees verband b.v. in het kader van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid

Instrumenten

- rechtstreeks en bilateraal overleg tussen beide overheden, liefst gestructureerd (afspraken qua timing, frequentie, beurtrol, secretariaat, e.d.), dit op ambtelijk en desgewenst op politiek niveau.
- landbouwwaad in Nederland.

Meetindicatoren

- mate waarin het overleg (structureel) tot stand komt en zich verder ontwikkelt.

Voor het overige zijn op dit ogenblik geen echte meetindicatoren naar voren te schuiven. Veel hangt af van de doelstellingen en de resultaten van het overleg en de afspraken die er gemaakt worden t.a.v. de te ondernemen acties. Daarom is het aangewezen met het oog op het periodiek aftoetsen van de realisatie van de operationele doelstellingen dat de verslaggeving van het bilateraal overleg steeds een luik “afspraken, acties en voortgang” bevat.

Actie 1.2.4. Beleidsafstemming Onderwijs

Verder bouwen op en versterken van de reeds bestaande beleidsafstemming op het vlak van onderwijs door het structureel blijven uitbouwen van politiek en ambtelijk overleg, o.m. over concrete dossiers om het streefdoel van één Vlaams-Nederlandse kennisruimte voor onderwijs en wetenschappen verder vorm te geven.

Toelichting

1. In principe gebeurt dit in het kader van de GENT-akkoorden. Tijdens deze regeerperiode is het niet de bedoeling nieuwe verdragen m.b.t. onderwijs met Nederland te sluiten.

2. Zoals vermeld onder 2.4.5., ontmoeten de ministers van Onderwijs elkaar om de 6 maanden tijdens de vergadering van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Vóór of na deze Taalunie-vergadering heeft meestal de zesmaandelijks ministeriële ontmoeting plaats m.b.t. het NVAO. In principe zouden de ministers op dezelfde dag ook een gesprek kunnen hebben over het lopende GENT-akkoord.

3. Het heractiveren van de structurele ontmoetingen tussen de Directieraad van het Vlaamse departement Onderwijs en de Bestuursraad van het Nederlandse ministerie van OC&W.

4. Het nastreven van de vorming van één Vlaams-Nederlandse onderwijsruimte ligt het meest voor de hand en is het verst gevorderd voor het hoger onderwijs en onderzoek. Wij hechten groot belang aan het ontwikkelen van de beleidsafstemming die daarvoor noodzakelijk is. De Vlaams-Nederlandse samenwerking kadert daarbij volledig in de internationalisering in het kader van het Bologna-proces. Het tijdspad, dat de Europese Unie verder volgt, is wel bepalend voor de timing, waarmee verdere, specifiek Vlaams-Nederlandse initiatieven binnen dat breder kader vorm kunnen krijgen.

5. Het verder opvolgen van de wederzijdse en internationale mobiliteit van studenten en scholieren.

6. Om de beleidsontwikkelingen in het buurland op de voet te kunnen volgen zou – voor zover dit budgettair mogelijk is – kunnen gestreefd worden naar het opzetten van “hospiteerstages”, waarbij een ambtenaar van het ministerie uit het buurland gedurende 4 à 5 dagen op bezoek gaat in het ander buurland, alsook het verder systematisch en wederzijds uitnodigen van personen uit het buurland naar studiedagen en conferenties.

Instrumenten

- Politiek en ambtelijk overleg

Meetindicatoren

- Aantal ontmoetingen tussen Directieraad en Beleidsraad
- Aantal coördinatievergaderingen
- Kwalitatieve verslaggeving over de uitvoering van de GENT-akkoorden
- Tweejaarlijks rapport over de wederzijdse onderwijsmobiliteit
- Gezamenlijke publicaties, conferenties, proceedings, ...

[Actie 1.2.5. Beleidsafstemming Taal, cultuur en jeugd](#)

Beter afstemmen van het beleid en de instrumenten op noden en evoluties in de diverse beleidsvelden door middel van evaluatie en actualisatie van het gevoerde beleid.

Toelichting

Wat het Taalunieverdrag en het Cultureel Verdrag betreft bestaat nood aan een betere afstemming van het beleid en de beleidsinstrumenten op de noden en de ontwikkelingen in de diverse beleidsvelden, die beide verdragen bestrijken. Deze betere afstemming moet het resultaat zijn van een grondige evaluatie en actualisatie van het gevoerde beleid.

Taalunieverdrag

- Opmaken van het beleidsplan 2008-2012

Hiertoe zal door de administratie Cultuur een voorafgaandelijke nota opgesteld worden van de administratie Cultuur, die het gevoerde NTU-beleid zal doorlichten.

In het najaar 2005 wordt met de verdere voorbereiding gestart binnen het comité voorbereidend overleg (op ambtelijk niveau). Daarna volgt de bespreking binnen de Interparlementaire Commissie. Dit proces moet tegen einde 2006 afgerond zijn, zodat in het voorjaar 2007 het Comité van Ministers het beleidsplan en de ontwerp-begroting kunnen goedkeuren.

Met het oog op het beleidsplan vinden nu al voorbereidende besprekingen plaats.

- Implementatie Taalunieverdrag in verband met het letterenbeleid:

De werkgroep letterenbeleid onderzoekt op vraag van het comité van ministers hoe de samenwerking concreet geïntensiveerd kan worden. Daarover zal een nota opgesteld worden, die meegenomen kan worden in de voorbereiding van het volgende vijfjarenplan.

- Bekendheid van de NTU verbeteren

Daartoe werd reeds een communicatieplan goedgekeurd. De voorstellen van dit communicatieplan zullen eveneens meegenomen worden in de opmaak van het volgende beleidsplan.

Instrumenten

- Beleidsplan 2008-2012
- Communicatieplan

Meetindicatoren

- Afronding opmaak beleidsplan 2008-2012 eind 2006
- Opname voorstellen inzake aanpassing van het Taalunieverdrag in de voorbereiding van het volgende vijfjarenplan
- Opname voorstellen i.v.m. het communicatieplan in de opmaak van het volgende beleidsplan.

Cultureel verdrag

- Omwille van het feit dat Nederland bepaalde bestaande concrete samenwerkingsprojecten in het kader van het cultureel verdrag heeft stopgezet of van plan is er een andere inhoud aan te geven, dient in eerste instantie na evaluatie van het gevoerde beleid de samenwerking geactualiseerd te worden en gezocht te worden naar nieuwe of herijkte samenwerkingsprojecten. Om deze intentie vorm te geven vinden contacten op ministerieel niveau plaats.
- In opvolging van de beslissing van de commissie van 25 oktober 2002 wordt – na een voorafgaandelijk inventariserend onderzoek - een advies voorbereid met het oog op het distilleren van prioriteiten om de Nederlands-Vlaamse samenwerking te versterken op het gebied van cultureel erfgoed.
Daartoe komen op geregelde tijdstippen de Stuurgroep Cultureel Erfgoed en de vier gemengde werkgroepen (bestaande uit ambtenaren en experts) rond volgende thema's samen: opleiding en vorming; ontsluiting en digitalisering; ontroerend erfgoed; roerend erfgoed buiten en in de musea. De resultaten en bevindingen van deze werkgroepen zullen worden voorgesteld op een internationale conferentie in 2006. Op de conferentie zullen dan aanbevelingen geformuleerd worden, die kunnen worden meegenomen in de voorbereiding van een nieuw cultureel verdrag .
- Vanuit het beleidsdomein Jeugd zullen stappen gezet worden om de samenwerking ter zake in het kader van het cultureel verdrag op te starten.

[Actie 1.2.6. Beleidsafstemming Welzijn en Volksgezondheid](#)

Het opzetten van een structureel overleg tussen de Vlaamse en de Nederlandse administratie

m.b.t. de zorgvoorzieningen met het oog op een betere toegang van elkaars burgers daartoe

Toelichting

- Grensoverschrijdende samenwerking in het kader van de toenemende patiëntenmobiliteit én mobiliteit van zorgverstrekkers is een thema dat op Europees niveau zeer actueel is. Doordat de taal dezelfde is, is de drempel om gebruik te maken van zorgvoorzieningen over de grens laag. Uit de cijfers van verblijven van buitenlanders in Vlaamse ziekenhuizen blijkt dat 80% hiervan – niet in België verblijvende - Nederlanders zijn, wat wijst op een actieve grensoverschrijdende zorg. Een aantal Vlaamse ziekenhuizen in de grensstreek (en die is in België ruim) is vragende partij voor een betere regeling hiervan. Hier zit weliswaar een sterk federaal element inzake de bevoegdheden (RIZIV), maar dit heeft ook implicaties naar het Vlaams gezondheidsbeleid (bv. planning).

Instrumenten

- Overleg voorzien met VWS Nederland in samenwerking met de federale overheid inzake grensoverschrijdende zorgverlening
- Het aanpassen van het Vlaamse regelgevend kader aan de Europese regelgeving m.b.t. de toegang van de zorgverzekering voor de grensarbeiders en voor personen, die in Vlaanderen hun verblijfplaats hebben en in Nederland tewerkgesteld zijn of omgekeerd.

Meetindicatoren

- Totstandkoming, intensiteit en resultaten van periodiek Vlaams/Belgisch-Nederlands overleg i.v.m. grensoverschrijdende zorg.
- Wijzigingen aan het decreet van 30 maart 1999 houdende de organisatie van de zorgverzekering en de bijhorende uitvoeringsbesluiten; het uitvaardigen van ministeriële omzendbrieven betreffende de beroepsactieve en niet-beroepsactieve uitgaande en inkomende grensarbeiders.

[Actie 1.2.7. Beleidsafstemming Ruimtelijke Ordening](#)

Uitbouwen van een versterkte bilaterale samenwerking en een gestructureerd overleg tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van de Ruimtelijke Ordening

Toelichting

De Nederlandse Regering heeft op 23 april 2004 de Nota Ruimte goedgekeurd. Deze nota werd opgesteld door de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ontwikkeling en Milieubeheer (VROM), Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV), Verkeer en Waterstaat (V&W) en Economische Zaken (EZ).

De nota bevat een visie op de ruimtelijke ontwikkeling en de belangrijkste bijbehorende doelstellingen. Het ruimtelijk beleid kiest voor een sterke economie en waardevolle groengebieden. Het Rijk concentreert zich op gebieden die van nationaal belang zijn.

Het ruimtelijk beleid in Nederland zet in op verschillende thema's die ook in Vlaanderen actueel zijn:

- nationale stedelijke netwerken
- mainports, brainports, greenports (belangrijkste agrarische industrie)
- hoofdverbindingssassen
- vervoer van gevaarlijke stoffen
- bedrijventerreinen
- groen in en rond de stad

Het begrip basiskwaliteit vormt de leidraad voor een ruimtelijk kwalitatieve ontwikkeling. Dit is vergelijkbaar met de ruimtelijke principes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Het zijn evenwel de provincies en gemeenten die hieraan verdere invulling moeten geven. De nota geeft voor de periode 2011-2020 invulling aan rijksinvesteringen van meer dan 20 miljard euro. De uitvoeringsagenda, die deel uitmaakt van de Nota Ruimte, bevat ook een hoofdstuk over internationale samenwerking. Belangrijke samenwerkingsdossiers kunnen o.m. via deze agenda worden binnengebracht:

- Transnationale samenwerking:

In Europees verband zal Nederland moeten anticiperen op internationale ontwikkelingen met de daarbij horende kansen en bedreigingen. Aansluiting van de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur op de belangrijkste Europese structuren zoals de Trans-Europese netwerken (TEN's) in het algemeen en de hogesnelheidslijn en – treinen in het bijzonder, maar ook de Europese Ecologische Hoofdstructuur is hierbij van belang. Daarnaast speelt ook het streven naar het opstellen van transnationale stroomgebiedvisies.

- Grensoverschrijdende samenwerking
- Beleidsafstemming in grensoverschrijdende stedelijke netwerken en economische kerngebieden en benutten economische potenties in de grensregio's
- Beleidsafstemming hoogwaterproblematiek
- Behoud en ontwikkeling grensoverschrijdende grote open ruimten (Noord- en Oost-Nederland en Nedersaksen en het Benelux-Middengebied) en grensoverschrijdende natuurgebieden
- Betere benutting Europese structuurfondsen: o.a. INTERREG, POP, URBAN, LEADER"

Gelet op de gezamenlijke uitdagingen, waar de buurlanden Vlaanderen en Nederland in een Europese omgeving voorstaan, hechten wij een groot belang aan het opzetten van een versterkte Vlaams-Nederlandse overlegstructuur, waarbinnen op hoog niveau belangrijke RO-vraagstukken kunnen besproken worden. Met name zal onderzocht worden of een raamakkoord wenselijk en mogelijk is. Daarbij worden onder andere de volgende thema's onderzocht:

- samenwerking binnen het kader van Europese territoriale samenwerking;
- onderzoeken van inhoudelijke thema's en mogelijkheden tot samenwerking binnen het kader van de programma's van INTERREG;
- het uitwerken van een ontwikkelingskader voor havensamenwerking; het uitwerken van een ontwikkelingskader voor het Benelux Middengebied;
- het optimaliseren van infrastructuur en logistiek in de grensstreek;
- complementariteit tussen stedelijke netwerken;
- de toenemende internationalisering waardoor ruimtelijke ontwikkelingen steeds minder beïnvloed worden door de grens en hieraan gekoppeld mogelijke concurrentiele en complementaire belangen.

Instrumenten

- Bilaterale contacten tussen AROHM en DG Ruimte.

Meetindicatoren

- De conclusies inzake en de totstandkoming van een raamakkoord
- De samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland omtrent de vermelde thema's.

Actie 1.2.8. Beleidsafstemming inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten

Bevorderen van het overleg en de samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten en identificeren en inventariseren van knelpunten m.b.t. de samenwerking in de grensstreek met het oog op het formuleren en uitwerken van oplossingen hiervoor.

Toelichting

Het is belangrijk dat er in de Bijzondere Commissie Grensoverschrijdende Samenwerking van de Benelux Economische Unie nagegaan wordt welke knelpunten zich voordoen inzake samenwerking in de grensstreek. De oorsprong van die knelpunten moet worden achterhaald en mogelijke oplossingen dienen te worden aangereikt. De Zuid-Nederlandse provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland hebben in 2003, onder begeleiding van de Bijzondere Commissie, alvast een eerste knelpunteninventarisatie opgesteld. Aan de Vlaamse overheid zal in de nabije toekomst het verzoek worden gericht om – op die terreinen waar de Vlaamse overheid bevoegd is - actief te participeren bij de oplossing van de knelpuntenlijst.

Instrumenten

- Politiek overleg tussen de minister-president van de Vlaamse Regering en de Commissarissen van de Koningin van Limburg, Noord-Brabant en Zeeland
- Overleg binnen de Bijzondere Commissie Grensoverschrijdende Samenwerking van de Benelux Economische Unie

Meetindicatoren

- Opstelling knelpunteninventaris
- Mate waarin knelpunten, waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is, opgelost worden

Operationele doelstelling 1.3.

Ontwikkelen en uitvoeren van bestaande en nieuwe gezamenlijke projecten en programma's, verder uitbouwen van de samenwerking van operationele diensten en stimuleren van de samenwerking op decentraal niveau

Binnen deze operationele doelstelling worden inzake volgende beleidsdomeinen acties ontwikkeld :

- Leefmilieu
- Media
- Jeugd
- Welzijn
- Wetenschap en innovatie
- Ruimtelijke ordening
- Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten

[Actie 1.3.1. Leefmilieu](#)

Exploreren van de opportuniteiten inzake samenwerking op het vlak van bodembescherming en, waar mogelijk, het ontwikkelen van gezamenlijke projecten.

Toelichting

Inzake "bodembescherming" zijn er opportuniteiten voor samenwerking met Nederland: de bodemkenmerken, de klimaatsomstandigheden en het bodemgebruik in Vlaanderen en Nederland zijn deels gelijkaardig. Verder hebben Vlaanderen en Nederland beide een relatief goed uitgewerkte wetgeving rond bodemverontreiniging en bodemsanering. Informatie-uitwisseling en het opstarten van gemeenschappelijke projecten behoren tot de mogelijkheden.

Instrumenten

- Ambtelijk en politiek overleg
- Grensoverschrijdende projecten

Meetindicatoren

- Mate waarin het Vlaams-Nederlands ambtelijke en politieke overleg gestalte krijgt
- Aantal grensoverschrijdende projecten

[Actie 1.3.2. Media](#)

Onderzoek naar Vlaams-Nederlandse samenwerking inzake digitale televisie en frequentieplanning.

Instrumenten

- Ambtelijk en politiek overleg

Meetindicatoren

- Resultaten inzake de samenwerking op het vlak van de digitale televisie en frequentieplanning

[Actie 1.3.3. Jeugd](#)

Opzetten van gezamenlijke projecten rond Jeugd binnen de Benelux

Toelichting

Vlaanderen en Nederland wisselen informatie uit over het eigen jeugdbeleid en trachten te komen tot afstemming, waaronder concrete samenwerking door middel van gezamenlijke projecten binnen Benelux; in het kader van het nieuwe werkprogramma 2004-2006 ter uitvoering van de Benelux-overeenkomst van 2003 proberen ze daarbij innoverende initiatieven te ontplooiën; de Beneluxsamenwerking met andere partners uit te breiden en processen van communicatieve planning met alle betreffende jeugdactoren te stimuleren.

[Actie 1.3.4. Welzijn](#)

Implementatie van de beleidsvoorstellen geformuleerd in het rapport van de Conferentie 'Welzijn in tijden van onbehagen', dat aan de respectieve regeringen werd overgemaakt.

Toelichting

Er is een implementatiedag gepland op 16 juni 2005, waarop 3 workshops voorzien zijn:

- Infrastructurele samenwerking
- Economische grondslag van welzijn
- Verdeling bevoegdheden overheden / lokaal sociaal beleid

Instrumenten

- Er werd een werkgroep opgericht om dit op te volgen.

Meetindicatoren

- Verslagen van deskundigen uit Vlaanderen en Nederland
- Overleg en uitvoeringsvergaderingen

Actie 1.3.5. Wetenschap en innovatie

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking inzake kennis en innovatie op sub-nationaal niveau (bijv. tussen steden of tussen provincies)

Toelichting

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking inzake kennis en innovatie op sub-nationaal niveau (bijv. tussen steden of tussen provincies)

Instrumenten

- Organisatie van brokerage events (wetenschap en innovatie)
- Indienen van gemeenschappelijke projecten onder de EU-actielijn “Regions of Knowledge”
- Interreg: cf. economie

Meetindicatoren

- Brokerage events: aantal evenementen + aantal deelnemers
- Verworven steun onder Regions of Knowledge
- Verworven steun onder Interreg

Actie 1.3.6. Ruimtelijke ordening

Sub-actie 1.3.6.1.

Binnen de Grenscommissie VLANED verder inzetten op monitoring van hiaten in de grenswerking en hieraan gevolg geven door het faciliteren van projecten waaraan partners naargelang hun eigen agenda meedoen.

Instrument

- Overleg binnen de Grenscommissie VLANED.

Meetindicatoren

- Het aantal projecten dat in de Vlaams-Nederlandse grensstreek door de VLANED wordt gefaciliteerd.

Sub-actie 1.3.6.2.

Het verder uitwerken en toepassen van het afsprakenkader inzake grensoverschrijdende planconsultatie binnen het kader van de grenscommissie VLANED

Instrument

- Afsprakenkader binnen de Grenscommissie VLANED.

Meetindicatoren

- Het informeren van de betrokken administraties op de drie niveaus en van de vakwereld, het informeren van de betrokken ministers RO, het opstarten van de testfase, etc.

[Actie 1.3.7. Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale autoriteiten](#)

Onderzoeken van de mogelijkheden om de samenwerking tussen Baarle-Hertog en Baarle-Nassau verder te verbeteren, waarbij een Openbaar Lichaam tot de mogelijkheden behoort.

Toelichting

De beide Baarles werken sedert een vijftal jaren samen in het Gemeenschappelijk Orgaan Baarle, een vorm van samenwerking voorzien in de Benelux-overeenkomst. Momenteel wordt onderzocht hoe de samenwerking verbeterd zou kunnen worden.

De regelgeving waarmee de Baarle-Hertog en Baarle-Nassau geconfronteerd worden, evolueert en wordt er niet minder complexer op. Bijkomende moeilijkheidsfactor is de kennis van de regelgeving die toepasselijk is langs de andere kant van de grens.

Ondersteuning door de Vlaamse Overheid lijkt dan ook aangewezen.

Instrumenten

- Overleg met Vlaamse en Nederlandse betrokken overheden en Baarle-Hertog/ Baarle-Nassau binnen de Benelux Bijzondere Commissie.

Meetindicatoren

- Beslissing omtrent de “meest efficiënte” samenwerkingsvorm
- Begeleiding van de gemeenten wanneer zij geconfronteerd worden met regelgeving aan de andere zij de van de grens

Operationele doelstelling 1.4. Informatie-uitwisseling en kennisdeling

Om goed op de hoogte te blijven van beleidsontwikkelingen en van relevante informatie m.b.t. de verschillende beleidsdomeinen in Vlaanderen, resp. Nederland wordt grote aandacht besteed aan het systematisch uitwisselen van informatie en aan het wederzijds delen van kennis⁵⁶.

⁵⁶ Voor veel Vlaamse beleidsverantwoordelijken blijft Nederland een permanente inspiratiebron voor beleidsontwikkelingen op verschillende terreinen. In niet minder dan 8 beleidsnota's van de huidige Vlaamse Regering wordt voor de ontwikkeling van delen van het Vlaams beleid gekeken naar de aanpak, die men in Nederland hanteert. Deze 8 beleidsnota's zijn : Energie en Natuurlijke Rijkdommen; Sport; Landbouw; Publiek-Private Samenwerking; Ruimtelijke Ordening-Monumenten en Landschappen; Gelijke Kansen; Economie, ondernemen, wetenschap, innovatie en buitenlandse handel; Werk.

Ter ondersteuning van deze operationele doelstelling worden in volgende domeinen acties geïdentificeerd:

- Onderwijs
- Sport
- Volksgezondheid
- Welzijn
- Werk en sociale economie
- Toerisme

Actie 1.4.1. Onderwijs

Toelichting

Periodiek wordt informatie uitgewisseld in het kader van de GENT-akkoorden en binnen de Platformen Onderwijs binnen de Nederlandse Taalunie.

Vlaanderen heeft inderdaad op onderwijsvlak heel wat te bieden aan Nederland en Europa. Alleen is dit nog te weinig bekend. Bovendien zijn de gegevens, die in EU-publicaties gepubliceerd worden, Belgische gemiddelden. Wij zullen Nederland systematisch informeren over de Vlaamse gegevens, b.v. aan de hand van de Vlaamse indicatorenpublicatie. Overwogen zal worden om een aantal abonnementen van Vlaamse onderwijstijdschriften gratis ter beschikking te stellen aan het Ministerie van OC&W, de koepelorganisaties, SLO, CINOP, enz. Wellicht zal dan meer frequent geciteerd worden uit Vlaamse artikelen.

Instrumenten

- Nederlandse vertegenwoordigers of experts uitnodigen naar Vlaamse studiedagen.
- Het gebruik maken van het Vlaams-Nederlands Huis DeBuren voor infosessies.

Meetindicatoren

- Mate waarin in Nederlandse publicaties aandacht besteed wordt aan het Vlaamse onderwijs

Actie 1.4.2. Sport

Streven naar een nauwere samenwerking en een regelmatig contact tussen de Nederlandse verantwoordelijke diensten op het gebied van de sport en het Commissariaat - generaal Bloso in Vlaanderen.

Toelichting

Uit de analyse (sectie 4.6.2.) kwam naar voor dat het laatste structurele Vlaams-Nederlandse contact inzake sport plaatsvond eind 1986.

Op dit ogenblik zijn de onderlinge rechtstreekse contacten tussen de Nederlandse en Vlaamse federaties wel uitgebreider, maar ze vallen buiten de verantwoordelijkheid van het Bloso.

Het zou wenselijk zijn dat er een nauwere samenwerking en een nieuw, regelmatig contact kon worden gerealiseerd tussen de Nederlandse verantwoordelijke diensten op het gebied van de sport en het Commissariaat - generaal Bloso in Vlaanderen.

Instrumenten

- Ambtelijk overleg

Meetindicatoren

- Aantal overlegmomenten

[Actie 1.4.3. Volksgezondheid](#)

Uitwisselen van ‘best practices’ om de samenwerking inzake gezondheidspromotie en ziektepreventie te versterken.

Toelichting

Nederland heeft een aantal instituten die goed werk leveren inzake onderzoek én praktijk rond gezondheidspromotie en ziektepreventie. Het uitwisselen van informatie en best practices kan nuttig zijn in de voorbereiding van het Vlaams beleid terzake.

Instrumenten

Overleg opstarten tussen de Vlaamse en Nederlandse administraties m.b.t. een aantal thema's zoals bevolkingsonderzoek (kanker, bevolkingsonderzoeken in de jeugdgezondheidszorg ...), depressie en preventie van zelfdoding, middelengebruik, rookstop, valpreventie

Meetindicatoren

Inventariseren van consensussen en verschilpunten inzake het beleid en eventuele praktijkaanbevelingen terzake.

Actie 1.4.4. Welzijn

Uitwisselen van beleidsontwikkelingen en –informatie op het vlak van inburgering van nieuwkomers.

Toelichting

In het voorjaar van 2005 vond inzake inburgering Vlaams-Nederlands overleg plaats. Bedoeling was te komen tot uitwisseling van informatie over het beleid in Vlaanderen en Nederland. De gelegde contacten vormen de basis voor verdere kennisdeling in de toekomst.

Instrumenten

- Ambtelijk en eventueel politiek overleg

Meetindicatoren

- Aantal overlegmomenten en kwaliteit/buikbaarheid van de uitgewisselde informatie

Actie 1.4.5. Werk en sociale economie

Sub-actie 1.4.5.1.

Het systematisch uitwisselen van informatie met de Nederlandse partner inzake de als prioriteit bepaalde beleidsthema's, het ondersteunen van contacten tussen experts en overdracht van kennis op deze domeinen

Toelichting

Op basis van de prioritaire beleidsvraagstukken binnen het beleidsdomein Werk en Sociale Economie wil Vlaanderen informatie uitwisselen en contacten leggen met Nederlandse beleidsmedewerkers en experts rond volgende onderwerpen:

- Gestructureerde samenwerking tussen de overheid en de sectoren door het gebruik van convenants;
- Marktwerving in de reïntegratietrajecten voor werkzoekenden (tendering) en een kwaliteitslabel voor reïntegratiebedrijven;
- Sociale economie
- Deeltijds leren / werkplekleren / werkervaringsplaatsen;
- Methodiek en aanpak m.b.t. het beleid evenredige arbeidsdeelname en diversiteit;
- Subregionale partnerschappen m.b.t. het arbeidsmarktbeleid;
- Loopbaanbegeleiding (opleiding voor consulenten);
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Instrumenten

- Uitwisselen van informatie en studiebezoeken op ambtelijk niveau
- Ervaringsuitwisseling over prioritaire beleidsthema's

Meetindicatoren

- Contacten tussen de Vlaamse en de Nederlandse administratie
- Input voor de voorbereiding en de uitwerking van het Vlaams werkgelegenheidsbeleid

Sub-actie 1.4.5.2.

In het kader van VIONA wil Vlaanderen meer aansluiting realiseren met internationaal, waaronder Nederlands, arbeidsmarktonderzoek.

Toelichting

De komende jaren zal vanuit de Vlaamse overheid meer aandacht gaan naar afstemming met internationale onderzoeksprogramma's m.b.t. arbeid en tewerkstelling (bv. Europees kaderprogramma) en buitenlandse onderzoeksteams (bv. OSA Nederland).

Instrumenten

- Verkennen van internationale onderzoeksprogramma's m.b.t. arbeid en tewerkstelling
- Stimuleren van contacten van VIONA-onderzoekers met buitenlandse onderzoekers die gelijkaardig onderzoek verrichten

Meetindicatoren

- Mate van afstemming op en aansluiting bij internationaal arbeidsmarktonderzoek
- Mate van samenwerking met buitenlandse onderzoeksequipes in het kader van vergelijkend onderzoek

Actie 1.4.6. Toerisme

Uitwisselen van gegevens met het oog op het opstellen van een toerisme-satellietrekening.

Toelichting

Het opstellen van een toerisme satellietrekening vergt gegevens inzake de bestedingen van de belangrijkste buitenlandse markten. Dit zowel voor het verblijfstoerisme als voor het recreatieve dagtoerisme. Aangezien vooral voor deze laatste categorie gegevens ontbreken bij beide partijen zal, om een hoogstaande satellietrekeningen op te stellen, er overleg gepland worden tussen beide partijen met het oog op kennisdeling en informatie-uitwisseling.

Instrumenten

- Contacten tussen Vlaamse en Nederlandse collega's

Meetindicatoren

- Tot stand komen van de informatie-uitwisseling
- Tot stand komen van de toerisme-satellietrekening.

3.3. Strategische doelstelling 2

Strategische doelstelling 2

Versterken van de positie van Vlaanderen als economisch en ecologisch duurzaam ruimtelijk-logistiek knooppunt in Europa door het optimaal benutten van de ruimtelijke en economische potenties, door het vrijwaren van de duurzame groeimogelijkheden voor de Vlaamse havens en door het optimaliseren van de verkeers- en vervoersverbindingen.

Toelichting

Binnen een straal van minder dan 300 km. beschikken Vlaanderen en Nederland samen over 8 zeehavens,⁵⁷ van waaruit het hele Europese hinterland bediend wordt. Hierdoor vertrekken beide landen vanuit een uitzonderlijk sterke ruimtelijk-logistieke positie om zich binnen een integrerend Europa verder tot nog krachtadiger motoren te ontwikkelen van duurzame economische groei.

De economische kerngebieden in Zuidwest-Nederland (A16-A4-Zone in West-Brabant, Zeeuwse Sloehaven-Kanaalzone) zijn sterk georiënteerd op de wereldhavens Rotterdam én Antwerpen. De economische relaties van Zeeland en het westen van de provincie Noord-Brabant met Antwerpen zijn zelfs sterker dan de relaties met het midden en het oosten van Noord-Brabant.⁵⁸

Het behoren tot éénzelfde economisch-ruimtelijke nucleus biedt kansen om te komen tot een gemeenschappelijke visie en een gemeenschappelijk beleid inzake het hele gebied, zijn havens en zijn industriecomplexen. Goede wegen, vaarwegen en spoorwegen zijn voor beide partners van essentiële betekenis voor een versterking van hun beider ruimtelijk-economische positie in Europa.

Beide partners zijn door hun nabije ligging volledig op elkaar aangewezen. Volgende elementen illustreren dit .

- Door de ligging van de Westerschelde op Nederlands grondgebied is voor de maritieme toegankelijkheid van de havens van Antwerpen en Gent strategisch en projectmatig Vlaams-Nederlands overleg noodzakelijk.
- Nederland is in grote mate van Vlaanderen afhankelijk voor zijn transit over de weg of per spoor (HSL), en voor zijn binnenvaart richting Frankrijk en Zuid-Europa.
- Vlaanderen en Nederland dragen beide verantwoordelijkheden voor het beheer van de waterkwantiteit en –kwaliteit van de Schelde en de (Gemeenschappelijke) Maas.

Hiermee is ook duidelijk gemaakt dat strategische doelstelling 1 en 2 nauw verbonden zijn met elkaar en elkaar kunnen versterken. Zo kunnen de bilaterale afstemming en samenwerking, die onder strategische doelstelling 1 beoogd wordt, bijdragen tot de verwezenlijking van de strategische doelstelling 2.

⁵⁷ Het gaat om Amsterdam, Rotterdam, Terneuzen, Vlissingen, Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Oostende.

⁵⁸ Ministerie van Economische Zaken (Nederland), directie Ruimtelijk Economisch Beleid, Pieken in de delta – Gebiedsgerichte economische perspectieven, 2004, p. 63

Ter ondersteuning van strategische doelstelling 2 worden volgende 3 operationele doelstellingen geformuleerd:

- Versterken van de politieke en ambtelijke intern-Vlaamse en intern-Belgische afstemming rond de infrastructuurdossiers
- Met Nederland strategisch overleg voeren en ontwikkelen van gemeenschappelijke lange en halflange termijn-visies inzake het beleid en het beheer t.a.v. de Schelde en de Maas
- Samen met Nederland – naargelang het geval – voorbereiden van en/of uitvoering geven aan diverse, specifieke projecten, die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot de verdere uitbouw van de logistieke centrumfunctie, die Vlaanderen – samen met Nederland – in Europa bekleedt

Operationele doelstelling 2.1.

Versterken van de politieke en ambtelijke intern-Vlaamse en intern-Belgische afstemming rond de infrastructuurdossiers

Toelichting

Op intern-Vlaams niveau vormt de invoering van de nieuwe organisatiestructuur met o.m. 13 verschillende beleidsdepartementen een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode. Eén van de basisprincipes van ‘Beter Bestuurlijk Beleid’ bestaat erin dat elk van deze ministeries verantwoordelijk is voor het voeren van zijn eigen buitenlands beleid. Aangezien verschillende van deze departementen betrokken zijn bij overleg met Nederlandse tegenhangers, is het van belang dat op Vlaams niveau gezorgd wordt voor een goede afstemming en – waar nodig – voor een gezamenlijke standpuntbepaling richting Nederland. De komende periode zal dan ook grote aandacht gaan naar het opzetten van structurele en gemandateerde interdepartementale overlegstructuren tussen de verschillende Vlaamse ministeries, zodat t.a.v. de Nederlandse overheid met één stem kan worden gesproken. De specifieke ervaring met het ambtelijke en politieke besluitvormingstraject in het kader van de Ontwikkelingsschets Schelde-estuarium 2010 heeft overigens reeds aangetoond dat dergelijke intern-Vlaamse afstemming de Vlaamse positie goed onderbouwt en versterkt in de verschillende Vlaams-Nederlandse overlegfora. Wat bepaalde dossiers betreft, zal ook aandacht moeten geschonken worden aan overleg met de belangrijkste externe ‘stakeholders’. Hierbij kan o.m. gedacht worden aan de rol die betrokken havenbedrijven vervullen in de Task Force Westerschelde vanuit het groot belang dat zij hebben bij het overleg tussen de Vlaamse en de Nederlandse overheid over de maritieme toegang tot de resp. havens.

Binnen het Belgische staatsbestel situeren bepaalde bevoegdheden inzake infrastructuur zich ook op federaal niveau (b.v. spoorvervoer, luchtvaart – BIAC). Andere verantwoordelijkheden zijn toebedeeld aan de deelstaten. Sommige bevoegdheden hebben dan weer een ‘gemengd’ karakter en bevinden zich deels op federaal vlak en deels op het niveau van de deelstaten. Voor die dossiers waarvoor de federale overheid bevoegd is, is ook systematischer overleg met de federale politieke en ambtelijke verantwoordelijken noodzakelijk. Specifiek voor de spoordossiers is een betere afstemming met de NMBS en met de betrokken federale bewindslieden en ambtenaren mogelijk en wenselijk. Ook voor dossiers die een directe of indirecte relatie hebben met de Noordzee is een goede afstemming noodzakelijk.

Instrumenten

- Intern-Vlaams: Task-force Westerschelde⁵⁹ en andere eventueel op te richten werkgroepen
- Vlaams/Belgisch: politiek en ambtelijk overleg met de federale overheid

⁵⁹ Dit is een ambtelijke werkgroep, die bestaat uit verschillende, bij het Scheldedossier betrokken administraties, diensten en belanghebbenden.

Meetindicatoren

- Aantal vergaderingen van de Task-force en andere werkgroepen; mate waarin binnen deze Task-Force en andere werkgroepen gekomen wordt tot een gemeenschappelijke Vlaamse standpuntbepaling
- Aantal politieke en ambtelijke overlegmomenten met de federale overheid

Operationele doelstelling 2.2

Met Nederland strategisch overleg voeren en ontwikkelen van gemeenschappelijke lange en halflange termijn-visies inzake het beleid en het beheer t.a.v. de Schelde en de Maas met het oog op het – waar mogelijk en wenselijk – realiseren en versterken van gemeenschappelijke beleids- en beheersstructuren t.a.v. beide rivieren.

Operationele acties

- Het intensiveren van de Vlaams-Nederlandse samenwerking rond beleid en beheer van de Schelde met het oog op het ontwikkelen van het Schelde-estuarium als een gezond en multifunctioneel estuarien watersysteem dat op duurzame wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften.
- Opstarten van het consortiumverband tussen de Vlaamse en de Nederlandse loodsdiensten.
- Verdragsrechtelijke formalisering van het gemeenschappelijk nautisch beheer ter behartiging van het gezamenlijke belang van een veilige en vlotte scheepvaart op de Schelde.
- Vaststellen en implementeren van de gezamenlijke strategieën i.v.m. de verdragen inzake de Schelde en de Maas met het oog op de internationale coördinatie inzake de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, de coördinatie van een kwantitatief waterbeleid en het verderzetten van de acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières, zijnde o.a. het homogene meetnet, een waarschuwingssysteem bij calamiteiten, de problematiek van de waterbodems...
- Versterken van het Vlaams-Nederlands overleg rond de Gemeenschappelijke Maas binnen de Bilaterale Maascommissie met het oog op een gezamenlijk gedragen aanpak van het beleid en beheer van die rivier.

[Actie 2.2.1. Beleid en beheer van de Schelde](#)

Het Memorandum van Den Haag van 11 maart 2005 tekent de krijtlijnen uit waarbinnen de toekomstige organisatie van de samenwerking inzake beleid en beheer van het Schelde-estuarium verder vormgegeven zal worden. Het proces dat hiermee wordt opgestart, moet o.m. leiden tot een permanent gemeenschappelijk orgaan, dat grensoverschrijdende projecten in het kader van het verdrag inzake beleid en beheer voorbereidt, uitvoert en opvolgt. Nederland en Vlaanderen streven ernaar om hiertoe in december 2005 een verdrag te ondertekenen waarna dit ter goedkeuring aan hun parlementen voorgelegd zal worden.

In het gebied van het Schelde-estuarium wordt nu reeds een gezamenlijke beheersplanning van de natuurwaarden opgesteld of uitgevoerd. Grens- en gewestoverschrijdende samenwerking schept mogelijkheden voor grootschalige natuurontwikkeling en beheer van robuuste natuurgebieden. Op die manier kan de minimumoppervlakte voor talrijke soorten bereikt worden en kunnen natuurlijke processen regulerend optreden. Tevens kunnen via deze samenwerking ook specifieke ruimtelijke of ecologische knelpunten aangepakt worden. N.a.v. het advies van de internationale Zwincommissie, voorgezeten door de Commissaris van de Koningin van Zeeland en de gouverneur van de Provincie West-Vlaanderen, worden de tegen de verdere verzanding van het Zwin voorgenomen structurele maatregelen onderworpen aan een MER-rapport. De uitbreiding van het Zwin met een deel van de achterliggende Willem-Leopoldpolder is tevens bij beslissing van de Vlaamse regering opgenomen in het programma voor natuurontwikkeling rond de Westerschelde.

Vlaanderen wil het VEN (VL) en de EHS (NL) van de grensoverschrijdende Zwinstreek samen laten aanduiden en beheren als een grens-natuurpark naar het voorbeeld van 'Kalmthout - De Zoom'. Dit voorstel wordt momenteel onderzocht aan Nederlandse zijde (provincie Zeeland).

Instrumenten

- Verdrag inzake beleid en beheer van het Schelde-estuarium
- Politiek overleg
- Technische Scheldecommissie
- Informatie-uitwisseling en/of coördinatie omtrent internationale coördinatie van het Scheldestroomgebiedsdistrict conform de Europese KRW
- Ambtelijk overleg met vorming van technische, wetenschappelijke en beleidsvoorbereidende werkgroepen/commissies

Meetindicatoren

- Gezamenlijke projecten ondermeer in het kader van LIFE-Natuur, INTERREG
- Aantal politiek bevestigde afspraken
- Aantal afsprakennota's, gezamenlijke rapporten en conclusies van bilaterale, ambtelijke commissies
- Datum van de operationalisering van de nieuwe samenwerkingsstructuur i.v.m. de Schelde i.k.v. het verdrag inzake beleid en beheer van de Schelde
- Datum van de ondertekening van het verdrag i.v.m. de samenwerking inzake beleid en beheer van de Schelde
- Datum van de afronding van de parlementaire goedkeuringsprocedures en van de formele inwerkingtreding van het verdrag m.b.t. samenwerking inzake beleid en beheer van de Schelde

[Actie 2.2.2. Opstarten van het consortiumverband tussen de Vlaamse en de Nederlandse loodsdiensten.](#)

De Nederlandse en de Vlaamse loodsdiensten hebben plannen ontwikkeld om in het Scheldegebied nauwer samen te werken in een consortiumverband. In het Memorandum van Den Haag hebben de bevoegde bewindslieden deze plannen onderschreven, alsook de doelstellingen van deze samenwerking: maximaal mogelijke rendementsverbetering van de beide loodsdiensten, operationaliteit van de nieuwe beloodsingsvloot, evenwichtige resultaatsverhouding tussen beide loodsdiensten, afschaffing van de Nederlandse kruissubsidie aan de Scheldevaart en heffing van kostendekkende tarieven voor de Scheldevaart. Vlaanderen heeft daarbij wel gesteld vrij te blijven om ten aanzien van de Scheldevaart en ter bevordering van bepaalde trafieken, b.v. short sea shipping, niet-kostendekkende loodsgeldtarieven in te voeren en hiervoor financieel tussen te komen, mits dit in volle transparantie en in overeenstemming met de Europese regels gebeurt.

Vlaanderen en Nederland hechten groot belang aan het beheersen van de loodskosten voor de vaart naar de Scheldehavens. Daarom zullen beide overheden instaan voor de jaarlijkse benchmarking van de Scheldehavens met de belangrijkste concurrerende havens inzake de vergelijkbare kosten van de loodsdiensten op basis waarvan de nodige maatregelen kunnen worden getroffen.

Instrumenten

- Overleg binnen de Permanente Commissie

Meetindicatoren

- Datum van de start van het consortiumverband loodsdiensten

- Resultaten van de Vlaams-Nederlandse benchmarking inzake de kosten van de loodsdiensten in vergelijking met de belangrijkste concurrerende havens

[Actie 2.2.3. Verdragsrechtelijke formalisering van het gemeenschappelijk nautisch beheer.](#)

Conform het Memorandum van Vlissingen van 2002 wordt het gemeenschappelijk nautisch beheer in het Scheldegebied sedert 1 januari 2003 in de praktijk toegepast. De verdragsrechtelijke verankering is evenwel nog niet geregeld. Daarom is in het nieuw memorandum het engagement opgenomen om de onderhandelingen over dergelijk verdrag zo spoedig mogelijk te starten en te streven naar een afronding per 1 januari 2006 zodat een volwaardige en verdragsrechtelijke vastgelegde inspraak in het nautisch beheer en het toelatingsbeleid op de Westerschelde bekomen wordt.

In het Memorandum van Den Haag verklaren Vlaanderen en Nederland bijzondere waarde te hechten aan een optimale invulling van de nautische ketenbenadering, namelijk de geïntegreerde verkeersafwikkeling vanaf zee tot aan de aanlegplaats in een Scheldehaven of omgekeerd. Daarom zullen de Vlaamse en de Nederlandse overheid die ketenbenadering verder laten invullen en in nauw overleg met de Scheldehavens voorstellen uitwerken om verder gestalte te geven aan de daarvoor vereiste samenwerking tussen de organen van het gemeenschappelijk nautisch beheer en de Scheldehavens.

Instrumenten

- Verdrag inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer
- Overleg binnen de Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart

Meetindicatoren

- Datum van ondertekening van het verdrag inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer
- Datum van de afronding van de parlementaire goedkeuringsprocedures i.v.m. het verdrag inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer en van inwerkingtreding.

[Actie 2.2.4. Vaststellen en implementeren van de gezamenlijke strategieën i.v.m. de verdragen inzake de Schelde en de Maas met het oog op de internationale coördinatie inzake de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, de coördinatie van een kwantitatief waterbeleid en het verderzetten van het acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières](#)

Wat de Schelde- en Maasverdragen betreft, zijn thans de besprekingen aan de gang over de gezamenlijke strategieën tot 2009 (1ste rapportering aan de Europese Commissie over de stroomgebiedsbeheersplannen) i.k.v. de Kaderrichtlijn Water en inzake de hoogwaterproblematiek. Vlaanderen en Nederland zijn hierbij het meest ambitieus, wat betreft de omvang van de coördinatie, maar moeten een compromis sluiten met vooral Wallonië en Frankrijk die zich meer wil houden aan de strikte uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, maar evenwel sneller willen gaan met de publieke consultatie.

Instrumenten

De respectievelijke Internationale Schelde- en Maascommissies met de daaronder ressorterende werk- en projectgroepen en, wanneer nodig, bijkomend bilateraal ambtelijk overleg tussen de delegatieleiders.

Meetindicatoren

- Het halen van de termijnen van de Europese Kaderrichtlijn Water voor het overkoepelend maatregelenprogramma (werd gehaald voor de rapportering inzake toestandsbeschrijving en druk en impact)
- Het niveau van de coördinatie (vergelijken, afstemmen of harmoniseren)
- De voortgang inzake homogene meetnetten (aanpassing en/of uitbreiding relevante parameters en representatieve meetpunten)
- Functioneren van het alarmeringssysteem
- Voortgang in uitwisseling kwantitatieve gegevens en kennisgeving van maatregelen bij extreme omstandigheden

[Actie 2.2.5 Versterken van het Vlaams-Nederlands overleg rond de Gemeenschappelijke Maas binnen de Bilaterale Maascommissie met het oog op een gezamenlijk gedragen aanpak van het beleid en beheer van die rivier.](#)

Toelichting

De problematiek van de Gemeenschappelijke Maas maakt op ambtelijk niveau integraal deel uit van het overleg binnen de op 29 september 2004 opgerichte Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNBM). Vanuit deze commissie worden beleidsmatige voorstellen naar de bevoegde bewindslieden geformuleerd.

In 1994 is een Intentieverklaring getekend door de betrokken Vlaamse en Nederlandse overheden voor het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie over de aanpassing van de Grensmaas met het oog op verbetering van de beveiliging tegen overstromingen door waterpeilverlaging. De waterpeilverlaging moet bekomen worden door de rivier meer ruimte te geven door zomerbedverbreding en winterbedverlaging. Dit geeft mogelijkheden om gelijktijdig aan natuurontwikkeling te doen. De studie resulteerde in het plan 'Levende Grensmaas'. Nederland heeft autonoom het Grensmaasproject ontwikkeld, waarbij aan het project ook het aspect grindwinning wordt toegevoegd als middel tot financiering van het gehele project. Vlaanderen ontwikkelde parallel met het Nederlandse ontwerp het "project Levende Grensmaas" aan Vlaamse zijde. Beide projecten worden aangevuld met de 3 Vlaamse Boertienlocaties. Dit zijn ingrepen aan Vlaamse zijde op vraag van Nederland.

Om tot uitvoering van het project te kunnen overgaan, moet het (Nederlandse) Grensmaasproject worden opgenomen in de ruimtelijke plannen (Provinciaal Omgevingsplan Limburg - POL). Ten behoeve van deze omzetting is een Passende Beoordeling uitgevoerd om de effecten op speciale beschermingszones afgebakend in het kader van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen te beschrijven. Na de nodige aanpassingen van het Nederlands ontwerp met grensoverschrijdende ingrepen in het zomerbed heeft Vlaanderen zijn instemming verleend met het ontwerp Aanpassing-POL op de vergadering van de VNBM van 31 mei 2005. Vermoedelijk wordt de aanpassing van het Nederlandse POL vastgesteld op 1 juli 2005. Vlaanderen heeft de nodige gewestplanaanpassingen gerealiseerd door de gewestplanwijziging van 13 juli 2001. De uitvoering van de Nederlandse ingrepen dient in coördinatie met Vlaamse ingrepen te verlopen. Voor de ingrepen in het zomerbed dienen grensoverschrijdende vergunningen verleend te worden.

Onafhankelijk van de Grensmaasplannen dient Nederland in Maaseik-Roosteren nog de nodige compensaties uit te voeren voor de kadeverhogingen van 1995.

Voor het beleid en beheer op lange termijn dient gestreefd te worden naar een gemeenschappelijke integrale visie, een gemeenschappelijk beheer en een gemeenschappelijke exploitatie van de Gemeenschappelijke Maas.

Instrumenten

- De VNBM
- De onder de VNBM ressorterende werk- en projectgroepen
- Het periodiek overleg tussen de beide rivierbeheerders
- Wanneer nodig, bilateraal bewindslidenoverleg.

Meetindicatoren

- Het vaststellen van de Aanpassing van het Nederlands Provinciaal Omgevingsplan en de daarbij horende overeenkomsten met de uitgevoerde organisatie
- Het verlenen van de nodige grensoverschrijdende vergunningen
- Het uitvoeren van de compensaties voor de kadeverhogingen van 1995
- De oplevering van uitgevoerde projectlocaties
- Het opzetten van een grensoverschrijdende effectenmonitoring
- Het uitwerken van een gemeenschappelijke Lange Termijnvisie
- Het uitwerken van een gemeenschappelijke beheersstructuur

Operationele doelstelling 2.3.

Samen met Nederland – naargelang het geval – voorbereiden van en/of uitvoering geven aan diverse, specifieke projecten, die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot de verdere uitbouw van de logistieke centrumfunctie, die Vlaanderen – samen met Nederland - in Europa bekleedt.

Operationele acties

- 2.3.1. Uitvoering geven aan de Ontwikkelingsschets 2010 m.b.t. de toegankelijkheid van de Scheldehavens, zodat uiterlijk eind december 2009 de haven van Antwerpen tij-
ongebonden toegankelijk is voor schepen met een diepgang van 13,10 meter
- 2.3.2. Ontwikkelen en uitvoeren van de projecten langs de Westerschelde ter realisatie
van robuuste natuur voor de instandhouding van het Schelde-estuarium en de
natuurlijkheid van het ecosysteem
- 2.3.3. Ontkoppeling van de loodsgelden voor de Scheldevaart en voor de vaart op
Rotterdam per 1 januari 2008
- 2.3.4. Vóór 1 juli 2006 duidelijkheid verkrijgen over nut en noodzaak van de verdieping
van het kanaal Gent-Terneuzen en een tweede grote sluis in relatie tot de verdiepte aanleg
van de tunnel bij Sluiskil met het oog op een optimale ontwikkeling van de kanaalzone
Gent-Terneuzen
- 2.3.5. Verbetering van de mogelijkheden inzake ontsluiting over de weg tussen
Vlaanderen en Nederland

Actie 2.3.1. Uitvoering geven aan de Ontwikkelingsschets 2010 m.b.t. de toegankelijkheid van de Scheldehavens, zodat uiterlijk eind december 2009 de haven van Antwerpen tij-ongebonden toegankelijk is voor schepen met een diepgang van 13,10 meter.

Toelichting

Met het Derde Memorandum van Overeenstemming m.b.t. het Schelde-estuarium van 11 maart 2005 hebben Vlaanderen en Nederland aangegeven bijzonder belang te hechten aan het toepassen en naleven van strakke termijnen bij het uitvoeren van de schets om de termijn voor de daadwerkelijke uitvoering van de projecten zo kort als mogelijk te houden. De beide regeringen zullen daarom op de meest efficiënte wijze toepassing geven aan de interne wetgeving voor de administratieve voorbereiding van de uit te voeren projecten. In het Memorandum werd concreet afgesproken dat in het vervolgtraject de interne wettelijke procedures zullen gevolgd worden, waarbij de wettelijke termijnen niet alleen worden gerespecteerd, maar ook zoveel als mogelijk worden ingekort, zonder afbreuk te doen aan de zorgvuldigheid.

Met de uitvoering van de projecten zelf zal ten laatste in 2007 van start worden gegaan. Dit geldt inzonderheid voor de verruiming van de vaarweg tussen de zee en Antwerpen tot 13,10 meter tij-ongebonden diepgang. Deze diepgang moet uiterlijk in december 2009 gerealiseerd zijn.

Om deze termijnen te respecteren zal tijdens deze legislatuur, zowel in Vlaanderen als in Nederland bijzondere aandacht moeten gaan naar voldoende interne afstemming en een permanente bestuurlijke monitoring van het traject dat moet leiden tot uitvoering op het terrein in 2007.

Instrumenten :

- Verdrag inzake de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010
- Technische Scheldecommissie
- ProSes 2010

Meetindicatoren :

- Datum van de ondertekening van het verdrag ter uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010
- Datum van de afronding van de parlementaire goedkeuringsprocedures en van de formele inwerkingtreding van het verdrag ter uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010
- Datum van de start van de werken ter verbetering van de toegankelijkheid van Antwerpen
- Datum van de realisatie van de verdiepingswerken tot een diepgang van 13,10 meter

Actie 2.3.2. Ontwikkelen en uitvoeren van de projecten langs de Westerschelde ter realisatie van robuuste natuur voor de instandhouding van het Schelde-estuarium en de natuurlijkheid van het ecosysteem

Toelichting

In het Memorandum van Den Haag m.b.t. het Schelde-estuarium van 11 maart 2005 hebben Vlaanderen en Nederland aangegeven bijzonder belang te hechten aan het toepassen en naleven van strakke termijnen bij het uitvoeren van de schets om de termijn voor de daadwerkelijke uitvoering van de projecten zo kort als mogelijk te houden. De beide regeringen zullen daarom op de meest efficiënte wijze toepassing geven aan de interne wetgeving voor de administratieve voorbereiding van de uit te voeren projecten. In het Memorandum werd concreet afgesproken dat in het vervolgtraject de interne wettelijke procedures zullen gevolgd worden, waarbij de wettelijke termijnen niet alleen worden gerespecteerd, maar ook zoveel als mogelijk worden ingekort, zonder afbreuk te doen aan de zorgvuldigheid.

Er werd afgesproken met de uitvoering van de projecten ten laatste in 2007 van start te gaan. Dit geldt met name ook voor de projecten langs de Westerschelde ter realisatie van een robuuste natuur voor de instandhouding van het estuarium en de natuurlijkheid van het ecosysteem.

Het Memorandum bepaalt ook dat bij de uitvoering van de Ontwikkelingsschets de onderlinge samenhang behouden dient te blijven tussen de verschillende projecten. Belangrijk is echter ook de afspraak dat vertragingen, belemmeringen of herzieningen van projecten de voortgang van de andere projecten niet mogen verhinderen.

Instrumenten

- Verdrag inzake de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010
- Technische Scheldecommissie
- ProSes 2010

Meetindicatoren

- Datum van de start en voortgang van de natuurprojecten.
- Datum van de ondertekening van het verdrag ter uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010
- Datum van de afronding van de parlementaire goedkeuringsprocedures en van de formele inwerkingtreding van het verdrag ter uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010

Actie 2.3.3. Ontkoppeling van de loodsgelden voor de Scheldevaart en voor de vaart op Rotterdam per 1 januari 2008.

Toelichting

M.b.t. de ontkoppeling van de loodsgeldtarieven herbevestigt het Memorandum van Den Haag de afspraken uit het Memorandum van Vlissingen van 2002. Dit betekent dat een verdragsrechtelijke regeling zal uitgewerkt worden om per 1 januari 2008 de loodsgeldtarieven voor de Scheldevaart en die voor de vaart op Rotterdam volledig te ontkoppelen. Vlaanderen en Nederland zullen de nodige stappen ondernemen om die afspraak tijdig verdragsrechtelijk te formaliseren. Naar die volledige ontkoppeling wordt gefaseerd toegewerkt. De bevoegde Vlaamse en Nederlandse ministers zullen jaarlijks de bandbreedte bekrachtigen waarbinnen de loodsgeldtarieven van elkaar kunnen afwijken.

Instrumenten

- Verdrag inzake de ontkoppeling van de loodsgelden

Meetindicatoren

- Per jaar: grootte van de bandbreedte, waarbinnen de loodsgeldtarieven van elkaar kunnen afwijken.
- Datum van ondertekening van het verdrag inzake de ontkoppeling van de loodsgelden
- Datum van de afronding van de parlementaire goedkeuringsprocedures i.v.m. het verdrag inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer en van inwerkingtreding.

[Actie 2.3.4. Vóór 1 juli 2006 duidelijkheid verkrijgen over nut en noodzaak van de verdieping van het kanaal Gent-Terneuzen en een tweede grote sluis in relatie tot de verdiepte aanleg van de tunnel bij Sluiskil met het oog op een optimale ontwikkeling van de kanaalzone Gent-Terneuzen.](#)

Toelichting

Tijdens deze legislatuur moet meer duidelijkheid gecreëerd worden omtrent nut en noodzaak van projecten ter verbetering van de nautische toegankelijkheid van de kanaalzone. Hiertoe zal een vergelijkbaar onderzoekstraject doorlopen worden zoals voor de Schelde zelf reeds is uitgevoerd. Naar aanleiding van de gemeenschappelijke conclusies van de grensoverschrijdende overleggroep onder de leiding van de Commissaris van de Koningin van Zeeland en de gouverneur van Oost-Vlaanderen en in overeenstemming met het verdrag over het kanaal Gent-Terneuzen van 1960 zal het overleg over de toegankelijkheid van het kanaal gevoerd worden binnen de Technische Scheldecommissie. De uiteindelijke bedoeling is dat vóór 1 juli 2006 meer duidelijkheid bestaat over nut en noodzaak (niet : over de uitvoering) van een verdieping van het kanaal en een tweede grote sluis in relatie tot de verdiepte aanleg van een tunnel bij Sluiskil.⁶⁰

Wat betreft de planontwikkeling voor de aanleg van een tunnel bij Sluiskil zal Nederland doorgaan met een voorkeursvariant voor 13 meter 50 waarbij gezien de wens van Vlaanderen ook als gelijkwaardig alternatief de 16 metervariant wordt meegenomen. Nederland zal in goed overleg met Vlaanderen zijn definitieve keuze ter zake kenbaar maken tegen 1 juli 2006.⁶¹

Instrumenten

- Overleg binnen de Technische Scheldecommissie

Meetindicatoren

- Duidelijkheid over nut en noodzaak van een verdieping van het kanaal en over een tweede grote sluis in relatie tot de verdiepte aanleg van een tunnel bij Sluiskil tegen 1 juli 2006
- Kenbaar maken van de keuze van Nederland m.b.t. de diepte van de tunnel bij Sluiskil tegen 1 juli 2006
- Mate waarin i.v.m. de diepte van de tunnel bij Sluiskil overleg plaatsgevonden heeft tussen Vlaanderen en Nederland

⁶⁰ Derde Memorandum van Overeenstemming tussen Vlaanderen en Nederland met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium, 11 maart 2005, p. 7.

⁶¹ Derde Memorandum van Overeenstemming tussen Vlaanderen en Nederland met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium, 11 maart 2005, p. 8.

Actie 2.3.5. Verbetering van de mogelijkheden inzake ontsluiting over de weg en spoorweg tussen Vlaanderen en Nederland

Toelichting

Het bij decreet van 13 maart 2002 goedgekeurde samenwerkingsakkoord voorziet in een mogelijke financiering van de Liefkenshoekspoortunnel en van het vormingsstation Zwankendamme in Zeebrugge. In het najaar van 2005 zal duidelijkheid komen over de haalbaarheidsstudie PPS voor deze projecten en over de bij de medefinanciering gestelde voorwaarden. Op basis van deze ervaring kan dan verder worden bekeken welke mogelijkheden zich aandienen in verband met de piste van de voorfinanciering van voor Vlaanderen belangrijke spoorweginvesteringen, zoals b.v. de Tweede Spoorontsluiting van de haven van Antwerpen.

Wat de HSL betreft, zal Vlaanderen dit dossier binnen zijn eigen bevoegdheden opvolgen, b.v. wanneer extra-vergunningen dienen verleend te worden naar aanleiding van bijkomende werken.

Vlaanderen zal ook actief de onderhandelingen tussen België en Nederland over de Ijzeren Rijn verder opvolgen.

Instrumenten

- Haalbaarheidsstudie PPS
- Vlaams-federaal overleg i.v.m. Ijzeren Rijn en HSL

Meetindicatoren

- Resultaten van de haalbaarheidsstudie
- Totstandkomen van voorfinanciering van spoorweginvesteringen door Vlaanderen
- Heringebruikname van volledige Ijzeren Rijn
- Ingebruikname van de HSL

3.4. Strategische doelstelling 3

Strategische doelstelling 3

Versterken van het imago van Vlaanderen in Nederland en actief bewerken van de Nederlandse markt met het oog op het aantrekken van Nederlandse toeristen en investeringen naar Vlaanderen en met het oog op het consolideren en versterken van het internationaal ondernemen van Vlaamse ondernemingen in Nederland onder meer d.m.v. het focussen op kansrijke doelsectoren.

Toelichting

Zoals reeds aangegeven in sectie 4.11. van hoofdstuk II. Analyse, is Nederland niet enkel een samenwerkingspartner voor Vlaanderen. Nederland is op verschillende terreinen ook een door Vlaanderen te bewerken markt. Zo ontwikkelt de Vlaamse overheid acties op Nederland om investeringen aan te trekken, om de Vlaamse export naar en het internationaal ondernemen van Vlamingen in Nederland te promoten en om Nederlandse toeristen te overtuigen een reis naar Vlaanderen te ondernemen.

Bij het uitzetten van een strategie m.b.t. internationaal ondernemen richting Nederland dient men er rekening mee te houden dat Nederland voor heel wat sectoren een vrij verzadigde en bijgevolg verdringingsmarkt met hoge eisen is, waar de Vlaamse exporteurs veel concurrenten aantreffen. De introductie van het ene bedrijf kan leiden tot het uit de markt drijven van een andere Vlaamse onderneming.

Nederland vervult samen met de andere buurlanden een bijzondere functie naar jonge exporteurs toe. De eerste stappen buiten de thuismarkt worden net over de grens gezet. De beleidsnota 2004-2009 benadrukt het belang van ondersteuning van de startende exporteurs in de vernieuwing en groei van de Vlaamse export.

In de beleidsnota 2004-2009 Toerisme staat aangegeven: *“De belangrijkste buitenlandse markten zijn onze buurlanden: Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Samen zijn zij goed voor 71% van alle buitenlandse overnachtingen in Vlaanderen. De belangrijkste markt voor Vlaanderen is en blijft Nederland dat een groei heeft gekend van 17% over de laatste vijf jaren, tevens de sterkste groei van alle buurlanden.”*

Promotie van Vlaanderen als toeristische bestemming in het buitenland is één van de kerntaken van Toerisme Vlaanderen en impliceert voor de periode 2004-2009 het focussen op volgende krachtlijnen

- kapitaliseren op de grootste toeristische troeven van Vlaanderen in het buitenland zoals de historische steden, inclusief Brussel
- de inzet van de juiste marketingmix naar verschillende doelgroepen in functie van het marktpotentieel
- focus op de productmarktcombinaties met het hoogst aantoonbare toeristisch rendement. Hierbij krijgt ook het zakentoerisme (MICE) een gerichte aandacht
- een actieve vermarkting die inspeelt op nieuwe dragende maatschappelijke trends (vb. medioren, authenticiteit, frekwentere maar kortere vakanties) waarbij wordt uitgegaan van onze toeristische troeven
- synergieën ontwikkelen met andere partners in het buitenland (private marktspelers zoals touroperators en luchtvaartmaatschappijen, hotelgroepen, NTO's, agentschappen). In de Nederlandse markt gaat het vooral om samenwerkingsverbanden met private marktspelers

I.v.m. deze strategische doelstelling worden de volgende operationele doelstellingen geformuleerd:

- Inzake internationaal ondernemen maximaal uitspelen van het Vlaamse sterktes door gericht en pro-actief te werken op een aantal in overleg met de Vlaamse economische spelers gedefinieerde kansrijke sectoren: aëronautiek, audiovisuele industrie, toelevering aan automotive, bouw, bouwmaterialen en doe-het-zelf, grafische nijverheid, logistiek en transport, medische sector, technisch textiel en voeding, alsook thema's: distributiekkanalen en startende exporteurs.
- Ontwikkelen van een coherente strategie voor het benaderen van potentiële Nederlandse investeerders door pro-actief te werken op enkele, specifieke sectoren: chemie, ICT, Life sciences logistiek en automotive.
- Het nauwer aanhalen van de banden tussen FIT en de verschillende organisaties in het Nederlandse werkveld en - m.b.t. het aantrekken van Nederlandse bedrijven naar Vlaanderen - verdieping van de samenwerking van FIT met verschillende Nederlandse instanties.
- Het versterken van de positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland door het valoriseren van de expertise en het vakmanschap van Vlaanderen in verschillende beleidsdomeinen en dit actief in Nederland uit te dragen.

Operationele doelstelling 3.1.

Inzake internationaal ondernemen maximaal uitspelen van het Vlaamse sterktes door gericht en pro-actief te werken op een aantal in overleg met de Vlaamse economische spelers gedefinieerde kansrijke sectoren en thema's, waaronder de ondersteuning van startende exporteurs.

Operationele doelstelling 3.2.

Ontwikkelen van een coherente strategie voor het benaderen van potentiële Nederlandse investeerders door pro-actief te werken op enkele, specifieke sectoren en thema's : chemie, ICT, Life sciences, logistiek en automotive.

Toelichting

M.b.t. internationaal ondernemen bepaalt FIT ieder jaar voor een periode van 3 jaar zijn strategie. Deze strategie heeft een geografische en sectorale focus, met name wordt er per landengroep die voor dit doeleinde min of meer een geheel vormen, een aantal kansrijke (doel)sectoren bepaald op dewelke pro-actief zal gewerkt worden. De bepaling van deze sectoren gebeurt volgens een vast stramien waarbij vooreerst in overleg met de antennes die ter plaatste de opportuniteiten opsporen, doelsectoren worden bepaald waaraan concrete acties worden gekoppeld. Doelsectoren en actieprogramma worden in een tweede stap afgetoetst aan de vertegenwoordigers van de economische spelers, m.n. de federaties, havens, enz.

Doelsectoren en –thema's worden vastgelegd voor een periode van drie jaar maar worden ook jaarlijks geëvalueerd en eventueel bijgestuurd.

Instrumenten

- Aanwezigheid van locale antenne, met name de Vlaams economisch vertegenwoordiger in Den Haag
- Sensibiliseren van Vlaamse bedrijven tot internationaal ondernemen
- Ondersteuning en begeleiden met informatie en advies
- Stimuleren van internationaal ondernemen door middel van subsidiesDeelname aan internationale en nationale beurzen en zakenconventies (groepsstand, info/catalogusstand), b.v. de International Broadcasting Convention in Amsterdam en de Internationale Bouwbeurs in Utrecht in 2007, de beurs Logistica Utrecht in 2006
- Sectorale of multisectorale zendingen
- Trefdagen met aankopers uit de grootdistributie en grote industriële groepen
- Uitnodigingscampagne naar de aankopers uit de buurlanden naar de stands van de Vlaamse deelnemers op de jaarlijkse beurs PLMA in Amsterdam en naar de tweejaarlijkse beurs Trailer in Kortrijk (2007).
- Sectorstudie i.v.m. de structuur, kansen en concurrenten in de Nederlandse bouwsector (2005) en de Nederlandse logistieke en transportsector (2006).
- Organisatie van een seminars met marktinformatie of informatie naar aanleiding van federale, Vlaamse of buitenlandse beleidsontwikkelingen, bv. over de gezondheidssector in de buurlanden en meer specifiek inzake de medische hulpmiddelen en technisch textiel (2006)
- Organisatie van seminars omtrent het opzetten van een bedrijf in Vlaanderen in Eindhoven (2006) en andere steden
- Aanbieden van zoveel mogelijk geïndividualiseerd maatwerk
- (Mede)organisatie aan Dag van Export – Internationaal Ondernemen, een co-organisatie van kamers van koophandel van Zuid-Nederland, Belgisch Limburg, FIT, EVD en Rabobank, gegroeid uit de Euregio Maas Rijn dynamiek (4de editie in juni 2005 in Thorn).
- Ondersteuning aan de “Euregiohandelsmissies” (China- Hongkong 2005) en de Interregio Contactdagen, eveneens initiatieven ontstaan uit de Euregio dynamiek.

Meetindicatoren

- Uitvoeren van het actieprogramma.

Operationele doelstelling 3.3.

Het nauwer aanhalen van de banden tussen FIT en de verschillende organisaties in het Nederlandse werkveld en - m.b.t. het aantrekken van Nederlandse bedrijven naar Vlaanderen - verdieping van de samenwerking van FIT met verschillende Nederlandse instanties

Instrumenten

Contact leggen met de commerciële dienst van de Nederlandse ambassade, de EVD, de kamers van koophandel, ...

Meetindicatoren

Gezamenlijk plannen van acties.

Operationele doelstelling 3.4.

Het versterken van de positieve beeldvorming over Vlaanderen in Nederland door het valoriseren van de expertise en het vakmanschap van Vlaanderen in verschillende beleidsdomeinen en dit actief in Nederland uit te dragen.

Toelichting1. Algemeen

De positie van Vlaanderen op de internationale concurrentieladder wordt sterk bepaald door objectieve en meetbare economische parameters, zoals de fiscale druk, de loonkost, de aanwezigheid van mainports, de beschikbaarheid van bedrijventerreinen, de kwaliteit van de beroepsbevolking, de infrastructuur, enz.

Onze internationale handelsrelaties ondervinden echter ook een sterke impact van de algemene beeldvorming over Vlaanderen in het buitenland, wat veel minder exact meetbaar is. De manier waarop men in het buitenland over Vlaanderen denkt en de kennis die men over Vlaanderen heeft of niet heeft, beïnvloedt ook de houding, die men aanneemt ten opzichte van onze internationale politieke en economische initiatieven. Wanneer het beeld over Vlaanderen positief is, dan is de kans groot dat er spontaan meer draagvlak is voor Vlaamse voorstellen en ideeën en zal men sneller bereid zijn om met ons samen te werken.

Hoewel de invulling van strategische doelstelling 3 vooral via een economisch georiënteerd spoor zal verlopen, is het aangewezen dat Vlaanderen tegelijkertijd ook zijn “immateriële” troeven uitspeelt en in het buitenland tracht te valoriseren met het oog op het opbouwen van een gunstig imago. Vlaanderen heeft niet enkel “verkoopbare” producten en diensten in de aanbieding staan, maar kan ook prat gaan op zijn vakmanschap en expertise op zo diverse terreinen als onderwijs, cultuur, wetenschappen, transport, design, architectuur, gastronomie, mode, enz.

Het is van belang dat de Vlaamse kennis en kunde in al die domeinen een nog grotere visibiliteit krijgt in het buitenland. Dit is niet alleen een zaak voor de overheid. Ook het bedrijfsleven en het middenveld dragen hier toe bij en dit op basis van het kwaliteitsaanbod in Vlaanderen, rekening houdend met mogelijke affiniteiten in het buitenland. Deze profilering is dus gericht op zichtbaarheid, bekendmaking en marktpenetratie.

Aangezien een kleine regio als Vlaanderen niet kan ambiëren om in de hele wereld in het middelpunt van de belangstelling te staan, moeten prioriteiten worden vastgelegd. Eén van deze prioriteiten is alleszins de beeldvorming over Vlaanderen in de buurlanden en met name in Nederland. De “culturele identiteit” waarop de beeldvorming berust, wordt in belangrijke mate meebepaald door de buitenstaander. Het vertrekpunt moet dus het bestaande beeld zijn dat in Nederland over Vlaanderen bestaat. Waarbij dient opgemerkt dat veel Nederlanders “België” en “Vlaanderen” nog altijd vlot door elkaar gebruiken, als gold het één en hetzelfde begrip. Een recent voorbeeld is het boek “Belgen doen het beter” van Noor Huijboom en Jorrit De Jong⁶², waarin in feite alleen Vlamingen naast Nederlanders worden geportretteerd. Recentelijk is dit beeld gedifferentieerder geworden, onder meer dank zij de imagocampagnes van Toerisme Vlaanderen-Brussel, een betere berichtgeving over België in Nederlandse kwaliteitskranten en ook in Nederland fel besproken boeken als “Vreemde burens” van Derk-Jan Eppink. Over het algemeen zijn “ervaringsdeskundigen” de mening toegedaan dat het begrip “Vlaanderen” de jongste jaren een opvallend positievere connotatie krijgt, op basis van de opvatting dat de levenskwaliteit er hoger zou liggen dan in Nederland, (het

⁶² Meulenhof-Manteau, 2005

“Bourgondische” Vlaanderen), maar ook het Vlaanderen dat over een beter zorgsysteem en een beter onderwijssysteem zou beschikken dan Nederland (cfr. hoger).

2. Cultuur

Een belangrijk speerpunt in de opbouw van het Vlaamse imago zijn de verschillende artistieke uitingen in het buitenland. Daarbij kan zowel aan historische (b.v. oude meesters), als aan hedendaagse uitingen (beeldende kunst, video, popmuziek ...) gedacht worden. Hoe essentieel de kunsten zijn voor de beeldvorming over Vlaanderen blijkt onder meer uit *Het fraaie gelaat van Vlaanderen* van Patricia Carson en de bundel *Vlaamse identiteit: mythe én werkelijkheid* van Paul Gillaerts, Hilde van Belle en Luc Ravier⁶³. Voor Vlaanderen geldt tot op grote hoogte, wat ook voor Nederland zelf van toepassing is: zijn identiteit en beeld naar buiten uit is in belangrijke mate bepaald door de schilderkunst. Een uit olieverf op doek bestaande beeldvorming die onuitwisbaar blijft.

De laatste jaren heeft zich een nieuw interesseveld aangediend : in Nederland worden met belangstelling de ontwikkelingen in het Vlaamse cultuurbeleid opgevolgd.⁶⁴ Onze beleidsmodellen en ervaringen dragen op die manier bij tot een positieve beeldvorming bij onze bureaus over Vlaanderen.

3. Internationaal cultuurbeleid en promotie van Vlaanderen

In de huidige en ook in de toekomstige organisatiestructuur van de Vlaamse overheid is geopteerd voor een scheiding van buitenlands beleid en internationaal cultuurbeleid. Het internationaal cultuurbeleid krijgt daarbij – vanuit de administratie Cultuur - vooral vorm via een sterk cultuurpolitieke benadering. Binnen de administratie Buitenlands Beleid en haar opvolger⁶⁵ het Departement Buitenlands Beleid en Internationale Samenwerking berusten geen inhoudelijke, noch financiële verantwoordelijkheden inzake het internationaal cultuurbeleid. Deze situatie is volstrekt transparant en logisch. De minister, bevoegd voor Cultuur bepaalt het cultuurbeleid, heeft voeling met het werkveld, doet een beroep op beoordelingscommissies die de kwaliteit in het oog houden, verstrekt de subsidies, enz. De algemene, internationale promotie van Vlaanderen hoort binnen de huidige en ook binnen de toekomstige structuren echter wel tot de opdrachten van het algemene buitenlands beleid.

Grote aandacht dient te gaan naar de belangrijke raakvlakken tussen het algemene, buitenlands (promotie)beleid van Vlaanderen en de internationale cultuurpolitiek. Die relatie verloopt in beide richtingen. Enerzijds dragen het Vlaamse cultuurbeleid in het buitenland en de culturele initiatieven die door de overheid ondersteund worden “automatisch” en de facto bij tot het imago van Vlaanderen in het buitenland. Anderzijds beschikt het algemene Vlaamse buitenlands beleid over een aantal instrumenten om d.m.v. aanvullende acties het internationaal cultuurbeleid nog sterker te profileren. Wat Nederland betreft, kunnen bepaalde Vlaamse, culturele activiteiten gekoppeld worden aan initiatieven van de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag. Daarbij dient er echter steeds over gewaakt te worden dat het culturele evenement hierbij een waarde op zich vormt en aansluit bij het gevoerde cultuurbeleid, en niet enkel als franje of randactiviteit fungeert bij b.v. economische acties.

4. Twee culturen?

Nederland en Vlaanderen worden vaak beschreven als “twee culturen gescheiden door één taal”. De gescheiden historische ontwikkeling en vooral de sterke, langdurige beïnvloeding van Vlaanderen door de Franse cultuur, hebben inderdaad tot opvallende cultuurverschillen

⁶³ Leuven en Leusden, 2002

⁶⁴ Quirine van der Hoeven, De grens als spiegel. Een vergelijking van het cultuurbestel in Nederland en Vlaanderen, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2005

⁶⁵ In het kader van de operatie Beter Bestuurlijk Beleid

tussen Noord en Zuid geleid. Taal is maar één van de factoren die de culturele identiteit bepalen. Maar anderzijds is taal, als belangrijkste vertolking van het normen- en waardesysteem van een samenleving, toch wel een bijzonder sterk cultuurbepalend gegeven. Nederland en Vlaanderen mogen dan, in onze huidige visie, geen gemeenschappelijke culturele identiteit hebben – ze vertonen wel een grote “culturele gemeenschappelijkheid”. Het is vanuit die visie overigens dat in 2004 het Vlaams-Nederlands Cultuurhuis deBuren werd opgericht, in Brussel. Die gemeenschappelijkheid én de verscheidenheid kunnen het vertrekpunt vormen voor verdere Vlaamse imago-opbouw in Nederland⁶⁶. Het Nederlands als bindmiddel blijft daarbij een enorme troef. Uit een onderzoek van het Vlaams Theater Instituut naar Vlaamse voorstellingen in het buitenland voor de periode 1999-juni 2003 blijkt overigens dat Nederland met 64% (meer dan 3.000 voorstellingen) nog steeds het belangrijkste exportland is voor Vlaams theater⁶⁷.

5. Andere beleidsdomeinen

Bij de – talrijke – positieve verhalen die de beeldvorming van Vlaanderen-België in Nederland in recente tijden bepalen, komen een viertal constanten voor. Naast de “Bourgondische levensstijl” hebben Nederlanders het in deze context stevast over de betere zorg – géén wachtlijsten in de ziekenhuizen, vlotte toegang tot huisartsen en specialisten; een onderwijssysteem dat voor méér discipline en leerinhoud zou staan en universiteiten die beter aansluiting zouden vinden bij het bedrijfsleven en de strijd voor administratieve vereenvoudiging.

Op 25 februari 2003 overhandigde een zelfaangestelde “staatscommissie” met de provocerende naam “Belgen-doen-het-beter” het rapport “Een kwestie van uitvoering” aan onder meer de vice-president van de Raad van State, Herman Tjeenk-Willink. Volgens de commissie slaagden “nota bene” de “Belgen” er, in tegenstelling tot de Nederlanders, in om fraude te bestrijden, voedselveiligheid te waarborgen, wachtlijsten weg te werken en politieorganisaties te laten samenwerken door een meer daadkrachtige aanpak en een slimme inzet van informatie- en communicatietechnologie. Het rapport van de commissie, met daarin mensen als Wim Deetman, Ivo Opstelten, Roel in ’t Veld en Marco Pastors, had een brede weerklink in de Nederlandse media. Sindsdien wordt in Nederland vaak gerefereerd aan de (federale) Kruispuntbank, die alle instanties van de sociale zekerheid verenigt om administratieve overlast voor de burger te voorkomen.

6. Nulmeting

Voor het bevorderen van de bekendheid en de reputatie van Vlaanderen in Nederland is het van belang te weten welk imago Vlaanderen in Nederland nú heeft. Op dit ogenblik is slechts zeer partiële informatie beschikbaar over het beeld van Vlaanderen en de Vlamingen in Nederland. In het kader van de implementatie van deze strategienota is het daarom nuttig en wenselijk een eerste “nulmeting” te organiseren, waarbij nagegaan wordt in welke mate de Nederlander anno 2005 vertrouwd is met Vlaanderen en hoe hij/zij tegenover Vlaanderen en de Vlamingen staat. Om deze nulmeting te realiseren een bevraging worden georganiseerd bij een beperkte, maar gerichte steekproef van Nederlanders. Daarbij zal vooral worden gemikt op personen, die door hun beroep en/of maatschappelijke positie invloed uitoefenen op de mening binnen grote groepen van de samenleving in hun land.

Op basis van de resultaten van de nulmeting dient dan een actieplan te worden ontwikkeld. In dit actieplan moeten o.m. de inspanningen worden omschreven, die ertoe moeten bijdragen dat bepaalde, minder gewenste aspecten in het imago van Vlaanderen worden gecorrigeerd.

⁶⁶ Cfr. L. Beheydt, “Twee culturen gescheiden door één taal”, *Neerlandica extra Muros*, xxxvi, 2, 1998.

⁶⁷ Annick Schramme, *Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking in Europese context*, *Internationale Spectator*, mei 2005, p. 271.

De uitvoering van dit actieplan vergt een gecoördineerde inzet vanwege alle betrokken partijen. Een belangrijke rol daarbij is weggelegd voor de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag.

Om na te gaan welke impact het actieplan heeft gehad op het imago van Vlaanderen in Nederland wordt de enquête best elke vijf jaar herhaald.

Instrumenten

- Algemene promotie- en communicatiebeleid in het buitenland van de minister, bevoegd voor Buitenland Beleid
- Imagocampagnes van verschillende diensten binnen de Vlaamse overheid, TVB heeft expertise op dit vlak in Nederland, ook voor het meten van de resultaten
- Vlaamse vertegenwoordiging
- De Brakke Grond
- Samenwerking tussen de media
- Organisatie van Vlaams-Nederlandse evenementen in het Vlaams-Nederlands Huis deBuren

Meetindicatoren

- Resultaten van de nulmeting
- Manier waarop in de Nederlandse media bericht wordt over Vlaanderen

3.5. Strategische doelstelling 4

Strategische doelstelling 4

Waar mogelijk en wenselijk streven Vlaanderen en Nederland naar samenwerking bij de uitvoering en implementatie van Europese en multilaterale regelgeving, naar het innemen van gemeenschappelijke standpunten en naar het gezamenlijk wegen op de besluitvorming in de Europese Unie en in multilaterale fora.

Volgende operationele doelstellingen ondersteunen deze strategische doelstelling :

- Waar dit opportuun en mogelijk is, moeten we gezamenlijke standpunten innemen inzake Europese en multilaterale dossiers.
- Gezamenlijk bepalen van de strategisch-inhoudelijke prioriteiten en de structuren in zake het beheer voor de grensoverschrijdende programma's in het kader van de Europese structuurfondsen na 2006.
- Vastleggen en uitvoeren van een gezamenlijke strategie voor de verdragen inzake de Schelde en de Maas voor de internationale coördinatie bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water; doorzetten van het kwantitatief waterbeleid en samen verder bouwen op het acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières
- Stimuleren van de Vlaams-Nederlandse samenwerking, mede in het kader van programma's die in het bijzonder door de Europese Unie worden ontwikkeld en die kunnen worden ingezet bij het streven naar het realiseren van de doelstellingen geformuleerd in het kader van de Lissabonstrategie.

Operationele doelstelling 4.1.

Waar dit opportuun en mogelijk is, moeten we gezamenlijke standpunten innemen inzake Europese en multilaterale dossiers om zo te wegen op de Europese en multilaterale besluitvorming.

Toelichting

Nederland en het koppel Vlaanderen-België kunnen elkaar gebruiken om een deel van het verloren soortelijk gewicht binnen Europees verband te herstellen. Die doelstelling realiseren zal niet eenvoudig zijn, gelet op de resultaten van de analyse. Voor verschillende beleidsdomeinen zitten Vlaanderen en Nederland vaak niet op dezelfde lijn. Ook het feit dat Vlaanderen geen rechtstreekse stem heeft binnen de EU, maar altijd aangewezen is op intern-Belgische afstemming, is een beperking.

Toch is Vlaams-Nederlands overleg over EU-dossiers belangrijk. In sommige beleidsdomeinen (b.v. landbouw) nemen wij meestal dezelfde standpunten in en kunnen wij elkaar versterken. Daarnaast is de kennis van mekaars standpunten essentieel, omdat wij in een aantal gevallen samen Europese richtlijnen moeten uitvoeren en wij dan op elkaar aangewezen zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Europese Kaderrichtlijn Water en haar toepassing op Schelde en Maas (zie operationele doelstelling 4.3.).

Een domein dat bij uitstek gemeenschappelijk is en waar Vlaanderen en Nederland gezamenlijke belangen te verdedigen hebben binnen Europa, is de Nederlandse taal. Vlaanderen moet samen met Nederland - binnen het kader van de Nederlandse Taalunie – blijven streven naar het behoud van een stevige positie voor het Nederlands als werktal in de EU. Wij moeten samen blijven waken over het gebruik van het Nederlands in de Europese instellingen, in het voordeel van onze burgers.

Actie 4.1.1. Binnen de Nederlandse Taalunie streven naar het behoud van een stevige positie voor het Nederlands als werktal in de EU door de verdediging van het gebruik van het Nederlands in de EU-instellingen en in relatie met de burger.

Taalunieverdrag

Vlaanderen (België) en Nederland hebben er zich via het Taalunieverdrag verdragsrechtelijk toe verbonden in Europa samen op te trekken inzake de positie van het Nederlands als werktal in Europa. Het Taalunieverdrag stelt in dit verband:

“De Hoge verdragsluitende partijen besluiten tot het voeren van een gemeenschappelijk beleid met betrekking tot de Nederlandse taal en letteren in internationaal verband, in het bijzonder in de Europese Gemeenschappen. “

“De Hoge verdragsluitende partijen besluiten tot het plegen van overleg, wanneer in hun betrekkingen tot derde landen of tot internationale instellingen of bijeenkomsten de belangen van de Nederlandse taal of de doelstellingen van dit verdrag in het geding zijn.”

Nederlandse positie

Vlaanderen meent dat het talenregime van de Unie gekoesterd moet worden, omdat het een uiting is van respect voor de culturele diversiteit en omdat het de principiële gelijkheid van de talen en hun gebruikers erkent. Vlaanderen blijft dan ook streven naar een striktere toepassing van de institutionele veeltaligheid (in de Raden, Europese Raden en Europees Parlement) en verzet zich tegen de verwaarlozing van officiële talen, voornamelijk in contacten met de burger. Het verdedigen van de positie van het Nederlands was vooral actueel tijdens het voorlaatste Nederlands voorzitterschap (in 1997), maar sindsdien is dit slechts eerder sporadisch aan de orde geweest. Dit leeft bovendien minder in Nederland dan in Vlaanderen. Nederland neemt immers vaak een eerder pragmatische houding aan in dit dossier, zoals ook blijkt uit de Nederlandse houding inzake het gebruik van het Nederlands in de Raadswerkgroepen (zie punt 3.)

Intern-Vlaamse standpunten

Tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap in 2001 is in verband hiermee geen echte actie ondernomen. Wel werden intern-Vlaams een aantal standpunten ingenomen tijdens of naar aanleiding van het Belgisch EU-voorzitterschap. Zo werd in de verklaring omtrent de Vlaamse prioriteiten tijdens het Belgisch EU voorzitterschap benadrukt dat de betrokkenheid van de Europese burger bij het Europese besluitvormingsproces maar verzekerd kan worden indien de culturele en taalkundige verscheidenheid en diversiteit gerespecteerd blijft. Ook in de Vlaamse verklaring naar aanleiding van de IGC 2000 werd benadrukt dat elke burger steeds het recht moet blijven behouden om zijn eigen officiële taal te gebruiken in zijn contacten met de instellingen en organen van de EU en ook binnen redelijke termijn antwoord krijgen in die taal zoals vastgelegd in artikel 21 lid 3 EG-Verdrag. Elke taal moet bovendien op gelijke wijze gebruikt worden in de instellingen van de Europese unie (Raad, Europees Parlement).

Nederlands EU-voorzitterschap (2004)

Ook tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2004 werd in dit verband niets concreets ondernomen. Tijdens de vergadering van de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie van 8 november 2004 erkende minister Van der Hoeven (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) *“dat Nederland in Europa niet altijd zo op de bres staat voor het Nederlands als Vlaanderen”*

Tijdens de laatste jaren is het dossier van de Nederlandse taal prominent naar voren gekomen in verband met volgende aspecten:

- Taalgebruik tijdens informele EU-raden
- Het gemeenschapsoctrooi
- Het taalgebruik in de Raadswerkgroepen
- Het taalgebruik van de Europese Commissie

Taalgebruik tijdens informele EU-raden

N.a.v. informele EU-raden ondernemen met name Spanje en Italië wel eens pogingen om via de achterdeur een vijftalenregime in te voeren. Nederland heeft hier in het verleden reeds fel tegen geprotesteerd. De Nederlandse positie is dat voor informele raden het beperkt regime met Frans en Engels moet gelden. Vlaanderen aanvaardt voor dergelijke Raden uit van het drie talenregime (dus met het Duits erbij). Wanneer er echter op informele Raden meer dan 3 talen voorzien worden, is het volgens Vlaanderen wel gerechtvaardigd om ook het Nederlands te vragen.

Het Gemeenschapsoctrooi

Een belangrijke ontwikkeling binnen de EU is de oprichting van afzonderlijke entiteiten, die specifiek en los van de eigenlijke EU-instellingen worden gecreëerd om een aantal uitvoerende bevoegdheden op zich te nemen. Zij krijgen een eigen taalregeling mee, die de gelijkheid van talen en hun gebruikers niet altijd respecteert.

Het Europees Merkenbureau is hiervan een voorbeeld. Daar geldt een vijftalenregime.

Recenter is het talenregime van het Gemeenschapsoctrooi aan de orde geweest. De Nederlandse regering Paars II (1998-2002) stemde in met de Vlaamse wens inzake de vertaling van de integrale conclusies van het Gemeenschapsoctrooi naar alle officiële talen van de EG. Op 3 maart 2003 werd een moeizaam Europees akkoord bereikt dat volledig in lijn is met de Vlaamse eisen. De goedkeuring van een Gemeenschapsoctrooi zal gebeuren in de huidige drie officiële talen die in München gebruikt worden: Frans, Duits en Engels. De aanvraag kan gebeuren in één van de officiële talen van de Unie. Op dit moment zijn er dat twintig. De vertaling in het stadium van de aanvraag is gratis voor de aanvrager (de kosten worden gedragen door het systeem). De aanvrager moet na toekenning van zijn octrooi, de technische conclusies en de samenvatting van het Octrooi laten publiceren in alle talen van de Unie, op zijn kosten. Daardoor blijft het Gemeenschapsoctrooi in vergelijking met dat van de Verenigde Staten en Japan nog relatief duurder, maar goedkoper dan voorheen. Volgens cijfers van de Commissie zou de prijs kunnen halveren: van gemiddeld 50.000 euro nu naar 25.000 euro. Op basis van dit politiek akkoord werd door opeenvolgende voorzitterschappen een (telkens herzien) voorstel voor verordening betreffende het Gemeenschapsoctrooi voorgelegd, maar men kwam momenteel nog niet tot een akkoord. Eén van de voornaamste knelpunten houdt ook verband met het taalregime: de discussie betreft de termijn waarbinnen vertalingen, na octrooiverlening, moeten worden ingediend. Vlaanderen houdt zich in deze discussie ietwat afzijdig. Aan de Vlaamse eisen werd immers tegemoetgekomen in het politiek akkoord van 3 maart, en deze werden intussen ook vertaald in het voorstel tot

verordening dat momenteel nog steeds besproken wordt op het niveau van de Groep intellectuele eigendom en Coreper.

Ook Nederland nam wat deze kwestie betreft niet echt een standpunt in: het pleit meer voor een flexibel systeem, om pas een beslissing te nemen over de termijn als op basis van de ervaring meer weten is over de haalbaarheid van de termijn

Taalgebruik in de Raadswerkgroepen

Met het oog op de uitbreiding van de Unie (en daarmee de bijna verdubbeling van het aantal EU-talen) werd op Europees niveau een regeling uitgewerkt voor vertolking binnen de technische (ambtelijke) werkgroepen ter voorbereiding van EU-ministerraden, waarbij slechts voor een aantal werkgroepen (de zogenaamde “20/20”-categorie) een vertolking van en naar alle talen wordt voorzien, gefinancierd uit het gemeenschapsbudget. Elke lidstaat kreeg de mogelijkheid om aan te duiden welke Raadswerkgroepen in die categorie thuis horen. In hetzelfde kader werd, voor de werkgroepen die buiten deze 20/20-regeling vallen, een betaalregeling uitgewerkt (het zgn. “request and pay system”) waarbij voor elke taal een aanvraag tot actieve en passieve vertolking kan ingediend worden.

M.b.t. het taalregime binnen deze Raadswerkgroepen bestaat een verschil in visie tussen Vlaanderen en Nederland. Vlaanderen was er sterke voorstander van om het Raadscomité Culturele Aangelegenheden in de 20/20-regeling op te nemen, omwille van de sterke link tussen taal en cultuur. Vlaanderen pleitte verder ook voor een 20/20 regime voor alle werkgroepen rond onderwijs, jeugd, toerisme, huisvesting en ruimtelijke ordening, omdat het allen exclusieve Gemeenschaps- en Gewestbevoegdheden zijn. Voor geen enkele van deze eisen werden we echter tijdens de debatten hieromtrent gesteund door Nederland, ondanks het hoog principieel en symbolisch karakter ervan (voornamelijk dan wat het Raadscomité Cultuur betreft).

In hetzelfde kader werd een betaalregeling uitgewerkt (het zgn. “request and pay system”) waarbij voor elke taal een aanvraag tot actieve en passieve vertolking kan ingediend worden. Voor elke taal is een enveloppe van 2 miljoen euro per jaar voorzien.

Indien de aanvragen het plafond van 2 miljoen euro overstijgen, moeten de landen die deze taal aanvragen de bijkomende kosten nationaal bijpassen. Indien meerdere landen dezelfde taal delen, moet normaal gesproken de extra kostprijs volgens de bevolking van de respectievelijke landen geventileerd worden. Specifieke en afwijkende afspraken zijn echter mogelijk. Voor het Duits bijvoorbeeld is het zo dat, hoewel België het Duits vraagt in een beperkt aantal werkgroepen, Duitsland en Oostenrijk hebben afgesproken dat zij de kosten voor het Duits volledig onder elkaar verdelen. Voor het Frans neemt Frankrijk de ganse factuur voor haar rekening, ondanks het feit dat ook België voor een aantal werkgroepen het Frans aanvroeg. Nederland wil echter, voor het gebruik van het Nederlands in de werkgroepen, de normaal gehanteerde verdeelsleutel volgens bevolking niet weerhouden: Nederland stelt met name een verdeelsleutel voor volgens het aantal *aanvragen*, gezien het zelf voor een gevoelig kleiner aantal werkgroepen dan België het Nederlands heeft aangevraagd. Bij benadering ging het voor 2004 om een verdeelsleutel in de rangorde van 85% voor België en 15% voor Nederland.

Indien de aanvragen resulteren in een opgebruikt bedrag onder de 2 miljoen euro per jaar, wordt het overschot à rato van 66% terugbetaald aan de betrokken lidstaat, voor gebruik van de reiskosten voor het bijwonen van de Raadswerkgroepen. Nederland heeft hier een gelijkaardige verdeelsleutel bedongen die ervoor zorgt dat het vooral de Nederlanders zijn die van de terugbetaling van de reiskosten kunnen genieten. Het probleempunt voor Vlaanderen is hier dat Nederland liever het beschikbare budget niet opgebruikt (om het zodanig aan te

wenden voor het betalen van de reiskosten) dan te pleiten voor een maximaler gebruik van het Nederlands binnen de werkgroepvergaderingen.

Vlaanderen is echter van mening dat:

- de positie van het Nederlands, dat naast het Engels, het Frans en het Duits nog steeds de functie van brugtaal in Europa vervult, niet in gevaar mag worden gebracht. Dit niet alleen omwille van het essentiële en symbolische belang van de Nederlandse taal voor Vlaanderen, maar ook omwille van het negatieve economische effect dat dit met zich mee zou brengen. Er kan n.l. voor gevreesd worden dat, hoe minder aanvragen voor het Nederlands zullen gedaan worden, in dit geval voor vertolking binnen de Raadswerkgroepen, hoe minder tolken voor het Nederlands in Europees verband tewerkgesteld zullen worden en hoe meer het Nederlands van het Europese toneel zal verdwijnen;
- Vlaanderen niet akkoord mag gaan met het voorstel van Nederland om op basis van het aantal aanvragen tot een kostenverdeling te komen. Vlaanderen moet hierbij trachten vast te houden aan een verhouding op basis van bevolkingsaantal. Indien dit echt niet haalbaar is kan eventueel worden ingestemd met een 50/50 verhouding of een verhouding op basis van een combinatie van de parameters bevolkingsaantal en aantal aanvragen;
- Vlaanderen zich niet neerlegt bij de Nederlandse houding inzake de terugbetaling van de reiskosten, waaruit blijkt dat Nederland liever het beschikbare budget aanwendt voor de terugbetaling van de Nederlandse reiskosten dan te pleiten voor een maximaler gebruik van het Nederlands op EU-niveau;
- Vlaanderen de garantie moet krijgen van de federale minister van Buitenlandse Zaken dat de kosten, verbonden aan deze vertolking in de Raadswerkgroepen, door het federale niveau gedragen blijven.

Taalgebruik door de Europese Commissie

Vlaanderen is van mening dat binnen de Europese Unie niet aan het taalgebruik in relatie tot de burger mag geraakt worden, en dat alle wetgevende en beleidsmatige documenten in alle officiële talen dienen te worden vertaald. Ook de communicatie hieromtrent dient in alle officiële talen te gebruiken.

Het principe van het taalregime binnen de Europese Commissie op dit moment is duidelijk: gebruik van alle officiële talen van de Unie in haar contacten met de burgers van de Unie. In de praktijk lijkt de Commissie hiermee echter soms nogal los om te springen, bijvoorbeeld in het kader van haar persconferenties.

Vlaanderen is dan ook van mening dat waakzaamheid in dit verband geboden is. Het talenregime van de Unie dient bewaakt te worden, met oog voor een striktere toepassing van de institutionele veeltaligheid en het behoud van de officiële talen, voornamelijk in contacten met de burger.

Het lijkt ons dan ook aangewezen hierover af te stemmen in het kader van de Nederlandse Taalunie, waarbij met name ook de Nederlandse Regering verder kan worden gesensibiliseerd, en een gezamenlijk standpunt kan worden ingenomen.

Instrumenten

- Taalunieverdrag. Vlaanderen wenst verdere afspraken te maken met Nederland rond de positie van het Nederlands in de Europese Unie en dit binnen het kader van de Nederlandse Taalunie, zoals in het Taalunie-verdrag voorzien. Met name pleit Vlaanderen

voor het handhaven van het gebruik van kleinere talen binnen Europa – zoals het Nederlands – in functie van het respect voor culturele diversiteit.

- De Europese regeling voor taalgebruik binnen de EU-Raadswerkgroepen (incl. het zogenaamde “request and pay”-systeem en het 20/20-regime voor sommige werkgroepen)

Meetindicatoren

- Gebruik door bewindslieden van het Nederlands tijdens EU-vergaderingen
- Gebruik door ambtenaren van het Nederlands tijdens Raadswerkgroepen
- Aanvraag door Nederland van het Nederlands in de Raadswerkgroepen in het kader van “request and pay”

[Actie 4.1.2. Nastreven van gemeenschappelijke standpunten inzake Europese en multilaterale dossiers in verschillende beleidsdomeinen](#)

Wat de instrumenten en de meetindicatoren betreft, geldt voor de verschillende sub-acties hieronder in brede zin steeds hetzelfde. De instrumenten zijn in hoofdzaak ambtelijk en politiek overleg. De meetindicatoren zijn : het aantal overlegmomenten; de mate, waarin Vlaanderen en Nederland tot gemeenschappelijke standpunten komen en daarmee wegen op de Europese en/of multilaterale besluitvorming.

[Subactie 4.1.2.1. Mobiliteit en openbare werken](#)

Inzake mobiliteitsbeleid en infrastructuur zal, waar mogelijk, overleg gepleegd worden met Nederland om elkaars standpunten te leren kennen en op elkaar trachten af te stemmen en te wegen op de Europese besluitvorming

Toelichting

Zowel in de comités van de Europese Commissie als in de werkgroepen van de Raad en in de Raad zelf, overleg plegen met de Nederlandse vertegenwoordigers om deze doelstelling te verwezenlijken, natuurlijk met de beperking dat de federale vertegenwoordiger moet overtuigd worden om dit standpunt te vertolken

[Subactie 4.1.2.2. Leefmilieu](#)

Waar mogelijk en wenselijk, streven naar gezamenlijke standpuntbepaling inzake dossiers in EU- en multilaterale context

Toelichting

Naargelang het dossier zullen de Vlaamse vertegenwoordigers bekijken of er gelijkenissen zijn met het Nederlandse standpunt. Indien dit het geval is, zal Vlaanderen proberen om – binnen de Belgische spelregels die afstemming met de twee andere Gemeenschappen voorzien – aansluiting te vinden met Nederland.

Inzake "bodembescherming" zal met Nederland overleg worden gepleegd inzake de Vlaamse en de Nederlandse standpuntbepaling m.b.t. de EU Thematic Soil Strategy en de kaderrichtlijn bodem in opmaak.

[Subactie 4.1.2.3. Landbouw](#)

Het verder vorm geven aan een structurele, beleidsmatige dialoog met de Nederlandse landbouw- en tuinbouw- en visserij-autoriteiten met het oog op gezamenlijke standpuntbepaling in EU-verband. **Het verder gebruiken van het PURPLE-netwerk voor wat betreft plattelandsontwikkeling in peri-urbane gebieden**

Toelichting

Zoals in de analyse aangegeven, zitten Vlaanderen en Nederland ondanks kleine nuanceverschillen met betrekking tot het landbouwbeleid voor de tuinbouwsector meestal op dezelfde lijn en er wordt ten opzichte van de Europese Commissie dikwijls gezamenlijk opgetreden met één standpunt. Om dit verder te bewerkstelligen wenst Vlaanderen de structurele dialoog met de Nederlandse partner op dit vlak nog te versterken.

Vlaanderen wil via het netwerk Purple de Europese besluitvorming m.b.t. het plattelandsontwikkelingsbeleid in peri-urbane gebieden beïnvloeden. Daarbij zal gestreefd worden naar gezamenlijke Vlaams-Nederlandse standpuntbepaling richting EU.

[Subactie 4.1.2.4. Onderwijs](#)

Waar mogelijk en wenselijk, streven naar gezamenlijke standpuntbepaling inzake dossiers in EU- en multilaterale context

Toelichting

Zoals in de analyse. aangegeven, neemt Vlaanderen in verschillende multilaterale of EU-dossiers een ander standpunt in dan de Nederlandse vertegenwoordigers, ook inzake onderwijs. Vlaanderen zal in de komende periode – net als nu – een pragmatische “ad hoc” houding aannemen. Naargelang het dossier, zullen de Vlaamse vertegenwoordigers bekijken of er gelijkenissen zijn met het Nederlandse standpunt. Indien dit het geval is, zal Vlaanderen proberen om – binnen de Belgische spelregels die afstemming met de twee andere Gemeenschappen voorzien – aansluiting te vinden met Nederland.

[Subactie 4.1.2.5. Cultuur](#)

Nastreven van meer Vlaams-Nederlandse beleidsmatige synergie in het kader van de digitalisering van cultureel erfgoed.

Toelichting

Wat het cultuurbeleid in het algemeen betreft, wordt het – gelet op de huidige stand van zaken – momenteel niet als haalbaar beschouwd om met Nederland op structurele wijze gemeenschappelijke standpuntbepaling na te streven. Voor de werkzaamheden binnen de National Representatives Groupe inzake digitalisering van cultureel erfgoed kan dit wel enigszins genuanceerd worden. Gelet op de bestaande contacten zou het op termijn een meerwaarde betekenen, indien Nederland en Vlaanderen/België in dat kader beleidsmatig binnen Europa een grotere synergie nastreven. Dit geldt zowel in het kader van kennisopbouw en kennisuitwisseling, standpuntbepaling en langetermijnontwikkeling.

[Sub-actie 4.1.2.6. Energie](#)

Verderzetting van het bestaande overleg over energithema's binnen de Beneluxcommissie Energie o.m. met het oog op de omzetting van EU-richtlijnen.

Sub-actie 4.1.2.7. Volksgezondheid

Streven naar meer bilateraal overleg met de Nederlandse delegatie binnen multilaterale fora (EU, WHO, Raad van Europa).

Toelichting

Het is de bedoeling via een gestructureerd overleg te komen tot uitwisseling van beleidsvisies over specifieke onderwerpen. Dit gestructureerd overleg kan worden geïnitieerd door een ontmoeting op hoog niveau, teneinde in Nederland te komen tot een bewustwording en erkenning van de Belgische interne bevoegdheidsverdelingen.

Operationele doelstelling 4.2.

Gezamenlijk bepalen van de strategisch-inhoudelijke prioriteiten en de structuren inzake het beheer voor de grensoverschrijdende programma's in het kader van de Europese structuurfondsen na 2006

Toelichting

Volgens de voorstellen inzake de nieuwe financiële perspectieven (2007-2013) en de hervorming van het Cohesiebeleid die de Europese Commissie op 14 juli 2004 heeft meegedeeld, zou grensoverschrijdende samenwerking uitgroeien van een communautair initiatief (Interreg) tot een volwaardige doelstelling (doelstelling 3) met belangrijke financiële middelen. De inhoudelijke en organisatorische invulling van grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland voor de periode 2007-2013 dient voorbereid te worden door de administratie Economie en het Nederlands ministerie van Economische Zaken, in overleg met provinciale en lokale overheden.

De programma's zelf zullen samen met Nederland en de Vlaamse provinciale en lokale overheden opgesteld worden.

Duurzaamheid is een kernbegrip binnen deze samenwerking. Dit houdt in dat economische doelen gekoppeld worden met ecologische, sociale en culturele doelen, maar ook met ruimtelijke structuren. De integrale en cross-sectorale benadering van samenwerking kan bovendien gewaarborgd worden bij het gebruik van ruimtelijke structuren als basis en als samenbindement. De aanwezigheid van een goede ruimtelijke en fysieke infrastructuur stimuleert tevens de economische activiteiten van een regio en vergroot de aantrekkelijkheid van een gebied voor investeerders.

Instrumenten

- Ambtelijk en politiek overleg
- Overleg tussen ESF-Vlaanderen en ESF-Nederland
- Overleg met provinciale overheden en andere partners

Meetindicatoren

- Goedkeuring van de programma's door de Europese Commissie met het oog op uitvoering in de periode 2007-2013.
- Eventueel oprichten van een transnationaal partnerschap in het kader van ESF

Operationele doelstelling 4.3.

Vastleggen en uitvoeren van een gezamenlijke strategie vastleggen voor de verdragen inzake de Schelde en de Maas voor de internationale coördinatie bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water; doorzetten van het kwantitatief waterbeleid en samen verder bouwen op het acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières

Toelichting

Wat de Schelde- en Maasverdragen betreft, worden thans de besprekingen afgerond over de gezamenlijke strategieën voor de periode 2005-2009 m.b.t. de Kaderrichtlijn Water (1ste rapportering aan de EUCOM van de stroomgebiedsbeheersplannen met de maatregelenprogramma's), de hoogwaterproblematiek en waterkwantiteit in het algemeen, en het verderzetten van het acquis van de Verdragen van Charleville-Mézières (o.a. homogeen meetnet, waarschuwingssysteem bij calamiteiten, de problematiek van de waterbodems). Vlaanderen en Nederland zijn hierbij het meest ambitieus, wat betreft de omvang en aard van de coördinatie, maar moeten een compromis sluiten met vooral Wallonië en Frankrijk die zich meer wil houden aan de strikte uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Daarentegen hebben deze laatste partijen beslist om de uitvoering van de KRW te versnellen met 1 jaar hetgeen een bijkomende randvoorwaarde is m.b.t. de onderlinge afstemming voor het internationaal stroomgebiedsdistrict.

Instrumenten

- De respectievelijke Internationale Schelde- en Maascommissies met de daaronder ressorterende werk- en projectgroepen en, wanneer nodig, bijkomend bilateraal ambtelijk overleg tussen de delegatieleiders en betrokken regionale kaders (Art. 4, lid 5 van de Verdragen van Gent).
- De Vlaamse delegatie in de twee commissies wordt ondersteund voor de coördinatie van de technische input en expertise door de CIW en zijn werkgroepen.
- Er wordt regelmatig bilateraal ad hoc overleg gepleegd tussen de Vlaamse en Nederlandse delegatieleiders en de experts ter voorbereiding van vergaderingen zodat standpunten versterkt worden voorgedragen.

Meetindicatoren

- Het halen van de termijnen van de Europese Kaderrichtlijn Water voor het overkoepelend maatregelenprogramma (werd gehaald voor de rapportering inzake toestandsbeschrijving en druk en impact; maart 2005)
- Het niveau van de coördinatie (vergelijken, afstemmen of harmoniseren)
- De voortgang inzake homogene meetnetten (aanpassing en/of uitbreiding relevante parameters en representatieve meetpunten)
- Functioneren van het alarmeringssysteem
- Voortgang in uitwisseling kwantitatieve gegevens en kennisgeving van maatregelen bij extreme omstandigheden

Operationele doelstelling 4.4.

Stimuleren van de Vlaams-Nederlandse samenwerking, mede in het kader van programma's die in het bijzonder door de Europese Unie worden ontwikkeld en die kunnen worden ingezet bij het streven naar het realiseren van de doelstellingen geformuleerd in het kader van de Lissabonstrategie.

Toelichting

In het kader van de verwezenlijking van de Lissabon-doelstelling om van de Europese economie in 2010 de meest concurrerende kenniseconomie ter wereld te maken, is samenwerking tussen verschillende, naburige regio's en steden een nieuwe trend in Europa. Deze steden zoeken elkaar op om samen te werken en profileren zich als regionale kennisbolwerken. In maart 2004 ondertekenden Eindhoven, Leuven en Aken een verklaring voor meer samenwerking met als doel van hun regio een technologische hotspot in Europa te maken. Aan Nederlandse zijde spelen TNO en Philips daarbij een belangrijke rol, aan Vlaamse zijde IMEC.

Samen met Nederland willen wij werken aan het verder tot stand komen van een krachtige kennisregio door:

- het opzetten van een structurele strategische (politieke en ambtelijke) dialoog;
- het realiseren van concrete acties waar die een duidelijke meerwaarde genereren voor beide partijen (bijv. als hefboom naar Europese financiering);

Inzake eco-innovatie en schone technologie vindt Vlaams-Nederlandse samenwerking plaats in volgende projecten:

- EU Interreg III A-project over bodemvervuiling door zware metalen in de Kempen
- sociale, ecologische en economische assessments van maatregelen om het overstromingsrisico te beperken (in de context van de "Schelde-estuarium" ontwikkeling)
- ontwikkeling van een milieudatabank over preventiemaatregelen (OVAM-InfoMil project)

Tegen eind 2005 moeten de Lidstaten nationale roadmaps uittekenen voor de implementatie van Environmental Technology Action Plan (ETAP), die tevens een basis zullen vormen voor samenwerking tussen de Lidstaten. De Vlaamse input voor de Belgische roadmap zal hierop anticiperen, en zal het belang van verdere uitwerking van de samenwerking met Nederland onderzoeken.

Instrumenten

- Samenbrengen van nationale onderzoeksmiddelen voor gemeenschappelijke oproepen onder het ERA-NET-mechanisme
- Wederzijds openstellen van nationale financieringskanalen voor deelnemers uit het andere land (bijv. kennisvouchers)
- Opzetten van gemeenschappelijke onderzoeksprogramma's (bijv. STEVIN)
- Via EURES (Europees portaal voor beroepsmobiliteit) samenwerking tussen de VDAB en het CWI

Meetindicatoren

- Ingezette budgetten voor gemeenschappelijke oproepen onder ERA-NET
- Deelname van buitenlandse ploegen aan nationale financieringskanalen: aantal + steunvolume
- Ingezette budgetten voor gemeenschappelijke onderzoeksprogramma's
- Uitwisseling van vacatures in de grensregio's

IV. BIJLAGEN

1. Vergelijking Vlaanderen-Nederland op basis van enkele algemene indicatoren

Tabel 10: Vergelijking Vlaanderen-Nederland op basis van enkele algemene indicatoren

	Jaar	Bron	Vlaanderen	Nederland	EU-15
Demografie en gezondheid					
Bevolkingsaantal	2004	Eurostat	6.016.024	16.258.032	376.540,5 mio.
Bevolkingsdichtheid	2004	Eurostat	445	481	120
Levensverwachting bij geboorte, in aantal jaren	2002	Eurostat			
- Mannen			76,6	76	75,8
- Vrouwen			82,3	80,7	81,6
Aantal ziekenhuisbedden en aantal geneesheren, per 1.000 inwoners	2002	Eurostat			
- Bedden			7	4,6	6,1
- Geneesheren			3,7	3,2	3,6
Relatieve inkomensarmoede (%): inkomen lager dan 60% mediaaninkomen	2001	Eurostat	13	11	15
Werkgelegenheid en opleiding					
Werkzaamheidsgraad: aandeel werkenden (%) tussen 15-64 jaar	2003	Eurostat	62,9	73,6	64,3
Tewerkstelling naar sector (%)		Eurostat			
- land- en tuinbouw	2003				
- industrie	2003		1,7	2,9	3,7
- diensten	2003		27,7 70,5	21,1 76,1	27,8 68,5
ILO-werkloosheidsgraad (%)	2003	Eurostat	5,7	3,6	8,1
Deelname opleiding of vorming van 25-64-jarigen	2004	Eurostat	10,8	16,5	10,1
Onderwijs en vorming					
Vroegtijdige schoolverlaters ¹	2003	LFS (Eurostat) ²	11,3%	15,0%	15,9% ³
Basisvaardigheden ⁴	2003	PISA (OESO)	12,4%	11,5%	19,8% ⁵
Voleindiging van het hogere secundaire onderwijsniveau ⁶	2003	LFS (Eurostat)	83,4%	73,3%	76,7%
Aantal afgestudeerden hoger onderwijs in wiskunde, wetenschappen en technologie ⁷	2002	UOE (Unesco- OESO-Eurostat)	8,3	13,6	712,0
Deelname aan levenslang leren ⁸	2004	LFS (Eurostat)	10,8%	16,5%	9,4%
Nieuwe technologie, onderzoek en ontwikkeling					
O&O-intensiteit (% BBP)	2003	WTI Indicatorenboek 2005	2,14	1,89 (2001)	1.89 (2000)
O&O gefinancierd door overheid (% BBP)	2003	WTI Indicatorenboek 2005	0,71	0,75	0,76 (2001)

Vervolg tabel 10: Vergelijking Vlaanderen-Nederland op basis van enkele algemene indicatoren

	Jaar	Bron	Vlaanderen	Nederland	EU-15
Aantal patenten per miljoen inwoners (EPO)	2000	WTI Indicatorenboek 2005	182,64	264,44	NB
Aard van de internettoegang (%)	2004	Euroflash			
- telefoon			20,0	35,0	29,2
- ISDN			4,1	13,1	7,2
- ADSL			14,5	4,7	5,5
- tv-kabel			11,4	15,3	3,8
- draadloos			2,2	0,6	2,1
Economie					
BBP per hoofd	2003	Eurostat	26.900	25.600	21.200 ⁹
Reële BBP-groei (%)	2004	Eurostat	2,6	1,4	2,4 ⁹
Bruto toegevoegde waarde	2003		138.093	420.619	8.997.851 ⁹
Export van goederen in % van het BBP	2003	Eurostat	94,9	57,1	31,2 ⁹
Totale ondernemersschapsactiviteit		Eurostat	2,7	5,1	5,1
Toerisme					
Vakantieparticipatie	2004		78,3%	80,8%	NB
Vakantiefrequentie	2004		2,0	2,9	NB
Aantal korte en lange vakanties (miljoen) ondernomen door Vlamingen, resp. Nederlanders	2004		11,0	35,5	NB
Landbouw					
Aantal bedrijven	2003	NIS & www.lei.wur.nl	36.681	85.501	NB
Gemiddelde bedrijfsgrootte (ha)	2003	NIS & www.lei.wur.nl	17,31	22,57	NB
Tewerkstelling (aantal familiale en niet-familiale arbeidskrachten)	2003	NIS & www.lei.wur.nl	70.437	255.151	NB
Totale eindproductiewaarde (miljoen euro)	2003	NIS & www.lei.wur.nl	4.580	20.048	NB
Mobiliteit					
Dichtheid transportnetwerk in km/1000 km ²	2002	Eurostat			
- spoorwegen			126,2	79	46,9
- waterwegen			79,6	142,1	9
- autosnelwegen			62,8	64,5	16,4
Autobezit per duizend inwoners	2002	Eurostat	475	425	491
Potentiële verkeersdruk (personenwagens per km ²)	2002	Eurostat	209,8	192,9	57,5
Aantal verkeersdoden per 100.000 inwoners	2002	Eurostat	12,1	6,1	10,9
Milieu en energie					
Energie-intensiteit (kgoe/1.000 EUR BBP cte prijzen 1995)	2002	Eurostat Vlaanderen: Energiebalans VITO, APS	280,21	202,17	191,69
Aandeel hernieuwbare energie (%)	2002	Eurostat Vlaanderen: VITO, ANRE, VREG	0,6	3,6	13,5
Zuiveringsgraad afvalwater huishoudens (%)	2000	Eurostat Vlaanderen: VMM-MIRA	52	98	NB

NB: niet beschikbaar

¹ 'Early school leavers': 'Share of the population aged 18-24 with only lower-secondary education and not in education or training'.

² Bij de cijfers gebaseerd op de Labour Force Survey (LFS) werden steeds de data van het Vlaams Gewest gebruikt voor Vlaanderen.

³ In dit geval gaat het om cijfers voor EU-25. De Europese Commissie gebruikt geen cijfers meer voor de EU-15 inzake de benchmarks voor onderwijs en opleiding. Deze opmerking geldt ook voor de laatste twee kengetallen m.b.t. onderwijs en vorming.

⁴ 'Key competencies': 'Percentage of pupils with reading literacy proficiency level 1 and lower on the PISA reading literacy scale'

⁵ Hier gaat het om het gemiddelde van de 16 Europese lidstaten, die aan zowel PISA 2000 als PISA 2003 deelnamen.

⁶ 'Completion of upper secondary education': 'Percentage of the population (20-24) having completed at least upper secondary education'

⁷ 'Mathematics, science and technology graduates': 'Total number of tertiary graduates from mathematics, science and technology fields (x1000)- is af te zetten t.o.v. bevolkingsgrootte

⁸ 'Participation in lifelong learning': 'Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in the four weeks prior to the survey'

⁹ EU-25

2. Inventaris van verdragen, akkoorden en intentieverklaringen, gesloten tussen Vlaanderen en Nederland

Tabel 11: Inventaris van verdragen, akkoorden en intentieverklaringen, gesloten tussen Vlaanderen en Nederland

Datum ondertekening	Benaming	Bevoegdheidsdomeinen
31 oktober 1990	GENT ⁶⁸ I	Onderwijs
23 juni 1992	GENT II	Onderwijs
21 maart 1994	GENT III	Onderwijs
26 april 1994	Verdrag inzake de bescherming van de Maas ⁶⁹	Leefmilieu
26 april 1994	Verdrag inzake de bescherming van de Schelde ⁷⁰	Leefmilieu
01 juli 1994	Intentieverklaring inzake samenwerking	Ruimtelijke Ordening, Leefmilieu en Openbare Werken
17 januari 1995	Verdrag inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde	Openbare Werken
17 januari 1995	Verdrag inzake de afvoer van het water van de Maas	Openbare Werken
17 januari 1995	Verdrag op het gebied van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn	Cultuur, Onderwijs, Wetenschappen en Welzijn
17 januari 1995	Gemeenschappelijke Verklaring	Alle beleidsdomeinen, waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is
03 juni 1995	Intentieverklaring over grensoverschrijdende samenwerking in het Hoger Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek	Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek
16 juni 1997	GENT IV	Onderwijs
08 mei 1998	Verklaring inzake de grensoverschrijdende samenwerking Vlaanderen – Zuid-Nederland	Algemene politieke intentieverklaring
08 mei 1998	Verklaring tussen Vlaanderen, de Vlaamse provincies en de Nederlandse provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland inzake een Code van Goed Nabuurschap	Economie
07 februari 2000	GENT V	Onderwijs
18 januari 2001	Verdrag inzake de Transnationale Universiteit Limburg	Onderwijs
05 februari 2001	Memorandum van overeenstemming m.b.t. de onderlinge samenwerking t.a.v. het Schelde-estuarium	Openbare Werken en Leefmilieu
04 maart 2002	Tweede memorandum van overeenstemming m.b.t. de onderlinge samenwerking t.a.v. het Schelde-estuarium	Openbare Werken en Leefmilieu
04 maart 2002	Memorandum van overeenstemming m.b.t. de onderlinge samenwerking t.a.v. de reductie van de veiligheidsrisico's van het transport van gevaarlijke stoffen over de Beneden-Zeeschelde en de Westerschelde	Openbare Werken – Leefmilieu
03 december 2002	Maasverdrag ⁷¹	Openbare Werken en Leefmilieu
03 december 2002	Scheldeverdrag ⁷²	Openbare Werken en Leefmilieu
03 september 2003	Verdrag inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Vlaamse en het Nederlandse hoger onderwijs	Onderwijs
13 oktober 2003	GENT VI	Onderwijs

Vervolg tabel 11: Inventaris van verdragen, akkoorden en intentieverklaringen, gesloten tussen Vlaanderen en Nederland

⁶⁸ GENT staat voor “Gehele Europese Nederlandse Taalgebied”

⁶⁹ Medeondertekenaars: Frankrijk, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest

⁷⁰ Medeondertekenaars: Frankrijk, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest

⁷¹ Medeondertekenaars: België, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Waals Gewest, Frankrijk, Groothertogdom Luxemburg en Duitsland

⁷² Medeondertekenaars: België, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Waals Gewest en Frankrijk

Datum ondertekening	Benaming	Bevoegdheidsdomeinen
19 september 2003	Gemeenschappelijke verklaring van de Nederlands en de Vlaamse bewindslieden inzake het Schelde-estuarium en de Maas	Openbare Werken
07 april 2004	Intentieverklaring voor de versterking van de strategische samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van innovatie	Innovatie
24 juni 2004	Memorandum van overeenstemming inzake een Vlaams-Nederlands Huis voor Europa in Brussel	Cultuur
11 maart 2005	Derde Memorandum van Overeenstemming m.b.t. de onderlinge samenwerking t.a.v. het Schelde-estuarium	Openbare Werken en Leefmilieu
31 maart 2005	Vlaams-Nederlandse Verklaring met betrekking tot het uitvoeren van de werken aan de Gemeenschappelijke Maas	Openbare Werken en Leefmilieu

V. LIJST MET AFKORTINGEN

- AAT	Art & Architecture Thesaurus (Kunst en Architectuur Thesaurus)
- ABdK	Actief Bodembeheer de Kempen
- AID	Algemene Inspectiedienst
- AMINAL	Administratie Milieu-, Natuur-, Land-, en Waterbeheer
- ANRE	Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie
- ANV	Algemeen Nederlands Verbond
- APS	Administratie Planning en Statistiek
- AROHM	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen
- AWI	Administratie Wetenschap en Innovatie
- BAC	Vlaams Instituut voor het Geanimeerde Beeld
- BEU	Benelux Economische Unie
- BBP	Bruto Binnenlands Product
- BENELUX	België – Nederland – Luxemburg
- BLOSO	Commissariaat-generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
- BNC	Belgisch – Nederlandse Conferentie
- BVN	Het Beste van Vlaanderen en Nederland
- CDA	Christen Democratisch Appèl
- CDSP	Centre de Documentation en Santé Publique
- CGN	Corpus Gesproken Nederlands
- CINOP	Centrum voor Innovatie van Opleidingen
- CITO	Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling
- CVN	Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen – Nederland
- CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
- D.I.V.	Dienst Investeren Vlaanderen
- DG Ruimte	Directoraat-generaal Ruimte
- DVO	Dienst voor Onderwijsontwikkeling
- EBU	European Broadcasting Union
- EDC	Europese Distributiecentra
- EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
- EG	Europese Gemeenschap
- EHS	Ecologische Hoofdstructuur
- ENOVER	Energie-Overleg tussen Staat en Gewesten
- EPO	European Patent Office
- ESA	European Space Agency
- ESF	Europees Sociaal Fonds
- ESTEC	European Space Agency's Research and Technology Centre
- ETAP	Environmental Technology Action Plan
- ETC	European Travel Commission
- EU	Europese Unie
- EUCOM	Europese Commissie
- EVD	Economische Voorlichtingsdienst
- EZ	Economische Zaken

- FIT	Flanders Investment & Trade
- FWO	Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek in Vlaanderen
- GATS	General Agreement on Trade in Services
- GEB	Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan
- GENT	Gehele Europese Nederlandse Taalgebied
- HSL	Hogesnelheidslijn
- IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
- ICMB	Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas
- ICSB	Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde
- IGC	Intergouvernementele Conferentie
- IMC	Internationale Maascommissie
- IMEC	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum
- ISC	Internationale Scheldecommissie
- KMO	Kleine en Middelgrote Onderneming
- KRW	Europese Kaderrichtlijn Water
- LCCM	Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding
- LNG	Liquefied Natural Gas
- LNV	Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid
- MHAL	Maastricht/Heerlen Aachen Liège Hasselt/Genk
- MER	Milieueffecten Rapportage
- MOP	Meerjarig Oriëntatieplan
- MOU	Memorandum of Understanding
- MTR	Mid Term Review
- MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
- NBLC	Nederlands Bibliotheek en Lectoriumcentrum
- NBT	Nederlands Bureau voor Toerisme
- NIAF	Nederlands Instituut voor Animatiefilm
- NIGZ	Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering
- NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
- NMA	Nederlandse Mededingingsautoriteit
- NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
- NME	Natuur Milieu Educatie Vlaanderen
- NOS	Nederlandse Omroepstichting
- NTU	Nederlandse Taalunie
- NVAO	Nederlands-Vlaams Accreditatieorgaan
- NVIWO	Nederlands-Vlaams Integraal Water Overleg
- NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
- O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
- OC&W	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
- OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
- OSA	Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek
- OSP	Onderwijs voor Sociale Promotie
- OU	Open Universiteit
- OVAM	Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest
- PLMA	Private Label Manufacturers Association
- PURPLE	Peri-urban Regions Platform Europe

- PV	Permanente Vertegenwoordiging
- PvdA	Partij van de Arbeid
- RAC	Regional Advisory Committee
- RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
- RNW	Radio Nederland Wereldomroep
- RO	Ruimtelijke Ordening
- RSD	Rijn-Schelde-Delta
- RVI	Radio Vlaanderen Internationaal
- SKB	Stichting Kennisontwikkeling Kennisoverdracht Bodemsanering
- SLO	Stichting voor Leerplan Ontwikkeling
- STEVIN	Spraak- en Taaltechnologische Essentiële Voorzieningen in het Nederlands
- TEN	Trans-Europese Netwerken
- TIN	Theaterinstituut Nederland
- TNO	Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoekscentrum in Delft
- tUL	Transnationale Universiteit Limburg
- UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
- V&W	Verkeer en Waterstaat
- VCOB	Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken
- VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
- VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
- VERA	Verbinding Roosdaal – Antwerpen
- VIG	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
- VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering
- VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
- VLANED	Vlaams-Nederlandse Grenscommissie
- VLANEZO	Vlaams-Nederlandse Samenwerking in kustgebonden Zeeonderzoek
- VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning
- VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
- VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
- VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
- VREG	Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
- VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ontwikkeling en Milieubeheer
- VRT	Vlaamse Radio en Televisie
- VTI	Vlaams Theater Instituut
- VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
- VVM	Vereniging van Milieudeskundigen
- VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- WHO	World Health Organisation

VI. LITERATUURLIJST

- 'Derde Memorandum van Overeenstemming tussen Vlaanderen en Nederland met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium', 11 maart 2005
- Anciaux B., 2004. 'Beleidsnota Sport: Meer sport in de samenleving, meer samenleven in de sport. Meer mensen in de sport, meer sport in de mensen'
- Beheijt L., 1998. 'Twee culturen gescheiden door één taal', Neerlandica extra muros, XXXVI,
- Carson P., 1991. 'Het fraaie gelaat van Vlaanderen', Tielt, vijfde druk.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, 2003/2. 'Sociaal-economische maandstatistiek'
- Centraal Planbureau/VITO, 2004. 'Verruiming van de vaarweg van de Westerschelde: een maatschappelijke kosten-/batenanalyse', p.117
- Eppink D.J., 2003. 'Vreemde burenen'
- Gillaerts P., van Belle H. en Ravier L., 2002. 'Vlaamse identiteit: mythe én werkelijkheid, Leuven en Leusden
- Leterme Y., 2004. 'Beleidsnota Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid'
- Leterme Y., 2004. 'Beleidsnota Publiek-Private Samenwerking in Vlaanderen: Willen, kunnen, doen'
- Merckx J.P. en Neyts D., 2003. 'Jaaroverzicht Vlaamse havens'
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en ministerie van Verkeer & Waterstaat, januari 2001. 'Langetermijnvisie Schelde-estuarium'
- Ministerie van Economische Zaken, directie Ruimtelijk Economisch Beleid, 2004. 'Pieken in de delta – Gebiedsgerichte economische perspectieven', p. 63
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, 2003 en 2005. 'Rijksbegroting'
- Ministeries van VROM, LNV, V&W en EZ, 2003. 'Nota Ruimte'
- Moerman F., 2004. 'Beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel'
- Nederlandse Mededelingsautoriteit, 2005. 'Contourennota Borgingskader Nationale belangen Mainport Rotterdam'
- Peeters K., 2004. 'Beleidsnota Energie en Natuurlijke Rijkdommen'
- Rijksvoorlichtingsdienst, Directie Voorlichting van het ministerie van Financiën, 2002. 'Hoofdpunten van het Regeringsbeleid 2003'
- Schramme A., mei 2005. 'Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking in Europese context', Internationale Spectator, Nederlands Uitgeversverbond, Jaargang 59, nr. 5, p. 271
- Sleuwaegen et al, juni 2002. 'Europese distributiecentra en value added activities in Vlaanderen'
- Sleuwaegen et al, juni 2004. 'Buitenlandse aanwezigheid in Vlaanderen', studie in opdracht van het Nederlandse ministerie van Economische Zaken
- STEC-Group B.V., 2004. 'Operations of foreign Companies in the Netherlands in 2003'.
- Van Brempt K., 2004. 'Beleidsnota Gelijke Kansen'
- Van der Hoeven Q., 2005. 'De grens als spiegel. Een vergelijking van het cultuurbestel in Nederland en Vlaanderen', Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Van Mechelen D., 2004. 'Beleidsnota Monumenten en Landschappen: Zorgen voor morgen met respect voor het verleden (behouden om te inspireren en te ontwikkelen)'
- Van Mechelen D., 2004. 'Beleidsnota Ruimtelijke Ordening: Verder werken aan een menselijke ruimtelijke ordening via gedragen partnerschappen'
- Vandenbroucke F., 2004. 'Beleidsnota Werk'
- Vanfraechem S., 2004. 'Waterverdragen', 'Gedrag na Verdrag', Davidsfonds, p. 248